2. F.

164-1

CONCILIORUM

TOMUS DECIMUSTERTIUS.

SACROSANCTA
CONCILIA
AD REGIAM EDITIONEM EXACTA
QUÆ NUNC QUARTA PARTE PRODIT AUCTIOR

Studio PHILIP. LABBEI, *&* GABR. COSSARTII, *Soc.* JESU *Preſbyterorum.*

TOMUS DECIMUSTERTIUS

Ab anno M. CCCCXXXVIII. *ad annum* M. DXII.

LUTETIÆ PARISIORUM,

Impenſis SOCIETATIS TYPOGRAPHICÆ Librorum Eccleſiaſticorum juſſu Regis conſtitutæ.

M. DC. LXXII.

CUM PRIVILEGIO REGIS CHRISTIANISSIMI.

KING'S INNS
LIBRARY
DUBLIN.

SYLLABUS

EORUM QUÆ TOMO XIII. CONCILIORUM CONTINENTUR.

*Quæ aſteriſco * notata ſunt, non erant in prioribus aliis editionibus: quibus vero hæc nota † impreſſa eſt, eorum incertus eſt annus.*

ANNO CHRISTI

1438. EUGENIUS IV. *de quo ſupra.*

FLORENTINUM OECUMENICUM CONCILIUM. *col.* 1.
Hiſtoria concilii. *ibid.*

Acta concilii, Gr. & Lat.

Quomodo Imperator Venetias ingreſſus ſit. 5
Quomodo profectus ſit Ferrariam. 9
De ingreſſu Patriarchæ Ferrariam. 11
Exhortatio Patriarchæ. 19
Decretum Eugenii papæ IV. 21
Quæſtio de igne purgatorio. 25

Primæ ſeſſiones XVI. *Ferrariæ.*

I. Seſſio. 33
Oratio Beſſarionis. 35
II. Seſſio. 46
III. Seſſio. *ibid.*
De addita in ſymbolo voce, *Filioque.*
IV. Seſſio. 57
V. Seſſio. 65
Recitata ſymbola conciliorum.
VI. Seſſio. 85
VII. Seſſio. 99
VIII. Seſſio. 129
IX. Seſſio. 149
X. Seſſio. 153
XI. Seſſio. 169
XII. Seſſio. 179
Septem præcedentibus ſeſſionibus diſputatum de additamento in ſymbolo.
XIII. Seſſio. 207
Admiſſi oratores ducis Burgundiæ.
XIV. Seſſio. *ibid.*
XV. Seſſio. 210
Diſputatum de additamento in ſymbolo.
XVI. Seſſio, poſtrema Ferrariæ. 219
Eugenii decretum de transferendo Florentiam concilio. *ibid.*
De ingreſſu Patriarchæ & Imp. Florentiam. 222

1439. XVII. Seſſio, prima Florentiæ. 223
De modo ineundæ concordiæ.
XVIII. Seſſio. 235
XIX. Seſſio. 258
XX. Seſſio. 279
XXI. Seſſio. 303
XXII. Seſſio. 323
XXIII. Seſſio. 347
XXIV. Seſſio. 377
XXV. Seſſio. 381
Octo præcedentibus ſeſſionibus diſputatum de proceſſione Spiritus ſancti.

ANNO CHRISTI

1439. Beſſarionis oratio dogmatica. 391
Ejuſdem declaratio aliquorum, quæ in oratione dogmatica continentur: Latine tantum. 455
Sententia patriarchæ CP. 482
Sententia imperatoris CP. *ibid.*
De aliis capitibus inter Latinos & Græcos controverſis. 491. *& ſeq.* 495. *& ſeq.*
Extrema ſententia patriarchæ CP. morti proximi. 495
Definitio ſynodi Florentinæ, cum ſubſcriptionibus. 509
Decretum Eugenii de unione Armenorum: Latine tantum. 529
Litteræ Iſaiæ archiepiſc. Hieroſolymitani, ad Eugenium: Latine tantum. 539

Appendix concilii Florentini, Græc. & Lat.

Caryophili præfatio in opuſcula Georgii Scholarii. 541
Adhortatio Georgii Scholarii ad ſynodum. 543
Ejuſdem orationes tres ad ſynodum, de pace. 563. 595. 629
Joſephi Methonenſis epiſcopi apologia adverſus Marcum Epheſinum. 677
Gregorii hieromonachi apologia ad epiſtolam Marci Epheſini. 759

FLORENTINI CONCILII ACTA *Latine omnia ab Horatio Iuſtiniano collecta, diſpoſita, & notis illuſtrata.* 825

Pars I. actorum, ante adventum Græcorum ad concilium.

Decretum ſanioris partis Baſileenſis concilii, pro translatione ejuſdem concilii Florentiam, aut Utinum. 831
Confirmatio decreti per Eugenium. 835
Eugenii epiſtola ad Genuenſes. 845
Ejuſdem ad Sigiſmundum Imp. alioſque Chriſtianos principes. *ibid.*
Ejuſdem ad Carolum Franc. regem. 847
Deputatio Antonii Condulmarii, ad Græcos in Italiam conducendos. *ibid.*
Eugenii litteræ ad Joannem Palæologum Imp. CP. 848
Ejuſdem ad eumdem, & ad Joſephum Patr. CP. 850
Litteræ apoſtolicæ ad Marcum archiepiſcopum Tarantaſienſem, & Chriſtophorum Coronenſem epiſcopum, deſtinatos CP. oratores. 851
Oratoris imperatoris CP. & patriarchæ conſenſus decreto electionis loci concilii. 853
Mandatum Imperatoris factum oratoribus ſuis, ad concilium & Papam. 855
Mandatum Patriarchæ oratoribus, ad eoſdem. *ibid.*

SYLLABUS

Eugenii acceptatio instrumenti ſupradicti, facti nomine imperatoris & patriarchæ Græcorum. 856
Bulla de tranſlatione concilii Baſileenſis Ferrariam. 858
Declaratio tranſlationis concilii Baſil. & indictio Ferrarienſis. 867
Eugenii litteræ ad multos de eadem concilii tranſlatione. 869
Eugenii litteræ pro ſalvo conductu. 870
Marchionis Ferrar. litteræ pro ſalvo conductu. 872
Ejuſdem conventiones cum cardinale ſancti Clementis. 873
Eugenii litteræ ad Nicolaum Albergatum card. ut præſideat concilio. 875
Inſtrumentum de concilio Ferrarienſi inchoato. 876
Aviſamenta legati, ſuper ſtabilimento concilii. 879
Decretum ſynodi. 882
Eugenius papa venit ad concilium. 884
Aviſamenta deputatorum, de modo conſidendi, & aliis ad concilii formam ſpectantibus. 888
Decretum, quo Papa irritat omnia Baſileenſium decreta. 896

Pars II. actorum.

Poſt adventum Græcorum Ferrariam.

Præfatio Horatii Juſtiniani. 899

Collationes inter Latinos & Græcos, ab Andrea de ſancta Cruce expoſitæ per dialogum cum Ludovico Pontano.

Collatio I. 902
De adventu Imperatoris & Patriarchæ, deque publica ſeſſione Ferrariæ. *ibid.*
Mandatum patriarchæ CP. 883. *male pro* 907
Decretum quo Eugenius declarat, Ferrarienſem ſynodum eſſe univerſalem. 908 (*male* 884)
Ejuſdem litteræ de indulgentiis & ſubſidio pro Græcis. 910
Ejuſdem aliæ de decimis pro eodem ſubſidio. 912
Collatio II. 918
Eliguntur utrinque a Græcis & Latinis diſputatores. *ibid. &* 919
Sermo Beſſarionis. 919
Andreæ Coloſſenſis oratio. 924
Marcus Epheſinus, & Andreas Coloſſenſis diſputant de addita in ſymbolo voce, *Filioque.* 926
Collatio III. 928
De modo procedendi in diſputationibus.
Collatio IV. 929
Statuitur modus procedendi.
Collatio V. & VI. 933
Earum acta non extant.
Collatio VII. *ibid.*
An additio, *Filioque*, deſumpta ſit ab intrinſecis ſymbolo, an ab extrinſecis.
Collatio VIII. 938
Diſcutiuntur prohibitiones de non addendo ad ſymbolum, & quod vox, *Filioque*, non ſit additio, ſed declaratio.
Collatio IX. & X. 945. 957
De eodem argumento.
Collatio XI. 967
De profeſſionibus fidei Chariſii & aliorum.
Collatio XII. 978
Adveniunt oratores ducis Burgundiæ. De iiſdem profeſſionibus.
Collatio XIII. 1000
De eodem argumento.
Collatio XIV. 1016
De eodem argumento.

ANNO CHRISTI

Decretum Eugenii de tranſlatione concilii Florentiam. 1030
Litteræ Eugenii ad principes. 1031
De Græcorum ingreſſu Florentiam. 1032
Collatio XV. 1034
Collatio XVI. 1044
Collatio XVII. 1055
Collatio XVIII. 1067
Collatio XIX. 1077
Collatio XX. 1089
Collatio XXI. 1103
Septem præcedentibus ſeſſionibus diſputatum de auctoritatibus patrum ſuper proceſſione Spiritus ſancti a Filio.
Collatio XXII. 1115
De eodem argumento.
Schedula Latinorum & Græcorum, quod Spiritus ſanctus procedat a Patre & Filio. 1130
Mors Patriarchæ. 1131
Schedula de purgatorio, & diſputatio de eodem. *ibid. & ſeq.*
Schedulæ oblatæ Græcis de licita additione in ſymbolo, de azymo, & aliis. 1136
Joannis provincialis diſputatio de primatu papæ. *ibid. & ſeq.*
Joannis de Turrecremata diſputatio de azymo & fermentato, & de tranſſubſtantiatione. 1141. *& ſeq.*
Joannis provincialis diſputatio de poteſtate papæ. 1146. *& ſeq.*
Turrecremata demonſtrat veritatem formæ tranſſubſtantiationis. 1153
Deputantur ſex utrinque, ut tractent definiendorum dogmatum expreſſionem. 1158
Decretum unionis, cum ſubſcriptionibus. 1165. *& ſeq.*
Philothei Patriarch. Alexandr. litteræ ad papam. 1173

Pars II. actorum.

Poſt diſceſſum Græcorum.

Eugenii epiſtola ad omnes fideles. 1181
Ejuſdem conſtitutio, quæ incipit, *Moyſes.* 1188
De Armenorum unione. 1197
Poteſtas Armenis oratoribus data a Conſtantino eorum patriarcha. 1198
Pauli Imperialis conſulis Caffæ ad Eugenium litteræ. *ibid.*
Papæ ad eum reſponſum. 1100
Unio Armenorum. *ibid.*
Joannis patriarchæ Jacobinorum litteræ ad Eugenium. 1201
Decretum pro Jacobinis, cui inſerta decreta pro Græcis & Armenis. 1204. & 1211
Eugenii litteræ ad Conſtantinum deſpotum Palæologum. 1211
Expoſitio oratoris Æthiopum imperatoris. 1214. & 1215
Epiſtolæ tres Eugenii papæ de Conſtantino Æthiopum rege. 1217
Tranſlatio concilii Florentia Romam. 1218
Eugenii epiſtola ad Palæologum Imp. 1221
Ejuſdem ad præſules Græcorum. *ibid.*
Conſtitutio pro Syris data Laterani. 1225
Conſtitutio pro Chaldæis & Maronitis. *ibid.*
Beſſarionis epiſtola ad Alexium Laſcarim. 1228
Ejuſdem oratio dogmatica: & declaratio aliquorum vocabulorum. 1262
1438. * *Nurembergenſes duo conventus.* 1561. 1562
1439. * *Moguntinus conventus.* 1565
* Cantuarienſe concilium. 1282
1440. Friſingenſis ſynodus. 1283
1441. * *Moguntinus conventus.* 1590
1445. * Rotomagenſe concilium. 1305
1446. * *Litteræ apoſtolicæ ad Henricum VI.*

Ante Chr. 1446. Angl. regem, pro synodo Quadragesimali. 1309
* Cleri Leodiensis reformationes. 1310
1447. NICOLAI PAPÆ V. VITA. 1319
* Ejusdem epistolæ VI. 1321. & seq. & 1343. 1347
* Avisamenta ad delendum schisma. 1326. & 1332
* Instrumentum oratorum regis Franciæ, quo promittunt Amedeo obedientiæ. 1333
* Instrumentum oratorum Delphini Viennensis, ejusdem argumenti 1335
1449. * Lausanensis concilii decreta duo. 1337. 1338
* Amedei ducis Sabaudiæ, seu Felicis V. bullæ. 1339
* Ejusdem aliæ litteræ, quibus abrogat censuras tempore schismatis latas. 1341
* Ejusdem aliæ, quibus a se collata validata decernit. Ibid.
1448. Turonense concilium, al. Andegavense, Latina. 1350
* Idem concilium integrum 1351
1. * Præfatio. ibid.
2. * Capitula XVII. ibid.
1449. Lugdunense. 1364
1450. * Sophiense conciliabulum, Gr. & Lat. 1365
1452. * Coloniense concilium. 1378
1454. * Thomæ Cantuar. archiepiscopi litteræ pro processionibus generalibus per unum annum faciendis. 1387
1455. CALLISTI PAPÆ III. VITA. 1390
* Ejusdem epistolæ tres ad Carolum VII. Franc. regem. 1390. & seq.
* Monitio pro institutionibus & testamentis in provincia Cantuariensi. 1394
1456. * Suessionense concilium. 1396
1457. * Avenionense. 1403
1458. PII PAPÆ II. VITA. 1404
* Ejusdem epistolæ duæ. 1405. 1406
* Ejusdem bulla retractationum 1407
* Charta Edwardi IV. Angl. regis, de libertatibus clericorum. 1415
1459. * Conventus Mantuanus. App. 1748
1460. * Senonense concilium. App. 1764
1463. * Carnotense. 1417
1464. PAULI PAPÆ II. VITA. 1422
1466. * Eboracense concilium. 1423
1467. * Constitutio Pauli papæ II. de rebus ecclesiæ non alienandis. 1434

Ante Chr. 1469. * Ejusdem epistola ad Eboracensem archiepisc. 1433
1470. * Coloniensis synodus. 1435
1471. SIXTI PAPÆ IV. VITA. 1440
Epistolæ [illegible] duæ de festo immaculatæ Conceptionis virginis Mariæ. 1442. & 1443
* De primatu archiepisc. [illegible]. 1445
* Bulla Sixti IV. pro libertate ecclesiasticorum & rerum suarum. 1446
1473. Toletanum concilium. 1448
1. Præfatio. 1449
2. Capitula XXIX. 1450
* Madritense. 1461
1484. INNOCENTII PAPÆ VIII. VITA. Ibid.
1485. * Senonense concilium. Append. 1771
1486. * Londinense. 1466
* Litteræ Innocentii papæ VIII. Henrico VII. Angl. regi directæ. 1467
1492. ALEXANDRI PAPÆ VI. VITA. 1468
1494. * Supplicatio facta papæ, ut ipse Henricus VI. transferretur ad capellam Westmonasteriensem. 1469
* Ordo canonizationis Sanctorum. 1470
* Bulla super canonizatione beati Anselmi archiepisc. 1476
1503. PII PAPÆ III. VITA. 1477
1503. JULII PAPÆ II. VITA. Ibid.
1508. * Statuta Willelmi Warham archiep. Cantuar. 1478
* De rosa aurea benedicta Henrico VIII. per Julium II. missa 1480
1510. Turonense concilium. 1481
* [illegible] ibid.
1511. Pisanum conciliabulum. 1485
* [illegible]
I. * Summa prædictorum conciliorum, auctore Augustino Patricio. 1492
II. * Acta concilii Basiliensis ad Præmonstratenses spectantia. 1517
1. * Confirmatio privilegiorum Præmonstratensium. Ibid.
2. * [illegible] 1518
3. * [illegible]
4. * [illegible]
5. * [illegible]
6. * [illegible]
7. * [illegible]
8. * [illegible]

SYLLABUS TOMI DECIMITERTII.

III. Oratio Gregorii Corrarii, ad Sigiſmundum Imp. pro concilio Baſileenſi.* 1644
IV. Articuli a concilio Tagrensi oblati regi Chriſtianiſſimo.* 1658
V. De concilio Baſileenſi editiones, ſeorſim a Luca Holſtenio.* 1659
VI. Epiſtola concilii Baſileenſis ad Cluniacenſes.* 1660
VII. Concilii a Turrecremata reſponſio ad Biſſarionem ... in concilio Florentino.* 1662

APPENDIX. 1712

In qua quæ continentur, ad annos ſuos ſuperius ſingula relata ſunt.

HATIA

Η ΑΓΙΑ

ΚΑΙ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΗ

ΕΝ ΦΛΩΡΕΝΤΙΑ

ΣΥΝΟΔΟΣ.

SANCTA

GENERALIS

FLORENTINA

SYNODVS.

HISTORIA CONCILII FLORENTINI.

[illegible]

[illegible]

Τὰ πρὸ τῆς ἁγίας

ΚΑΙ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΗΣ ΕΝ ΦΛΩΡΕΝΤΙΑ ΓΕΝΟΜΕΝΗΣ ΣΥΝΟΔΟΥ.

QVÆ SANCTAM GENERALEM FLORENTINAM SYNODVM ANTECEDVNT.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΕΙΣΕΛΕΥΣΕΩΣ τοῦ βασιλέως εἰς Βενετίας.

[illegible]

QVOMODO VENETIAS ſit ingreſſus imperator.

A [illegible]

B [illegible]

C [illegible]

D [illegible]

[illegible]

B

[illegible]

C

[illegible]

D

[illegible]

E

[illegible]

[illegible]

De ingreſſu patriarchæ in urbem Florentiam.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

…in ſuperiori deſcriptum eſt, juxta conſuetudinem. Deinde unuſquiſque noſtrum ſedes ad ſuum aſcendit; ſedes enim diſpoſitæ [illegible] domini Demetrii [illegible] ſedes & patriarcha [illegible]. Alexandrini quidem Heracleenſis dominus Antonius, & [illegible] dominus Gregorius. Antiocheni vero dominus Marcus Epheſius, & Ruſſiæ dominus Iſidorus. Hieroſolymitani autem Monembaſienſis dominus Doſitheus, & Sardium dominus ille Dionyſius. Poſt hos metropolitanorum ordo conſedit ſuo quiſque in loco. Erant autem hi. Trapezuntius dominus Doroth[illegible], & agens vices Cæſarienſis. Cyzicenus dominus Metrophanes, agens vices [illegible]. Nicænus dominus Beſſario agens vicem metropolitæ Sardium. Macarius Nicomedienſis. dominus Methodius metropolitanus Lacedæmonum, & agens vices [illegible] [illegible] dominus Dionyſius metropolita [illegible] [illegible] Nathanael Rhodius [illegible] Gennadius [illegible] [illegible] Sophronius. Erant etiam in ſuperis [illegible] [illegible] & epiſcopus unus. Dum ſederent [illegible] viri nobiles [illegible] [illegible] cum [illegible] ordinem quiſque ſuum.

Præſidente autem beatiſſimo papa ad [illegible] [illegible] dominus Franciſcus papæ nepos, [illegible] cardinalis ſancti Clementis. dominus [illegible] cardinalis ſancti Marci, dominus [illegible] cardinalis [illegible] epiſcopus Sabinenſis. dominus Julianus cardinalis ſancti Angeli. Dominus Nicolaus ſanctæ Crucis cardinalis [illegible] dominus [illegible] cardinalis [illegible] epiſcopus [illegible] Dominus Proſper cardinalis Columna ſancti Georgii. Dominus [illegible] cardinalis [illegible] epiſcopus [illegible] Epiſcopi vero & archiepiſcopi [illegible] & [illegible], & [illegible], & complures alii [illegible]. Verum patriarcha noſter [illegible] [illegible]. Quapropter [illegible] & conſeſſum [illegible] patriarchæ, qui & [illegible] dus eſt.

Cæterum in medio templi, atque inter duos thronos, [illegible] [illegible] [illegible] ſanctum [illegible] [illegible] & [illegible] Jeſu Chriſti, hoc eſt ſanctum evangelium, [illegible] [illegible] apoſtolorum Petri & Pauli [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Nam [illegible] ut [illegible] [illegible] in [illegible]

[illegible]

ΤΟ ΔΕΚΡΕΤΟΝ ΤΟΥ ΠΑΠΑ.

[illegible]

DECRETUM PAPÆ.

Eugenius episcopus servus servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

[illegible]

ANNO CHRISTI 1438.

[illegible]

Σκέψις περὶ τοῦ καθαρτηρίου πυρός.

[illegible]

elucidasset, vix tandem [illegible], ut [illegible] quoque modo [illegible] patris ut utrique opiniones de igne purgatorio, deque illis satisfactione [illegible] agitarentur. Itaque delecti sunt ex utraque parte, a Latinis quidem cardinales duo, metropolitae duo, episcopi duo, [illegible] duo, [illegible] duo, & [illegible] duo; omnes duodecim. A Graecis autem [illegible] duo, [illegible] duo, [illegible] duo, & [illegible] duo; omnes duodecim: atque hos [illegible], ut disputarent. [illegible] ad S. Francisci templum [illegible] disputabant.

Quaestio de igne purgatorio.

ITAQUE die [illegible] Iunii [illegible] [illegible] Latini [illegible] de igne purgatorio propositionem, dicentes, purgatorium ignem esse, hoc est, in praesenti saeculo purgari animas per ignem, [illegible] per [illegible] quoque & eleemosynas [illegible] a poenis. Sanctorum vero [illegible] animas esse in caelo, [illegible] a [illegible] & tria esse loca, [illegible], sanctorum animas esse in caelo; [illegible] in inferno, [illegible] sunt [illegible] quod [illegible]: Si cuius opus arserit, detrimentum patietur: ipse autem salvus erit, sic tamen quasi per ignem. [illegible] Respondentibus autem Graecis [illegible] [illegible]:

Quaecumque [illegible], & [illegible] Graecorum [illegible] & [illegible] [illegible] suae [illegible], ut ad singula capita respondeamus, & quomodo a Graecis intelligantur, & quaenam sit differentia.

Quibus [illegible] [illegible]. Denique [illegible] & [illegible] [illegible].

Die vero [illegible] [illegible] in [illegible] templum, & clausis [illegible] Graeci ad [illegible] respondentes [illegible] Bessarion metropolita Nicaenus, & [illegible], & [illegible] de [illegible]

1. Cor. 3.

[illegible]

[illegible]

ΣΥΝΕΔΡΙΑ Α.

[illegible]

[illegible]

SESSIO I.

[illegible]

M[illegible]

[illegible]

[illegible] ſpectantes ad occidentem. Ex parte vero occidentali ſederent [illegible] ſpectantes ad orientem, atque ad diſputationem. Super dicto autem pulpito erat ſancti evangelii liber apertus, medius inter capita ſanctorum apoſtolorum Petri & Pauli, [illegible]. Erant porro a nobis electi dominus Marcus archiepiſcopus Epheſi, dominus [illegible], dominus Beſſario Nicaenus, magnus [illegible] Xanthopulus [illegible], dominus Michael Balſamon magnus [illegible], & dominus Georgius Gemiſtus [illegible]. [illegible]

[illegible]

MAGNARUM [illegible]

[illegible]

[illegible]

ΣΥΝΕΛΕΥΣΙΣ β'.

[illegible]

ΣΥΝΕΛΕΥΣΙΣ γ'.

[illegible]

SESSIO II.

[illegible]

SESSIO III.

[illegible]

Quoniam

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

ΣΥΝΕΔΡΕΥΣΙΣ Δ΄. | SESSIO IV.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

Reſpondimus ad hoc, ... [illegible]

[illegible]

SESSIO V.

[illegible]

Q[illegible]

[illegible]

ΣΥΝΕΔΡΙΑ Ε'.

[illegible]

E[illegible]

[illegible]

Anno Christi 1438.

[illegible Greek text]

Τούτων οὕτως [illegible]

[illegible Greek text]

Ἔκθεσις πίστεως τῶν ἐν Νικαίᾳ συνελθόντων [illegible] ἁγίων πατέρων.

ΠΙΣΤΕΥΟΜΕΝ εἰς ἕνα Θεὸν πατέρα παντοκράτορα, πάντων ὁρατῶν τε καὶ ἀοράτων ποιητήν· καὶ εἰς ἕνα κύριον Ἰησοῦν Χριστὸν τὸν υἱὸν τοῦ Θεοῦ, γεννηθέντα ἐκ τοῦ πατρὸς μονογενῆ, τουτέστιν ἐκ τῆς οὐσίας τοῦ πατρός, Θεὸν ἐκ Θεοῦ, φῶς ἐκ φωτός, Θεὸν ἀληθινὸν ἐκ Θεοῦ ἀληθινοῦ, γεννηθέντα οὐ ποιηθέντα, ὁμοούσιον τῷ Πατρί, δι' οὗ τὰ πάντα ἐγένετο, τά τε ἐν τῷ οὐρανῷ καὶ τὰ ἐν τῇ γῇ· τὸν δι' ἡμᾶς τοὺς ἀνθρώπους, καὶ διὰ τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν κατελθόντα, καὶ σαρκωθέντα, καὶ ἐνανθρωπήσαντα, παθόντα, καὶ ἀναστάντα τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ, καὶ ἀνελθόντα εἰς τοὺς οὐρανούς, καὶ ἐν δεξιᾷ τοῦ πατρὸς καθεζόμενον, καὶ ἐρχόμενον κρῖναι ζῶντας καὶ νεκρούς· καὶ εἰς τὸ ἅγιον πνεῦμα. [illegible Greek text]

Καὶ μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν [illegible]

[illegible Greek text]

Concil. general. Tom. XIII.

[illegible]

Hic ea dicta a domino cardinali, Ephesini continuavit sermonem dicens:

Recitabantur autem non integrae definitiones: [illegible] quae spectant ad praesens negotium. Et [illegible] & secundae non optimas de divinis dogmatibus sibi definitiones, quam ipsa fidei expositiones, vel symbola sive potius symbolum: [illegible] acceptum & approbatum est a [illegible] synodis: [illegible] in [illegible] synodi: [illegible] in primo loco positum est symbolum patrum Nicaenorum: subsequitur autem [illegible] patrum Ephesi congregatorum [illegible] symbolum [illegible] permanere. Rogamus [illegible] ut [illegible] verba, dum legentur [illegible] patrum [illegible] tum [illegible], quae pro [illegible] esse [illegible] [illegible] Unam [illegible] esse debere apud omnes Christianos catholicam fidem, [illegible] de qua [illegible] licet dicere.

[illegible]

Expositio fidei trecentorum decem & octo sanctorum patrum, qui Nicaeam convenerunt.

Credimus in unum Deum Patrem omnipotentem, omnium visibilium & invisibilium factorem. Et in unum dominum Iesum Christum Filium Dei natum ex Patre, hoc est ex Patris substantia, unigenitum, Deum de Deo, lumen de lumine, Deum verum de Deo vero, genitum, non factum, consubstantialem Patri, per quem omnia facta sunt, & quae in caelo, & quae in terra: qui propter nos homines, & propter nostram salutem descendit, & incarnatus est, & homo factus, passus est, & resurrexit tertia die, & ascendit in caelos, & sedet in dextera Patris, & venturus est judicare vivos & mortuos. Et in Spiritum sanctum. Eos autem, qui dicunt, Erat aliquando, quando non erat; & antequam nasceretur non erat, & quod fuisset ex non existentibus, aut ex alia substantia, vel essentia dicunt esse Filium Dei mutabilem, aut alterabilem esse affirmant, hos anathematizat sancta Dei catholica & apostolica ecclesia.

Post haec [illegible] Ephesinus.

Hoc autem lecto in tertia oecumenica synodo, [illegible] est [illegible] symbolum a Nicaenis conditum; & dicta sunt a patribus de eo sententiae. Deinde positum est decretum [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

Definitio sancta & oecumenica quartae synodi Chalcedonensis.

Ὅρος τῆς ἁγίας καὶ οἰκουμενικῆς ἐν Χαλκηδόνι τετάρτης συνόδου.

[illegible]

Quia vero non debent per omnia ſua ſa- [illegible]

[illegible]

Poſtea ſubſcriptio Epheſina:

[illegible]

Προσφώνησις Ἰωάννου πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως.

Acclamatio Joannis patriarchæ Conſtantinopolitani.

Δ[illegible]

A[illegible]

[illegible]

[illegible]

CREDIMVS in unum Deum Patrem [illegible]

ΠΙΣΤΕΥΟΜΕΝ εἰς ἕνα Θεὸν πατέρα [illegible]

[illegible]

S[illegible]

Η[illegible]

Anno Christi 1438.

[illegible]

Ἐκ τῆς ἐπιστολῆς τοῦ ἁγιωτάτου Βιγιλίου πάπα Ῥώμης πρὸς Εὐτύχιον τὸν ἁγιώτατον πατριάρχην Κωνσταντινουπόλεως.

[illegible]

Ὅρος τῆς ἁγίας καὶ οἰκουμενικῆς ἕκτης συνόδου.

[illegible]

Sequuntur quae lecta sunt ex actis sanctae & universalis quintae synodi. — Sessio V.

Ex epistola sanctissimi Vigilii papae ad Eutychium sanctissimum patriarcham Constantinopolitanum.

Ipsi sectantes ... ad apostolicam sedem ..., manifestum facimus, quod nos semper & servavimus & servamus fidem ab initio traditam a magno Deo & salvatore nostro Iesu Christo sanctis apostolis, & ab illis in omni mundo praedicatam, & a sanctis patribus explanatam, & maxime ab his, qui in sanctis quatuor synodis congregati sunt: quos per omnia & in omnibus amplectimur & suscipimus: id est trecentos decem & octo sanctos patres, qui Nicaeae congregati sunt, & sanctum symbolum sive mathema fidei exposuerunt, & Arianam impietatem anathematizaverunt, & eos qui similia eis sapuerunt vel sapiunt. Suscipimus autem & centum quinquaginta sanctos patres Constantinopoli congregatos, qui idem sanctum mathema explanaverunt, & de divinitate sancti Spiritus ..., & insaniam Macedonianam sanctum Spiritum impugnantem, & impium Apollinarium condemnaverunt, cum his, qui similia illis sapuerunt vel sapiunt. Suscipimus autem & sanctos ducentos patres in Epheso primo synodo congregatos, qui per omnia secuti sunt idem sanctum symbolum sive mathema, & condemnaverunt Nestorium impium & impia eius dogmata, & eos qui similia ei dogmatizaverunt, vel sapiunt. Ad hoc etiam suscipimus & sexcentos triginta sanctos patres Calchedone congregatos: qui etiam ipsi per omnia consecuti sunt praedictas sanctas synodos, & sanctum idem praedictum symbolum sive mathema, a trecentis decem & octo sanctis patribus expositum, & a centum quinquaginta sanctis patribus explanatum: & anathematizaverunt eos, qui aliud praeter praedictum symbolum praesumunt docere, aut exponere, aut tradere sanctae ecclesiae Dei. [illegible]

Definitio sancta & oecumenica sextae synodi.

Sancta, magna, atque universalis synodus, quae per gratiam Dei, & piissimi serenissimique Constantini piissimi & fidelissimi magni imperatoris congregata est in hac a Deo conservanda regia Constantinopolitana nova Roma, in secretario divini palatii, quod cognominatur Trullus, decrevit quae sequuntur in subiectis. — Synod. VI. act. 18.

Unigenitus Dei Patris Filius & Verbum, qui per omnia similis nobis absque peccato factus est homo, Christus verus Deus noster, per evangelicam vocem manifeste praedicavit: *Ego sum lux mundi: qui sequitur me, non ambulat in tenebris, sed habebit lumen vitae.* Et iterum: *Pacem meam do vobis, pacem meam relinquo vobis.* — Ioan. 8. — Ioan. 14.

Hoc

[illegible]

A [illegible]

B [illegible]

C [illegible]

Ex epiſtola ſanctiſſimi Agathonis papæ Romani ad imperatorem Romanorum.

Synod. VI. Act. 4. QVÆ cognovimus a ſanctis atque apoſtolicis prædeceſſoribus, [illegible]

D Ἐκ τῆς ἐπιστολῆς τοῦ ἁγιωτάτου Ἀγάθωνος πάπα Ῥώμης πρὸς τοὺς βασιλεῖς Ῥωμαίων.

ΚΑΝΟΝΙΚΩΣ [illegible]

Ex eiſdem ſanctiſſimi Agathonis papæ Romani, ex altera ſynodica epiſtola ad eoſdem imperatores.

HÆc eſt [illegible]

E Τοῦ αὐτοῦ ἁγιωτάτου Ἀγάθωνος πάπα Ῥώμης, ἐκ ἑτέρας συνοδικῆς ἐπιστολῆς πρὸς τοὺς αὐτοὺς βασιλεῖς.

ΑΥΤΗ [illegible]

Anno Christi 1438.

καὶ εἰς τὸν υἱὸν αὐτοῦ τὸν μονογενῆ, τὸν πρὸ πάντων τῶν αἰώνων ἐξ αὐτοῦ γεννηθέντα, ἀληθινὸν Θεὸν ἐκ Θεοῦ ἀληθινοῦ, φῶς ἐκ φωτός, γεννηθέντα οὐ ποιηθέντα, ὁμοούσιον τῷ πατρί, δι' οὗ τὰ πάντα ἐγένετο, τά τε ἐν τοῖς οὐρανοῖς καὶ τὰ ἐν τῇ γῇ· καὶ εἰς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, τὸ κύριον, τὸ ζωοποιόν, τὸ ἐκ τοῦ πατρὸς ἐκπορευόμενον, τὸ σὺν πατρὶ καὶ υἱῷ συμπροσκυνούμενον καὶ συνδοξαζόμενον.

Ὅρος τῆς ἁγίας καὶ οἰκουμενικῆς ἑβδόμης συνόδου, τῆς ἐν Νικαίᾳ συνελθούσης τὸ δεύτερον.

Ἡ ἁγία καὶ οἰκουμενικὴ καὶ μεγάλη σύνοδος, ἡ κατὰ Θεοῦ χάριν καὶ θέσπισμα τῶν εὐσεβῶν καὶ φιλοχρίστων ἡμῶν βασιλέων Κωνσταντίνου καὶ Εἰρήνης τῆς αὐτοῦ μητρὸς συναθροισθεῖσα τὸ δεύτερον ἐν τῇ Νικαέων λαμπρᾷ μητροπόλει τῆς Βιθυνῶν ἐπαρχίας, ἐν τῇ ἁγίᾳ τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίᾳ τῇ ἐπονομαζομένῃ Σοφίᾳ, ἀκολουθήσασα τῇ παραδόσει τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας, ὥρισε τὰ ὑποτεταγμένα. [illegible]

Joann. 1.

& in Filium ejus unigenitum, qui ante omnia saecula ex eo natus est, verum Deum de Deo vero, lumen de lumine, natum non factum, consubstantialem Patri, [id est equalem cum Patre substantia] per quem omnia facta sunt, quae in caelo, & quae in terra: & in Spiritum sanctum dominum & vivificatorem, ex Patre procedentem, cum Patre & Filio coadorandum & conglorificandum.

Definitio sancta & universalis septimae synodi, quae secundo Nicaeam convenit.

Synod. VII Act. 7.

SANCTA, magna, ac universalis synodus, quae per Dei gratiam, & sanctionem piorum & Christianorum imperatorum Constantini & Irenes matris ejus congregata est secundo in Nicaeensium illustri metropoli Bithyniensium provinciae, in sancta Dei ecclesia, quae cognominatur Sophia, sequens traditionem catholicae ecclesiae, definivit infrascripta. Qui lumen agnitionis suae nobis donavit, & a tenebris idolorum ac insania eripuit, Christus scilicet Deus noster, desponsata sibi sancta sua catholica ecclesia, non habente maculam seu rugam, hanc se communiturum promisit; hocque discipulis suis asseverabat dicens: *Vobiscum sum omnibus diebus usque ad consummationem saeculi.* Porro hanc repromissionem non solum illis donavit, sed & nobis, qui per eos credidimus in nomine ipsius. Ergo hoc munus quidam non cogitantes, a versuto inimico volubiles quodammodo facti, a recta ratione exciderunt; traditioni enim catholicae ecclesiae adversantes, in perceptione veritatis lapsi sunt: & ut ait proverbialis sermo, in axes agriculturae suae erraverunt, & collegerunt manibus suis sterilitatem: quia sacerdotes [illegible] Deo dicatis ornamentis detrahere praesumpserunt, cum sacerdotes quidem dicerentur, non essent tamen: de quibus Deus per prophetam clamat: *Pastores multi corruperunt vineam meam, foedaverunt partem meam.* Sectantes quippe homines iniquos, sensibus suis persuasi, calumniati sunt sanctam Christi Dei nostri ecclesiam, quae sibi est desponsata: & inter sancta & profana non discreverunt, imaginem domini & sanctorum ejus similiter ut statuas diabolicas idolorum nominantes. Propter quod dominus Deus non ferens ut sub hujusmodi peste contagio subditi sint, nos sacerdotii principes beneplacito suo undique convocavit, divino zelo & nutu Constantini & Irenae fidelium imperatorum nostrorum adductos, quatenus divina catholicae ecclesiae traditio communi decreto reciperet firmitatem. Igitur cum omni diligentia perscrutantes, & discutientes, & intendentes veritatis scopum, nihil adimimus, nihil addimus, sed omnia quae catholicae sunt ecclesiae, immaculata servamus: & sequentes sanctas sex universalis synodos, in primis quod in splendida Nicaea metropoli convenit,

Matth. 28.

Jerem. 12.

[illegible]

ΣΥΝΕΔΡΕΥΣΙΣ ϛʹ

[illegible]

SESSIO VI.

Die vigesimo [illegible], feria secunda, habita est.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

A quæ ſunt utrobique communia, & [illegible] ... hoc quod Romani dicunt [illegible] ... ad voces & ſyllabas, nullo modo eſſe [illegible] ... *Unus dominus, una fides, unum baptiſma, unus Deus & Pater omnium,* [illegible] — Epheſ. 4. — ... Si ergo hanc eccleſia [illegible] ... Ipſe enim Salvator ait: *Ego vobiſcum ſum omnibus diebus uſque ad conſummationem ſeculi* — Matth. 28. — [illegible] ... Conſtat itaque [illegible] ... Conſtantinopoli [illegible] ... in eccleſia, opus fuit in illo ſymbolo [illegible] ... propterea Romana quoque eccleſia id fecit neceſſitate temporis. Quod ſi interdictum eſt [illegible] ... quæcunque, quodcunque ... de ſyllaba & voce dicat [illegible] ... Ex quo ſequitur [illegible] ... Sequitur ergo [illegible] ... a Rhodio [illegible] ... producere.

SERMO VII.

Sess. VII.

A

SESSIO VII.

[illegible]

[illegible]

ΣΥΝΕΛΕΥΣΙΣ ζ'.

[illegible]

[illegible]

A [illegible]

B [illegible]

C [illegible]

D [illegible]

E [illegible]

[illegible]

SANCTI CYRILLI EX EPISTOLA ad Ioannem Antiochenum.

ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΚΥΡΙΛΛΟΥ ΕΚ ΤΗΣ ἐπιστολῆς πρὸς Ἰωάννην Ἀντιοχείας.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ ΑΠΟ ΤΩΝ ΠΡΑΚΤΙΚΩΝ

[illegible]

LECTA EST EX ACTIS

[illegible]

quod maxime fuit ad rem, & ad infinitarum quæſtionum [illegible] ſancti patres, qui Epheſi congregati ſunt, & Neſtorium condemnarunt, [illegible] dogmata [illegible] Itaque [illegible] liberum eſt, [illegible] & condemnare Neſtorium, [illegible] tempore [illegible] ſine anathemate, neque condemnant qui ſymbolo [illegible] ſed qui [illegible] dogmatum [illegible] ſymbolum. [illegible] Nicænum ſymbolum, deinde Conſtantinopolitanum, poſtmodum decreta multa ponuntur: & poſt decreta [illegible] anathema [illegible] qui ad ſymbolum, ſed in eos etiam, qui ad decreta quidquam addiderint.

[illegible]

[illegible] ſymbolo [illegible] Conſtantinopolitano ſymbolo [illegible] Epheſi, & Calcedone [illegible] Deum de Deo [illegible] Conſtantinopolitano [illegible] ſymbolo [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] Epheſina ſynodi [illegible]

[illegible] ſymbolum [illegible] epiſtolam Agathonis [illegible]

A [illegible]

B [illegible]

C [illegible]

D [illegible]

E [illegible]

A [illegible]

B [illegible]

C [illegible]

D [illegible]

E [illegible]

Dubito & interrogo vos, Domini. Nam A quia Nestorii tempore [illegible] quod non [illegible] Dei matrem, tradita est hæc dictio in tertia synodo, & definitum, esse deiparam: [illegible] in symbolo, sed in definitione [illegible] synodi. Et respondemus, non fuisse necessarium id apponi in symbolo; [illegible] quæ supra [illegible] in symbolo, [illegible] esse Deiparam. [illegible] in symbolo de Filio, Ex Patre natum, & consubstantialem Patri: est ergo Filius Deus [illegible] Pater. & incarnatus [illegible] & homo factus; peperit ergo Deum & hominem. [illegible]

B [illegible]

C [illegible]

D [illegible]

[illegible Greek column]

[illegible]

BASIL. [illegible Greek]

BASIL. [illegible Greek]

ROD. [illegible Greek]

BASIL. [illegible Greek]

ROD. [illegible Greek]

A Post enim primam synodum, etiam aliæ synodi celebratæ sunt, Antiochiæ adversus Paulum Samosatenum; Ancyræ contra eos, qui non [illegible] accedentes ad fidem, quod prius Christum abnegassent propter tormenta; & Neocæsareæ [illegible]: quas omnes synodus præcipit synodus Nicæna; item quædam a Neocæsariensi [illegible] [illegible], quæ [illegible] de [illegible] [illegible] sunt. Patres quoque secundæ synodi subsequentes synodum a * Constantino Sardicæ celebratam, quæ vocatur etiam occidentalis: ad quam patres quidam orientales profecti sunt, [illegible]

B [illegible] Hi volebant convenire ad synodum. [illegible] Paulus [illegible], & [illegible] vero ut non [illegible] patribus illis occidentalibus, [illegible] quidem orientales, [illegible] vero occidentales [illegible], quæ [illegible], [illegible] a Christianis, quæ gesta etiam in Nicæna synodo: quod [illegible] secunda synodus approbavit nullis [illegible] [illegible]. Nam quia Constantius Constantini imperatoris frater, & magni Constantini filius [illegible] Arianis [illegible], & evertere volebat doctrinam sanctorum patrum Nicææ congregatorum; atque hoc ejus fratri * Con-

C stantino per [illegible] [illegible] [illegible] est, & ille bellum se fratri [illegible] [illegible] est, nisi quod [illegible] [illegible]; propterea convocata est synodus Sardicensis, quæ tertio canone secundæ synodi [illegible] Constantinopolitanæ, occidentalis appellatur. Ea vero [illegible] [illegible] & [illegible] [illegible] & [illegible] patribus Nicææ [illegible] [illegible] [illegible] Christianis [illegible]. Quam [illegible] [illegible] secunda synodi [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] in [illegible] Græcum liber [illegible] de historia ecclesiastica.

D Cujus doctoris est liber iste?

[illegible] [illegible] & [illegible] [illegible], quod [illegible] a patribus secundæ synodi susceptum est.

Et numquid historicos in other synodos [illegible]?

[illegible] imperator, per historias [illegible] [illegible] [illegible], quid etiam [illegible] de [illegible], atque [illegible] [illegible] in historia [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

Has historias suscipere oportet, [illegible], quæcumque patres approbaverunt, [illegible].

E Si [illegible] historia de [illegible] [illegible], [illegible] de bellis Romanorum aut Græcorum, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]; [illegible] [illegible] [illegible], sed ecclesiastica; & continet quid synodus [illegible], [illegible] & [illegible] a [illegible] patribus [illegible]. Cur ergo non [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], sed etiam [illegible] [illegible] [illegible]. Sed hoc in [illegible] [illegible], ut [illegible] [illegible], atque ad [illegible] [illegible].

Rom. Pal.

Can. [illegible] Neocæs. [illegible]

* Constant. [illegible]

* Constantio

[illegible] lib. [illegible] hist. cap. [illegible]

[illegible]

[illegible]

NIKOLAOS SEKOUNDINOS

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

Epiſtola Agathonis papæ.

[illegible]

[illegible]

SESSIO VIII.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

ΣΥΝΕΛΕΥΣΙΣ Θ'.

[illegible]

SESSIO IX.

Die quinta Nouembris, feria ..., celebrata eſt.

[illegible]

A [illegible]

B [illegible]

C [illegible]

[illegible]

ΣΥΝΕΛΕΥΣΙΣ ε.

[illegible]

[illegible]

D

SESSIO V.

Octava die Novembris, die sabbati, celebrata est.

E [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

Ἡμεῖς δὲ ... [illegible]

[illegible]

ΣΥΝΕΔΡΙΑ ια'.

Νοεμβρίου μηνὸς ἑνδεκάτῃ, ἡμέρᾳ τρίτῃ, ἐγένετο.

Ἐπειδὴ ... [illegible]

[illegible]

symbolo apostolico [illegible] sed im-
[illegible] Patet igitur id, quod
Nicaena & Constantinopolitana synodus &
reliquae nihil addiderunt aut diminuerunt
[illegible]

[illegible] Et Filio, [illegible] symbolo Constan-
tinopolitano [illegible]
[illegible] Nicaenum & Constantinopolitanum
symbolum idem est [illegible]

[illegible]

Habemus praeterea in epistola Caelestini [illegible]

[illegible]

SESSIO XI.

Die Novembris undecima, feria tertia, celebrata est.

QUANDAM [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

SESSIO XII

[illegible]

ΣΥΝΕΛΕΥΣΙΣ ιβ'.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

Quaeso, explanationem [illegible]

[illegible]

Quaenam epistola?

Epistola ad Nestorium. [illegible]

[illegible]

[illegible]

Concil. general. Tom. XIII.

A [illegible] quod [illegible] tamen, [illegible] aliquem [illegible] a [illegible] [illegible] disputationem [illegible] [illegible] ; [illegible] sed quia [illegible] tempore [illegible] est, [illegible] ; quamquam [illegible] plane hoc, [illegible] [illegible] [illegible] ad [illegible] illam, [illegible] Spiritum sanctum [illegible] procedere a Filio, [illegible]

B [illegible] Romanae ecclesiae illud symbolo addere : sed si hoc demonstrare [illegible] , [illegible] demonstrabitur potius [illegible] , nunc [illegible] videtur [illegible] . Verum [illegible] hac [illegible] ; [illegible] [illegible] ad respondendum [illegible] , [illegible] ; sed [illegible] [illegible] controversiam agere, [illegible] [illegible] quod [illegible]

C [illegible] respondebo. [illegible] Ego [illegible] tertiam [illegible] synodum, [illegible] [illegible] tertiam synodum [illegible] . Nam [illegible] [illegible] symbolo [illegible] Cyrilli. Quod [illegible] Cyrillum [illegible]

D [illegible] Sed [illegible] Cyrillum [illegible] quidquam symbolo [illegible] ; [illegible] Cyrillus [illegible] : *Nos [illegible]* [illegible] Spiritus Dei [illegible] Patris. [illegible] Cyrillus, [illegible] Spiritus [illegible] Salomonis, [illegible] synodum ; [illegible]

E & [illegible] Christi [illegible] : Quia [illegible] vel [illegible] catholicae fidei [illegible] , [illegible]

[illegible]

Hae [illegible] synodum Ephesinam ; [illegible] addere vel [illegible] de fide catholica. [illegible]

N ii [illegible]

[illegible]

[illegible]

BESSIO

A

SESSIO XIII.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

ΣΥΝΕΛΕΥΣΙΣ ιγ'.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

SESSIO XIV.

[illegible]

[illegible]

ΣΥΝΕΛΕΥΣΙΣ ιδ'.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

ΣΥΝΕΔΡΙΑ [illegible]

[illegible]

ΣΥΝΗΛΘΟΜΕΝ [illegible]

[illegible]

SESSIO XV.

Die ... Decembris, ... ; ... est.

CONVENIMVS ... [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

Sess. XV. [illegible]

[illegible]

Sess. XVI.

SESSIO XVI.

[illegible]

C[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

ΣΥΝΕΔΡΙΣΙΣ [illegible]

[illegible]

Σ[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

Περὶ τῆς εἰσελεύσεως τοῦ πατριάρχου καὶ τοῦ βασιλέως εἰς Φλωρεντίαν.

[illegible]

De ingreſſu patriarchæ & imperatoris in urbem Florentiam.

Die vigesimatertia [illegible]

[illegible]

SESSIO XVII.

Die vigesimasexta februarii, feria quinta, celebrata est.

Florentiae

SERENISSIME domine imperator, [illegible]

ΣΥΝΕΔΡΕΥΣΙΣ ιζ'.

[illegible]

ΓΑΛΗΝΟΤΑΤΕ [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

SESSIO XVIII.

Dei secundo mensis Martii, [illegible]

[illegible]

ΣΥΝΕΛΕΥΣΙΣ ιη'.

[illegible]

[illegible]

ANNO CHRISTI 1438. EPHES. IOAN.

[illegible]

Talem itaque productionem, per quam Spiritus ſanctus ab ipſo accepiſſe dicatur, quod quid eſt, & propria ratione dicitur.

Placet, habemus conſolationem hanc: Spiritum ſanctum accipere eſſe a Patre perinde eſſe atque ab ipſo procedere. Dico igitur hoc modo: a quo Spiritus ſanctus accipit eſſe in divinis, ab eo etiam procedit: dictum autem Spiritus accipere eſſe a Filio: ergo Spiritus procedit a Filio juxta propriam proceſſionis ſignificationem, ut vos conceſſiſtis. Quod vero Spiritus accipiat eſſe a Filio, poteſt multis teſtimoniis demonſtrari.

Valde vero habetis, Spiritum ſanctum accipere eſſe a Filio: nam hoc non concedimus.

Placet quod dictum eſt: nam hac mora interrogationi occurramus. Quod igitur Spiritus ſanctus a Filio eſſe accipiat, probatur ex dictis ſancti Epiphanii, qui ex illo volumine, quod inſcribitur Ancoratus, ex utroque Græco codice ab Ambroſio in Latinum converſo, dum de perſona Patris loquitur, ſic ait: Filium dico, qui ex ipſo eſt; Spiritum vero ſanctum, qui ſolus ex ambobus eſt. et hoc igitur dicit ſi Spiritus ex ambobus eſt, ergo eſſe etiam accipit ex ambobus. Ad hæc in eodem libro rurſus hæc habet: Et quemadmodum nemo novit Patrem niſi Filius, neque Filium niſi Pater; ita dicere audeo, neque Spiritum ſanctum novit quiſquam, niſi Pater & Filius, a quo accipit & procedit; nec Filium & Patrem niſi Spiritus ſanctus, qui vere glorificat, qui docet omnes, qui eſt a Patre & Filio. In hoc ſane dicto ſanctus Epiphanius per eodem accipit eſſe a Patre & Filio, & accipit a Patre & Filio. Hunc igitur primo loco habemus ex ſancto Epiphanio, Spiritum ſanctum accipere ſuum eſſe a Patre & Filio.

Pollicitus es probaturum, quod a Filio Spiritus accipit ſuum eſſe, nequaquam id probare potuiſti, nec ſanctus protulit, ut quo poſſit eadem a doctore quopiam aliud dictum, aut a quo auxiliaris valeatur. Neque enim ex eo quod Spiritus ſit ex Patre & Filio, continuo etiam habet eſſe ab illis: eſſe enim ab aliquo multipliciter dicitur ſicut noſtis, nunc quod ab aliquo eſſe dicitur, ab eodem quoque habere eſſe, & manifeſto aliud ſit verum habere. Locum vero ſancti Epiphanii, quem attuliſti, non modo [illegible] hac non facere, ſed potius adverſari: non enim ita dicit beatus Epiphanius, Spiritus ſanctus accipit eſſe a Filio, ſed ſimpliciter, Accipit. Hoc autem ex evangelio ſumpſit, ubi ſcriptum eſt, *De meo accipiet, & annunciabit vobis.* Liquet ergo ſanctum Epiphanium non ita ſenſiſſe, ut vos ſentire dicitis. Si enim ita ſenſiſſet, ad hunc modum diceret: Nemo novit Patrem & Filium, niſi Spiritus ſanctus, a quibus procedit, & a quibus accipit eſſe; & procedere atque accipere ſumeret pro eodem: nunc autem productionem & communicationem diſtinguens, dum dicit, A quo procedit, & a quo accipit; declarat aliud ſe intelligere per verbum, Procedit; & aliud per, Accipit, quod

Ioan. 16.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

Ut autem ſcimus & conſiteamur, in præ- [illegible] Et, [illegible] ex Patre, & ex Filio, [illegible] hypoſtaſim [illegible] quam Filius habet [illegible] Patre, vel Spiritui ſancto a Patre & Filio. [illegible]

[illegible]

Ex hoc [illegible]

[illegible]

ΣΥΝΕΛΕΥΣΙΣ ιθ΄.

Μαρτίου μηνὸς πέμπτῃ, ἡμέρᾳ πέμπτῃ, ἐγένετο.

Π[illegible]

SESSIO XIX.

Quinta die menſis Martii, feria quinta, habita eſt.

R[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

Non ſequitur.

Quomodo non ſequitur?

[illegible]

Ita quoque dicimus in divinis?

Ita.

[illegible]

Ego dixi vobis [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

Proprietates has idem ſunt quod perſonæ: [illegible]

[illegible]

In Patre eſt proprietas & ſubſtantia [illegible]

[illegible]

Quod Pater communicat, eſt ſubſtan[illegible]

[illegible]

Quod Filio [illegible] eſt ſubſtantia [illegible]

[illegible]

[illegible]

SESSIO XX.

Sabbato, die mensis Martii septimo, celebrata est.

[illegible]

ΣΥΝΕΛΕΥΣΙΣ κ'.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

Ad ea, quae primo dicta sunt a te, quod [illegible] Zosimo [illegible] [illegible]

Quisnam est liber iste?

Liber canonum [illegible]

Apud Latinos [illegible] Zosimo papa [illegible]

[illegible]

Respondete igitur ad [illegible]

Non ad haec [illegible] C [illegible]

[illegible] D [illegible]

Dependere igitur [illegible]

[illegible] E [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

SESSIO XXI.

[illegible]

[illegible]

ΣΥΝΕΛΕΥΣΙΣ κα΄.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

A Deinde quia secundum magni Athanasii sententiam, quam adducebat & allegabat [illegible] Spiritum sanctum ad Patrem [illegible] Spiritum sanctum & procedere a Filio temporaliter, ab eo quoque procedere æternaliter. Quocirca non [illegible]

B [illegible] Deinde, Filium [illegible] a Patre, & [illegible] a Patre. Quemadmodum ergo [illegible] in Evangelio clarum est; ita & Spiritum sanctum a Filio [illegible] expositi:

C Ita dixit, & ita docuit [illegible]

Ex hoc, Deo duce, & ex hoc responsione [illegible] Spiritum sanctum [illegible] esse æternum a Filio. Nunc vero respondebo ad ea quæ dixisti. Primum dixisti, [illegible]

D [illegible]

E [illegible]

[illegible] Nos

SESSIO XXI. Nos Basilii magni librum habemus, quem & fide dignum & vetustissimum arbitramur a vobis & aliis qui nunc proferuntur, vetustiorem: in quo sententia legitur aeque ut in nostro, sicuti dictum & ostensum nobis est ab iis, qui librum illum legerunt.

Et prolatus est liber [illegible]

BESSAR. [illegible] liber prolatus, qui & alius.

IOANNES. Ad primum ergo tria quaedam facere volo: primo demonstrare [illegible] per illud Basilii testimonium, quod ipsi asserit Spiritum accipere a Filio: [illegible] Basilius, si [illegible] in isto libro, [illegible] pro honore & gloria tam sancti doctoris, [illegible] in ecclesia Dei, quem Chalcedonensis synodus elogio tam illustri [illegible] [illegible] Tertio demonstrabo [illegible]

[illegible]

[illegible]

ANNO CHRISTI 1439.

[illegible]

BESSAR. [illegible]

IOAN. [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

SESSIO XXII.

Die quartadecima Martii, ſabbato, celebrata eſt.

[illegible]

ΣΥΝΕΛΕΥΣΙΣ κβ'.

[illegible]

[illegible]

Non ita nobis videtur.

[illegible]

[illegible]

ΒΗΣΣ. [illegible]

ΙΩΑΝ. [illegible]

ΒΗΣΣ. [illegible]

ΙΩΑΝ. [illegible]

ΒΗΣΣ. [illegible]

ΙΩΑΝ. [illegible]

ΒΗΣΣ. [illegible]

ΙΩΑΝ. [illegible]

ΝΙΚ. [illegible]

ΙΩΑΝ. [illegible]

ΒΗΣΣ. [illegible]

ΙΩΑΝ. [illegible]

ΙΩΑΝ. [illegible]

ΙΩΑΝ. [illegible]

A Vult enim in Actionibus, Spiritum sanctum non esse hoc nominatum Filium. Apparet igitur verborum ejus sensum ad hunc spectare, non quippe dixit perfectè applicatum per ea quae dicuntur. Dicimus autem, idcirco Spiritum sanctum non esse nec appellari Filium, quoniam accipimus unde a Filio, aliam dixisse ab ipso: ab ipso non Spiritu non accipimus aliquid aliud praeter ipsum Spiritum, sicut Spiritus est alius a Filio. Et vide an priora posterioribus respondeant: sed ipsum Spiritum mandatum ad nos & sanctificationem suscipimus, & operationem in nobis sua charismata, communicationem, B caritatem, adoptionem, & reliqua bona sine eorundem cum ipso & necesse docere.

Alterum non accipere nos aliquid, quae sint ab ipso Spiritu alia. IOANNES.

Alia dico, Sicut alius est a Filio Spiritus. BESSAR.

Contra hoc volo dicere: nam & impossibile est, & contraria facere scripturis sanctis. IOANNES.

Quomodo impossibile, cum doctor ipse hoc afferat? BESSAR.

Quaero ex te, an dona Spiritus sancti diversa sint ab eo, quae dat idem Spiritus sanctus? IOANNES.

Non sunt alia, sicut Filius & Spiritus, per se subsistentia; quemadmodum subsistit Spiritus sanctus per propriam subsistenC tiam. BESSAR.

Non quaero, an dona Spiritus sancti sint hoc modo alia. IOANNES.

Alia sunt, sed non per se subsistentia. BESSAR.

Etsi dona a Spiritu accipimus, tamen illa non subsistunt. NICAE.

Alia ab ipso Spiritu dicebas prius eo modo, quo Spiritus est alius a Filio. IOANNES.

Hoc idem possumus nos dicere aliquando: quae dicit Basilius. BESSAR.

Quaero abs te, pater reverendissime, Spiritus ille qui datur a Filio, creatura est, an increatus? dona quippe sunt ex ipsorum creatione: itaque Spiritus sanctus creator, quae autem operationes creaturae: D nam creatura est Spiritus effectivus, quem effudit Deus abundanter in nos per Jesum Christum: Ephesinus autem tacebat: & Ioannes rursus: IOANNES. AD TIT. 3.

Secundo quaero abs te, an dona sancti Spiritus dentur cum ipso Spiritu, & cum persona & hypostasi ejusdem Spiritus, nec ne. Tertio, an eadem sint dona quae accipimus a sancto Spiritu? IOANNES.

Ephesinus autem non habens quid responderet, diu tacebat. Et imperator veritus, ne in aliud dogma iterum dilaberetur, multosque non disputatio in quaestionem de creato & increato devolveret, jussit hanc disputationem omitti. Veniant E Latini doctrinae responsionem quaerentes. Quare imperatoriis libentissime reverendi dixi:

Hoc non spectat ad propositum: propositam autem unam principalem quaestionem; nec summa nostra constituta in hoc capite. Caeterum itaque nos agere de una materia non de alia, & ego nolui controversiam excitare. IOANNES.

[illegible]

[illegible Greek text, A–B]

[illegible Greek text]

[illegible Greek text, C–D]

[illegible Greek text, E]

quemdam a Spiritu non accipimus aliquem per se subsistentem, sicut a Filio Spiritum. Atque ad hunc [illegible] Sed spiritum, [illegible] accipimus. [illegible] dicto, quod a Spiritu non accipiamus aliquem, sicut a Filio Spiritum. [illegible] posset etiam hanc [illegible] expositionem. Et quae dicta sunt, de quibus non disputamus. Quod vero Spiritus sanctus accipiat [illegible] esse a Filio, ut ipse ostendit; nos autem a Spiritu accipiamus creaturas [illegible] atque de hoc est [illegible] controversia. Ostende igitur ipse, [illegible] Spiritum sanctum accipere [illegible] esse a Filio, nos vero accipere a Spiritu creaturas.

Respondeo, [illegible] ad hoc non respondebo. Non enim [illegible]

Hae [illegible] Spiritum [illegible] Spiritum a Filio accipere, nihil aliud [illegible] *Caritas Dei [illegible] in cordibus nostris*, a Deo [illegible] Spiritum. Itaque Spiritum a Filio accipere nihil est aliud, quam Spiritum [illegible] Basilius. Quae igitur a Spiritu accipimus, eadem sunt atque illa quae a Filio per Spiritum accipimus [illegible] Nos enim aliquem a Spiritu accipimus, sicut a Filio Spiritum [illegible] Itaque ponenda est distinctio inter ea quae accipit a Filio Spiritus, & ea quae nos a Spiritu accipimus. [illegible] Spiritus, quae a Spiritu accipimus, dona sunt creata [illegible] Spiritu. Si [illegible] a Spiritu [illegible] a Filio Spiritum [illegible] Spiritus a Filio accipit. [illegible]

At vero Ephesius [illegible] Cardinalem [illegible]

De re proposita [illegible] hoc autem [illegible] tempore [illegible]

[illegible]

At illa

[illegible]

[illegible]

Cum

[illegible]

SESSIO XXII [illegible]

[illegible]

EVGEN. Sententiam multorum, quae Spiritum sanctum glorificabant, [illegible] Christianorum [illegible] Pater & Filius [illegible] gloriam, [illegible] quam Pater & Filius [illegible] habet.

IOANNES. Bene igitur Athanasium & caeteros [illegible]

EVGEN. [illegible]

IOANNES. [illegible] Eunomii [illegible]?

EVGEN. Primum, quia multorum sententiam [illegible]: deinde [illegible] doctrinam [illegible] sanctorum [illegible] Spiritum sanctum [illegible] concludit, quoniam tertius est dignitate & ordine, [illegible] Quod [illegible] magnus Basilius [illegible] sequendum:

[illegible]

[illegible]

SESSIO XXIII.

Die [illegible] Martii, feria [illegible], celebrata fuit.

Fidei nostra non ex hominibus, neque per hominem [illegible] [illegible]

ΣΥΝΕΛΕΥΣΙΣ κγ΄.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

A [illegible] (quamquam illa [illegible] [illegible] pro [illegible] esse, non [illegible]) [illegible] quoque [illegible] est. Neque enim [illegible] [illegible] Christo [illegible] discipulis & [illegible]. [illegible] ipsis [illegible] non [illegible], quemadmodum non per alia dicta [illegible] adhuc. Deo [illegible] [illegible]. Age igitur [illegible] discipulum a magistro, & [illegible] servum a domino [illegible] B [illegible] sed [illegible] qui [illegible]. In primis ipsi Dei Verbum, primusque theologus, & magister theologorum [illegible] theologia. *Cum venerit*, inquit, *Paracletus, quem ego mittam vobis a Patre, Spiritum veritatis, qui a Patre procedit, ille testimonium perhibebit de me.* [illegible], cum divinæ personæ tres sint, [illegible], quæ singulis personis [illegible]: de Spiritu quidem [illegible], *Cum venerit*: de [illegible] cum Patre, *quem ego mittam vobis a Patre*: C [illegible] de solo Patre: *Qui a Patre procedit.* [illegible] theologiæ [illegible]: nam per illa verba, *Cum venerit*, [illegible] ac dominium Spiritus [illegible]: per illa vero, *quem ego mittam vobis*, [illegible] Patre beneplacitum ad mittendum & manifestandum Spiritum: per illa vero, *Qui a Patre procedit*, [illegible] Spiritus, & unde is habeat esse. [illegible] quidem [illegible] testis est [illegible] Gregorius theologus [illegible], de Spiritu sancto dicens, Veritas [illegible] D [illegible] Patre, & [illegible] Filio, [illegible] Spiritus sanctus, [illegible] & [illegible] Patre & Filio [illegible] [illegible] Spiritus sancti [illegible] [illegible] Spiritus [illegible] Patris & Filii [illegible] E [illegible] Spiritus sancti [illegible] Patre procedere [illegible] Spiritus sanctus, & [illegible] a Filio. [illegible] Spiritus [illegible] Patre [illegible] Quid [illegible] Patre procedere [illegible] Spiritus sancti [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

qui ex Patre generatus, qui cum Patre & Filio ſimul adoratur, & conglorificatur. [illegible]

[illegible]

[illegible]

A ſecta diuidis cum orientalibus pace, ſcribit ad Ioannem Antiochiæ epiſcopum beatus Cyrillus de eadem materia, tum de ſancti Spiritus proceſſione, tum de ſymbolo non immutando, hæc dicens: Nullo modo conuelli patimur definitam à patribus fidem, hoc eſt fidei ſymbolum: neque nobis ipſis, aut aliis permittimus vel verbum immutare vnum ex iis, quæ inibi poſita ſunt, aut vnam ſyllabam omnino præterire, memores dicentis: *Ne transferas terminos æternos, quos poſuerunt patres tui*: non enim erant ipſi qui loquebantur, ſed Spiritus Dei & Patris, B qui procedit quidem ex ipſo, non eſt autem alienus à Filio ſecundum eſſentiæ rationem. Hæc etiam verba, [illegible] Theodoretus [illegible] Cyrillus [illegible] modo: Procedit quidem ex Deo & Patre, non eſt autem alienus à Filio, propter [illegible] rationem, id eſt, vt conſubſtantialis. Hoc autem [illegible] etiam ille verbis planè dicens: Quod & vt conſubſtantialem, & procedentem ex Patre dicit, verum ſemper pium admittimus. Hanc epiſtolam cum beatus Theodoretus vna cum orientalibus accepiſſet, & cognouiſſet C hanc theologiam ſibi & ſuæ [illegible] confeſſioni, hæc habet in epiſtola ad Ioannem Antiochenum: Literas [illegible] à Cyrillo [illegible] doctrinam: prædicant enim et ipſum dominum noſtrum Ieſum Chriſtum, perfectum Deum & perfectum hominem: [illegible] Spiritum ſanctum non ex Filio, aut per Filium habere eſſe, ſed ex Patre procedere, appellari vero Filii proprium. [illegible] Vide, quæ [illegible] D Theodoretus vna cum orientalibus confitentur, quod non ex Filio, aut per Filium habeat eſſe, ſed ex Patre procedat, vocatur autem Filii proprius, vt conſubſtantialis. Quod autem his [illegible] & propterea [illegible] beatus Cyrillus [illegible] ad epiſcopum Antiochiæ Ioannem [illegible] legimus, [illegible] quod vnus dominus, vna fides, vnum baptiſma, Deum omnium ſaluatorem glorificauimus, [illegible] quod fidem [illegible] à Deo [illegible] E & ſanctorum patrum traditionem [illegible] habeant veſtræ eccleſiæ.

Et in expoſitione ſuper Lucam [illegible] beatus Cyrillus: Quemadmodum digitus pendet à manu, [illegible] ab illa: [illegible] ita & Spiritus ſanctus ratione conſubſtantialitatis coniunctus & vnitus eſt Filio, licet ex Deo & Patre procedat: hoc porro idem eſt ac dicere, Licet ex eo non procedat, [illegible] ex Deo & Patre. Per hæc [illegible] patribus ac doctoribus, [illegible]

Theodoretus [illegible] Cyrill. [illegible]

Prov. 22.

[illegible]

Amen.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

Epiſtola ſancti Maximi.

[illegible]

Ἐπιστολὴ τοῦ ἁγίου Μαξίμου.

[illegible]

[illegible]

ΣΥΝΕΛΕΥΣΙΣ κδ'.

[illegible]

[illegible]

SESSIO XXIV.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

A

ΣΥΝΕΔΡΙΑ κε.

SESSIO XXV.

Die vigesimaquarta Martii, feria tertia, celebrata est.

[illegible]

Η ΜΕΡΑΝ [illegible]

[illegible]

VELLEM Epiſtolas quoque adeſſet, [illegible] ad ea quae dicta ſunt [illegible] & ſtudiorum [illegible] in medium proferrem. Ait enim magnus Baſilius: Nam ſicut Filius ordine quidem ſecundus a Patre eſt, [illegible] B Patri, dicente domino: *[illegible]* Patris, & Filii, & Spiritus ſancti, [illegible] dignitate. In Patre enim Filius, non in Filio Pater, [illegible] & Spiritus ſanctus ordine quidem eſt ſecundus a Filio, [illegible] Spiritus enim Filii dicitur, [illegible] Filium datur. *[illegible]* Spiritum Filii ſui in corda noſtra [illegible] Patri & Filio Spiritus ſanctus [illegible]

C [illegible] Magnus autem Epiphanius [illegible] Si Chriſtus ex Deo creditur, et Deus de Deo, ita & Spiritus ſanctus ex [illegible] Patrem, & Filium [illegible] Spiritus [illegible] Magnus quoque Cyrillus: [illegible] a Filio Spiritus, ſicut plane a Patre. [illegible] Didymus, & magnus Athanaſius: *ex Patre* [illegible] *procedit*, [illegible] ex Patre [illegible] & Filio Spiritum ſanctum. [illegible] Cyrilli [illegible]

D [illegible] Domino & ſalvatore noſtro Ieſu Chriſto [illegible] Spiritum ſanctum procedere ex Patre & Filio.

Cum iſta [illegible] ad [illegible] reſponſiones, reſpondit Iſidorus Rhutenus hoc pacto:

Qui ſedes [illegible] Rhutenus.

E [illegible] reſponſiones [illegible]

At vero [illegible] dixit.

[illegible] libros, [illegible] Latinus.

Cardinalis [illegible] reſpondit:

Quaecumque [illegible] Ioannes.

[illegible]

[illegible] ſolvere,

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

A [illegible]

B [illegible]

C [illegible]

D [illegible]

E [illegible]

[illegible]

[illegible]

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ α'.

H [illegible]

CAPVT I.

F [illegible]

[illegible]

[illegible]

KEΦAΛ. B.

CAPUT II.

Cap. II.

O [illegible]

D[illegible]

quae

[illegible]

Cap. II. qui ab occidente extiterunt [illegible] mas ſuis clariſſimaque doctrina, Hilarium, Ambroſium, Augustinum, Hieronymum, Damaſum, Gregorium, Leonem, qui [illegible]

Leonem. ſuos hæreticos contra [illegible], & [illegible] [illegible] doctores, & patres, & ſidei principes, qui multa quidem in hac vita pro veritate paſſi fuerunt, pro eaque mortui ſunt. [illegible] apud Deum [illegible] apud nos per ea, quæ reliquerunt nobis opera & doctrinas ſuas, quæ pro regula ſidei habere debemus a nobis, neque ſine neque ſancte [illegible] veritatis & [illegible]. [illegible] ſilio [illegible] patribus [illegible] quidem [illegible] [illegible] Quod hoc modo conſiderandum eſt.

[illegible]

Quod quamvis multa nomina ſit in dictis [illegible] tamen aliquid tale ſidem apparere [illegible] ſentiri concordare, tamquam ſumme [illegible] ſidei noſtræ: & hoc oſtenditur per exempla.

Cap. III.

CAPUT III.

Ex Patre autem [illegible] ſancti [illegible] Spiritum, & ex Patre per Filium. Ex Patre & Filio [illegible] Quid igitur? [illegible] Atque [illegible]

[illegible]

ΚΕΦΑΛ. γ'.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ δʹ.

CAPUT IV.

[illegible]

[illegible]

CAPUT V.

ΚΕΦΑΛ. ε΄.

[illegible]

[illegible]

Cap. V.

[illegible]

Ioan. 1.

[illegible]

Cap. VI.

Auctoritates ſanctorum doctorum, qui hac propoſitione, Per, utuntur: & probatio quod [illegible] *ſignificet.*

Cap. VI.

DICENDUM nunc, quinam patres [illegible] de proceſſione Spiritus ſancti [illegible] Per, [illegible] Filio. Primum itaque divinus Athanaſius [illegible]

ΚΕΦΑΛ. ς΄.

ΡΗΤΕΟΝ [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

Cap. VI. Patet ergo, quod hæc relationum diverſitas, relationis diſtinctio eſt. Ac relative Filium ad Spiritum, & ad Filium Spiritum referri. Et cum Filius, prout Filius, non referatur ad Spiritum, (non enim dicitur Filius Spiritus) reſtat ut referatur ad Spiritum tanquam ſpirans, cum Spiritus rurſum referatur ad Filium tanquam Spiritus ſpiratus eius ſpirantis, & paſſiva ſpiratio activæ ſpirationi correſpondeat. Spiritum vero & Spiritum Filii paſſim in locis ſacræ Scripturæ dicitur, & ſpiratio eius: (Hic enim Spiritus) ſanctus Athanaſius ait (ſpiratio eſt Filii.) Cum igitur ad Filium Spiritus & tanquam ſpiratio, & tanquam Spiritus referatur, Filius quoque tanquam ſpirans referetur ad Spiritum. Ac cum ſancti ſæpe in multis aliisque doctrinis, quod per Filium ex Patre Spiritum ſpirari aſſeverent, ſufficit multis & aliorum documentis adducere, & quidem unde hæc illa ſimilia, conſiderare. Joannes igitur Damaſcenus de Patre loquens: (Ipſe quidem eſt, ait, intellectus Verbi abyſſus, Verbi genitor, & per Verbum manifeſtativi Spiritus ſpirator.) Et rurſus: (Spiritus vero ſanctus, manifeſtativa occultæ divinitatis potentia Patris, & ex Patre per Filium procedens eſt.) Certe ſupervacaneum eſt [illegible] quæ aperte dicta hanc doctrinam. Præterea [illegible] eſt, inquit, quod potius ipſum eſſe & ſubſiſtentiam Spiritus ſpirare, magis quam aliquid aliud nomen, [illegible] qui hoc nomen ſolum ſubſiſtentiæ Spiritus appropriant. Cum igitur per Filium eum procedere dicat, per Filium eum ſubſiſtentiam habere ſignificat: & per hoc [illegible] Theodoreti [illegible], negantis per Filium ſubſiſtere Spiritum ſanctum, [illegible] nobis unde reliquimus ſubſiſtere, a Theodoreto hæc contra generali Epheſino concilio decreto, ſactum concilium tertium; quod putamus pro nobis hoc facere, quod [illegible] ſecundo nobis Theodoreti contentione. Nam cum Theodoretus utrumque negaſſet, nec ex Filio, nec per Filium ſubſiſtere Spiritum ſanctum aſſerens, ex dictis tamen horum ſanctorum, uti non ambo, alterum ſaltem, videlicet quod per Filium ſubſiſtat, palam probatum eſt, non omnes doctores, & non minus qui poſt Theodoretum fuerunt, ex Patre per Filium procedere Spiritum ſanctum, illa voce prædicent: tum Joannes Damaſcenus & Maximus, viri doctiſſimi, ita etiam ſanctiſſimi; tum hæc generalis ſeptima ſynodus per ſanctum Taraſium patriarcham Conſtantinopolitanum, credens dicentem in Spiritum ſanctum, qui ex Patre per Filium procedit, Deum quoque ipſum eſſe cognoſcimus. Aliò vero ex Deo per Filium eſſe, videlicet Spiritum ex Deo per Verbum, & ex Patre per Filium procedentem, quæ omnia idem atque ſpirari ſignificant, & eſſe, & ſubſiſtentiam habere. Ex quibus patet, quod Theodoretus errat, quod ad alteram partem ad minus, cum videlicet, quo negat Spiritum ſubſiſtere per Filium; quanvis tamen [illegible], etiam hanc partem negaret; [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

Cap. VI. Quemadmodum enim in [illegible] rebus [illegible] & una cum [illegible] ſubſiſtens [illegible] eſt, [illegible] Quamobrem [illegible] doctores [illegible], propter [illegible] per Filium Spiritum procedere: propter principium, & quod a principio, [illegible] per Filium [illegible] Spiritum ſanctum, & ob nullam aliam [illegible] principii, & quod a principio, [illegible] Caput unà cum [illegible] Baſilius [illegible] eſt, in epiſtola ad [illegible]: Cum enim Pater [illegible] principium eſt, Filius quoque [illegible] Non enim, quæ germana ſunt, [illegible] dicuntur [illegible] Rurſus idem in ſermone contra Sabellium & Arium, de Patre dicens & Filio: Non enim duo, inquit, germanos dicimus, ſed Patrem [illegible] & Filium [illegible] ex Patre. Si igitur propter [illegible] per Filium Spiritum [illegible] Baſilius [illegible] Patris, propter relationem cauſæ & cauſati, hoc principii & ejus quod a principio eſt, per Filium procedere Spiritum, dictum fuiſſe.

[illegible Greek text]

Auctoritates doctorum in quibus Spiritus ſanctus ex Filio, & ex utroque dicitur eſſe, prodire, & profluere: quodque non gratia Spiritus non ſubſiſtens, ſed ipſa perſona Spiritus dicitur prodire, profluere, emanare, &c. a Filio.

CAPUT VII.

Cap. VII. Sed jam, Pr., ipſa ſola [illegible] propoſitum eſt, [illegible] doctores, Filium principium Spiritus eſſe palam prædicaſſe. Producendum autem, nominibus eorum propoſitionem quoque. Et, quoniam [illegible] Filio in ſubſiſtentia Spiritus [illegible] Athanaſium, Baſilium, Gregorium Nyſſenum, [illegible] Cyrillum [illegible] Epiphanium [illegible] Spiritus [illegible] Dei [illegible] Cyrillus in expoſitione prophetæ Ioelis [illegible]: *Effundam a Spiritu meo*, [illegible]

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ζ.

[illegible Greek text]

[illegible]

[illegible]

Cap. VII.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ζ.

[illegible]

Cap. VIII.

[illegible]

Cap. VIII.

[illegible]

[illegible]

quoque grammatici hoc modo [illegible]. Cum venerit Spiritus, qui a Patre procedit, [illegible] ... [illegible]

[illegible]

Quod etiam occidentales doctores idem aperte dicunt quod orientales, [illegible].

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ η'. CAPVT * VIII.

[illegible]

E[illegible]

Verum

[illegible]

[illegible]

[illegible]

Epilogatur & repetitio prædictorum, & [illegible]

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ι.

Δ[illegible]

CAP. * IX.

SED de dogmate quidem, quæ [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

Cap. VIII. [illegible] quod [illegible] ego [illegible] Latinis [illegible]. Nec enim [illegible] de fide [illegible] sancti doctores [illegible]. Quod si [illegible]

[illegible]

BESSARIONIS EIVSDEM DECLARATIO ALIQVORVM, quæ in dictis videntur [illegible], quæ Græcis [illegible], Latinis ignota sunt.

NOTANDVM primo quod sancti doctores [illegible] Causæ & Causati [illegible] Spiritum sanctum ex Patre per Filium procedere vel profluere, & [illegible] Filium quoque Spiritus principium esse [illegible] Spiritum sanctum ex Patre per Filium procedere [illegible] Spiritus sancti [illegible] Cyrillus [illegible] Nestorium [illegible] Theodoretus [illegible] Cyrilli [illegible] Spiritum sanctum [illegible] Filii [illegible] Theodoretus [illegible] Cyrillus [illegible] Græcis [illegible] synodo [illegible]

[illegible]

GRAECI Cum hæc a Latinis ſcripta, & miſſa eſſent ad Græcos, [illegible]

[illegible]

LATINI Quoniam Græci calumniantur nos, [illegible]

[illegible]

GRAECI [illegible]

[illegible]

ΓΡΑΙΚ. [illegible]

ΛΑΤΙΝ. [illegible]

ΓΡΑΙΚ. [illegible]

Ταῦτα

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

Ἀπεκρίθη δὲ ὁ βασιλεύς·

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] prohibitum ergo imperatorem bene quidem [illegible] Latini, inquit, explanationem quamdam [illegible] a nobis [illegible] quomodo intelligamus [illegible] dixit, [illegible].

Cum haec dixisset patriarcha, quaerebamus nos, quomodo [illegible], dum hae [illegible] in controversia? Respondit patriarcha, imperatorem [illegible] ad nos, ut [illegible] consilia. Post haec [illegible].

Die vero Maii primo & vigesimo, feria quinta, iussu imperatoris [illegible] a patriarcha, [illegible]. Missi ergo ad ipsum papa [illegible] cardinales, [illegible], Iulianum, & Firmanum, [illegible] explanationem dogmatis, quod [illegible], & maxime [illegible]. [illegible] quod [illegible] vel [illegible], ut per [illegible] aut per [illegible], ut [illegible] aut per [illegible], ut aqua, aut [illegible] & substantialiter, ut Filius Spiritum Sanctum.

Respondit imperator:

Nos nihil aliud scribemus aut dicemus, praeterquam haec, [illegible]. Multa ergo collata sermonibus, nihil effectum est.

Rursus postridie venerunt cardinales, [illegible] eadem de [illegible] nihil [illegible]. [illegible] imperatori, ut [illegible] ad papam: & [illegible] si papa:

Cum [illegible] ad hunc [illegible], ego & qui mecum sunt [illegible] Latinorum, [illegible], nunc vero [illegible], magno dolore afficimur, [illegible]. [illegible] Dicimus, aut [illegible] a nobis [illegible], aut [illegible], quam ipsi ad nos misistis, atque [illegible] quid impedimento est?

Cum haec [illegible] papa imperatori, respondit imperator:

Quaecumque [illegible] & [illegible], & valde [illegible] in eadem [illegible] Latini [illegible] Spiritus Sancti causam. Quamobrem [illegible] Ex Filio

[illegible]

Ad haec imperatoris verba respondit papa.

PAPA [illegible]

[illegible]

PAPA Ego frater, [illegible]

[illegible]

[illegible]

Nos, domini præsules, nulla alia de causa peregrinamur, atque in hanc regionem venimus, nisi propter unionem ecclesiarum [illegible]

[illegible]

Cum hæc, [illegible] imperator, responderunt præsules, & dixerunt ei:

[illegible]

Respondentes ei: [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

quoque

[illegible]

[illegible]

[illegible]

Sententia patriarchae.

Quoniam sanctorum patrum orientalium & occidentalium dicta audivimus; quorum aliqui asserunt Spiritum sanctum procedere ex Patre & Filio; alii vero ex Patre per Filium: licet voces diversae sint, Ex Filio, idem scilicet quod, Per Filium; & Per Filium idem scilicet quod, Ex Filio: nos tamen omissa voce, Ex Filio, dicimus, Spiritum sanctum procedere ex Patre per Filium aeternaliter & substantialiter, tanquam ab uno principio & causa [illegible]

[illegible]

Sententia imperatoris.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

EXTREMA SENTENTIA

[illegible]

[illegible]

[illegible]

A De primatu vero papæ, ut ſolus omnino habeat quidquid illi jure debetur. De additione, nos illam nunquam admittemus, ſed [illegible] in veſtris eccleſiis habere permittimus, nos autem in orientalibus, [illegible] ſymbolum [illegible] : & veſtra dicta, Ex Filio, non eſſe aliam fidem, aut aliquod additamentum, ſed piam, & noſtri ſymboli explanationem : & eſſe utrumque ſymbolum pium, & ejuſdem ſententiæ, ut in eccleſia Romana recitetur ſicuti vos dicitis, & in orientali ut nos ipſi dicimus [illegible] unionem. De azymis autem, [illegible] ea conſecrari per domini voces, licet non poſſit invocatio [illegible], fore corpus & ſanguinem Chriſti.

Cum hæc reſpondiſſemus, & alia multa verba [illegible]

C [illegible]

D [illegible]

E [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] ... Latini subscriberent, & apponerentur bullae papae: ab altera vero parte Graeci subscriberent, & apponerentur aurea bulla imperatoris.

[illegible]

ΟΡΟΣ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ
ΚΑΙ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΗΣ ΣΥΝΟΔΟΥ
ΤΗΣ ΕΝ ΦΛΩΡΕΝΤΙΑι ΓΕΝΟΜΕΝΗΣ.

[illegible]

DEFINITIO
SANCTÆ OECVMENICÆ
SYNODI FLORENTINÆ.

Eugenius episcopus servus servorum Dei ad perpetuam rei memoriam, consentiente ad infra scripta carissimo in Christo filio nostro Ioanne Palaeologo Romaeorum imperatore illustri, & loca tenentibus venerabilium fratrum nostrorum patriarcharum, & aliis orientalem ecclesiam repraesentantibus.

[illegible]

LAETENTUR caeli & exultet terra: sublatus est enim de medio paries, qui occidentalem orientalemque dividebat ecclesiam, & pax et-

qua

quæ concordia redit, illo angulari lapide Chriſto, qui fecit utraque unum, vinculo fortiſſimo caritatis & pacis utrumque jungente parietem, & perpetuæ unitatis fœdere copulante ac continente; poſtque longam mœroris nebulam, & diſſidii diuturni atram ingratamque caliginem, ſerenum omnibus unionis optatæ jubar illuxit. Gaudeat & mater eccleſia, quæ filios ſuos haſtenus invicem diſſidentes, jam videre meruit in unitatem pacemque rediiſſe: & quæ antea in eorum ſeparatione amariſſime flebat, ex ipſorum modo tanta concordia cum ineffabili gaudio omnipotenti Deo gratias referat. Cuncti gratulentur fideles ubique per orbem: & qui Chriſtiano cenſentur nomine, matri catholicæ eccleſiæ collætentur. Ecce enim occidentales orientaleſque patres poſt longiſſimum diſſenſionis atque diſcordiæ tempus, ſe maris ac terræ periculis exponentes, omnibuſque ſuperatis laboribus, ad hoc ſacrum œcumenicum concilium deſiderio ſacratiſſimæ unionis, & antiquæ caritatis reintegrandæ gratia, læti alacreſque convenerunt, & intentione ſua nequaquam fruſtrati ſunt. Poſt longam enim laborioſamque indaginem, tandem Spiritus ſancti clementia ipſam optatiſſimam ſanctiſſimamque unionem conſecuti ſunt. Quis igitur dignas omnipotentis Dei beneficiis gratias referre ſufficiat? Quis autem divinæ miſerationis divitias non obſtupeſcat? Cujus vel ferreum pectus tanta ſupernæ pietatis magnitudo non molliat? Sunt iſta prorſus divina opera, non humanæ fragilitatis inventa, atque ideo eximia cum veneratione ſuſcipienda, & divinis laudibus proſequenda. Tibi laus, tibi gloria, tibi gratiarum actio Chriſte fons miſericordiarum, qui tantum boni ſponſæ tuæ catholicæ eccleſiæ contuliſti, atque in generatione noſtra tuæ pietatis miracula demonſtraſti, ut enarrent omnes mirabilia tua. Magnum ſiquidem divinumque munus nobis Deus largitus eſt; oculiſque vidimus, quod ante nos multi, cum valde cupierint, aſpicere nequiverunt. Convenientes enim Latini & Græci in hac ſacroſancta œcumenica ſynodo, magno ſtudio invicem uſi ſunt, ut inter alia etiam articulus ille de divina Spiritus ſancti proceſſione ſumma cum diligentia

A B C D E

[illegible]

[illegible]

& aliquam unitatis diſſenſionem diſſerverunt. Prolatis vero teſtimoniis ex divinis ſcripturis, pluriniſque auctoritatibus ſanctorum doctorum orientalium & occidentalium, aliquibus quidem ex Patre & Filio, quibuſdam vero ex Patre per Filium procedere dicentibus Spiritum, & ad eandem intelligentiam aſpicientibus omnibus ſub diverſis vocabulis, Græci quidem aſſeruerunt, quod id, quod dicunt Spiritum ſanctum ex Patre procedere, non hac mente proferunt, ut excludant Filium; ſed quia eis videbatur, ut aiunt, Latinos aſſerere Spiritum ex Patre & Filio procedere tamquam ex duobus principiis & duabus ſpirationibus, ideo abſtinuerunt a dicendo, quod Spiritus ſanctus ex Patre procedat & Filio. Latini vero affirmarunt, non ſe hac mente dicere, Spiritum ſanctum ex Patre Filioque procedere, ut excludant Patrem, quin ſit fons ac principium totius deitatis, Filii ſcilicet ac Spiritus ſancti; aut quod id, quod Spiritus ſanctus procedit ex Filio, Filius a Patre non habeat; aut quod duo ponant eſſe principia, ſeu duas ſpirationes; ſed unum tantum aſſerant eſſe principium, unicamque ſpirationem Spiritus ſancti, prout haƈtenus aſſeruerunt. Et cum ex his omnibus unus & idem eliciatur veritatis ſenſus, tandem in infra ſcriptam ſanctam & Deo amabilem eodem ſenſu eademque mente unionem unanimiter concordarunt & conſenſerunt. In nomine igitur ſanctæ Trinitatis, Patris, & Filii, & Spiritus ſancti, hoc ſacro univerſali approbante Florentino concilio diffinimus, ut hæc fidei veritas ab omnibus Chriſtianis credatur & ſuſcipiatur, ſicque omnes profiteantur, quod Spiritus ſanctus ex Patre & Filio æternaliter eſt, & eſſentiam ſuam, ſuumque eſſe ſubſiſtens habet ex Patre ſimul & Filio, & ex utroque æternaliter tamquam ab uno principio & unica ſpiratione procedit; declarantes quod id, quod ſancti doctores & patres dicunt, ex Patre per Filium procedere Spiritum ſanctum, ad hanc intelligentiam tendit, ut per hoc ſignificetur, Filium quoque eſſe ſecundum Græcos quidem cauſam, ſecundum Latinos vero principium ſubſiſtentiæ Spiritus ſancti, ſicut & Patrem. Et quoniam omnia, quæ Patris ſunt, Pater ipſe unigenito Filio ſuo gignendo dedit, præter eſſe Patrem, hoc ipſum quod Spiritus ſanctus

procedat ex Filio, ipſi Filio a Patre æternaliter habet, a quo etiam æternaliter genitus eſt. Diffinimus inſuper, explicationem verborum illorum, Filioque, veritatis declarandæ gratia, & imminente tunc neceſſitate, licite ac rationabiliter ſymbolo fuiſſe appoſitam. Item, in azymo ſive fermentato pane triticeo, corpus Chriſti veraciter confici, ſacerdoteſque in altero ipſum domini corpus conficere debere, unumquemque ſcilicet iuxta ſuæ eccleſiæ ſive occidentalis, ſive orientalis conſuetudinem. Item, ſi vere pœnitentes in Dei caritate deceſſerint, antequam dignis pœnitentiæ fructibus de commiſſis ſatisfecerint & omiſſis, eorum animas pœnis purgatoriis poſt mortem purgari, & ut a pœnis huiuſmodi releventur, prodeſſe eis fidelium vivorum ſuffragia, miſſarum ſcilicet ſacrificia, orationes, & eleemoſynas, & alia pietatis officia, quæ a fidelibus pro aliis fidelibus fieri conſueverunt, ſecundum eccleſiæ inſtituta. Illorumque animas, qui poſt baptiſma ſuſceptum, nullam omnino peccati maculam incurrerunt, illas etiam, quæ poſt contractam peccati maculam, vel in ſuis corporibus, vel eiſdem exutæ corporibus, prout ſuperius dictum eſt, ſunt purgatæ, in cælum mox recipi, & intueri clare ipſum Deum trinum & unum, ſicuti eſt, pro meritorum tamen diverſitate alium alio perfectius. Illorum autem animas, qui in actuali mortali peccato, vel ſolo originali decedunt, mox in infernum deſcendere, pœnis tamen diſparibus puniendas. Item, diffinimus ſanctam apoſtolicam ſedem, & Romanum pontificem in univerſum orbem tenere primatum, & ipſum pontificem Romanum ſucceſſorem eſſe beati Petri principis apoſtolorum, & verum Chriſti vicarium, totiuſque eccleſiæ caput & omnium Chriſtianorum patrem ac doctorem exiſtere; & ipſi in beato Petro paſcendi, regendi, ac gubernandi univerſalem eccleſiam a domino noſtro Ieſu Chriſto plenam poteſtatem traditam eſſe; quemadmodum etiam in geſtis œcumenicorum conciliorum, & in ſacris canonibus continetur.

αὐτὸ δὴ τῷ υἱῷ παρὰ τοῦ πατρὸς ἀϊδίως ἔχειν, ἀφ' οὗ καὶ ἀϊδίως γεγέννηται. Ἔτι ὁριζόμεθα τὴν τῶν ῥημάτων ἐκείνων ἀνάπτυξιν τὸν, τοῦ ἐκ τοῦ υἱοῦ, χάριν τοῦ τὴν ἀλήθειαν σαφηνισθῆναι, ἀνάγκης τε τότε ἐπικειμένης, εὐλόγως τε καὶ δικαίως ἐν τῷ συμβόλῳ προστεθεῖσθαι. Ἔτι ἐν ἀζύμῳ ἢ ἐνζύμῳ σιτίνῳ ἄρτῳ τὸ τοῦ Χριστοῦ σῶμα τελεῖσθαι ἀληθῶς, καί τε ἱερέας ἐν θατέρῳ αὐτὸ τὸ σῶμα τοῦ κυρίου ὀφείλειν τελεῖν, ἕκαστον δηλαδὴ κατὰ τὴν τῆς ἰδίας ἐκκλησίας εἴτε δυτικῆς εἴτε ἀνατολικῆς συνήθειαν. Ἔτι δὲ εἰ ἀληθῶς μετανοήσαντες ἐν τῇ τοῦ θεοῦ ἀγάπῃ, πρὶν τοῖς ἀξίοις τῆς μετανοίας καρποῖς ἱκανοποιῆσαι ὑπὲρ τῶν πεπλημμελημένων ὁμοῦ καὶ ἐλλελειμμένων, τὰς τούτων ψυχὰς καθαρτηρίαις τιμωρίαις καθαίρεσθαι μετὰ θάνατον, ὅπως δὲ ἀπαλλαγῶσι τῶν τοιούτων τιμωριῶν, λυσιτελεῖν αὐταῖς τὰς τῶν ζώντων πιστῶν ἐπικουρίας, δηλαδὴ τὰς ἱερὰς θυσίας, καὶ εὐχὰς, καὶ ἐλεημοσύνας, καὶ τὰ ἄλλα τῆς εὐσεβείας ἔργα, ἃ ὑπὸ τῶν πιστῶν ὑπὲρ τῶν ἄλλων πιστῶν εἴθισται γίνεσθαι, κατὰ τὰς τῆς ἐκκλησίας διατάξεις. Ἐκείνων δὲ τὰς ψυχὰς, οἵτινες μετὰ τὸ βαπτισθῆναι οὐδένα ὅλως ἁμαρτίας ἐπεσπάσαντο κηλῖδα, ἔτι καὶ τὰς μετὰ τὸ ἐπισπάσασθαι τὴν τῆς ἁμαρτίας κηλῖδα, ἢ ἐν τοῖς αὐτῶν σώμασιν, ἢ τῶν σωμάτων ἀπολυθείσας, ὡς ἀνωτέρω ἐρρέθη, καθαρθείσας, εὐθὺς εἰς οὐρανὸν εἰσδέχεσθαι, καὶ καθορᾶν τρανῶς αὐτὸν τὸν ἕνα καὶ τρισυπόστατον θεὸν, καθώς ἐστι, ἄλλον μέντοι ἄλλου τελεώτερον κατὰ τὴν τῶν ἀξιῶν διαφοράν. Τὰς δὲ ψυχὰς τῶν ἐν θανασίμῳ ἐνεργείᾳ ἁμαρτήματι, ἢ καὶ ἐν μόνῳ τῷ προπατορικῷ ἀποθανόντων, εὐθὺς εἰς ᾅδου καταβαίνειν, ποιναῖς μέντοι ἀνίσοις τιμωρηθησομένας. Ἔτι ὁριζόμεθα τὴν ἁγίαν ἀποστολικὴν καθέδραν, καὶ τὸν Ῥωμαϊκὸν ἀρχιερέα εἰς πᾶσαν τὴν οἰκουμένην τὰ πρωτεῖα κατέχειν, αὐτόν τε τὸν Ῥωμαϊκὸν ἀρχιερέα διάδοχον εἶναι τοῦ μακαρίου Πέτρου τοῦ κορυφαίου τῶν ἀποστόλων, καὶ ἀληθῆ τοποτηρητὴν τοῦ Χριστοῦ, καὶ πάσης τῆς ἐκκλησίας κεφαλὴν, καὶ πάντων τῶν Χριστιανῶν πατέρα τε καὶ διδάσκαλον ὑπάρχειν, καὶ αὐτῷ ἐν τῷ μακαρίῳ Πέτρῳ τοῦ ποιμαίνειν, καὶ διϊθύνειν, καὶ κυβερνᾶν τὴν καθολικὴν ἐκκλησίαν ὑπὸ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ πλήρη ἐξουσίαν παραδεδόσθαι, καθ' ὃν τρόπον καὶ ἐν τοῖς πρακτικοῖς τῶν οἰκουμενικῶν συνόδων, καὶ ἐν τοῖς ἱεροῖς κανόσι διαλαμβάνεται.

ἀνανεοῦντες

ἀνανεοῦντες ἔτι καὶ τὴν ἐν τοῖς κανόσι παραδεδομένην τάξιν τῶν λοιπῶν αἰδεσίμων πατριαρχῶν, ὥστε τὸν τῆς Κωνσταντινουπόλεως πατριάρχην δεύτερον εἶναι μετὰ τὸν ἁγιώτατον πάπαν τῆς Ῥώμης, τρίτον δὲ τὸν τῆς Ἀλεξανδρείας, τέταρτον δὲ τὸν τῆς Ἀντιοχείας, καὶ πέμπτον τὸν τῶν Ἱεροσολύμων, σωζομένων δηλονότι καὶ τῶν προνομίων ἁπάντων καὶ τῶν δικαίων αὐτῶν.

A Renovantes insuper ordinem traditum in canonibus caeterorum venerabilium patriarcharum, ut patriarcha Constantinopolitanus secundus sit post sanctissimum Romanum pontificem, tertius vero Alexandrinus, quartus autem Antiochenus, & quintus Hierosolymitanus, salvis videlicet privilegiis omnibus, & juribus eorum.

Ἐδόθη ἐν τῇ Φλωρεντίᾳ, ἐν δημοσίᾳ συνοδικῇ συνελεύσει ἐπισήμως ἐν τῇ μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ συγκροτηθείσῃ, ἔτει ἀπὸ τῆς τοῦ κυρίου σαρκώσεως χιλιοστῷ τετρακοσιοστῷ τριακοστῷ ἐνάτῳ, πρὸ μιᾶς νωνῶν Ἰουλίου, καὶ τῆς ἀρχιερωσύνης ἡμῶν ἔτει ἐνάτῳ.]

B Datum Florentiae in sessione publica synodali solemniter in ecclesia majori celebrata, anno incarnationis dominicae millesimo quadringentesimo trigesimo nono, pridie Nonas Julii, pontificatus nostri anno nono.

Ego Eugenius catholicae ecclesiae episcopus ita definiens subscripsi.

Adjuva & protege meos in nomine tuo [illegible] Deus meus.

Ego N. tituli sanctae Crucis presbyter cardinalis sic ut superius definitur [illegible] & [illegible] subscripsi.

Ego I. tituli sancti Clementis presbyter cardinalis sic ut superius definitur subscripsi.

Ego A. tituli S. Marci presbyter cardinalis me subscripsi.

Ego Fr. tituli sanctae Sabinae presbyter cardinalis me subscripsi.

Ego Antonius episcopus Ostiensis cardinalis Portugallensis superiorem definitionem veram & catholicam esse assentio, & idem me subscripsi.

Ego [illegible] episcopus Praenestinus cardinalis Placentinus superiorem definitionem veram & catholicam esse assentio, & subscripsi.

Ego Prosper tituli sancti Georgii ad Velum aureum diaconus cardinalis de Columna subscripsi.

Dominicus sanctae Mariae in Via Lata sanctae Romanae ecclesiae diaconus cardinalis subscripsi.

Ἰωάννης ἐν Χριστῷ τῷ Θεῷ πιστὸς βασιλεὺς καὶ αὐτοκράτωρ Ῥωμαίων ὁ Παλαιολόγος.

C Ὁ ταπεινὸς μητροπολίτης Ἡρακλείας, ἔξαρχος τῆς Θρᾴκης καὶ Μακεδονίας, καὶ τοποτηρητὴς τοῦ ἀποστολικοῦ θρόνου τοῦ ἁγιωτάτου πατριάρχου Ἀλεξανδρείας κυρίου Φιλοθέου Ἀντώνιος ὑπέγραψα.

Ὁ πρωτοσύγκελλος καὶ τοποτηρητὴς τοῦ ἀποστολικοῦ θρόνου τοῦ ἁγιωτάτου πατριάρχου τῆς Ἀλεξανδρείας κυρίου Φιλοθέου Γρηγόριος ἱερομόναχος ὑπέγραψα.

Ἰσίδωρος μητροπολίτης Κυέβου καὶ πάσης Ῥωσίας, καὶ τοποτηρητὴς τοῦ ἀποστολικοῦ θρόνου τοῦ ἁγιωτάτου πατριάρχου Ἀντιοχείας κυρίου Δωροθέου στέρξας ὑπέγραψα.

D Ὁ ταπεινὸς μητροπολίτης Μονεμβασίας, καὶ τοποτηρητὴς τοῦ ἀποστολικοῦ θρόνου τοῦ ἁγιωτάτου πατριάρχου Ἱεροσολύμων [illegible] Δοσίθεος, στέρξας ὑπέγραψα.

Ὁ ταπεινὸς μητροπολίτης Κυζίκου, καὶ τὸν τόπον ἐπέχων τοῦ Ἀγκύρας, Μητροφάνης, στέρξας ὑπέγραψα.

Ὁ ταπεινὸς μητροπολίτης Τραπεζοῦντος, καὶ τὸν τόπον ἐπέχων τοῦ Καισαρείας, Δωρόθεος, στέρξας ὑπέγραψα.

E Βησσαρίων ἐλέῳ Θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Νικαίας καὶ ὁ τὸν τόπον ἐπέχων τοῦ Σάρδεων, στέρξας ὑπέγραψα.

Ὁ ταπεινὸς μητροπολίτης Νικομηδείας Μακάριος, στέρξας ὑπέγραψα.

Ὁ ταπεινὸς μητροπολίτης Τορνόβου, καὶ τὸν τόπον ἐπέχων τοῦ [illegible], Ἰγνάτιος στέρξας ὑπέγραψα.

Ioannes Palaeologus, fidelis in Christo imperator Romanorum subscripsi.

Antonius humilis metropolita Heracliensis & primarum Asiae, totius Thraciae & Macedoniae primas, & Philothei sanctissimi sedis apostolicae Alexandrinae patriarchae locum tenens subscripsi.

Gregorius hieromonachus, protosyncellus, & locum tenens apostolicae sedis sanctissimi patriarchae Alexandrini D. Philothei subscripsi.

Isidorus metropolita Kioviensis totius Russiae, & locum tenens apostolicae sedis sanctissimi patriarchae Antiocheni domini Dorothei [illegible] habens subscripsi.

Humilis metropolita Monembasiensis & locum tenens apostolicae sedis sanctissimi patriarchae Hierosolymitani [illegible] Dositheus consentiens subscripsi.

Humilis metropolita Cyzici, & locum supplens Ancyrani, Metrophanes consentiens subscripsi.

Humilis metropolita Trapezuntis, & locum supplens Caesariensis, Dorotheus consentiens subscripsi.

Bessarion misericordia divina metropolita Nicaenus, & locum supplens metropolitae Sardensis consentiens subscripsi.

Humilis metropolita Nicomediensis Macarius consentiens subscripsi.

Humilis metropolita Tornobi, & locum supplens [illegible] Ignatius consentiens subscripsi.

Humilis metropolita Mitylenensis & locum supplens [illegible] Dorotheus consentiens subscripsi.

Ὁ ταπεινὸς μητροπολίτης Μιτυλήνης, καὶ τὸν τόπον ἐπέχων [illegible], Δωρόθεος, στέρξας ὑπέγραψα.

Humilis metropolita Moldoblachiensis & locum [illegible] Damianus consentiens subscripsi.

Ὁ ταπεινὸς μητροπολίτης Μολδοβλαχίας, καὶ τὸν τόπον ἐπέχων [illegible], Δαμιανὸς, στέρξας ὑπέγραψα.

Humilis metropolita [illegible] consentiens subscripsi.

Ὁ ταπεινὸς μητροπολίτης Λακεδαιμονίας [illegible], στέρξας ὑπέγραψα.

Humilis metropolita Rhodi, & Cycladum Nathanael consentiens subscripsi.

Ὁ ταπεινὸς μητροπολίτης Ῥόδου καὶ τῶν Κυκλάδων νήσων Ναθαναὴλ, στέρξας ὑπέγραψα.

Ego Blasius patriarcha Hierosolymitanus, subscripsi.
Ego Marcus patriarcha Gradensis, me subscripsi.
Ego Simon episcopus Matisconensis illustrissimi domini ducis Burgundiæ & Brabantiæ orator, me subscripsi.
Ego Ioannes episcopus Nivernensis eiusdem domini ducis orator, me subscripsi.
Ego [illegible] episcopus [illegible], me subscripsi.
Ego [illegible] archiepiscopus Cretensis, me subscripsi.
Ego Ioannes archiepiscopus [illegible], me subscripsi.
Ego Andreas archiepiscopus Colossensis, me subscripsi.
Ego Nicolaus archiepiscopus Capuanus, me subscripsi.
Ego Ludovicus archiepiscopus [illegible], me subscripsi.
Ego [illegible] de Valois, archiepiscopus* Turonensis, me subscripsi.
Ego Benedictus archiepiscopus [illegible], me subscripsi.
Ego Ioannes episcopus [illegible], me subscripsi.
Ego Petrus episcopus Paduanus, me subscripsi.
Ego Daniel episcopus Concordiensis, me subscripsi.
Ego Antonius [illegible] episcopus, me subscripsi.
Ego Bartholomæus episcopus [illegible], me subscripsi.
Ego Thomas episcopus [illegible], me subscripsi.
Ego Christophorus episcopus [illegible], me subscripsi.
Ego Antonius episcopus [illegible], me subscripsi.
Ego Petrus episcopus Dignensis, me subscripsi.
Ego Ioannes episcopus [illegible], me subscripsi.
Ego Valentinus episcopus [illegible], me subscripsi.
Ego Ioannes episcopus [illegible], me subscripsi.
Ego [illegible] episcopus [illegible], me subscripsi.
Ego Carolus [illegible] episcopus, me subscripsi.
Ego Andreas episcopus [illegible], me subscripsi.
Ego [illegible] episcopus [illegible], me subscripsi.
Ego Nicolaus episcopus [illegible], me subscripsi.
Ego [illegible] episcopus [illegible], me subscripsi.
Ego Angelus* episcopus [illegible], me subscripsi.
Ego Petrus episcopus [illegible], me subscripsi.
Ego [illegible] episcopus [illegible], me subscripsi.
Ego Angelus de [illegible] episcopus [illegible], me subscripsi.
Ego Petrus episcopus [illegible], me subscripsi.
Ego Petrus episcopus [illegible], me subscripsi.
Ego Antonius episcopus [illegible], me subscripsi.
Ego Dominicus episcopus [illegible], me subscripsi.
Ego Sergius episcopus [illegible], me subscripsi.
Ego Christophorus episcopus [illegible], me subscripsi.
Ego Andreas episcopus [illegible], me subscripsi.
Ego Almanus episcopus [illegible], me subscripsi.
Ego [illegible] episcopus [illegible], me subscripsi.
Ego [illegible] episcopus [illegible], me subscripsi.
Ego [illegible] episcopus [illegible], me subscripsi.
Ego Baptista electus & confirmatus [illegible], me subscripsi.
Ego Nicolaus [illegible], me subscripsi.
Ego [illegible] electus, & confirmatus [illegible]*, me subscripsi.
Ego [illegible] electus, & confirmatus [illegible], me subscripsi.
Ego Andreas episcopus [illegible], me subscripsi.
Ego [illegible] episcopus* [illegible], me subscripsi.
Ego [illegible] electus & confirmatus [illegible], me subscripsi.
Ego [illegible] episcopus [illegible], me subscripsi.
Ego [illegible] episcopus* [illegible], me subscripsi.
Ego Petrus archidiaconus [illegible], ambasiator illustrissimi ducis Burgundiæ & Brabantiæ, me subscripsi.
Ego [illegible] episcopus [illegible], me subscripsi.
Ego Laurentius* episcopus [illegible], me subscripsi.
Ego [illegible] episcopus [illegible], me subscripsi.
Ego Ioannes de [illegible] electus & confirmatus [illegible], me subscripsi.

Ego Guillelmus electus & confirmatus Andegavensis, me subscripsi.
Ego Ambrosius generalis ordinis Camaldulensium, me subscripsi.
Ego frater Guillelmus generalis Minorum, me subscripsi.
Ego Gerardus frater generalis Augustinensium, me subscripsi.
Ego Placidus generalis Vallis umbrosae, me subscripsi.
Ego Gomezius abbas Florentinus, me subscripsi.
Ego Ioannes de Valiano abbas [illegible], me subscripsi.
Ego Antonius abbas sancti Cypriani, me subscripsi.
Ego Thomasius abbas de Burgo, me subscripsi.
Ego Gregorius abbas Dolicensis, me subscripsi.
Ego Benedictus abbas de Alphilo, me subscripsi.
Ego Franciscus abbas sancti Leonardi, me subscripsi.
Ego Bartholomaeus abbas Campidonii, me subscripsi.
Ego [illegible] abbas urbis, me subscripsi.
Ego Angelus abbas de * Segno, me subscripsi.
Ego [illegible] abbas sancti Sepulcri, me subscripsi.
Ego Benedictus abbas de Conio, me subscripsi.
Ego [illegible] abbas sancti Salvi, me subscripsi.
Ego Aloysius abbas sancti Pauli, me subscripsi.
Ego [illegible] abbas de Tyro, me subscripsi.
Ego Dionysius abbas de Tamilino, me subscripsi.
Ego [illegible] abbas sancti Pastoris, me subscripsi.
Ego Franciscus abbas sanctae Mariae de * Pinerolo, me subscripsi.
Ego Ioannes * [illegible] abbas de Rapallo, me subscripsi.
Ego Angelus abbas sanctae Mariae de Pinario, me subscripsi.
Ego Nicolaus abbas sancti Michaelis Rosensis, me subscripsi.
Ego Iacobus sancti * Salvatoris de Fiano abbas, me subscripsi.
Ego Eustachius abbas Montis sancti [illegible], me subscripsi.
Ego Petrus abbas sancti Salvii de Florentia, me subscripsi.
Ego Nicolaus abbas sanctae Mariae de Dirano, me subscripsi.
Ego Bartholomaeus abbas de Vibona, me subscripsi.
Ego Laurentius abbas * de Caileto, me subscripsi.
Ego [illegible] abbas sancti Pancratii, me subscripsi.
Ego Lucas abbas Sanctae in Alphias, me subscripsi.
Ego Lucas abbas Farensis, me subscripsi.
Ego Iacobus abbas monasterii sancti Petri de Mulli, me subscripsi.
Ego Franciscus abbas sanctorum martyrum Cosmae & Damiani, me subscripsi.
Ego Guillelmus abbas sancti Salvatoris Burdigalensis, me subscripsi.
Ego Georgius abbas sancti Petri de [illegible], me subscripsi.
Ego Antonius abbas sanctorum Salvatoris & Vigilii de [illegible], me subscripsi.
Ego Gabriel abbas sancti [illegible] de Fornello, me subscripsi.
Ego Bernardus abbas sanctae Mariae de Marona, me subscripsi.
Ego [illegible] abbas sancti Gonsalvi, me subscripsi.
Ego Dionysius abbas sanctae Mariae de Sancto [illegible], me subscripsi.
Ego Maphaeus abbas sanctae [illegible] de Florentia, me subscripsi.
Ego Timotheus abbas sancti [illegible] de Marona, me subscripsi.

Observatio editoris Romani

[illegible]

Ὁ ταπεινὸς μητροπολίτης Δρίστρας Κάλλιστος στοιχήσας ὑπέγραψα.
Ὁ ταπεινὸς μητροπολίτης Γάνου Γερμανὸς στοιχήσας, ὑπέγραψα.
Ὁ ταπεινὸς μητροπολίτης Μελενίκου Ματθαῖος στοιχήσας, ὑπέγραψα.
Ὁ ταπεινὸς μητροπολίτης Δράμας Δοσίθεος στοιχήσας, ὑπέγραψα.
Ὁ ταπεινὸς μητροπολίτης Ἀγχιάλου Σωφρόνιος στοιχήσας, ὑπέγραψα.
[illegible] ὑπέγραψα.

Humilis metropolita Distrensis Callistus consentiens, subscripsi.
Humilis metropolita Ganensis Germanus consentiens, subscripsi.
Humilis metropolita Melenicensis Matthaeus consentiens, subscripsi.
Humilis metropolita Dramensis Dositheus consentiens, subscripsi.
Humilis metropolita Anchiali Sophronius consentiens, subscripsi.
* [illegible] Nicolaus mandato ac [illegible] a Marco [illegible] magno [illegible], [illegible] Chrysococe: qui [illegible] subscripsi, [illegible] nomine, [illegible] hoc [illegible] esse, & [illegible] nos, & haec omnia subscripsi, subscripsi.

Right margin: Decretum concilii Florent. — * [illegible] — * Pinerolo. * [illegible] — * Salvatoris [illegible] — * [illegible]

Magnus ecclesiarcha diaconus, Theodorus Xanthopulus, subscripsi.
Magnus chartophylax & archidiaconus Michael Balsamon subscripsi.
Magnus ... & ... Syropulus subscripsi.
Protecdicus ... diaconus Georgius Cagadas subscripsi.
... Constantinus, & ... subscripsi.
... sancti & ... magnæ Lauræ in Monte sancto, ... subscripsi.
... Pantocratoris ... subscripsi.
Germanus ... sancti ... subscripsi.
Pachomius hieromonachus & ... sancti Pauli ... subscripsi.

Hæc dicta & notata sunt ... a ... Sabinæ cardinali; Græce vero a Bessarione Nicææ archiepiscopo ... Candida autem nostri ... [illegible]

Post hæc ... [illegible]
Cum ... [illegible]
Et cum ... [illegible]
Et quare ... [illegible]
Et quare dicunt ... [illegible]
Et quare dicunt: Et ecce ... [illegible]
Et quare ... [illegible]
Et quare ... [illegible]
Et cur sacerdotes & episcopi ... [illegible]
Et quare ... [illegible]
Et quare ... [illegible]

Ὁ μέγας ἐκκλησιάρχης ... Θεόδωρος ὁ Ξανθόπουλος ὑπέγραψα.
Ὁ μέγας χαρτοφύλαξ ... Μιχαὴλ ὁ Βαλσαμὼν ὑπέγραψα.
Ὁ μέγας ... Συρόπουλος ὑπέγραψα.
Ὁ πρωτέκδικος ... Γεώργιος ὁ Καγκαδᾶς ὑπέγραψα.
[illegible]

Ταῦτα ... [illegible]

Μετὰ ... [illegible]
[illegible]
Καὶ ... [illegible]
Καὶ διὰ τί ... [illegible]
Καὶ διὰ τί ... [illegible]
Καὶ διὰ τί ... [illegible]
Καὶ διὰ τί ... [illegible]
Καὶ διὰ τί ... [illegible]
Καὶ διὰ τί ... [illegible]
Καὶ διὰ τί ... [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

PAP. [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

Et quia de causa non aliquis [illegible] sed valere [illegible].

Idcirco Latinis [illegible] Dominus [illegible] patriarcha non [illegible] Latinis [illegible] valere [illegible] *Ego Deus [illegible]* & non esse [illegible] caput.

Poterit ergo per nuncios papa de imperatore, [illegible] ad se mittere; ille vero [illegible].

Propositisque papa duas habere objectiones, de separatione conjugiorum, de promotione patriarchae. Ille vero, nullam se dicens habere facultatem respondendi, nec respondere; sed ea omnia [illegible] imperatori, qui ea ponderaret.

Dum haec fiunt, [illegible] die [illegible] quartadecima Julii, [illegible] papa orientales [illegible] praelatos ad se convocavit: & cum aliquos ex iis [illegible] esset, talem habuit [illegible] sermonem:

Nos, fratres, Dei beneficio [illegible]. Quoniam ergo [illegible] Dei [illegible] ego sum [illegible] caput [illegible] & [illegible] ad ea quae videmus [illegible] propter [illegible] ut [illegible].

Et primo dico, omnes [illegible] de separatione matrimoniorum [illegible] indiget.

Secundo, de Ephesio; [illegible] est [illegible] synodo [illegible] respondere ad ea, quae [illegible] quaestione.

Tertio; quoniam sanctissimus patriarcha Constantinopolitanus [illegible] patriarcha, qui hic [illegible] & ego [illegible] patriarcha [illegible] synodo [illegible] papa [illegible] patriarcha [illegible] Dignum ergo & aequum est patriarcham [illegible] caput non habeamus.

Cum haec papa dixisset, [illegible] hic patriarcha, non posse [illegible] patriarcha [illegible] esse?

Postridie

Anno Christi 1439.

Patribus ita reſpondentibus:

Æquiſſima & ſapientiſſima ſunt, quæ beatitudo tua dixit: ſed nos ad hæc dare [illegible] non poſſumus, ſunt enim & alii præſules, & imperator abſens [illegible] ... verò ex nobis [illegible] ... hoc præſenti tempore. [illegible] ... quoque dixit eadem. [illegible] ... Conſtantinopoli [illegible] ... provinciam [illegible] ... & [illegible] noſtra ... imperatoris [illegible] aliud ſcire ... eſt [illegible] noſtræ [illegible].

Papa. Ego audivi veſtræ conſilium [illegible] patriarcham, nec [illegible] ... quem vos eligeretis: ego vero [illegible] ... Quod ſi non [illegible] ego quod facere debeo, faciam: vos autem [illegible] ... & ſi [illegible] ... non habentes: [illegible] ... verò nulla vobis [illegible].

Cum hæc & alia dixiſſet papa, [illegible] ... imperatori: quæ ſibi [illegible] ... non eſt geſtum.

His ita geſtis paucis poſt dies aliquot [illegible] ... Porta [illegible] ... patriarchæ [illegible] ... Cyzicenus, Trapezuntius, [illegible] ... Nicomedienſis, [illegible] ... D[illegible] ... etiam præſules [illegible] ... Non [illegible] ... Latini & Græci [illegible] ... ad patriarcham. [illegible]

De Armenis.

Poſt aliquot dies venerunt ex Armenia quidam [illegible] patriarchæ Armeniorum, [illegible] viri, [illegible] ... beatiſſimum papam venerati, [illegible] ... imperatorem, [illegible] ... de [illegible] ... catholica [illegible] ... & prudentia ſua [illegible] ... & [illegible] ... ad [illegible] ... catholicam [illegible] ... Deum [illegible] ... Venetias [illegible] ... [illegible].

Ἀπεκρίναντο [illegible] οὕτω·

[illegible]

Περὶ τῶν Ἀρμενίων.

ΠΑΡΑΓΟΥΣΙΝ [illegible] ... Ἀρμενίων [illegible] ...

[illegible]

DECRETVM

Anno Christi 1439.

DECRETVM EVGENII PAPÆ IV.

Decretum Eugenii Papæ ad Armenos.

Eugenius epiſcopus ſervus ſervorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

Pſalm. 80. EXVLTATE Deo adiutori noſtro, iubilate Deo Iacob, omnes qui ubique nomine cenſemini Chriſtiano. Ecce enim iterum recordatus dominus miſericordiæ ſuæ, alterum difficilem lapidem parietis & amplius inveteratum manu, de eccleſia ſua auferre dignatus eſt: & qui facit concordiam in ſublimibus, & per quem in terra pax eſt hominibus bonæ voluntatis, optatiſſimam Armenorum unionem ſua ineffabili miſericordia conceſſit. 2. Cor. 1. Benedictus Deus & Pater domini noſtri Ieſu Chriſti, Pater miſericordiarum, & Deus totius conſolationis, qui conſolatur nos in omni tribulatione noſtra. Intantum namque preſſuras domini noſtri eccleſiam ſuam, modo ab his qui foris ſunt, modo ab his qui intus, non parvis agitari turbinibus, ut inter ipſas reſpirare anguſtias, & ad reſiſtendum fortius aſſurgere videtur, multis eam quotidie modis conſolari & tueri dignatur. Nam & ſi pridem magnam illam Græcorum nationem, multas longo lateque continentem nationes & linguas, hodie vero hanc ipſam Armeniæ populi, qui per ſeptentrionem & orientem in magna copia diffuſus eſt, in eadem fidei & caritatis vinculo cum ſede apoſtolica ſtabilivit. Hæc profecto tam magna & tanta ſunt divinæ pietatis beneficia, ut non ſolum pro utroque, ſed ne quidem pro altero ſatis dignas ſuæ maieſtati referre gratias poſſit intellectus humanus. Quis non vehementer admiretur, ecce eodemque tam brevi tempore, duo ſic præclara, & non ſæculis deficientia opera, in hoc ſacro concilio fuiſſe tam feliciter conſummata? Pſal. 117. ecce a domino factum eſt illud, & eſt mirabile in oculis noſtris. Quomodo enim hominum prudentia vel induſtria, niſi gratia Dei & cooperante & perficiente, hoc tanta & talia tam explere potuiſſet? Laudemus igitur & toto corde benedicamus dominum, qui facit mirabilia magna ſolus, ipſique Pſal. 135. pſallamus ſpiritu, pſallamus & mente, corde & opere, quantum ſinit humana fragilitas, pro tantiſque muneribus gratias agamus, orantes & obſecrantes, ut quemadmodum ipſi Græci atque Armeni unum cum eccleſia Romana effecti ſunt, ita ſint & ceteræ nationes, præſertim Chriſti charactere inſignitæ, & totus denique populus Chriſtianus, omnibus odiis belliſque extinctis, mutua invicem pace & fraterna caritate quieſcat & gaudeat. Ipſos autem Armenos magnis laudum præconiis dignos eſſe merito cenſemus. Vt primum enim a nobis ad ſynodum acerſiti ſunt, tanquam eccleſiaſticæ ædificii unanimi, ſpectabiles, devotos, & doctos oratores ſuos cum ſufficienti mandato, de ſuſcipiendo videlicet quidquid Spiritus ſanctus hanc ſanctam ſynodum illuſtraverit, ex remotiſſimis regionibus per maximos labores, multaque pericula ad nos & hoc ſacrum concilium deſtinarunt. Nos vero tam zelo, ut noſtrum paſtorale debebat officium, cupientes tam ſanctum perficere opus, ſæpe cum ipſis oratoribus de hac ſancta unione contulimus: & ne vel parva huic ſanctæ rei deeſſet, deputavimus de omni ſtatu huius ſacri concilii viros, iuris divini & humani doctiſſimos, qui cum omni cura, ſtudioque & diligentia, tam fidem cum iſtis pertractarent oratoribus, ab eis accurate inquirentes eorum fidem, tam circa divinæ naturæ eſſentiam, & divinarum perſonarum Trinitatem, quam domini noſtri Ieſu Chriſti humanitatem, & ſeptem eccleſiæ ſacramenta, & alia ad fidem orthodoxam & univerſalem eccleſiam pertinentia. Multis itaque adhibitis diſputationibus, collocutionibus, & tractatibus; poſtque non mediocrem teſtimoniorum inſpectionem, quæ ex ſanctis eccleſiæ patribus & doctoribus deducta ſunt, & examen, de quibus agebatur, rerum diſcuſſionem: tandem expedire iudicavimus, ne ulla in futurum de fidei veritate apud ipſos Armenos hæſitatio eſſe valeat, atque idem per omnia ſapiant cum ſede apoſtolica, unaque ipſa ſtabilis & perpetua ſine ulla ſcrupulo perſeveret, ut ſub quodam brevi compendio orthodoxæ fidei veritatem, quam ſapit præmiſſa Romana profitetur eccleſia, per hoc decretum, ſacro hoc approbante Florentino concilio, ipſis oratoribus ad hæc etiam conſentientibus, traderemus.

In primis ergo damus eis ſanctum ſymbolum, a centum quinquaginta epiſcopis in œcumenico Conſtantinopolitano concilio editum, cum illa additione, Filioque, ipſo ſymbolo declarandæ veritatis gratia, & urgente neceſſitate, licite & rationabiliter appoſita;

Decretum Eugenii pro Armenis.

cujus tenor talis eſt: Credo in unum Deum, &c. Hoc autem ſanctum ſymbolum, ſicut apud Latinos mos eſt, ita decernimus per omnes Armenorum eccleſias intra miſſarum ſolemnia ſaltem dominicis diebus & majoribus feſtivitatibus decantari vel legi.

Secundo tradimus eis definitionem quarti univerſalis concilii Chalcedonenſis, in quinto poſtea & ſexto univerſalibus conciliis renovatam de duabus naturis in una Chriſti perſona, cujus tenor talis eſt: Sufficeret quidem ſapiens hoc & ſalutare divinæ gratiæ ſymbolum ad plenam cognitionem ac confirmationem pietatis: de Patre enim & Filio & Spiritu ſancto perfectionem docet, & domini incarnationem fideliter accipientibus repræſentat. Sed quoniam hi qui conantur repellere prædicationem veritatis, per proprias hæreſes novas voces genuerunt; & hi quidem perſuadentes contemnere myſterium diſpenſationis domini, quæ propter nos facta eſt; alii vero introducentes confuſionem permixtionemque, & fictæ configurantes unam eſſe naturam carnis & deitatis, & portentuoſe dicentes paſſibilem unigeniti divinam naturam: ob hoc volens claudere illis omnem machinationem contra veritatem, præſens nunc ſancta & magna atque univerſalis ſynodus, prædicationem hanc docens ab initio immobilem, decrevit ante omnia fidem trecentorum decem & octo ſanctorum patrum manere inviolabilem & poſteriore tempore propter illos quidem, qui pugnant adverſus Spiritum ſanctum, corroborat doctrinam de ſubſtantia Spiritus traditam a patribus centum quinquaginta apud Conſtantinopolim congregatis, quam illi omnibus notam fecerunt, non quaſi aliquid, quod minus eſſet in præcedentibus, ſed eorum intellectum de Spiritu ſancto ſcripturarum teſtimoniis declarantes, adverſus eos qui dominationem ejus reſpuere tentaverunt.

Propter illos autem, qui moliuntur corrumpere diſpenſationis myſterium, & impudenter delirant, dicentes purum hominem eſſe illum, qui ex ſancta Maria virgine natus eſt, ſuſcepit epiſtolas ſynodicas beati Cyrilli quondam præſulis eccleſiæ Alexandrinæ ad Neſtorium & ad orientales, congruas exiſtentes ad convincendas Neſtorii veſanias, & ad interpretationem eorum, qui ſalutaris ſymboli motum pio zelo noſſe deſiderant. Quibus etiam conſequenter aptavit epiſtolam magnæ & ſenioris urbis Romæ præſulis beatiſſimi ac ſanctiſſimi Leonis papæ, quæ ſcripta eſt ad ſanctæ memoriæ archiepiſcopum Flavianum, ad perimendam Eutyches malam intelligentiam, utpote congruentem illius magni Petri confeſſioni, & exiſtentem nobis quandam columnam communem adverſus prava dogmata, & ad confirmationem rectorum dogmatum. His namque qui in duos Filios diſpenſationis divinæ myſterium diſſipare tentant, obſiſtit: & illos qui paſſibilem deitatem unigeniti auſi ſunt dicere, a ſacro cœtu expellit: & his qui in duabus naturis Chriſti commixtionem aut confuſionem excogitant, reſiſtit: & eos qui dicunt, ſervi formam, quam ex nobis aſſumpſit, cœleſtem eſſe, aut alterius alicujus ſubſtantiæ, ut delirantes depellit: & qui duas quidem ante unitionem naturas domini fabulantur, unam vero poſt unitionem confingunt, anathematiſat. Sequentes igitur ſanctos patres, unum eundemque confiteri Filium dominum noſtrum Jeſum Chriſtum conſonanter omnes docemus, eundem perfectum in deitate, eundem perfectum in humanitate: Deum vere & hominem vere; eundem ex anima rationali & corpore, conſubſtantialem Patri ſecundum deitatem, & conſubſtantialem nobis ſecundum humanitatem; per omnia nobis ſimilem abſque peccato: ante ſæcula quidem de Patre genitum ſecundum deitatem, in noviſſimis autem diebus eundem propter nos, & propter ſalutem noſtram, ex Maria virgine Dei genitrice ſecundum humanitatem: unum eundemque Chriſtum, verum Filium, dominum, unigenitum, in duabus naturis inconfuſe, immutabiliter, indiviſe, inſeparabiliter agnoſcendum; nuſquam ſublata differentia naturarum propter unitionem, magiſque ſalva proprietate utriuſque naturæ, & in unam perſonam atque ſubſiſtentiam concurrente; non in duas perſonas partitum, ſive diviſum, ſed unum & eundem Filium, Deum verum dominum Jeſum Chriſtum, ſicut ante prophetæ de eo, & ipſe nos Jeſus Chriſtus erudivit, & ſanctorum patrum nobis tradidit ſymbolum.

Tertio, definitionem de duabus voluntatibus, duabuſque Chriſti operationibus in prædicto ſexto concilio promulgatam, cujus tenor talis eſt: Sufficeret quidem, & cætera, quæ in ipſa definitione concilii Chalcedonenſis ſuperius continentur, ſequuntur uſque ad finem; poſt quam ſequitur in hunc modum: Et duas naturales voluntates in eo, & duas naturales operationes indiviſe, inconvertibiliter, inſeparabiliter, inconfuſe, ſecundum ſanctorum

patrum

patrum doctrinam adæque prædicamus, & duas naturales voluntates non contrarias, juxta quod impii aſſeruerunt hæretici, ſed ſequentem humanam ejus voluntatem, & non reſiſtentem vel reluctantem, ſed potius & ſubjectam divinæ ejus atque omnipotenti voluntati. Oportebat enim carnis voluntatem moveri, ſubjici vero voluntati divinæ, juxta ſapientiſſimum Athanaſium. Sicut enim caro, Dei Verbi dicitur & eſt; ita & naturalis carnis ejus voluntas, propria Dei Verbi dicitur & eſt, ſicut ipſe ait: *Quia deſcendi de cælo, non ut faciam voluntatem meam, ſed ejus qui miſit me Patris*: ſuam propriam dicens voluntatem, quæ erat carnis ejus: nam & caro propria ejus facta eſt. Quemadmodum enim ſanctiſſima atque immaculata animata ejus caro deificata eſt, non eſt perempta, ſed in proprio * ſui ſtatu rationis permanſit; ita & humana ejus voluntas deificata eſt, non eſt perempta: ſalvata eſt autem magis, ſecundum deiloquum Gregorium dicentem: Nam illius velle, quod in ſalvatore intelligitur, non eſt contrarium Deo, deificatum eſt totum. Duas enim naturales operationes indiviſe, inconvertibiliter, inconfuſe, inſeparabiliter in eodem domino Jeſu Chriſto vero Deo noſtro glorificamus, hoc eſt, divinam operationem & humanam operationem, ſecundum divinum prædicatorem Leonem apertiſſime aſſerentem: *Agit enim utraque forma cum alterius communione quod proprium eſt, Verbo ſcilicet operante quod Verbi eſt, & carne exequente quod carnis.* Nec enim in quoquam unam dabimus naturalem operationem Dei & creaturæ: ut neque quod creatum eſt, in divinam educamus eſſentiam, neque quod excellens eſt divinæ naturæ, ad competentem factis locum dejiciamus. Unius enim & ejuſdem tam miracula, quamque paſſiones cognoſcimus, ſecundum aliud & aliud earum ex quibus eſt naturarum, & in quibus habet eſſe, ſicut admirabilis inquit Cyrillus. Undique igitur inconfuſum atque indiviſum conſervantes unum ſanctæ Trinitatis, brevi voce cuncta proferimus: & poſt incarnationem dominum noſtrum Jeſum Chriſtum verum Deum eſſe credentes, aſſerimus duas ejus eſſe naturas, in una ejus radiantes ſubſiſtentia: in qua tam miracula, quamque paſſiones, per omnem ſuam diſpenſativam converſationem, non per phantaſiam, ſed veraciter demonſtravit, ob naturalem differentiam in eadem una ſubſiſtentia cognoſcendam: dum utraque natura cum alterius communione indiviſe & inconfuſe propria vellet atque operaretur: juxta quam rationem, & duas naturales voluntates & operationes confitemur, ad ſalutem humanam convenienter in eo concurrentes.

Decretum Eugenii pro Armenis

Quarto, quoniam hactenus ipſi Armeni præter has tres, Nicænam, Conſtantinopolitanam, & Epheſinam primas, ſynodos, nullam aliam univerſalem poſtea celebratam, nec ipſum beatiſſimum hujus ſanctæ ſedis antiſtitem Leonem, cujus auctoritate ipſa Calchedonenſis ſynodus vocata & congregata, ſuſceperunt, aſſerentes eidem fuiſſe ſuggeſtum, tam ſynodum ipſam Calchedonenſem quam memoratum Leonem, ſecundum damnatam Neſtorii hæreſim diffinitionem feciſſe: inſtruximus eos & declaravimus, hujuſmodi falſam fuiſſe ſuggeſtionem, ipſamque ſynodum Calchedonenſem & beatiſſimum Leonem ſancte & recte veritatem de duabus in una perſona Chriſti naturis ſuperius deſcriptam diffiniſſe, contra impia Neſtorii & Eutychis dogmata: mandavimuſque, ut ipſum beatiſſimum Leonem, qui veræ fidei columna fuit, & omni ſanctitate & doctrina refertus, tamquam ſanctum & in catalogo ſanctorum merito deſcriptum, de cetero reputent & venerentur: atque non ſolum dictas tres ſynodos, ſed & omnes alias univerſales auctoritate Romani pontificis legitime celebratas, ſicut & ceteri fideles, reverenter ſuſcipiant.

Quinto, eccleſiaſticorum ſacramentorum veritatem pro ipſorum Armenorum tam præſentium quam futurorum faciliori doctrina, ſub hac breviſſima redigimus formula. Novæ legis ſeptem ſunt ſacramenta, videlicet, baptiſmus, confirmatio, euchariſtia, pœnitentia, extrema unctio, ordo, & matrimonium. Quæ multum a ſacramentis differunt antiquæ legis. Illa enim non cauſabant gratiam, ſed eam ſolum per paſſionem Chriſti dandam eſſe figurabant: hæc vero noſtra & continent gratiam, & ipſam digne ſuſcipientibus conferunt. Horum quinque prima ad ſpiritualem uniuſcujuſque hominis in ſeipſo perfectionem, duo ultima, ad totius eccleſiæ regimen, multiplicationemque ordinata ſunt. Per baptiſmum enim ſpiritualiter renaſcimur, per confirmationem augemur in gratia, & roboramur in fide: renati autem & roborati, nutrimur divina

Decretum Eugenii pro Armenis.

euchariſtiæ alimento. Quod ſi per peccatum ægritudinem incurrimus animæ, per pœnitentiam ſpiritualiter ſanamur: ſpiritualiter etiam & corporaliter, prout animæ expedit, per extremam unctionem: per ordinem vero eccleſia gubernatur & multiplicatur ſpiritualiter: per matrimonium corporaliter augetur. Hæc omnia ſacramenta tribus perficiuntur, videlicet rebus tamquam materia, verbis tamquam forma, & perſona miniſtri conferentis ſacramentum cum intentione faciendi quod facit eccleſia: quorum ſi aliquod deſit, non perficitur ſacramentum. Inter hæc ſacramenta, tria ſunt, baptiſmus, confirmatio & ordo, quæ characterem, id eſt, ſpirituale quoddam ſignum a ceteris diſtinctivum, imprimunt in anima indelebile. Unde in eadem perſona non reiterantur. Reliqua vero quatuor characterem non imprimunt, & reiterationem admittunt.

Primum omnium ſacramentorum locum tenet ſanctum baptiſma, quod vitæ ſpiritualis janua eſt: per ipſum enim membra Chriſti, ac de corpore efficimur eccleſiæ. Et cum per primum hominem mors introierit in univerſos, niſi ex aqua & Spiritu renaſcimur, non poſſumus, ut inquit Veritas, in regnum cælorum introire. Materia hujus ſacramenti eſt aqua vera & naturalis: nec refert, frigida ſit an calida. Forma autem eſt, Ego te baptizo in nomine Patris & Filii & Spiritus ſancti. Non tamen negamus, quin & per illa verba, * Baptizatur talis ſervus Chriſti in nomine Patris & Filii & Spiritus ſancti: Vel, baptizatur manibus meis talis, in nomine Patris & Filii & Spiritus ſancti, verum perficiatur baptiſma: quoniam cum principalis cauſa, ex qua baptiſmus virtutem habet, ſit ſancta Trinitas, inſtrumentalis autem ſit miniſter qui tradit exterius ſacramentum, ſi exprimitur actus, qui per ipſum exercetur miniſtrum, cum ſanctæ Trinitatis invocatione, perficitur ſacramentum. Miniſter hujus ſacramenti eſt ſacerdos, cui ex officio competit baptizare. In cauſa autem neceſſitatis non ſolum ſacerdos vel diaconus, ſed etiam laicus vel mulier, imo etiam Paganus & hæreticus baptizare poteſt, dummodo formam ſervet eccleſiæ, & facere intendat quod facit eccleſia. Hujus ſacramenti effectus, eſt remiſſio omnis culpæ originalis & actualis, omnis quoque pœnæ, quæ pro ipſa culpa debetur. Propterea baptizatis nulla pro peccatis præteritis injungenda eſt ſatisfactio: ſed morientes, antequam culpam aliquam committant, ſtatim ad regnum cælorum & Dei viſionem perveniunt.

* baptizatur

Secundum ſacramentum eſt confirmatio; cujus materia eſt chriſma confectum ex oleo, quod nitorem ſignificat conſcientiæ, & balſamo, quod odorem ſignificat bonæ famæ, per epiſcopum benedicto. Forma autem eſt: Signo te ſigno crucis, & confirmo te chriſmate ſalutis, in nomine Patris & Filii & Spiritus ſancti. Ordinarius miniſter eſt epiſcopus. Et cum ceteras unctiones ſimplex ſacerdos valeat exhibere, hanc non niſi epiſcopus debet conferre: quia de ſolis apoſtolis legitur, quorum vicem tenent epiſcopi, quod per manus impoſitionem Spiritum ſanctum dabant, quemadmodum actuum apoſtolorum lectio manifeſtat: *Cum enim audiſſent, inquit, apoſtoli, qui erant Hieroſolymis, quia recepiſſet Samaria verbum Dei, miſerunt ad eos Petrum & Joannem. Qui cum veniſſent, oraverunt pro eis, ut acciperent Spiritum ſanctum: nondum enim in quemquam illorum venerat, ſed baptizati tantum erant in nomine domini Jeſu. Tunc imponebant manus ſuper illos, & accipiebant Spiritum ſanctum.* Loco autem illius manus impoſitionis datur in eccleſia confirmatio. Legitur tamen, aliquando per apoſtolicæ ſedis diſpenſationem ex rationabili & urgente admodum cauſa, ſimplicem ſacerdotem chriſmate per epiſcopum confecto hoc adminiſtraſſe confirmationis ſacramentum. Effectus autem hujus ſacramenti eſt, quia in eo datur Spiritus ſanctus ad robur, ſicut datus eſt apoſtolis in die pentecoſtes, ut videlicet Chriſtianus audacter Chriſti confiteatur nomen. Idcoque in fronte, ubi verecundiæ ſedes eſt, confirmandus inungitur, ne Chriſti nomen confiteri erubeſcat, & præcipue crucem ejus, *quæ Judæis quidem eſt ſcandalum, Gentibus autem ſtultitia,* ſecundum apoſtolum; propter quod ſigno crucis ſignatur.

Act. 8.

1 Cor. 1.

Tertium eſt euchariſtiæ ſacramentum, cujus materia eſt panis triticeus, & vinum de vite, cui ante conſecrationem aqua modiciſſima admiſceri debet. Aqua autem ideo admiſcetur, quoniam juxta teſtimonia ſanctorum patrum ac doctorum eccleſiæ pridem in diſputatione exhibita, creditur, ipſum dominum in vino aqua permixto hoc inſtituiſſe ſacramentum. Deinde, quia hoc convenit dominicæ paſſionis repræſentationi. Legitur enim beatus Alexander papa quintus

a beato Petro. In ſacramentorum oblatione, quæ intra miſſarum ſolemnia domino offeruntur, panis tantum & vinum aqua permixtum in ſacrificium offerantur. Non enim debet in calicem domini aut vinum ſolum, aut aqua ſola offerri, ſed utrumque permixtum: quia utrumque, id eſt, ſanguis & aqua, ex latere Chriſti profluxiſſe legitur. Tum etiam, quod convenit ad ſignificandum hujus ſacramenti effectum, qui eſt unio populi Chriſtiani ad Chriſtum. Aqua enim populum ſignificat, ſecundum illud apocalypſis: *Aquæ multæ populi multi.* Et Julius papa ſecundus poſt beatum Silveſtrum, ait: Calix dominicus juxta canonum præceptum, vino & aqua permixtus debet offerri: quia videmus in aqua populum intelligi, in vino vero oſtendi ſanguinem Chriſti. Ergo cum in calice vinum & aqua miſcetur, Chriſto populus adunatur, & fidelium plebs ei in quem credit, copulatur & jungitur. Cum ergo tam ſancta Romana eccleſia a beatiſſimis apoſtolis Petro & Paulo inſtructa, quam reliquæ omnes Latinorum, Græcorumque eccleſiæ, in quibus omnis ſanctitatis & doctrinæ lumina claruerunt, ab initio naſcentis eccleſiæ ſic ſervaverint, & modo ſervent, inconveniens admodum videtur, ut alia quævis regio ab hac univerſali & rationabili diſcrepet obſervantia. Decernimus igitur, ut etiam ipſi Armeni ſe cum univerſo orbe Chriſtiano conforment: eorumque ſacerdotes in calicis oblatione paululum aquæ, prout dictum eſt, admiſceant vino. Forma hujus ſacramenti ſunt verba ſalvatoris, quibus hoc conficit ſacramentum. Sacerdos enim in perſona Chriſti loquens, hoc conficit ſacramentum. Nam ipſorum verborum virtute, ſubſtantia panis in corpus Chriſti, & ſubſtantia vini in ſanguinem convertuntur: ita tamen, quod totus Chriſtus continetur ſub ſpecie panis, & totus ſub ſpecie vini. Sub qualibet quoque parte hoſtiæ conſecratæ & vini conſecrati, ſeparatione facta, totus eſt Chriſtus. Hujus ſacramenti effectus, quem in anima operatur digne ſumentis, eſt adunatio hominis ad Chriſtum. Et quia per gratiam homo Chriſto incorporatur, & membris ejus unitur, conſequens eſt, quod per hoc ſacramentum in ſumentibus digne gratia augeatur: omnemque effectum, quem materialis cibus & potus, quoad vitam agunt corporalem, ſuſtentando, augendo, reparando & delectando, ſacramentum hoc quoad vitam operatur ſpiritualem: in quo, ut inquit Urbanus papa, gratam ſalvatoris noſtri recenſemus memoriam, a malo retrahimur, confortamur in bono, & ad virtutum & gratiarum proficimus incrementum.

Urbanus Papa, ad Alexand.

Pœnitentia.

Quartum ſacramentum eſt pœnitentia, cujus quaſi materia ſunt actus pœnitentis, qui in tres diſtinguuntur partes. Quarum prima eſt cordis contritio: ad quam pertinet ut doleat de peccato commiſſo cum propoſito non peccandi de cætero. Secunda eſt oris confeſſio: ad quam pertinet, ut peccator omnia peccata, quorum memoriam habet, ſuo ſacerdoti confiteatur integraliter. Tertia eſt ſatisfactio pro peccatis ſecundum arbitrium ſacerdotis: quæ quidem præcipue fit per orationem, jejunium, & eleemoſynam. Forma hujus ſacramenti ſunt verba abſolutionis, quæ ſacerdos profert, cum dicit: Ego te abſolvo, &c. Miniſter hujus ſacramenti eſt ſacerdos, habens auctoritatem abſolvendi, vel ordinariam, vel ex commiſſione ſuperioris. Effectus hujus ſacramenti eſt abſolutio a peccato.

Extrema unctio.

Quintum ſacramentum eſt extrema unctio, cujus materia eſt oleum olivæ per epiſcopum benedictum. Hoc ſacramentum niſi infirmo, de cujus morte timetur, dari non debet: qui in his locis ungendus eſt, in oculis propter viſum, in auribus propter auditum, in naribus propter odoratum, in ore propter guſtum vel locutionem, in manibus propter tactum, in pedibus propter greſſum, in renibus propter delectationem ibidem vigentem. Forma hujus ſacramenti eſt hæc: Per iſtam unctionem & ſuam piiſſimam miſericordiam indulgeat tibi dominus quicquid per viſum, &c. Et ſimiliter in aliis membris. Miniſter hujus ſacramenti eſt ſacerdos. Effectus vero eſt mentis ſanatio, & in quantum autem expedit, ipſius etiam corporis. De hoc ſacramento inquit beatus Jacobus apoſtolus: *Infirmatur quis in vobis? inducat presbyteros eccleſiæ, ut orent ſuper eum, ungentes eum oleo in nomine domini: & oratio fidei ſalvabit infirmum, & alleviabit eum dominus: & ſi in peccatis ſit, dimittentur ei.* (Jacob. 5)

Ordo.

Sextum ſacramentum eſt ordinis, cujus materia eſt illud, per cujus traditionem confertur ordo, ſicut presbyteratus traditur per calicis cum vino, & patenæ cum pane porrectionem. Diaconatus vero per libri evangeliorum dationem. Subdiaconatus vero per calicis vacui cum patena vacua ſuperpoſita traditionem: & ſimiliter de aliis per rerum ad miniſteria ſua pertinentium aſſignationem. Forma ſacerdotii talis eſt: Accipe poteſtatem offerendi ſacrificium in eccleſia pro vivis & mortuis, in nomine Patris, & Filii, & Spiritus ſancti. Et ſic de aliorum ordinum

Decretum Eugenii papae ad Armenos

formis, prout in pontificali Romano latius continetur. Ordinarius minister huius sacramenti est episcopus. Effectus, augmentum gratiae, ut quis sit idoneus minister.

Matrimonium.

Ephes. 5.

Septimum est sacramentum matrimonii, quod est signum coniunctionis Christi & ecclesiae, secundum apostolum dicentem: *Sacramentum hoc magnum est; ego autem dico in Christo & in ecclesia.* Causa efficiens matrimonii, regulariter est mutuus consensus per verba de praesenti expressus. Assignatur autem triplex bonum matrimonii. Primum est proles suscipienda & educanda ad cultum Dei. Secundum est fides, quam unus coniugum alteri servare debet. Tertium indivisibilitas matrimonii, propter hoc quod significat indivisibilem coniunctionem Christi & ecclesiae. Quamvis autem ex causa fornicationis liceat tori separationem facere, non tamen aliud matrimonium contrahere fas est, cum matrimonii vinculum legitime contracti perpetuum sit.

Sexto, compendiosam fidei regulam, per beatissimum Athanasium editam, ipsis praebemus Armenis, cuius tenor talis est: Quicunque vult salvus esse, *&c.*

Septimo, decretum unionis cum Graecis consummatae pridem in hoc sacro oecumenico Florentino concilio promulgatum, cuius tenor talis est: Laetentur caeli, *&c.*

Octavo, cum inter alia sit etiam cum ipsis Armenis disputatum, quibus diebus solemnitates annuntiationis beatae Mariae virginis, nativitatis beati Ioannis Baptistae, & consequenter nativitatis & circumcisionis domini nostri Iesu Christi, ac praesentationis eiusdem in templo, seu purificationis beatae virginis Mariae celebrari debeant, satisque dilucide veritas patefacta fuerit, tum sanctorum patrum testimoniis, tum consuetudine ecclesiae Romanae, ac ceterarum aliarum ecclesiarum apud Latinos & Graecos. Ne igitur in tantarum celebritatibus solemnitatum inter Christianos sit diversitas, unde possit animorum caritati occasio praestari, decernimus tamquam veritati & rationi consentaneum, & iuxta totius orbis observantiam, ut ipsi etiam Armeni festum annuntiationis beatae Mariae die vicesimaquinta Martii, nativitatis beati Ioannis Baptistae vicesimaquarta Iunii, nativitatis vero salvatoris nostri vicesimaquinta Decembris, circumcisionis eiusdem prima Ianuarii, epiphaniae sexta eiusdem Ianuarii, praesentationis domini in templo seu purificationis Dei genitricis secunda Februarii, debeant solenniter celebrare. His omnibus explicatis, praedicti Armenorum oratores nomine suo & sui patriarchae & omnium Armenorum hoc saluberrimum synodale decretum cum omnibus suis capitulis, declarationibus, diffinitionibus, traditionibus, praeceptis & statutis, omnemque doctrinam in ipso descriptam, nec non quicquid tenet & docet sancta sedes apostolica & Romana ecclesia, cum omni devotione & obedientia acceptant, suscipiunt, & amplectuntur. Illos quoque doctores & sanctos patres, quos ecclesia Romana approbat, ipsi reverenter suscipiunt: quascunque vero personas, & quidquid ipsa Romana ecclesia damnat & reprobat, ipsi pro reprobatis & damnatis habent, profitentes, tamquam veri obedientiae filii, nomine quo supra, ipsius sedis apostolicae ordinationibus & iussionibus fideliter obtemperaturos. Datum Florentiae in publica sessione synodali solenniter in ecclesia maiori celebrata, anno domini millesimo quadringentesimo trigesimo nono, decimo Kalendas Decembris, pontificatus nostri anno nono.

LITERA D. ARCHIEPISCOPI HIEROSOLYMITANI AD PAPAM EVGENIVM QVARTVM.

Sanctissimo ac beatissimo domino nostro Eugenio papae beatitudinis vestrae filius Isaias episcopus Hierosolymitanus.

BEATISSIME in Christo pater & sanctissime domine, post debitam, devotam, ac humilem recommendationem, ad devota pedum oscula beatorum. Nova dies sanctitati vestrae humiliter [illegible] circa materiam sanctissimae unionis Armenorum gentis cum Romana ecclesia omnium mater, cuius throno praesidet vestra [illegible] domino [illegible] est. Quibus per [illegible] respondeo, quod licet [illegible] patriarcha [illegible] cum [illegible] viro Christophoro Garatono [illegible] & nuncio sanctitatis vestrae, nihil [illegible] dulcius esse posset, quam [illegible] Evangelium [illegible] posse, cum ad [illegible] perveniat. Et [illegible] Christophorus [illegible], sicut ipse [illegible] poterit. Verum [illegible] beatitudini vestrae [illegible] reverendissimo patri catholico patriarchae [illegible] Latino in Armenorum [illegible] vitandissimo

[illegible]

GEORGII SCHOLARII ORATIONES,

Interprete IOANNE MATTHÆO CARYOPHILO.

ΤΟΙΣ ΕΝΤΕΥΞΟΜΕΝΟΙΣ.

[illegible]

AD LECTOREM.

GEORGIUS Scholarius [illegible]

[illegible]

Ad

[illegible]

SAPIENTISSIMI VIRI GEORGII Scholarii.

[illegible]

ΤΟΥ ΣΟΦΩΤΑΤΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΥ τοῦ Σχολαρίου.

[illegible]

[illegible]

A

B

C

D

E

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

EIVSDEM ORATIO I. ad Synodum oecumenicam Florentinam de pace.

ΛΟΓΟΣ ΠΡΩΤΟΣ ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ πρὸς τὴν ἐν Φλωρεντίᾳ οἰκουμενικὴν σύνοδον περὶ εἰρήνης.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

A

B

C

D

E

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

EIVSDEM ORATIO II.

In qua hortandi pacis impedimenta tolluntur.

[illegible]

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΛΟΓΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΣ,

[illegible]

[illegible]

[illegible]

A

B

C

D

E

[illegible]

[illegible]

[illegible]

A [illegible]

B [illegible]

C [illegible]

D [illegible]

E [illegible]

Quæ

[illegible]

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΛΟΓΟΣ ΤΡΙΤΟΣ,

[illegible]

A [illegible]

A [illegible]

B [illegible]

C [illegible]

D [illegible]

E [illegible]

EIUSDEM ORATIO III.

[illegible]

H [illegible]

[illegible]

[illegible]

A [illegible]

B [illegible]

C [illegible]

D [illegible]

E [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] ΤΟΥ ΘΕΟΦΙΛΕΣΤΑΤΟΥ ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ [illegible]

[illegible]

ΠΡΟΟΙΜΙΟΝ.

[illegible]

IOSEPHI DEO AMABILISSIMI METHONENSIS EPISCOPI.

Responsio ad libellum domini Marci Eugenici metropolitae Ephesi; in quo Marcus quid de Florentina synodo [illegible] [illegible]

PROOEMIVM AVCTORIS apologiae.

V[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

ſubſtantia, unius eſſentiæ, unius poteſtatis, [illegible] ... in quo omnia, per quem omnia, in quo omnia: [illegible] ... Filium de Patre genitum, Deum verum de Deo vero, lumen verum de lumine vero, non tamen duo lumina, ſed unum lumen: Spiritum ſanctum a Patre & Filio æqualiter procedentem.

Ad hæc [illegible] ...

[illegible]

Ioan. 20.

[illegible] ... *Accipite Spiritum ſanctum.*

[illegible]

Ioan. 16.

Ioan. 14.

Ioan. 17.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

ex quæ vera dogmata ſunt, & quæ promulgavit, ut [illegible], ut ipſe eſſemus, potentis, ſuſcipimus & approbamus: confitemurque ſanctam Trinitatem, Patrem & Filium & Spiritum ſanctum, unum eſſe principatum, regnum, numen, potentiam unam, deitatem unam, unam voluntatem operationemque: Patrem a nullo, ingenitum, ſine cauſa, omnipotentem: Filium ex Patre ſolo genitum, Patri coæternum & coomnipotentem: Spiritum ſanctum pariter coæternum, conſubſtantialem, [illegible], & coomnipotentem. Patre & Filio Spiritum, æqualiter ab utroque procedentem [illegible] tanquam ab uno principio & ab uno producere. Ita credimus, ita prædicamus, ita confitemur, atque ita nobis eſt in vero uſque ad extremum vitæ ſpiritum ſervare ex hac vita decedentibus; & in tremendo [illegible] adventu, cum veniet ad judicandum orbem, cum hæc ei [illegible] venimus. Quoniam ipſum decet gloria in ſæcula ſæculorum, Amen.

[illegible]

GREGORII HIERO MONACHI, magni protoſyncelli, & a confeſſionibus, qui poſtmodum creatus eſt patriarcha, & Romæ [illegible], reſponſio ... ad epiſtolam Marci Epheſi.

ΑΠΟΛΟΓΙΑ ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΙΕΡΟΜΟΝΑΧΟΥ [illegible]

[illegible] OMNIBUS ubique terrarum degentibus Chriſtianis, & iiſdem habentibus, Marcus Epheſiorum metropolita, ſalutem in domino.

[illegible]

ΤΟΙΣ [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

Et ſanctus Athanaſius in ſermone, cui pri- A ſcum eſt titulus: Quod Nicena ſynodus [illegible] Eubio [illegible], [illegible] Etiam vero [illegible], Rectè ſcilicet. Et Patris, inquit, [illegible] proponamus, et hoc [illegible] Verbum quoque quod in Patre eſt agnoſcimus. Non ergo verum aſſerunt, qui dicunt, Patris [illegible] Filium, [illegible] per illud ipſe rerum [illegible] Quod vero dicendo, Per Filium, [illegible] illud, Ex ſolo, [illegible] ſanctos patres clara id voce docuere. Magnus quoque Athanaſius in tractatu, quem inſcripſit: [illegible] Maſsali & [illegible] Inquit [illegible] hoc modo; [illegible] ad [illegible] Dei [illegible] B eſt; [illegible] impoſſibile, inquit, eſſe in Trinitate [illegible] Spiritum [illegible], niſi eſſet ex Deo per Filium modo proceſſionis, non factus vel creatus, ut [illegible] Præterea idem Athanaſius in dialogo, quem [illegible] Macedonianum: Si ergo, inquit, [illegible] eamdem habere naturam [illegible], quam Pater & Filius, Spiritum qui ex ipſo Patre per Filium [illegible] eſt: [illegible] quoque [illegible] Et magnus Baſilius in capite, quod [illegible] eſt, Quod non quæ dicat ex Deo eſſe Spiritum, non Verbum dicere ex Deo eſſe: Quomodo ergo, inquit, C Spiritus inſeparabilis, Verbum Dei, & Spiritum ex Deo per Filium: Ioannes quoque Damaſcenus [illegible] Spiritus vero, inquit, ſanctus [illegible] Patris [illegible] via, procedens ab eo Patre per Filium, [illegible] At quid opus eſt ſingulos [illegible] ſanctos, qui id [illegible] promiſerunt, cum ipſa ſancta oecumenica ſynodus ſeptima hoc dicat? Nam illa per Tarasium patriarcham ſic ait: Credo etiam in Spiritum ſanctum, qui ex Patre per Filium procedit, qui & ipſe eſt & agnoſcitur Deus. Si quæras quid ſancti dicunt, Per Filium, D idem eſſe volunt ac ſi dicant cum Filio procedere Spiritum, non bene hoc intelligunt. Nam S. Athanaſius in epiſtola ad Serapionem, quæ inquit: Literæ tuæ [illegible] In Chriſto, inquit, erat Spiritus, ſicut Filius in Patre. Et rurſus [illegible] Sancta & beata Trinitas [illegible] & [illegible] eſt; & ſi quis dicat Patrem, in eo eſt ejus Verbum, & qui eſt in Filio Spiritus. In alia quoque epiſtola ad eumdem, quæ incipit: [illegible] Non enim eſt, inquit, extra Verbum Spiritus ſed cum in Verbo ſit, per ipſum in Deo eſt. Ex quibus oſtenditur, eos qui dicunt, Spiritum procedere per Filium, hoc eſt cum E Filio, [illegible] quæ [illegible] & ceteris qui ſancto [illegible] Certe enim [illegible] potius quam ad diſtinctionem [illegible] [illegible] loquuntur, neque in hoc intelligunt, ſed dictam diſtinctionem [illegible] propoſitionum, Per & Ex, concordem [illegible]; & Per, ſignificare cauſam [illegible]. Ita divinus Chryſoſtomus homilia quinquageſima [illegible] Matthæum: Nonne [illegible] inquit, locis hujus vocis, & ubique, est hæc voce. Per [illegible], ut cum dicit: Poſſibile [illegible] per Deum, [illegible], ſed promittens intelligens [illegible]: Numquid non per Deum eſt interpretatio eorum? &c: Tibi Dominus [illegible]

[illegible]

De Lib. ex [illegible]

Act. [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

Cum vero hi, qui ab illis ad nos veniunt, [illegible] Ariani quidem, & Macedoniani, & Sabbatiani, & Novatiani qui se Catharos & Aristeros vocant, & Quartodecimani, & Apollinaristae [illegible]

Interrogatio Marci.

Captivi Latini gentis ad nostras catholicas ecclesias accedentes petunt divinae sanctificationis communionem. An sit concedendum hoc, scire cupimus.

Responsio Theodori.

Qui non est mecum, contra me est: & qui non colligit mecum, dispergit. [illegible]

Cum propositae quaestionis [illegible] Latini [illegible] Balsamon [illegible] Alexandrinum [illegible]

[illegible]

Ἐρώτησις Μάρκου.

[illegible]

Ἀπόκρισις Θεοδώρου.

Ὁ μὴ ὢν μετ' ἐμοῦ, κατ' ἐμοῦ ἐστί· καὶ ὁ μὴ συνάγων μετ' ἐμοῦ, σκορπίζει. [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

Coniungimus Patrem & Filium natura & dotata, ut Patrem Filium, prout consideratur. [illegible] coniungit Filium & Spiritum sanctum, cum sit [illegible] utroque [illegible]. [illegible] non indigemus.

[illegible] Idem ille auctor Gregorius [illegible] in responsione ad confutationem Marci Epistolæ, eidem Marco hoc [illegible] respondet: [illegible] Omnia quæ Pater habet, sunt Filii præter causam; [illegible] Omnia vero, quæ Filius habet, sunt Spiritus, [illegible] Itaque [illegible].

Et nos quidem cum venerabili Maximo, & illorum temporum Romanis, & cum patribus occidentalibus Filium non fatemur causam Spiritus sancti. [illegible]

Debebat satis vir prudens [illegible] epistolæ partem exponere, [illegible] Filium non facit causam Spiritus sancti. [illegible] In Synodica [illegible] ad divinum Spiritum: quod Spiritum sanctum etiam ex Filio procedere dicunt [illegible] Cyrilli Alexandrini [illegible] Spiritus sancti causam [illegible] Filium; [illegible] Maximus [illegible] Cyrillo [illegible] Spiritum sanctum etiam ex Filio procedere. Quod si etiam ex Filio, [illegible] Patre [illegible] Gregorius Nazianzenus docet [illegible] ad eos qui ex Ægypto advenerant,

hæc

[illegible]

A [illegible], quæ & Patris & Filii est, [illegible] Patri Filioque, [illegible].

Et sanctus Hilarius in [illegible], qui legitur post [illegible], de sola sanctæ Trinitate sic loquitur: Confitemur in sanctam Trinitatem, hoc est Patrem, & Filium & Spiritum sanctum unum Deum omnipotentem, unius essentiæ, unius [illegible], unius potestatis, [illegible]: ex quo omnia, per quem omnia, in quo omnia; Patrem a se ipso non ab alio; Filium ex Patre genitum, B Deum verum de Deo vero, lumen verum de lumine vero, non duo lumina, sed unum lumen; Spiritum sanctum a Patre & Filio æqualiter procedentem.

Et beatus Augustinus quinto de Trinitate sic ait: Si ergo & quod datur, in principium habet eum, a quo datur: quia non aliunde accepit illud, quod ab ipso procedit; fatendum est, Patrem & Filium principium esse Spiritus sancti, non duo principia. Sed sicut Pater & Filius unus Deus, & ad creaturam relative unus creator, & unus dominus; sic relative ad Spiritum sanctum unum principium: ad creaturam C vero Pater & Filius & Spiritus sanctus unum principium, sicut unus creator & unus dominus.

Perspicue ostensum est, [illegible] [illegible]

D [illegible]

E Et rursus [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

ACTA

ACTA
SACRI OECVMENICI
CONCILII
AB HORATIO IVSTINIANO
BIBLIOTHECÆ VATICANÆ CVSTODE PRIMARIO
collecta, diſpoſita, & notis illuſtrata.

PRÆFATIO HORATII IVSTINIANI [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

PARS PRIMA
ACTORUM SACRI OECUMENICI
CONCILII FLORENTINI
ANTE ADVENTUM GRÆCORUM AD IDEM CONCILIUM.

D[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

Contra

Contra quod decretum [illegible] [illegible]

[illegible]

DECRETUM CONCILII BASILEENSIS declinans Florentiam, &c. pro translatione eiusdem concilii.

Sacroſancta generalis ſynodus Baſilienſis in Spiritu ſancto legitime congregata, univerſalem eccleſiam repræſentans, ad perpetuam rei memoriam.

Num. II. Hæc ſacroſancta ſynodus [illegible]

[illegible]

ctis Basileensi praedicta solemniter celebrata sessione sic apparatur, una cum domino sedis apostolicae protonotario & notariis praefatis [illegible], eaque sic fieri vidi & audivi; & ideo hunc decreti signum manu solitum appositi, ut que [illegible] rogatus & requisitus in fidem & testimonium omnium praemissorum.

III. *Horum [illegible], quomodo hoc duo decreta adeo discrepantia sint edita in eodem concilio, eodem anno, & die, & sessione: utrumque enim datum legitur Nona Maii 1437 in publica sessione, ut [illegible] [illegible] posse in Dubio. Sed non [illegible] Augustinus Patricius Senensis in summario [illegible] concilii Basileensis [illegible] in compendium [illegible] Francisci cardinalis Piccolominei, anno 1480, quod manuscriptum exstat in bibliotheca Vaticana. Ex quo etiam intelligitur, [illegible] Graeci [illegible] Sabaudiam, ad [illegible] in primo Basileensi decreto nominatam: sic enim ait sessione 25. & 26.*

Magna per hoc tempus inter patres concilii dissensio orta est, [illegible] & periculosa seditio. Nominatim [illegible] major pars patrum pro loco oecumenici concilii cum Graecis celebrandi Avenionem, Basileam & Sabaudiam, praesidentes concilii & legati apostolici [illegible] [illegible]. Advenerant & legati Graecorum, qui [illegible] [illegible], [illegible] non [illegible], quando Avenio & Basilea in decreto concilii nominatim [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible], si Sabaudiam Graecos petere [illegible], quoniam [illegible] in decreto, cum Graeci ad [illegible] decreti Sabaudiam, quod [illegible] [illegible]: & [illegible] [illegible] pro Sabaudia [illegible] locum Italiae [illegible] Sabaudiae [illegible], Graecorum [illegible] & [illegible], [illegible] [illegible] & [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] Alpes [illegible], [illegible] Sabaudiam petere, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Avenionem. [illegible] [illegible] [illegible].

Tandem [illegible] opera, [illegible] his legibus [illegible] [illegible] publica [illegible], si Avenionenses intra dies [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], & [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] patres [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] & [illegible] [illegible] ad electionem alterius loci. [illegible] [illegible] [illegible], Avenionenses [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]: [illegible], [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] in publico concilii decreto [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible].

Tandem [illegible] [illegible] [illegible], & [illegible] [illegible] [illegible], praesidentes concilii & legati apostolici [illegible] patres ad [illegible] electionem, quando Avenionenses [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] major pars [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] & [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] cardinalem Arelatensem, & [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] Sabaudiae, [illegible] [illegible] Angeli [illegible], & [illegible] Petri ad vincula, cardinales [illegible], & plerique

quorum [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] longe superiorum. [illegible] per illos qui [illegible] [illegible], & ad novam electionem procedere volebant, cum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], primo in deputationibus, tum in generali congregatione [illegible] conclusum, Florentiam & Utinum in Foro Julii procedam [illegible] [illegible] concilii, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in decreto [illegible] [illegible]. [illegible] pontifici & Graecis [illegible] esse eligendum per concilium, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] & [illegible] [illegible], [illegible], & [illegible] [illegible]: [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] concilii [illegible]. Quod cum [illegible] major pars [illegible] [illegible] [illegible] ad [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], & [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] locum eligendi, cum [illegible] [illegible] [illegible] Aprilis [illegible], & [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Maii [illegible] [illegible] [illegible] & [illegible] Graecis [illegible], [illegible] Constantinopolim [illegible]; [illegible] [illegible] concilii [illegible] in eos qui decretum [illegible] [illegible], & [illegible] [illegible]: [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] major pars [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible], & [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

At pars adversa [illegible] nihil [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible], praesidente cardinali Arelatensi, [illegible] Avenionemque [illegible] esse [illegible], [illegible] [illegible] [illegible], publicam sessionem [illegible], [illegible] decretum [illegible]. Legati [illegible] apostolici, & [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible], [illegible] patres, [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Avenio. [illegible] Sabaudia [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible], [illegible] si, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] per patres, Graeci [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Graecis & [illegible] [illegible]: & [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] Constantinopolim, [illegible] Graecos ad [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible], ad [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], & [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] praesidentes [illegible].

Celebrata igitur [illegible] sessione [illegible] [illegible], [illegible] [illegible], *Nona Maii [illegible] 1437* [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] concilii & legatis apostolicis [illegible] & [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] Venetiae, Arimini, Ravennae, [illegible] [illegible] Graeci. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Graeci [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] & [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] Basilea [illegible] [illegible] legatos Constantinopolitani [illegible], [illegible] [illegible] Graecis [illegible], [illegible] [illegible] si possent

possent omni studio, ut Græcos Basileam per- [illegible]

[illegible]

A [illegible]

B [illegible]

C [illegible]

D [illegible]

CONFIRMATIO DECRETI CONCILII *Basileensis eidemque Florentiæ, &c. quo translationem ejusdem concilii*

Eugenius episcopus servus servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

SALVATORIS & Dei nostri [illegible]

E [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

Anno Christi 1438.

Vt igitur paucis multa comprehendamus, A [illegible] praedictos homines, qui Basileae suo concilio nomine permanserunt, [illegible] apostolicam [illegible] Christianum ad [illegible] apostolicae fidei. Nam [illegible]

[illegible]

B [illegible]

C [illegible]

D [illegible]

E [illegible]

Haec igitur [illegible]

[illegible]

VI. EVGENIVS HORTATVR IANVENSES VT [illegible] Græcis [illegible].

Eugenius episcopus servus servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

Dilecto filio nobili viro Thomæ de Campo Fregoso duci Ianuensi salutem, &c.

V[illegible]

[illegible] Kalendis Iunii, &c.

VII. EVGENIVS HORTATVR [illegible] Christianos principes, ut omnia faciant, quæ Græcorum in Italiam adventui & unioni cum Romana ecclesia expediunt [illegible].

Eugenius episcopus servus servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

Carissimo in Christo filio Sigismundo Romanorum imperatori, & Hungariæ ac Bohemiæ regi illustri salutem, &c.

C[illegible]

[illegible]

Eugenius episcopus servus servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

Carissimo

Anno Christi [illegible]

[illegible] in Christo filio Carolo Francorum regi illustri salutem & apostolicam benedictionem.

Cum [illegible], ut supra, usque, [illegible] cum [illegible], &c.

Regibus Angliæ & Portugaliæ, ut supra, usque, [illegible]

DEPVTATIO CAPITANEI [illegible] ad Græcos in Italiam conducendos.

Eugenius episcopus servus servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

[illegible] filio nobili viro Antonio [illegible] Constantinopolim [illegible] capitaneo salutem.

S[illegible]

[illegible]

A Italiam conducendi, [illegible]

[illegible] Datum, &c.

EVGENII SVMMI PONTIFICIS [illegible] in Italiam accedentibus, [illegible] Latinos & Græcos.

Eugenius episcopus servus servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

[illegible] in Christo filio Joanni Palæologo imperatori Romæorum illustri, [illegible] Constantinopolitano [illegible] salutem, &c.

Quia, [illegible]

[illegible]

A [illegible]

Dictum Bononiae [illegible]

EUGENIUS PAPA ORATORES IN CONCILIO ELECTOS AD GRAECOS IN ITALIAM CONDUCENDOS CONSTITUIT, QUIBUS ETIAM ALIOS IPSE ADJUNGIT.

Eugenius episcopus servus servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

Cariſſimo in Chriſto filio Ioanni Palaeologo Romanorum imperatori illuſtri, & venerabili fratri Joſeph Conſtantinopolitano patriarchae ſalutem, &c.

CUM pridem sancta Basiliensis synodus pro futuro oecumenico concilio in Italia celebrando [illegible]

[illegible]

Num. XI.

APOSTOLICÆ LITERÆ EUGENII DIRECTÆ IN PERSONAS [illegible] Tarentaſienſi & Coronenſi epiſcopis, Conſtantinopolim oratoribus deſtinatis

Eugenius epiſcopus ſervus ſervorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

Venerabilibus fratribus Marco archiepiſcopo Tarentaſienſi, & Chriſtophoro epiſcopo Coronenſi, nunciis & oratoribus apoſtolicis, ſalutem, &c.

GRANDIA virtutum merita, quibus perſonas veſtras [illegible]

Sane cum pro unione occidentalis & orientalis eccleſiæ, [illegible]

Vobis, quos hac de cauſa ſedis apoſtolicæ nuncios & oratores [illegible]

Num. XII. *Hæc omnia cum expediſſe Eugenium ſummum pontificem [illegible]*

[illegible]

Item quod [illegible]

Item quod [illegible]

Item quod [illegible]

Item [illegible]

Item [illegible]

Anno Christi 1437.

triarcha Conſtantinopolitanus tempore abſentiæ domini imperatoris, & quod quantæ dictarum galearum & ipſi baliſtarii ſtarent in auxilium imperatoris; ſolvantur ſi habent; & capitanei eorum ſint, quos imperator ſubſtituerit.

Item quod prædicti ambaſſiatores habeant expenſas duarum galearum tot quot expendi conſueverunt in armando tales galeas.

Item quod ſuprafcripti ambaſſiatores ſuo conſilio irent cum prædictis galeis Conſtantinopolim, nunciaturi domino imperatori portum ad quem ultima debebit applicare, & locum etiam de præmunitum, in quo ipſa debeat dicta univerſalis ſynodus. Hæc est.

Primo igitur acceptatione oratoris imperatoris & patriarchæ recitatur & confirmatione decreti ſanioris partis concilii Baſilienſis Florentiæ, vel alterius loci in Italia pro celebrando concilio, ſummus pontifex promiſſa expenſas poſtea promiſſa in eodem Baſilienſi concilio, ut ſequitur.

In Christi nomine. Amen. Anno ab ejuſdem nativitate 1437. die XVII menſis Julii, temporibus pontificatus ſanctiſſimi in Christo patris & domini noſtri domini Eugenii IV. divina providentia ſummi pontificis, conſtituti coram præfato ſanctiſſimo domino noſtro & ſacro collegio reverendiſſimorum dominorum cardinalium ſpectabilis milite domino Ioanne Diſypato magno Adriano ſereniſſimi domini Ioannis Palæologi Romæorum imperatoris, & reverendiſſimi patris & domini Ioſephi patriarchæ Conſtantinopolitani oratore, conſiderans affectionem maximam tam ipſius domini noſtri, & ſacri collegii, quam dominorum imperatoris & patriarchæ præfatorum ad ſanctiſſimam unionem orientalis cum occidentali eccleſia, ac ut Deo propitio ſalubri ſperatur, mediantibus ipſis unionem prædictam ad majorem Dei gloriam, & catholicæ fidei exaltationem, optatum finem habituram, attendentique quod nonnulli, qui videntur aſſerere, ſe facere concilium generale, & aliquem alium notare nomine, quæ dum facere attentant, quæ poſſunt ad diſſolutionem quam unionem manifeſte conſpiciuntur tendere: ac timens ne inimico homine ſuperſeminante zizania, ne in ſacratum aliquod detrimentum vel difficultatis ſubverti poſſit, quod tamen mentem ipſius ſanctiſſimi domini noſtri papæ, & ſacri collegii, ac prædictorum dominorum imperatoris & patriarchæ, ejus ſanctiſſimus animus, effectum habeat aliquatenus prævaleret.

Idcirco ad omnia talia ſubmovenda, ac ad confirmandos animos omnium quorumcumque pacem & unionem eccleſiæ Dei, omnia & ſingula per eum & collegam ſuum ſpectabilem virum dominum Emmanuelem Tarchaneoti Vulotæ commiſſum & dicendi nomine prædictorum dominorum imperatoris & patriarchæ in generationem facta, ad robur ſacris ſcripturam componentiam quibuſcunque confirmanda ex facultatibus ſibi conceſſis per prædictos dominos imperatorem & patriarcham, quas ibidem ſubjungitur, dixit & aſſeruit, ut publicis exemplis & ſummariis, prout in quadam cedula tunc exhibita, & lecta, cujus tenor de verbo ad verbum hunc ſequitur, & eſt talis, videlicet:

Ego Ioannes Diſypatus orator ſereniſſimi domini imperatoris Romæorum, & reverendiſſimi domini patriarchæ Conſtantinopolitani,

ſicut prædictum ipſorum prorogationis ſubſcriptis, reverendiſſimus dominus ſancti Petri ad vincula & ſanctæ ſabinæ presbyteri ſanctæ Romanæ eccleſiæ cardinales, dudum pro ſanctiſſimo domino noſtro papa & ſede apoſtolica in Baſilienſi concilio præſidentes, cum prælatis eis adhærentibus, qui ſtatuerunt decretum per ſanctiſſimum dominum noſtrum papam ad unum & collegas ſuos requiſitionem confirmatam obtinerunt, & qui reverendum patrem dominum Petrum Digneniſem, dominum A. Portugalenſem, epiſcopos, & dominum Nicolaum de Cuſa decretorum doctorem, oratores Conſtantinopolim miſerunt nomine Baſilienſis ſanioris, ad ſereniſſimum dominum imperatorem Romæorum, & reverendiſſimum dominum patriarcham Conſtantinopolitanum obligarent, poſtquam gratia ipſi ad concilium præfati, qui ſanctiſſimus dominus noſter papa cujus concilio præfuit, adimpleverunt promiſſa ut prima decreti conventionali, & propter eandem decretum conventionali de ipſis dominus imperatore Romæorum & patriarcha ſcripta ſignatum, & quamdiu nomine omnia ipſa imperator per auream ſuam bullam, & patriarcha per plumbeam ſibilam ſuapte approbavere & confirmavere.

Et ad hoc ut omnis tollatur ambiguitas, dico quod in caſu quo alii patres qui Avinionem elegerunt, & in concilium Baſilienſe ſunt patres, ad Conſtantinopolim cum galeis & pecuniis accederent, & præfatos meos dominos imperatorem & patriarcham nomine concilii Baſilienſis per bullas aureas & plumbeas conceſſione, quorum ſimiliter Sabaudiam vocant, qui locus nominatus eſt in primo decreto, & prædicti ſacrum concilium Baſilienſe ad alium locum non nominare, vel transferri velle, & alia facere, quæ quomodolibet etiam movere poſſint imperatorem & patriarcham, aut ad veniendum tam ipſos, aut partem non venientibus hoc tempore ad terras Latinorum, attento quod in caſu quo etiam illa pars concilium faceret, pendente in promiſſionibus debitis quo ad electionem loci & lapſum temporis ac quæ galeæ venire, & alia fieri debebant. Ita quod imperator & patriarcha abſoluti ſunt ab omni promiſſione ſibi facta. Quod tunc illis requiſitionibus & protestationibus non obſtantibus, ipſi imperator & patriarcha ad requiſitionem ambaſſiatorum domini noſtri & concilii Baſilienſis præmonitorum, ſecundum ſerie, formam & continentiam prædicti decreti, & vicem bullæ imperatoris, & plumbeæ patriarchæ, omnino venirent. Et in caſu quo præfati domini præſidentes cum suis partibus eis adhærentibus, concilium Baſilienſe non facerent, idhoc pro bono negotii, & ad finem, ut ſanctiſſima & deſideratiſſima unio non pereat, pro ipſis tractatum ſpecialem ſereniſſimum dominum meum imperatorem & reverendiſſimum dominum patriarcham, & alios patres orientales promittendo per propriam meam obligo, & obligatos eſſe videlicet ad veniendum ad requiſitionem ambaſſiatorum ſanctiſſimi domini noſtri papæ & concilii prænominatorum: ita tamen, quod ipſi ambaſſiatores cum triremis verſus Conſtantinopolim infra quintum diem Auguſti immediate ſequentis, & ſolvent cuncta promiſſa in primo decreto deſcripta. Quod ſi hoc fecerint,

[illegible]

Tenor vero mandatorum, de quibus supra fit mentio, est talis.

[illegible]

Sequitur mandatum patriarchae.

[illegible]

EVGENIVS PAPA ACCEPTAT [illegible] praelatorum maiorum & patriarchae Graecorum, & [illegible] pro expensis, aliisque promissis in concilio Basileensi.

Eugenius episcopus servus servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

O[illegible]

[illegible]

In Christi nomine, Amen. Amen. [illegible]

[illegible]

TRANSLATIO CONC. BASILEENSIS

[illegible]

DOCTORIS [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] [illegible] | simo millesimo quadringentesimo tricesimo ſeptimo Kalendas Octobris, pontificatus noſtri anno ſeptimo.

SVBSCRIPTIONES.

Ego Eugenius catholicæ eccleſiæ epiſcopus ſubſcripſi.

Adiuva & protector meus es tu domine, ne derelinquas me Deus meus.

Ego Blondus epiſcopus Portuenſis ſubſcripſi.

Ego Iordanus epiſcopus Sabinenſis ſubſcripſi.

* [illegible] Ego* Angelus tituli S. Marci presbyter cardinalis ſubſcripſi.

Ego Franciſcus tituli S. Clementis presbyter cardinalis ſubſcripſi.

Ego Antonius tituli S. Marcelli presbyter cardinalis ſubſcripſi.

Ego Nicolaus tituli ſanctæ Crucis presbyter cardinalis ſubſcripſi.

Ego Proſper S. Georgii ad Velum aureum diaconus cardinalis ſubſcripſi.

Ego Dominicus ſanctæ Mariæ in Via lata diaconus cardinalis ſubſcripſi.

[illegible] DECLARATIO TRANSLATIONIS CONCILII BASILEENSIS, & inchoati concilii Ferrarienſis.

Eugenius epiſcopus ſervus ſervorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

PRIDEM ex juſtis & rationabilibus [illegible] generalis [illegible] [illegible] periculis [illegible], plurimum [illegible] & [illegible] præſidio [illegible] [illegible] concilio, [illegible] quartodecimo Kalendas Octobris proxime præteriti de venerabilium fratrum noſtrorum ſanctæ Romanæ eccleſiæ cardinalium conſilio & aſſenſu, plurimis etiam adhibitis venerabilibus fratribus, & dilectis filiis archiepiſcopis, epiſcopis, abbatibus, aliiſque prælatis [illegible] cum cardinalibus [illegible], civitatem Ferrarienſem pro celebrando concilio [illegible] [illegible], [illegible] [illegible], ad eamque [illegible] Baſileenſe concilium, ac omnes & ſingulos [illegible], pro quibus [illegible] congregatum, & in illis [illegible], & [illegible] [illegible] [illegible] ac in quantum in dicto Baſileenſi concilio [illegible] [illegible] [illegible] propoſita, [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] contra nos & venerabiles fratres noſtros ſanctæ Romanæ eccleſiæ cardinales præfatos, vel [illegible], aut [illegible] noſtros, qui in dicto concilio fuerunt, faciendo, vel a die dictæ tranſlationis [illegible] [illegible], vel [illegible], prout in noſtris litteris ſuper eiſdem [illegible] plenius continetur. [illegible] [illegible] noſtra [illegible] [illegible], [illegible] in [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] a [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

Verum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], ne paci eccleſiæ & [illegible] [illegible], [illegible] jam [illegible] [illegible] [illegible] & [illegible] eccleſiæ, pro qua cariſſimus in Chriſto filius Romanorum imperator, & venerabilis frater Conſtantinopolitanus patriarcha [illegible] [illegible], & jam plurimi ex eorum [illegible] cum [illegible] [illegible] noſtris in [illegible] Venetiarum applicuerunt, [illegible], ut debebant, [illegible] [illegible] [illegible] ſuper [illegible] [illegible] ſub [illegible], [illegible] [illegible] contra nos [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quarta [illegible] [illegible] menſis Octobris per [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] nos & venerabiles fratres noſtros [illegible] [illegible], & [illegible] in eccleſia Dei jam [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] & [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible], [illegible] in eo eſt. [illegible] ſub [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] ad [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] & [illegible] [illegible] [illegible].

Nos igitur [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible], de prædictorum venerabilium fratrum noſtrorum ſanctæ Romanæ eccleſiæ cardinalium conſilio & aſſenſu, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] & [illegible] [illegible], [illegible] Baſileenſe concilium ad præfatam civitatem Ferrarienſem [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] & [illegible] [illegible] prædictas, in dicta civitate Ferrarienſi celebrandum, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ac [illegible] [illegible] auctoritate apoſtolica per præſentes mandamus omnibus & ſingulis, qui ad generale concilium [illegible] [illegible], ut [illegible], ad ipſum concilium [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ declarationis, [illegible] & [illegible] infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem omnipotentis Dei, & beatorum Petri & Pauli apoſtolorum ejus, ſe noverit incurſurum.

Datum Ferrariæ anno incarnationis dominicæ milleſimo quadringenteſimo tricesimo ſeptimo, Kalendis Ianuarii, pontificatus noſtri anno ſeptimo.

SVBSCRIPTIONES.

Ego Eugenius catholicæ eccleſiæ epiſcopus ſubſcripſi.

Ego Blondus epiſcopus Portuenſis ſubſcripſi.

Ego Iordanus epiſcopus Sabinenſis ſubſcripſi.

Ego Antonius tituli S. Marcelli presbyter cardinalis ſubſcripſi.

Ego Nicolaus tituli ſanctæ Crucis presbyter cardinalis ſubſcripſi.

Ego Franciſcus tituli S. Clementis presbyter cardinalis ſubſcripſi.

Ego Proſper S. Georgii ad Velum aureum diaconus cardinalis ſubſcripſi.

Ego Dominicus ſanctæ Mariæ in Via lata diaconus cardinalis ſubſcripſi.

[illegible] præfatam [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] & [illegible] [illegible] apoſtolicæ litteras [illegible] Eugenii, & [illegible] ſub data 18. Octobris.

[illegible]

Monasteriorum abbatibus, sancta Maria in Organo Veronensi, sancti Zacharia de Venetiis [illegible], sancta Euphemia prope [illegible], sancta Maria de [illegible], sancta Maria [illegible], sancta Maria de [illegible], sancti Benedicti de [illegible], sancti Petri in [illegible], sancti Nicolai de [illegible] diœceſis, sancti Sepulcri de [illegible] diœceſis, de [illegible] Hieronymi de Piſis.

Similiter & epiſcopis ſub data 25. die Octobris, [illegible].

Sed & univerſitatibus ſtudiorum, & in ſpecie Pariſienſi, & aliis, ut ſequitur.

Dilectis filiis rectoribus & univerſitati ſtudii Pariſienſis ſalutem.

Cum Baſileenſe concilium ad civitatem Ferrarienſem pro œcumenico concilio inibi celebrando, tam propter occidentalis & orientalis eccleſiarum unionem, quam [illegible] & pacem Chriſtiani populi, & alias rationabiles cauſas, [illegible], [illegible] transferendum, prout veſtra devotio videre poterit per copiam litterarum [illegible], eidem devotioni veſtræ in virtute ſanctæ obedientiæ injungimus & mandamus, quatenus [illegible], quod cariſſimus in Chriſto filius noſter Joannes Græcorum imperator illuſtris, ac venerabilis frater noſter patriarcha Conſtantinopolitanus, cum [illegible] prælatis & clericis, pro quibus [illegible] galeas & alia [illegible], circa Kalendas Novembris proxime futuras [illegible] ad concilium [illegible], [illegible] aliquos de univerſitate veſtra inſignes doctores, vel magiſtros Deum timentes, qui hujuſmodi concilio interſint, ad ipſum concilium deſtinare curetis, ut in eo [illegible] cooperante miſericordia, per ipſorum doctorum & magiſtrorum, ac aliorum prudentum & virorum, [illegible] & agantur, quæ cedant ad laudem Dei, pacem Chriſtianorum, ac ſtatum & [illegible] eccleſiæ ſuæ ſanctæ.

Datum Bononiæ [illegible] Kalendas Octobris anno ſeptimo.

Similiter ſcriptum univerſitatibus in Francia, [illegible].

In Hiſpania, Salamantinæ, [illegible].

In Alemannia, [illegible], Lipſienſi, [illegible], Heidelbergenſi, Coloni[illegible].

In Brabantia, Lovanienſi, [illegible] diœceſis.

In Polonia, Cracovienſi.

In Italia, Perusina, Papienſi, Paduana.

In Anglia, Oxonienſi, Cantabrigienſi.

In Scotia, ſancti Andreæ.

Generalibus etiam ordinum in hanc formam ſcriptum.

Dilecte fili, [illegible] generali magiſtro ordinis prædicatorum ſalutem.

Cum Baſileenſe concilium ad civitatem Ferrarienſem ([illegible] ad [illegible], [illegible]) [illegible], [illegible] aliquos doctores [illegible] magiſtros tui ordinis [illegible], de quibus devotionem quæ per alios noſtras litteras [illegible], ut in ipſo concilio, altiſſimi cooperante miſericordia, per ipſorum doctorum & aliorum prudentum & virorum [illegible] & agantur ea quæ cedant ad laudem Dei, pacem Chriſtianorum, ac ſtatum & [illegible] eccleſiæ ſuæ ſanctæ. Datum Bononiæ anno &c. [illegible] Kalendas Octobris, anno ſeptimo.

Similiter ſcribitur generali miniſtro ordinis Minorum.

Similiter ſcribitur ſequentibus, [illegible], ut ducant duodecim magiſtros, ſed ut ducant aliquos inſignes viros Deum timentes, [illegible], Carmelitarum, Humiliatorum, [illegible], Camaldulenſium generalibus magiſtris.

Similiter ſubſcriptis, ut mittant aliquos ad concilium. [illegible] ſancti Joannis [illegible], Prædicatorum, [illegible] beatæ Mariæ [illegible], ſancti [illegible] de Spatha, de [illegible], de [illegible], de [illegible], generalibus magiſtris [illegible].

Subſcriptis abbatibus, ut veniant, Ciſtercienſium, Cluniacenſium, ſancti Antonii Viennenſis, Caleſtinorum, Præmonſtratenſium.

Præceptori ſancti Spiritus in Saxia.

Eam vero Græcis adventantibus, & concilium penes adveniendi, [illegible], hanc ſolemniter publicari juſſit.

C

Eugenius epiſcopus, ſervus ſervorum Dei, univerſis & ſingulis ad quos præſentes noſtræ litteræ pervenerint, ſalutem & apoſtolicam benedictionem.

Cum ut ſperamus, quod per operam [illegible], [illegible], nuper Baſileenſe [illegible] de [illegible] ad civitatem Ferrarienſem, pro tractanda ea [illegible] occidentalis & orientalis eccleſiarum unione, pro reformatione univerſalis eccleſiæ, Chriſtianæ fidei augmento, & pace fidelium, [illegible] Nos [illegible] transferendum concilium [illegible] & principum & aliorum [illegible] corporis eccleſiæ, propter [illegible] pondus & magnitudo requirit, & [illegible] ne aliqui ex quavis cauſa a veniendo ad illud retrahantur, univerſitati veſtræ notum facimus per præſentes, quod nos de conſilio & aſſenſu venerabilium fratrum noſtrorum ſanctæ Romanæ eccleſiæ cardinalium, omnibus & ſingulis clericis & laicis, tam Græcis, quam Latinis, cujuſcumque ſtatus, ordinis, dignitatis, vel gradus exiſtant, etiamſi imperiali, regali, cardinalatus, patriarchali, archiepiſcopali, vel alia quavis eccleſiaſtica aut mundana dignitate præfulgeant, quibuſque eccleſiarum & monaſteriorum quorumvis prælatis, generalibus quoque, ac magiſtris & doctoribus, ac aliis in quolibet dignitate aut gradu conſtitutis, & ordinum quorumcumque religioſi [illegible], cujuſcumque conditionis & qualitatis exiſtant, & quocumque nomine ſeu titulo [illegible], [illegible], veniendi & accedendi ad ipſam civitatem Ferrarienſem, etiam per civitates, caſtra, terras, loca quælibet nobis & Romanæ eccleſiæ ſubjecta, & alia quælibet, quantum fuerit in nobis, & in eadem manendi, ſtandi, ac ibidem ſpiritualia conferendi, tractandi & agendi omnia, quæ ſecundum Deum & eorum conſcien-

An. 1437. [illegible]

Suprà [illegible]

[illegible] per bona fide & pace [illegible] [illegible] & [illegible] libere [illegible], vel [illegible] placuerit, libere, tute & secure, [illegible] impedimento, vel alio [illegible] personali aut reali, qualitercumque, & ex quacumque causa civili vel criminali [illegible] [illegible] & [illegible] rebus ac bonis [illegible] [illegible] equis [illegible] per terram & [illegible] [illegible] liberum & plenum [illegible] [illegible] ac libertatem [illegible] [illegible] & concedimus per praesentes [illegible] [illegible] & [illegible] & opportunas, & quae in talibus de jure vel consuetudine apponi consueverunt, [illegible] & pro expressis haberi [illegible] [illegible] & singulis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] qualibet [illegible] [illegible] & personis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] & [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] & expressa [illegible] [illegible].

Quam salvumconductum, securitatem ac liberationem toto tempore ipsius concilii [illegible], & per [illegible] ipsius [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

[illegible] & bona fide [illegible] omnes & singulos [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] & [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] & [illegible] [illegible] [illegible] & [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] & singulos [illegible] [illegible] [illegible] & [illegible] [illegible] per [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] & loca [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] & tam per aquam, quam per terram, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] & [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] & [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

[illegible] per [illegible] [illegible] ipsius concilii [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

Datum Ferrariae anno incarnationis dominicae millesimo quadringentesimo [illegible] [illegible], [illegible] Kalendas [illegible], pontificatus nostri anno septimo.

[illegible] summi pontificis, similem salvumconductum concessit Nicolaus Estensis marchio Ferrariae.

Nicolaus Estensis marchio Ferrariae, universis & singulis, ad quos praesentes literae pervenerint, [illegible] [illegible] & [illegible] in domino [illegible].

CUM per [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], dominum Eugenium divina providentia papam quartum, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] & [illegible] [illegible], & Deo [illegible] [illegible] [illegible] & [illegible] [illegible], ad civitatem Ferrariae de [illegible] [illegible], ubi [illegible], principum, & [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] & [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] & [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in Christo patribus & dominis sanctae Romanae ecclesiae cardinalibus, patriarchis, archiepiscopis, episcopis, abbatibus, ceterisque praelatis, [illegible] [illegible] [illegible] principi & domino, domino Sigismundo Romanorum imperatori semper Augusto, & [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] domino, domino Ioanni Constantinopolitano & Graecorum imperatori, principibus, & [illegible] [illegible], & [illegible] & singulis tam Graecis, quam Latinis, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ad praedictam civitatem Ferrariae, & [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] & [illegible] [illegible] & [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] & [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] & singula, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] & [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] & [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] & [illegible] [illegible] [illegible] & [illegible] [illegible] & singulis [illegible] [illegible] ac bonis [illegible] [illegible] & [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] & [illegible] [illegible] plenum & liberum [illegible] [illegible] ac libertatem bona fide damus & concedimus per praesentes. Volentes in hoc nostro salvoconductu, securitate & libertate omnes clausulas necessarias & opportunas, & quae in talibus de jure vel consuetudine apponi consueverunt, [illegible] & pro expressis haberi: [illegible] [illegible] & singulis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] & personis [illegible] & [illegible] [illegible] & [illegible].

Non obstantibus quibuscumque legibus & statutis [illegible], aut aliis quibuscumque.

que, per quæ hunc noſtrum ſalvumconductum in aliquo quovis modo derogari aut præjudicari poſſet, & ſi talia eſſent, de quibus ſpecialis & expreſſa mentio foret habenda.

Quem ſalvumconductum, ſecuritatem & libertatem, toto tempore ipſius univerſalis concilii, a die cujuſque publicationis, & per quatuor menſes poſt ipſum ſolutum concilium, inviolabiliter in omnibus ſupradictis durare volumus.

Promittentes etiam, & bona fide pollicentes, omnes & ſingulos benigne & amicabiliter tractare, & tractari facere. Mandantes præterea omnibus & ſingulis officialibus & ſubditis ac vaſſallis noſtris, ceteriſque noſtris nomine miniſtrantibus, aut quocumque alio fungentibus officio, tam eccleſiaſticis, quam ſæcularibus, requirentes & exhortantes in domino, quatenus omnes & ſingulos ſupradictos ad hujuſmodi civitatem & concilium accedere volentes, per civitates, terras, paſſus, portus, pontes, & loca quælibet tam noſtra, quam ipſorum, & tam per aquam, quam per terram, quoties eis placuerit, manere, morari, & recedere cum rebus & bonis prædictis abſque aliqua ſolutione datii & pedagii, vel gabellæ, aut alterius cujuſvis oneris, ob Dei & catholicæ fidei reverentiam, bonorumque omnium in ipſo concilio (ut ſperamus) promovendorum intuitu, & etiam noſtræ contemplationis libere permittant, nec eis, aut eorum alicui in perſonis, rebus vel bonis hujuſmodi moleſtiam aliquam vel offenſam inferant, vel ab aliis inferri permittant, prædictis omnibus etiam per quatuor menſes poſt diſſolutionem dicti concilii duraturis.

Circa autem proviſionem ſtationum, ſcilicet hoſpitiorum victualium, ac omnia alia ad uſum dicti concilii & curiæ romanæ neceſſaria, ſic quemadmodum oportuerit, providebimus, & alias prout ſanctiſſimo domino noſtro videbitur, providere ſatagemus.

In quorum robur & teſtimonium has literas fieri & regiſtrari volumus, & juſſimus noſtri ſigilli ſolito appenſione muniri.

Datum in palatio curiæ noſtræ anno nativitatis domini noſtri Jeſu Chriſti milleſimo quadringenteſimo trigeſimo ſeptimo, indictione ſexta, die vero quartodecimo menſis Novembris.

Ego Nicolaus marchio Eſtenſis me ſubſcripſi manu propria.

Capitula Nicolai Eſtenſis marchionis & ... cum cardinale ſancti Clementis apoſtolicæ ſedis camerario, de obſequiis & favoribus præſtandis tempore concilii in civitate Ferrarienſi.

IN NOMINE DOMINI NOSTRI JESU Chriſti. Amen. Capitula inita & concluſa inter reverendiſſimum in Chriſto patrem & dominum dominum Franciſcum tituli ſancti Clementis preſbyterum cardinalem Venetiarum, domini papæ camerarium, vice & nomine ſanctiſſimi domini noſtri papæ Eugenii IV. & illuſtrem dominum Nicolaum marchionem Eſtenſem Ferrariæ, &c. ſeu virum egregium Auguſtinum de Villa ipſius domini marchionis cancellarium, ad hoc mandatum ſpecialem.

PRIMO, quod dictus dominus marchio, filii, ac familiares, curiales & habitatores ſanctiſſimum dominum noſtrum papam Eugenium IV. pro vero & unico papa ac ſummo pontifice, ipſumque defendant in ſua libertate, ac ſicut fideles & ſubditi ſemper ſervire, & dominis cardinalibus, & curiæ, ſtante in civitate & locis dicti domini marchionis, & ab eis recedere ſine impedimento quocumque, ubicumque mandaverint ſupradictum prætendentes ſe ſuperiorem de jure vel de facto, quacumque dignitate & auctoritate fulti, de quo etiam ſint debeant mentio ſpecialis, in contrarium non obſtantibus.

Item, quod dictus dominus marchio, filii & cives provideant, & provideri faciant domino noſtro papæ, & ejus familiæ, ſecundum decentiam ſuæ dignitatis ... & reverendiſſimis dominis cardinalibus, cameræ & cancellariæ apoſtolicæ, ac curiæ loca ... de domibus neceſſariis & decentibus, prout fieri ... ſolutione.

Item, quod præfati dominus noſter papa, reverendiſſimi domini cardinales, camerarius domini noſtri papæ, ſive qui locum tenent, & theſaurarius, ac omnibus & ſingulis prælatis curiæ romanæ & curiam ſequentibus, ... & vectigalibus & aliis quibuſcumque ... per eorum domibus & familiaribus, tam in ... quam extra civitatem, ... tam cerea, quam ... ſint penitus & omnino exempti.

Item, quod præfati dominus marchio, filii & cives obſervent ſalvumconductum ſanctiſſimi domini papæ, aut ... quibus ... hujuſmodi ſalvumconductum, ... in ære vel perſonis, ... dicti domini marchionis, vel contra eum aliquid machinarent, in quo ... ſanctiſſimus dominus noſter ... aut ... debitores civium Venetorum & Mantuanorum ... debeat ... ſint: & declarationi dicti ſanctiſſimi domini noſtri papæ intra decem dies.

Item, licet de conſuetudine ſupradictus dominus noſter papa deberet deputare poteſtatem pro cuſtodia palatii habitationis ſuæ in civitate Ferrariæ, tamen cum ſanctitas ſua maximam habeat fidem in dominatione ſupradicti domini marchionis, vult & contentatur, quod ipſe dominus marchio deputet ipſius poteſtas, prout ſibi videbitur: cum ea conditione tamen, quod tales poteſtas & cuſtodes deputandi & ſic deputati, præſtent juramentum fidelitatis in manibus reverendiſſimi domini camerarii ſupradicti.

Acta fuerunt hæc inter partes ſupradictas in civitate Ferrariæ, in domo habitationis reverendiſſimi in Chriſto patris & domini, domini Antonii tituli ſancti Marcelli preſbyteri cardinalis, 1438. die ... ſupradicta parte, prædicta capitula ſupradictum conſenſerunt ... roborati; & quod de ipſis unum vel plura conficiatur inſtrumenta. Et hoc ... capitula. Præſentibus venerabilibus viris dominis Nicolao de Valle, cameræ apoſtolicæ clerico, & Chriſtophoro de Roma ... apoſtolicæ ... teſtibus ad præmiſſa habitis, vocatis & rogatis.

[illegible]

Eugenius episcopus servus servorum Dei, dilecto filio Nicolao tituli sanctæ crucis in Jeruſalem presbytero cardinali, apoſtolicæ ſedis legato, ſalutem & apoſtolicam benedictionem.

[illegible]

In nomine ſanctæ & individuæ Trinitatis, Patris & Filii & Spiritus ſancti. Amen.

[illegible]

[illegible]

[illegible] ad [illegible], ad quæ Baſileenſis ſynodus A congregata fuerat, [illegible] per œcumenico concilio, ut quæ [illegible] & [illegible] [illegible], & [illegible] domino [illegible].

Die Iovis nona menſis Ianuarii ſupradicti, de mane hora Terciarum, vel quaſi, in [illegible] [illegible] reverendiſſimi domini legati, [illegible] & ſingulis patribus & dominis hujus ſacri concilii, [illegible] ad hoc vocatione præmiſſa, legitime congregatis, idem reverendiſſimus dominus legatus [illegible] per modum [illegible], [illegible] ſuper [illegible] dicti ſacri concilii [illegible], [illegible] patribus & dominis publicanda per dominum Chriſtophorum promotorem præfatum, [illegible] B [illegible] Quibus quidem aviſamentis per eumdem Chriſtophorum promotorem [illegible] & publicatis, [illegible] per patres & dominos prædictos [illegible], ac [illegible] [illegible] deliberatione, [illegible] [illegible] & opportuna, [illegible] [illegible], per [illegible], [illegible], [illegible] patres & dominos [illegible] ex patribus prædictis, [illegible] reverendiſſimis [illegible] patres ac [illegible] dominos, dominos Thomam Ravennatenſem, Ioannem Tarentinum, [illegible] Coloſſenſem, Bartholomæum Spalatenſem, archiepiſcopos; Paduanum, Aprutinum, [illegible], Tervitanum, Ferrarienſem, [illegible], C [illegible], [illegible], Mutinenſem, epiſcopos; [illegible], [illegible], [illegible] abbates, Vallis bonæ, ſancti Auguſtini & beatæ Mariæ Servorum generales; [illegible] de [illegible] provinciales [illegible] prædicatorum per Lombardiam, & Ioannem de Toleto [illegible] ordinis fratrum Minorum, [illegible] & [illegible] unum vel plura decreta, [illegible] aviſamentis, [illegible] hujuſmodi, [illegible], Deo concedente, in ſeſſione [illegible] publicandis & authorizanda deputavit. Deputati vero prædicti [illegible] [illegible], [illegible], [illegible], [illegible], hora [illegible] in aula prædicta, ac [illegible] [illegible] de hora [illegible] [illegible], [illegible] [illegible]. Quibus [illegible] præſidis legatus & [illegible] præſentes in [illegible] patrum & dominorum prædictorum ſupradictum dominum Chriſtophorum de Rugeriis [illegible] hujus ſacri concilii promotorem, nec non nos Petrum de Noceto, Accurſium [illegible] de [illegible], & Iacobum [illegible] hujus ſacri concilii notarios, [illegible] [illegible], [illegible] & [illegible]; [illegible] per [illegible] promotorem & nos notarios [illegible] [illegible] corporaliter [illegible]. Præſentibus, &c.

Tenor vero aviſamentorum, unde ſupra fit E mentio, ſequitur, & eſt talis.

[illegible] AVISAMENTA REVERENDISSIMI [illegible] [illegible] hujus ſacri concilii Ferrarienſis.

QUONIAM pro [illegible] [illegible] concilii [illegible] & [illegible] per [illegible] [illegible] [illegible] per ſanctiſſimum dominum noſtrum papam de Baſileenſi concilio ad hanc civitatem Ferrarienſem, [illegible] præſidens dominus legatus

patres [illegible] hujus ſacri concilii, [illegible] [illegible] [illegible] patres [illegible] ad [illegible] unum vel plura decreta ſuper [illegible] [illegible]. [illegible] quod [illegible] die, [illegible], poſſit ſolemnis ſeſſio fieri, propter [illegible] [illegible].

Aviſata vero videntur hæc eſſe.

Et primo, quod ſancta ſynodus decernat & declaret, [illegible] prædictam [illegible] ex [illegible] [illegible] & [illegible] [illegible] per præfatum ſanctiſſimum dominum noſtrum, cum declaratione [illegible]; & quod in hac civitate Ferraria ſit [illegible] [illegible] [illegible] & [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible], & [illegible] [illegible] per nationem Græcorum.

Item quod omnia quæcumque acta fuerunt [illegible] [illegible] prædictam per nonnullos in Baſilea [illegible], [illegible] nulla, [illegible] & [illegible], &c.

Item [illegible] [illegible] [illegible] prædicti Baſileenſis concilii, quod [illegible] [illegible], &c. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] hujuſmodi [illegible].

Item [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in Baſilea, [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] & opportunis.

Item [illegible] [illegible] & [illegible] [illegible] ſuper [illegible] Baſileenſis concilii per [illegible] [illegible] ad hoc ſacrum concilium, ut [illegible] [illegible] poſſint [illegible] [illegible] hujus ſacri concilii [illegible] & [illegible].

Adveniente vero hora [illegible] [illegible], vel quaſi, dominis deputatis ſupradictis in loco ſupradicto [illegible], reverendiſſimus dominus Bartholomæus epiſcopus Spalatenſis, unus deputatorum ſupradictorum, [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] ſuper [illegible] [illegible] [illegible] & [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] D [illegible], [illegible] [illegible] patrum & dominorum [illegible] publice [illegible] & [illegible] [illegible] & publicavit.

Quæ per patres & dominos [illegible] de verbo ad verbum [illegible], [illegible], iidem patres & domini, poſt [illegible] per eos habitas deliberationes & conſilia, [illegible] [illegible], [illegible] [illegible], [illegible] prædictam [illegible] [illegible] ac [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible], [illegible] [illegible], [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] & [illegible] [illegible]. Quæ ſicut, domini legatus præſidens & [illegible] hujus ſacri concilii patres & domini ad ſeſſionem [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] per [illegible] in [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] per [illegible] [illegible] & ordinari.

Die Veneris decima menſis Ianuarii ſupradicti, in [illegible] eccleſia Ferrarienſi, de [illegible] [illegible], reverendiſſimo domino legato [illegible] præſidente, patribus & dominis hujus ſacri concilii prædicti, [illegible] [illegible] reverendiſſimis ac [illegible] patribus & dominis, [illegible], [illegible], epiſcopis, Thoma de Corſinis, fratribus

Iacobo Tedesco, Augustino de Ferraria, Angelo de Perusio ordinis Minorum, Iacobo de Viterbio generali ordinis Praedicatorum, Nicolao de Treviso, & Paulo de Ferraria beatae Mariae servorum, sacrae theologiae professoribus, testibus ad haec [illegible] vocatis [illegible] pro [illegible] publica celebranda, in Spiritu sancto legitime congregata, universalem ecclesiam repraesentantibus, dominum Christophorum [illegible] de mandato ipsius sanctae synodi [illegible] super [illegible] sedens, formam decretandam [illegible] per patres & dominos deputatos praedictos [illegible], ut praemittitur, [illegible] de [illegible] alta & intelligibili voce de verbo ad verbum legit & publicavit, & ad omnium & singulorum patrum & dominorum [illegible] notitiam, [illegible] in eo [illegible], deduxit.

Quo quidem [illegible], ut praemittitur, lecto, ac per ipsos patres & dominos [illegible] intellecto, [illegible] & [illegible] facti [illegible] super hoc facta speciali mandato, [illegible] & singulorum patrum & dominorum [illegible], [illegible] praedicta [illegible] placeret, [illegible], [illegible] per se [illegible] [illegible] patribus & dominis [illegible] & singulis praedictis placere, ac [illegible] per [illegible], [illegible], concurrente, nemine discrepante, [illegible] approbarunt.

[illegible] per patres ipsos [illegible], ut praemittitur, [illegible] synodo legitime praesidente per [illegible] supradictum [illegible] relato, idem dominus [illegible] & praesidens, de [illegible] patrum & dominorum [illegible] consensu, decretum praedictum [illegible], ut praemittitur, [illegible] & approbatum in nomine Patris & Filii & Spiritus sancti [illegible], [illegible] & habere [illegible] pro [illegible]. Super quibus omnibus & singulis praedictis dominus Christophorus [illegible], [illegible] Praelatus [illegible] & [illegible] magistris Iacobo [illegible], & Thoma de [illegible] sacrae theologiae professoribus, Petro [illegible] theologiae, [illegible] magistris [illegible], [illegible] ad hoc vocatis & rogatis.

[illegible] patrum [illegible] episcoporum Ferrariensium de Spiritu sancto [illegible], & [illegible] [illegible] [illegible], reverendus dominus Aloysius [illegible] episcopus [illegible] [illegible] [illegible] & mandato ipsius sacrae synodi [illegible], [illegible], decretum [illegible], ut praemittitur, [illegible] & [illegible] sanctae synodi [illegible] [illegible], [illegible] alta & intelligibili voce, [illegible] verbo ad verbum [illegible] & [illegible] [illegible] & [illegible] in eodem decreto, [illegible] & [illegible]. Super quibus, &c. Praesente reverendissimo patre domino [illegible] de Cypro, [illegible] supra [illegible].

Decreto vero per praefatum reverendum dominum Aloysium promulgato tenor, de quo supra fit mentio, sequitur, & est talis.

Ad laudem omnipotentis Dei, stabilimentum catholicae fidei, pacemque & tranquillitatem, & unionem totius populi Christiani, sancta universalis synodus per ipsius Dei gratiam, [illegible] beatissimo domino Eugenio papa IV. in hac civitate Ferrariae in Spiritu sancto legitime congregata, universalem ecclesiam repraesentans, praesidente vice & nomine ipsius sanctissimi domini Eugenii reverendissimo in Christo patre & domino, domino Nicolao tituli sanctae Crucis in Ierusalem sanctae Romanae ecclesiae presbytero cardinali, apostolicae sedis legato, illius inhaerens firmissimo fundamento, quod apostolorum principi dixit: *Tu es Petrus, & super hanc petram aedificabo ecclesiam meam*: [illegible] Matth. 16.
[illegible] in [illegible], [illegible] corpus & [illegible], [illegible] in [illegible] [illegible] apud [illegible] Florentiae [illegible], & [illegible] per [illegible] [illegible], [illegible] per praefatum beatissimum patrem dominum Eugenium, [illegible] sanctissimae [illegible] & [illegible], [illegible] doctrinam [illegible] illorum [illegible] Basileensis concilii, [illegible], [illegible] ipse dominus Eugenius [illegible] per [illegible]. [a] [illegible] a V. [illegible]
[illegible] Basileensis [illegible], [illegible] & [illegible], [illegible] ad [illegible] [illegible] Basileensis concilii [illegible], [illegible]: *Haec sancta synodus [illegible]*, [b] &c. Et [illegible] b [illegible]
[illegible] ipse praedictus per suas [illegible] in [illegible] [illegible] [c] [illegible] c [illegible]
[illegible]. Item [d] [illegible] d [illegible]
[illegible] Eugenii [illegible] Kalendas [illegible], [illegible] Bononiae [illegible]. In [illegible] super [illegible] [illegible] Basileensis [illegible] sanctae Romanae ecclesiae cardinalium, praelatis [illegible] & [illegible], ad [illegible] Ferrariensem [illegible]. Item [e] [illegible] Kalendas [illegible], [illegible] e [illegible]
[illegible], quae omnia haec sancta synodus [illegible] ad perpetuam rei memoriam de verbo ad verbum [illegible] [illegible]. Quibus omnibus, & aliis pluribus [illegible] [illegible], ac per [illegible] [illegible], [illegible] & declarationem praedictas [illegible] & esse [illegible], [illegible] & [illegible], [illegible] ad [illegible] sanctissimae [illegible] occidentalis & orientalis ecclesiae, [illegible] ad [illegible] in Deo [illegible] [illegible], [illegible] sedis apostolicae Christianae, [illegible] & [illegible] sancta synodus ad [illegible] pro [illegible] [illegible] ad [illegible] [illegible], [illegible] pro [illegible]

Anno Christi 1438.

quo sanctissimus noster praedicta [illegible] prohibens A strictè Ferrariae in Synodo sanctâ esse legitime congregatam & stabilitam, [illegible] decretis ac prohibitionibus ad praedicta omnia debitis habere, translationem ipsam cum declarationibus, ac praemissis, [illegible], laudat, suscipit & approbat, [illegible]. Et [illegible] omnia & singula quae sanctae synodi supposita praesentes & futuros, quatenus circa praedicta perpetuo omni ac salubri studio intendant. Ex quibus, [illegible] in nobis [illegible], ad quae gloriam & laudem totius populi Christiani cunctis diligentius & fiant.

Declarat insuper haec sancta synodus, quod [illegible], & [illegible] E praedictorum cardinalium ipsius sanctissimi domini Eugenii ad translationem ipsam [illegible] & impedimenti, sub [illegible] octava & [illegible], vel quibuscumque aliorum [illegible] dicti olim Basileensis concilii, [illegible] congregationem illam Basileae, & omnem aliam, quae sibi vel aliis sub nomine generalis concilii forsitan convenerit, illegitimam penitus & [illegible] & [illegible] esse [illegible], & censeri debere, nullamque auctoritatem generalis concilii posse [illegible].

Omnia insuper & singula, quae ab ipsa translationis tempore in ipsa Basileensi civitate sub nomine generalis concilii acta sunt, aut in, C vel alibi sub nomine generalis concilii, ac praemittitur, [illegible] nulla [illegible] esse [illegible].

Si quid tamen in materia Bohemorum post translationem praedictam per dictos Basileae congregatos [illegible] fuisse compertum, [illegible] approbare intendit.

Ut autem omnia & singula ipsius sanctae synodi supposita ab omni gravamine [illegible] & impedimento [illegible], in bono opere [illegible] Deo [illegible], omnibus & singulis, D qui quocumque nomine vel causa, dicto Basileensi synodo super obligationibus aut [illegible] qualitercumque se [illegible] juramentum, quibus plene ac libere sacrae huic sanctae synodo obediendi, & ejus honorem & commodum prosequendi, impedimentum, vel scrupulos [illegible] quocumque modo inducerentur, ab illis absolvit, liberat atque exhibet, absolutosque ac liberos esse, ac praesentium [illegible] declarat.

Statuit etiam haec sancta synodus, ordinat & decernit, quod nemo cujuscumque status aut dignitatis existat, [illegible] quaerere, vel dele- E gare, nisi a sede apostolica, jurisdictione, ex quacumque causa vel occasione [illegible], vel [illegible] singulos, tam saeculares, quam regulares, etiam ordinum mendicantium, qui nunc in praesenti synodo existunt, vel usque in praesentiam, aut qui Romanam sequuntur curiam, tam in praesentia [illegible] sanctissimi domini Eugenii [illegible] ad civitatem illam [illegible] per [illegible] ipsius [illegible] in ipsa synodo [illegible] sunt, in eorum dignitatibus, officiis, administrationibus, privilegiis, honoribus, beneficiis, bonisque aliis acquisitis, [illegible], aut [illegible] praesumat. Si qui vero quocumque etiam quaesito colore, directè, vel indirectè praedictorum aliquem vel aliquos in dictis eorum dignitatibus, officiis, administrationibus, honoribus, privilegiis, beneficiis, bonisque aliis [illegible] praesumpserint, aut [illegible] praedictorum, [illegible] & eorum [illegible], [illegible], impediendo, aut dignitates, officia, administrationes, honores & beneficia ipsa etiam, [illegible] quacumque [illegible] alia [illegible] cardinalatus, patriarchali, archiepiscopali, vel episcopali, vel quavis alia dignitate E praefulgeant, aut capitula, collegia, conventus vel universitates fuerint, [illegible] ex praemissis, excommunicationis, suspensionis & interdicti sententias ipso facto incurrant: quorum absolutionem, nisi in mortis articulo, soli Romano pontifici [illegible]; [illegible] omnia [illegible], quod si [illegible] collationem, vel collationes ipsas, vel [illegible] praedicta [illegible] penitus [illegible], [illegible] dignitates, officia, administrationes, honores & beneficia [illegible], vel quibus alias impedimentum, ut supra, praestiterint, [illegible] & beneficia quaecumque, quae hoc illis [illegible], C sua administratione [illegible] omnes & singulos, qui dignitatum, officiorum, administrationum, honorum & beneficiorum praedictorum collationes, etiam motu proprio factas, acceptant, aut possessionem per se, vel per alium [illegible], aut [illegible] habere praesumpserint, [illegible], & quod in illo anno [illegible] omnibus [illegible] beneficia, quae [illegible] commendas vel administrationes [illegible], ipso facto privatur, ad illa [illegible] inhabiles sint: & per solum Romanum pontificem [illegible] & habilitari possit.

Monet insuper & requirit haec sancta synodus omnes & singulos, qui in personis [illegible] D de jure & consuetudine [illegible] tenentur, quatenus ad ipsum praefatum Ferrariense [illegible], ut praemittitur, [illegible] de quibus supra dictum est, [illegible] primum se conferre procurent.

Datum Ferrariae in solemni sessione in majori ecclesia celebrata, anno a nativitate domini millesimo quadringentesimo trigesimo octavo, quarta [illegible], pontificatus sanctissimi domini nostri papae Eugenii anno septimo.

Die Veneris [illegible] praedicti mensis [illegible] E sanctissimus dominus noster dominus Eugenius papa IV. [illegible] sacrosanctae Romanae ecclesiae cardinalium, archiepiscoporum, episcoporum, abbatum, & aliorum praelatorum ac [illegible] multitudine [illegible] sancti [illegible]. [illegible]

Die Lunae vigesimaseptima praefati mensis, [illegible] vigesimaquinta [illegible], praefatus dominus noster papa per patres & dominos [illegible] concilii, [illegible] ad [illegible] civitatis Ferrariensis [illegible]

[illegible]

AVISAMENTA DOMINORUM DEPUTATORUM DE MODO ...

[illegible]

[illegible]

DE PROMOTORIBUS ET NOTARIIS CONCILII.

[illegible]

DE MATRICULA CONCILII.

[illegible]

DE NOVA PRÆLATORUM CREATIONE.

[illegible]

Die Veneris quartadecima dicti mensis Februarii [illegible]

[illegible]

Die Sabbati quintadecima mensis Februarii [illegible]

[illegible]

Tenor vero decreti per dominum episcopum Foroliviensem publicati, unde supra fit mentio, sequitur, & est talis.

Eugenius episcopus servus servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

[illegible]

[illegible]

PARS SECVNDA
ACTORVM SACRI OECVMENICI
CONCILII FLORENTINI
POST ADVENTVM GRÆCORVM AD IDEM CONCILIVM.

[illegible]

[illegible]

DISPVTATIONES SEV COLLATIONES INTER LATINOS ET GRAECOS IN GENERALI CONCILIO Florentino habitae, & ab Andrea de sancta Cruce patritio Romano & apostolico consistorii advocato conscriptae in modum dialogi cum Ludovico Pontano.

COLLATIO PRIMA.

[illegible]

ANDREAS. C[illegible]

[illegible]

LVD. [illegible]

ANDREAS. [illegible]

LVD. [illegible]

AND. [illegible]

LVD. Quem tu huic tantae dedisse arbitraris?

AND. [illegible]

[illegible]

AND. Papa eodem non veniente in publico, [illegible] in primis [illegible] Ingressusque est patriarcha [illegible] papam ac [illegible] Sede summus pontifex usque ad patriarcham [illegible] in secreta camera, [illegible] papa [illegible] ad sedilium dispositus [illegible] post eum summum pontificem [illegible] summus pontifex [illegible]

LVD. Quid deinceps secutum est?

AND. [illegible] summum pontificem [illegible] Angeli [illegible] patriarcha [illegible] in ecclesia cathedrali Florentiae [illegible] Latinae & Graecae [illegible]

LVD. Quo ordine sessio facta est?

AND. [illegible] Florentiae [illegible] patriarcha [illegible] Latini, [illegible] Graeci, [illegible] archiepiscopi [illegible] episcopi [illegible] Beatae Mariae [illegible] patriarcha [illegible] archiepiscopus [illegible] episcopus [illegible]

LVD. Quae sessio ex parte Latinorum [illegible]?

AND. [illegible]

LVD. Quae praeterea [illegible]?

AND. [illegible] patriarcha [illegible] episcopus [illegible]

archiepiscopos & episcopos, [illegible] cardinales, [illegible] in scabello per transversum [illegible] ad sinistram ecclesiae partem [illegible] patriarcha [illegible] summo pontifice [illegible] ecclesiae parte [illegible]

LVD. Quibus locis fuerunt Graecorum [illegible]?

AND. In sinistra parte de directo [illegible] imperator Romanorum [illegible] Demetrius [illegible] Morea.

LVD. Patriarchae [illegible]

AND. In oppositum primi cardinalis [illegible] patriarcha [illegible] archiepiscopus [illegible] Heracleae [illegible] patriarcha [illegible] archiepiscopus [illegible] Constantinopolitanae [illegible]

LVD. Quo habitu patriarchae, [illegible] archiepiscopi [illegible]?

AND. [illegible] archiepiscoporum & episcoporum [illegible]

LVD. Religiosorum quis fuit ornatus?

AND. Abbates & monachi [illegible] patriarcha [illegible]

LVD. Saecularium [illegible]?

AND. Saeculares [illegible]

LUD. Sed imperatoris quae erat [illegible]

AND. [illegible]

LUD. Sed imperatori [illegible]

AND. [illegible]

LUD. Sed quae erat [illegible]

AND. [illegible]

MANDATUM PATRIARCHAE CONSTANTINOPOLITANI [illegible]

[illegible] Constantinopolitanus [illegible]

CUM [illegible]

[illegible]

EUGENIUS PAPA DECLARAT [illegible]

Eugenius episcopus servus servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

MAGNAS [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

NOTÆ HORATII IUSTINIANI

AD PRIMAM RELATIONEM

[illegible]

[illegible]

COLLATIO SECUNDA, DIE IX. OCTOBRIS

[illegible]

ANDR. NONA die Octobr. ut publicæ disputationi datum, [illegible]

[illegible]

A g i. Dominus Marcus archiepiſcopus Epheſi, dominus metropolita Ruſſiæ, dominus archiepiſcopus Nicænus [illegible] cardinales vocati.

L v d. De metropolita Ruſſiæ [illegible]

A n d. [illegible]

L e o. O [illegible] ſanctitas [illegible]

A n d. [illegible]

L v d. [illegible]

A n d. [illegible]

SERMO DOMINI ARCHIEPISCOPI NICÆNI.

N[illegible]

[illegible]

A

[illegible]

B

[illegible]

C

[illegible]

D

[illegible]

E

[illegible]

Mmm

[illegible]

[illegible]

NOTÆ HORATII IVSTINIANI

AD [illegible] COLLATIONEM.

[illegible]

COLLATIO TERTIA

DIE [illegible]

Agitur de modo procedendi in disputationibus, & [illegible].

[illegible]

[illegible] Nolumus [illegible] A [illegible]

Corosi. [illegible]

Nic. [illegible]

And. [illegible] de Monte [illegible]

Prothec. [illegible] Augustinus [illegible] Dei [illegible] B [illegible]

Nicae. [illegible]

And. [illegible] C [illegible]

Card. [illegible] Colossensis [illegible]

Bass. [illegible]

And. [illegible]

COLLATIO QVARTA.

DIE XVI. OCTOBRIS.

[illegible] symboli [illegible]

And. CONCILII modo [illegible] Ephe-[illegible]

Lyb. [illegible] Ephesinum [illegible]

And. [illegible]

[illegible] In [illegible] Collatio quarta.

[illegible] Dei [illegible] S. Augustini [illegible] Ephesinum [illegible]

Ioann. [illegible]

Card. Si [illegible] Colossensis [illegible] C [illegible]

Iulia. Placet, ut quilibet per se legat, quod vult.

Card. Legat.

Ephes. [illegible] D [illegible]

And. [illegible] Nicaenum symbolum [illegible]

Ephes. [illegible] Nicae-[illegible] E [illegible] [illegible]

Nun videntur

Adimere quid voluiſti ſibi arrogare. Sed patres illi in conciliis videntes recte facta, voluerunt firmare, prohibendo, ne quid addi ſequeretur. Hoc enim factum eſt in omni teſtamento, quando evangeliſtae noluerunt ſibi hoc arrogare, nec in eorum evangelio ponere, quod nemini liceret quid addere, &c. Sed poſtea ſancti patres prohibitionem fecerunt. Aliam rationem aſſumunt ex [illegible], quoniam poſt primam expoſitionem ſymboli ſolet, cum multum temporis tranſiſſet inter primum & ſecundum, multae expoſitiones factae ſunt [illegible] nomine; & quia in primo & ſecundo concilio factae erant, afferebant dubitationem, & materiam de concilio ſcandalorum, quod multa non [illegible] eſſent. Vidit ſecundum concilium habens [illegible] concilii, voluit exponere & declarare aliquas [illegible] de Spiritu ſancto; ſimiliter quaedam verba declarationes, quae non erant in primo ſymbolo, videlicet: Et incarnatus eſt de Spiritu ſancto ex Maria virgine. Et hoc fecit, quia ſibi licuit, & nobis licebit, ne videremur abrogare hic quae addiderunt; [illegible] Dei. [illegible] Neſtorii [illegible] expoſitionem, & [illegible] in illo ſymbolo: & ex illo Neſtorii multa alia [illegible]. [illegible] C [illegible] ſymbolum [illegible], & diſſinitum, quod nec ipſi [illegible] aliquid [illegible] in illo ſymbolo: & [illegible] Dei, quae ſuit per [illegible] ſymbolum [illegible] in ſymbolo addere, ſed in illa [illegible]. Non enim [illegible] ſecundum, quae poſt [illegible] concilio [illegible] ſymboli ſecundi concilii, quae ſcilicet in tertio concilio ſunt [illegible], ſymbolum ſecundi concilii eſſe idem cum ſymbolo primi. Hoc ex ipſis verbis probatur. [illegible] ſymbolum, nec [illegible] D [illegible] probatum, & [illegible] per Chriſtum. Ideo [illegible] de primo [illegible] ſecundi concilii, & quae Chriſtiani [illegible] primo, & in illo ſuperaddiderunt. [illegible] ſecundum [illegible] in primo. [illegible] quod ſcilicet addant, cum in ſecundo ſunt quid additum, [illegible] ſecundi [illegible] in primo [illegible]: & ideo doctrinam, non ſolum [illegible] quid addi poſſit: & quid [illegible] addi vel [illegible] poſt [illegible]. Et [illegible] ſunt auctoritates Cyrilli, qui ſit tertio concilio praeſuit, & E Caeleſtini papae [illegible] epiſtola quae [illegible]. Liceat [illegible]: Nulla modo [illegible] aliquid addi ſuper fidem Nicaenam.

AND. [illegible] & [illegible] in libro ex Graeco legere Cyrilli epiſtolam, & Caleſtini papae, quibus lectis, [illegible] eſt Epheſinae [illegible].

EPHES. Audiſtis reverendiſſimi patres, [illegible] quae [illegible] in quarta concilia lecta ſunt, & approbata.

AND. Amen & [illegible] quae [illegible] hae, quae Graeca ſermone [illegible] A [illegible] legi. Quibus lectis, [illegible] Quibus lectis, & epiſtola lecta, & [illegible], legerunt [illegible] concilio, & [illegible] Agathonis papae Romae [illegible] concilio [illegible] concilii, quod in Nicaea factum fuit.

LUD. Aut ſymbolum [illegible] concilii lectum eſt?

AND. [illegible], & [illegible] videbantur: ſed cum ſeptimi concilii legeretur ſymbolum, [illegible] ſymbolo [illegible] concilii: [illegible] B [illegible]: & adiectum, quod ex chronica Martyriana [illegible] in illo concilio aliquem ſimul [illegible] & lecta [illegible] eſt, Petrus Romanae [illegible] presbyter [illegible] Hadriani papae Romae, & Petrus [illegible] Andreae & Sabae, [illegible] Conſtantinopolitanus. His lectis, Epheſinus [illegible].

EPHES. Audiſtis, reverendiſſimi patres, [illegible] patres [illegible], & [illegible] C ſpoſitionem & rationem [illegible]: & [illegible] patres [illegible] additionem [illegible] patrum, quae tamen ad [illegible] [illegible] in [illegible], & [illegible] ſuper [illegible] quod [illegible].

CARD. [illegible] patres, [illegible] Sed quia ſymbolum ſeptimi [illegible] ſuper [illegible], & nos habemus [illegible] legerunt, [illegible] habemus.

AND. [illegible] papa, [illegible] & per [illegible] D [illegible] eſt [illegible] ſecundo, [illegible].

CARD. Quia placet, ut [illegible] & [illegible], ut [illegible] per [illegible] ſuper [illegible].

IMPER. Placet, ut [illegible].

AND. Quibus [illegible] concilii [illegible].

NOTAE HORATII IUSTINIANI AD QUARTAM COLLATIONEM.

a [illegible]

[illegible]

[illegible]

COLLATIO QUINTA ET SEXTA.

DIE XX. ET XXV. OCTOBRIS.

[illegible]

AND. A[illegible]

COCCH. [illegible]

AND. [illegible]

COCCH. [illegible]

IVLIAN. [illegible]

AND. [illegible]

COLLATIO SEPTIMA.

[illegible] NOVEMBRIS.

[illegible]

AND. NOVEMBRIARUM [illegible]

NICOL. [illegible]

[illegible]

A

[illegible]

B

[illegible]

C

[illegible]

D

[illegible]

E

[illegible]

NOTÆ HORATII IUSTINIANI AD SEPTIMAM COLLATIONEM.

[illegible]

COLLATIO OCTAVA. DIE IV. NOVEMBRIS.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

NICAN. [illegible]

COLOIS. [illegible]

NICAN. [illegible]

COLOIS. [illegible]

NICAN. [illegible]

COLOIS. [illegible]

NICAN. [illegible]

COLOIS. [illegible]

Hic adjunxit breves quasdam auctoritates sancti Epiphanii.

[illegible]

ANR. [illegible]

CARD. [illegible]

NICAN. [illegible]

CARD. [illegible]

NICAN. [illegible]

CARD. [illegible]

ANR. [illegible]

NOTÆ HORATII IUSTINIANI

[illegible]

a [illegible] [illegible] Filioque, [illegible] [illegible] Patre Filioque [illegible] [illegible]

COLLATIO NONA
DIE VIII. NOVEMBRIS.

Additamentum, Filioque, non esse vere & proprie additamentum, neque esse prohibitum.

ARG. Convenerat cetus [illegible] [illegible] [illegible], quo [illegible] episcopus [illegible] ex Latinis [illegible] [illegible], his verbis exorsus est.

FORLIV. Ad ea quae dicta sunt per vos, reverendissimi patres [illegible], primo per [illegible] [illegible] ea per vos proposita commemorabo. Audivimus ab [illegible] vestro [illegible] [illegible] dicentem, nos debere [illegible] [illegible] addere, aut [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], ut non [illegible] [illegible] [illegible] sed [illegible] [illegible] esse [illegible] & [illegible] fidei [illegible] [illegible] & aperte in [illegible] [illegible]. Quod utique [illegible] & [illegible], & [illegible] [illegible] & [illegible] [illegible] volumus: quia [illegible] in epistola [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Imo etiam ipsa veritas, & [illegible] [illegible] [illegible] fidei, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] & [illegible], imo & [illegible] [illegible] & colligit in unum, [illegible] [illegible] Areopagita [illegible] in libro de divinis nominibus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]: [illegible] [illegible] in veritate. Ipsa enim est [illegible] [illegible] [illegible] & [illegible]. [illegible] [illegible], [illegible], [illegible] ad hanc [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] & [illegible] [illegible] [illegible], ut [illegible] [illegible] [illegible], in qua [illegible] [illegible]. Secundo, per vos praedictum est, quod quidquid per vos [illegible] & [illegible] [illegible], cum [illegible] & [illegible] & [illegible] [illegible]. Et hoc utique magnam in corde meo [illegible] [illegible], adeo ut [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], cum hoc [illegible], [illegible] Nicaenae, [illegible]: *[illegible] [illegible] in [illegible]*: quia sicut scribit Paulus 2. ad Timoth. epist. *[illegible] [illegible] non oportet litigare, sed mansuetum esse ad omnes, docibilem, patientem cum modestia*, &c. Tertio dixistis, quod [illegible] [illegible] & [illegible], bonum & [illegible] esse, ut [illegible], [illegible] & [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] ipsa & [illegible] [illegible] ad [illegible], & [illegible] [illegible] [illegible]. Quod utique placet, si ita [illegible] non [illegible], quod sint obscura, & [illegible] [illegible]: quia [illegible] [illegible], obscurus fiam, cum brevis esse laboro. [illegible], [illegible] patres, ad [illegible] [illegible] a me [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible], & ut respondeam ad omnia per vos dicta. Respondebo igitur ad principalia; & sequar ordinem vestrum in respondendo. Primo [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], in hac [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] per vos dicta; [illegible] [illegible], & [illegible] & [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], aliqua [illegible], [illegible] [illegible] vero non [illegible] [illegible] [illegible], sed [illegible], & [illegible] quaedam [illegible].

Non dubito quod vos proponetis [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible]. Ad has [illegible] [illegible] principalia respondeo. Ipse vestra propositio [illegible] [illegible]: [illegible] [illegible] [illegible], &c. Quantum ad hanc partem, dicimus, quod [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] vestrae [illegible] hanc particulam, Filioque, esse additamentum [illegible] [illegible], & per consequens prohibitam [illegible] [illegible] ad [illegible]. Hoc licet esse verum & [illegible], non licet addere, cum & [illegible] [illegible] & [illegible] [illegible] & [illegible], [illegible] non fuerunt [illegible], nec in symbolo posita, [illegible] [illegible] [illegible]: & [illegible] per [illegible] [illegible] [illegible], quae ego [illegible] [illegible], [illegible]. Quare non [illegible] [illegible], additionem esse prohibitam, & [illegible] [illegible], hoc esse [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Haec omnia [illegible] [illegible]: si [illegible] [illegible] dicta vestra [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] dicta per reverendum dominum archiepiscopum Colossensem: & [illegible] [illegible] [illegible] ad ea quae fuerunt ad propositum, [illegible] ad aliud [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] vestr[illegible] [illegible], & [illegible] [illegible], quod ipsi [illegible] est quodam syllogismo, [illegible] est verum, si [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], & respondere ad ea quae dictam per [illegible] [illegible], & [illegible] [illegible] syllogismum: Omne additamentum [illegible] [illegible], [illegible] autem non est [illegible] [illegible] [illegible] non est additamentum. Hunc [illegible] [illegible]. Ipse reverendus dominus archiepiscopus [illegible] doctus & profundus theologus est, & optime [illegible]. Ad ipsum [illegible] [illegible], cum dicitis, hanc particulam, Filioque, esse additamentum, & esse prohibitam, manifeste [illegible], [illegible] [illegible] esse proprie additamentum, & negatis [illegible] [illegible] esse prohibitam. Et hoc [illegible] [illegible] [illegible] per dicta [illegible], & [illegible] [illegible]. Quod non sit proprie & simpliciter additio, [illegible] ex [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] novi & veteris, & ex [illegible] [illegible] in [illegible] [illegible] [illegible] fidei. Et primo sic, beatus Augustinus [illegible] contra Faustum [illegible] [illegible]: Christus non venit solvere legem, sed adimplere: non ut legi adderentur quae aberant, sed ut fierent quae scripta erant. [illegible] [illegible] verba [illegible]. Non enim [illegible], [illegible] [illegible], vel unus apex non [illegible] a lege, nisi addantur quae [illegible]: [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] de [illegible] [illegible]: In veteri testamento est occultatio novi; in novo testamento est manifestatio veteris. Item in [illegible] novi & veteris testamenti, [illegible] [illegible] in evangelio [illegible], *Audistis quia dictum fuit*, &c. *Ego autem dico vobis*, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], quam quod lex [illegible] [illegible] habebat. Et [illegible] [illegible] [illegible]: *[illegible] [illegible] in medio rotae*. Gregorius [illegible] ad [illegible] [illegible] in rota, novum testamentum in veteri. Item glossa ordinaria super Matthaeum capite quinto, in illo verbo, *Non veni solvere legem*: [illegible] Evangelium est [illegible] veteris legis. Constat, quod [illegible] [illegible] non est additio. Si igitur [illegible] Augustinum, tanta [illegible] copia novi testamenti, quia [illegible] [illegible] [illegible] veteri, non dicitur additio [illegible] [illegible],

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

non mutent, si illum articuli expressio non dicatur propria additio secundum substantiam, sed potius implicite explicatio. Dicit hoc idem ex ordinata successione articulorum fidei. Nam sicut dicit Augustinus a, tempora sunt mutata, non fides: eadem enim patrum praecedentium & sequentium fides. Nam & qui praeibant, & qui sequebantur, clamabant: *Benedictus qui venit, &c.* Sed tamen in antiquis facta est implicite explicatio, & indeterminata determinatio: unde circa cognitionem nostrae fidei & salutis magis quam veteres [illegible]. Abrahae facta est implicite explicatio Genesis vigesimo secundo, cum ei dicitur: *In semine tuo benedicentur omnes gentes.* Adhuc Isaiae septimo major explicatio facta est in illis verbis: *Ecce virgo concipiet, & pariet filium.* Et tandem major explicatio facta est per angelum ipsi virgini quaerenti modum, cui sic expressum est: *Spiritus sanctus superveniet in te.* Et ita fuit circa articulum de Spiritu sancto, quod primo fuerunt confessione simplici tempore apostolorum: *Credo in Spiritum sanctum.* Et cum postea ecclesia dixit in symbolo, Ex Patre procedentem, non fuit nova additio, sed ejusdem expressa explicatio. Et sic cum postea expressum est, & ex Filio, non fuit nova articuli appositio, sed ejusdem articuli magis determinata explicatio. Negamus omnino hujusmodi additionem esse prohibitam. Nam ut optime distinguit dominus Bonaventura b optimus theologus, triplex in scriptura invenitur additio. Una, in qua additum est contrarium: alia, in qua additum est diversum: alia, in qua additum est consonum. Illa prima, scilicet cum additum est contrarium, est error & haereticum: ut si quis diceret in divinis Patrem genitum, aut Patrem natum, aut Filium ingenitum, aut Spiritum sanctum a nullo procedentem. Secunda additio est, cum quod additum est, est valde diversum: & haec additio est praesumptuosa & temeraria, quia temeraria & praesumptuosa est, in materia fidei & sacrae scripturae aliquid diversum dicere: ut si quis in divinis diceret, Patrem promittentem, Filium [illegible], Spiritum [illegible]: licet fortassis non multum recedant a veritate, cum qualibet persona divina sit omnipotens & omnia sciens: tamen quia modus dicendi est diversus a modo dicendi sanctorum & scripturae, propterea talis diversa locutionis praesumptuosa adjectio. Tertia vero additio, ut si dicam in divinis, Patrem omnipotentem, Filium consubstantialem, Spiritum sanctum procedentem: & haec est piarum & catholicarum. est enim fidelis interpretatio: quia quod implicite erat, explicat. Hae autem praeallegatae duae additiones, scilicet ubi additum est contrarium aut diversum, omnino prohibentur sub gravissimis comminationibus patrum. Unde Apocalypsis ultimo capite dicitur: *Si quis apposuerit ad haec, apponet Deus super illum plagas scriptas in libro isto.* Illa vero additio, in qua additum est consonum & conveniens, non prohibetur in scriptura: imo laudatur & commendatur a salvatore dicente: *Quodcumque supererogaveris, ego reddam tibi.* Et in ecclesiastico: *Qui elucidant me, vitam aeternam habebunt.* Nunc ad propositum dico, quod in hac verbali additione non est additum contrarium, nec diversum: & non est ex hoc genere prohibita: imo additum est consonum & conveniens. Unde apostoli, dicentes in symbolo, Credo in Spiritum sanctum, puto, quod non fecerunt expressionem de processione ejus, nec ex Patre, nec ex Filio. Postea sancti patres, ut occurrerent & obviarent erroribus pravitatis haereticorum, expresserunt ex Patre, videlicet conformiter fidei apostolorum, & in eorum symbolo apposuerunt: & sic consequenter posteriores patres processionem quae ex Filio, ut conformem symbolo fidei, expresserunt. Hic non nisi extendo ad declarandum, quod hujusmodi expressio, Filioque, sit consona & conveniens fidei, & professioni & symbolo patrum, ut dicere possitis, quod ego [illegible] propositum: sed cum volueritis, sum paratus, & post hic sermonem notare: & si volueritis, antequam terminem hinc, explebo. Sic igitur patet [illegible] valere volens [illegible], expressionem illam, Filioque, non esse proprie simpliciter additionem, nec ullo pacto esse prohibitam. Et hoc pro nunc sufficiat ad responsionem vestrae principalis rationis. Intendo nunc profundius dicere contra totum radicale fundamentum, quia contrarium vobis [illegible], tenendo quod nullo modo licuit addere nec clausulam, nec dictionem, nec syllabam, ubi [illegible] circa fundamentum ponitis. Primo [illegible] patrum; secundo [illegible]: tertio autem auctoritatem Cyrilli, [illegible] de [illegible]. [illegible] ad tam [illegible] prohibitionem [illegible] sanctae patres [illegible], ut [illegible] a [illegible] licentiam nova addendi, imo [illegible]. Sed circa hujusmodi licentiam dicere [illegible], quod mihi non videtur verisimile, salva reverentia. Dicitis enim quod licebat a principio [illegible] & fidei solum declarare, exponere & extendere quae implicite erant contenta in sacra scriptura c. Hoc solum illis veteribus patribus licebat facere, & ut volebant illas declarationes ponere in symbolo, & ubicumque, praeter in sacra scriptura: & postea haec licentia patrum fuit prohibita d, praeter tamen [illegible], scilicet declarare & extendere illa quae continentur in sacra scriptura: hoc enim nunquam fuit prohibitum, nec in [illegible] prohibebatur. Et dico, quod non videtur mihi verisimile, quod illis patribus licuerit has declarationes, ut volebant, & ponere in symbolo fidei, nisi essent congregati in concilio generali: quia dicit sanctus Thomas h de Aquino, quod nunquam fuit facta nova editio symboli fidei, nisi in concilio generali: & loquitur de quocumque symbolo, quod fuit commune ecclesiae symbolum. hoc praemisso, sequitur illa [illegible]. Primum est illud, quod cum essent [illegible] communem [illegible] patribus [illegible] licentiam ad [illegible], post illud concilium, quia [illegible] in [illegible] propriam, qui fabricabant symbola, in quibus [illegible] contra fidei [illegible]; tunc patres [illegible] synodi visum fuit, quod talis licentia [illegible] magnum, cum liceret [illegible] addere, [illegible]. Certe hoc non videtur verisimile, nisi intelligeretur de licentia usurpata, quam haeretici & praesumptuosi sibi usurpabant, de qua valde congrue potest intelligi illud dictum: Decreverunt omnes sancti licentiam

Et in

a In psal. [illegible]

Matth. 21.

Luc. 1.

b In 1. sent. [illegible]

Luc. 10.

Eccli. 24.

Et in hac valet recognosci veritas, quam dixi, A patres propterea sollicite & diligenter, quod ab eisdem fuerat aliquid in symbolo additum. Sequitur secunda ratio illa, quia non licendo addere symbolo, nullum posset referri detrimentum fidelibus, cum profiteantur fidem illam quam tenebant primi illi patres, quam ceteri, nisi infideles, de fide non perfecta inculpare possent. Sed data licentia addendi in symbolo prout quisque vellet, posset multum detrimenti fidelibus inferri: cum per transformationem symbolorum posset cadi in eandem fidem. Hanc rationem cum brevius suppositione [illegible] dicebat: quod erat illarum obscuriorem. Sequitur authoritas Cyrilli, & argumentum: sed quia omnia illa facilius solventur certo fundamento, venio ad hoc ipsum. Unde hoc expresse affirmaret, quod cum magis respiciendum sit ad intellectum, quam ad verborum & ad intentionem principalem legislatoris, quam ad superficiem verborum & literarum, & illa prohibitio sit hoc ordine; dico quod debet intelligi secundum intentionem eorum qui hujusmodi sapere addiderunt & confirmarunt. Ipsi autem patres intendunt prohibere principaliter professionem & fidem contrariam & diversam & diversam a fide patrum: & propterea sicut dicit dominus Bonaventura [b], secundum veritatem ex vi prohibitionis, sententia quæ ponitur in prohibitione patrum, non se extendit nisi ad contraria docentes, & ad aliam fidei intentionem confundendi & diversificandi. Et quoniam sententia patrum & sanctam fidem patrum, nullus intentum addere, vel subtrahere aliquid; additionem vel syllabam: sed hæc prohibitio non prohibent illa esse, restare in hoc fundamento, cum non prohiberi potestis, quin semper liceat ecclesiæ universali, in generali & legitimo concilio authoritate debita congregato, & capiti & principi ecclesiæ habenti in se universalem potestatem totius ecclesiæ, pro tempore exortis, ad obviandum erroribus & hæresibus emergentibus, novam declarationem aliquam partis symboli facere, conformem fidei patrum, & in symbolo apponere. Et ipsi bene noverunt fidem addidisse, & consensu ecclesiæ, quod magna Christianorum multitudo [illegible] quod dum in symbolo fuit appositum per patres: Confiteor unum baptisma in remissionem peccatorum: quis possit rectius apponere: Confiteor [illegible] ad fidem [illegible]: & sciebant [illegible] illam veram, id est Dei genitricis, [illegible] dicendo: Et incarnatus est ex Maria virgine, quæ vere est Dei genitrix, & homo factus est. Verum aliud E confirmant, quod nulli persona privata, aut privata congregatione, aut persona ecclesiæ id liceret. Et hæc sunt dicenda illam prohibitionem solum debere ad privatos homines, & ad illos qui possunt [illegible] id facere [illegible] latione. Unde sicut dicit dominus Bonaventura [c], non fuit scientia patrumque hanc prohibitionem fecerunt, [illegible] præcludendi viam aliis patribus ecclesiæ sequentibus, ad explanationem fidei secundum tempora, si Deus ipse illuminaret, ut viderent esse necessarium. Imo plus dicit dominus Bonaventura, quod si hoc [illegible] accedit quod non

bene non fecissent, & eorum sententia penitus A esset abolenda. Sed quod patres illi habuerint in illa prohibitione illam formam & verbum intentionis quam prædiximus, hoc ipsum volumus ostendere ex his quæ habemus in ista synodorum [illegible], ipsius synodi, & exemplis patrum qui illo tempore fuerunt. Convenerunt namque episcopi in Ephesio [a], & vocato Nestorio conveniunt, dicerent quod secundum morem legerunt fidem patrum Nicæni, quatenus hujus expositioni collati [illegible], conferantur [illegible] confirmarent, [illegible]. Unde patet, quod in eadem synodo est, quod illa fidei prohibitio facta fuit; [illegible] B [illegible] illa verba Nicæni [illegible] fidem proferendam quæ necessario [illegible], id est, [illegible] & contrariam [illegible] symbolum synodi Nicæni: Credo in Deum. Postea fuit lecta epistola Cyrilli ad Nestorium, in qua recipit aliqua symboli Nicæni, & exponit, & declarat Christum Deum & hominem esse in duabus, sed non persona [illegible] ex Maria virgine & propter eam Dei genitricem: addendo [illegible] nomina sanctæ Scripturæ: & confirmat Nestorianos [illegible] quæ in hac epistola dicit. Lecta postea epistola, quæ incipit, Obloquuntur C quidam [illegible], Cyrillus dicit. Hanc sequitur Nestorius, defendens eorum fidem. Cum autem [illegible] nullam epistolam invenissent a recta fide [illegible] expositam a sancta [illegible] Nicæno symbolum: & post [illegible] & comprehenderentur, & conformantur [illegible] verum illi synodo. Dicit Synodus: Nullum in[illegible] Cyrillus, & quæcumque in Nicæna dicta fuit, epistola Cyrilli latius exponit, & aperit, & manifestius [illegible] quod hæc epistola nullam lineam prorsus ad [illegible] dictam in ipsa Nicæna synodo, conformemque eadem sapere dictam epistolam Cyrilli cum symbolo Nicæno. Lecta fuit deinde epistola Nestorii ad Cyrillum, in qua dicit beatam Mariam non esse Dei genitricem, & dicit quod sancta Scriptura. Ad hæc Cyrillus interrogat patres, an littera Nestorii sit consona fidei Nicænæ. Respondentes patres: Non est consona, sed aliena ab orthodoxa fide, & repugnans omnino fidei expositæ in Nicæa, & discrepans a fide Nicæna & ab epistola Cyrilli, & aliena non solum fide Nicæna & Cyrilli epistola, sed nec sibiipsi convenientia. Dixit quod [illegible] a veritate, & contraria a fide Nicæna, & a recta fide. Exclamavit synodus: Lecta fides anathematizat Nestorium, & reclamat impiam fidem & dogma & sectam Nestorii. Ex hoc E aperte patet, quæ sit intentio synodi, quæ posuit istam sententiam prohibitionem, quod nulli liceat proferre aliam fidem quam in Nicæna edidere, quod nulli liceat proferre fidem contrariam & discrepantem, seu alienam vel extraneam a veritate & a vera fide. Unde hoc videmus, quod, secundum intentionem synodi symbolum contrariantem & discrepantem, non aliam expositionem epistolæ fidei conformatam veritati & rectæ fidei, quia Cyrillus latius & apertius declaravit & exposuit fidem Nicænam: & quia veritati & fidei conformatam dixit, judicatum est eadem sapere cum fide & symbolo Nicæno, idem patet expressius in epistola

quam synodus pedes scripsit ad impugnantem, referendo quae gesta in synodo, & dicit: Epistolas Cyrilli invenimus consonantes dogmatibus & intellectibus, in nullo diversa quae dicta ab expositioni fidei, quae ab apostolis & patribus Nicaeae tradita sunt. Dogmata vero Nestorii [illegible] impugnantia [illegible] patribus, & [illegible] contraria catholicae fidei. Postea fuit lecta epistola Caelestini papae [b] ad Nestorium, quae incipit: Aliquanto debet. Et inter alia dicit: Quis unquam non dignus est anathemate judicatus, vel adjiciens, vel detrahens? [illegible] fidem ipsis [illegible] tradita nobis ab apostolis esse [illegible], non [illegible] recipit. Legimus in [illegible] nostris, non adhibendis, [illegible] augendi quidem & adjiciendi & detrahendi [illegible]. Ubi [illegible] est, quod [illegible] anathema [illegible] prohibitum & generale, addere & detrahere fidei apostolicae, quae in symbolo apostolorum: & clare exponit ipse Caelestinus. Sed hoc prohibitum non obstante, symbolo apostolorum aliqua addita sunt & detracta per symbolum Nicaenum & Constantinopolitanum; ut illud: Descendit ad inferos: & [illegible] hoc non reprehendunt. Et tamen Caelestinus reprehendit Nestorium, quasi dicat aliquid de symbolo apostolico detrahi, [illegible] id est, Dei genitrix: quod [illegible] explicat, sed implicite continetur in symbolo apostolico. Neque autem verum est, quod Nicaenum & Constantinopolitanum, & aliae synodi nil fidei apostolicae addiderunt vel detraxerunt contra [illegible] intellectum & contra voluntatem: sed Nestorius fuit hic hoc [illegible], quod addere vel detrahere quid [illegible], quando contra verum intellectum, vel [illegible] fidem reddere aliquid addit vel detrahit. Et ex hoc solvitur omnis difficultas, quam vos [illegible] contra Latinos dicitis, qui addiderunt, (Filioque.) Non enim addiderunt contra verum intellectum symboli Constantinopolitani, nec contra voluntatem, aut contra [illegible] fidei: [illegible] patribus [illegible], quod symbolum Constantinopolitanum & Nicaenum idem sunt; & [illegible] intelligitur & aliud: quae licet in verbis differant, non different in sensu & veritate. Et sic dicimus, quod symbolum Romanorum est [illegible] Constantinopolitano & Nicaeno symbolo, & [illegible] & hoc [illegible]: & licet addere verbum unum, & non licet addere verbum quod differat a vero sensu & nostra fide. Et [illegible] quod [illegible] addere, respondetur: non vos [illegible] esse unum & idem id, quod continetur in sensu, quam [illegible] in verbis: sequitur, quod propter [illegible] est additio, sed unum & idem, [illegible] expositio. Sequitur in epistola Caelestini: Inter cetera quae impie praedicata mirabilis [illegible], symbolo ab apostolis tradito plangimus hoc nostra [illegible] sublata [c], quae nobis [illegible] spem vitae salutisque promittunt: videlicet, quod beata Maria sit Dei genitrix: quod tamen verbaliter non [illegible] symbolo apostolorum. Ex hoc etiam patet, quod symbolo apostolorum non licet detrahere: & tamen per patres Nicaenos detractum est, videlicet: Descendit ad inferos. & quae detraxerunt, non negabant illam veritatem, nec illam impugnabant, sicut Nestorius impugnabat, quod Maria esse mater Dei. Postea [illegible] Nestorius Caelestinum, ut [illegible] Deum [illegible] natum fuisse, & praedicat de Christo quod [illegible], non [illegible]. Alia [illegible] contradicentia [illegible]: sed ad [illegible] fidei [illegible]. Redeamus ad id, unde paululum digressi fuimus, quantum ad [illegible] [illegible] ante [illegible] a proposito, ut manifesti patet. Haec [illegible], quod tota principalis fundamentum, nos [illegible] contradictionis, allegando multos patrum, [illegible] rationes, quae [illegible] [illegible] [illegible]. Et [illegible] est, argumentum: Si licere addere symbolo, non [illegible] posset [illegible] Dico hoc [illegible], [illegible] Si non liceret universali synodo, aut principi [illegible], [illegible] est plenitudo potestatis & [illegible] ecclesiae. Si enim non licuisset patribus undecim addere symbolo apostolorum per Christum promotorum, magnum [illegible] [illegible] Et cum tollitur hoc argumentum, quod dicit omnino, quod quisque possit addere in symbolo, posset [illegible] doctrinam inferri, non per unam syllabam posse error inferri: & videmus unam syllabam, quod verbum in medio, & [illegible] & extremo ad extremum, in [illegible] diversae, aut quod [illegible] hoc licentia omnibus, [illegible] fidei synodus, nec quod [illegible] persona hac [illegible] possit [illegible] Dicimus in [illegible] videlicet, dum licentia quod quisque posset addere in symbolo, sequeretur inconveniens. Dicimus, quod hoc non sequitur, neque unquam fuit licentia, sed [illegible] addere & [illegible] fidei, videlicet, ut [illegible] hoc [illegible] particularibus personis, & [illegible] quod ab universali ecclesia [illegible] [illegible] Tertio argumentum [illegible] Cyrilli [e] ad Acacium, ubi dicit: Sanctam oecumenicam synodum quae Ephesi convenit, necessario providisse, non debere aliam fidei expositionem in ecclesias Dei inferri praeter [illegible], quam [illegible] patres [illegible], qui Spiritu sancto loquebantur, declaraverunt. Et vos notatis prohibitionem. Primo, quod tertia synodus prohibuit addere: verba sua dicit sic [illegible], [illegible] non debere aliam fidei expositionem in Dei ecclesiam inferri. Secundo nomine verbum, necessario providit: id est, [illegible] necessitatis, quae [illegible] contra imminentia pericula & [illegible] haereses providit, ut ponatis [illegible] [illegible]. Dominus [illegible] & dicitis, quod non prohiberet alteram fidei expositionem sed ipsam fidei aliam expositionem: & dicimus, quod [illegible] patres dicit [illegible] expositionem ut ponatur, scilicet, quod non sit prohibitum alteram fidei, salvam a fide patrum expositam: [illegible] semper fuit prohibitum, & semper erit. Secundum vero patrum quae sequitur locutio Cyrilli, quae prohibent ipsam fidei aliam expositionem, [illegible] [illegible] quae ab ortis, dilatam & [illegible] ab expositione patrum.

Cum Patres non habeant [illegible] quia vos dicitis certa verba in epistola Cyrilli, [illegible] non habemus, [illegible], legatur [illegible].

ANDR. Aliquam quidem e Latinis epistolam legit.

Conc. Fl. [illegible]
[a] Habetur post [illegible] [illegible] Ephesini [illegible] [illegible]
[b] [illegible]
[b] In [illegible] [illegible] epistolae [illegible]
[c] Caelestinus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[d] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[e] [illegible] [illegible]

[illegible]

NOTÆ HORATII IVSTINIANI

[illegible]

COLLATIO DECIMA.

DIE XI NOVEMBRIS.

[illegible]

[illegible]

Collatio undecima.

COLLATIO VNDECIMA.

DIE XXIII. NOVEMBRIS.

Profeſſiones fidei Chriſti & aliarum fuiſſe admiſſas in concilio Epheſino, quarum plura continerent quæ non erant in ſymbolo, ſive alia ſummæ profeſſionis publicæ, ſive privatæ.

AND. CONGREGATIS in unum partibus [illegible] & hora ſolita, Epheſinus ea [illegible] primus ſic loquitur.

EPHES. Nos, o ſancti patres, aſſumus, non ſtudio contradicendi [illegible] ad [illegible] quam ad viam veritatis: ſed ut communiter debemus examinare & inquirere & [illegible], & cum diligentia [illegible] quæſtiones & difficultates quæ in noſtra diſputatione [illegible]: & quod ſit communiter debemus [illegible], & [illegible] quamſque [illegible] ad finem, qui [illegible] veritatis. Quemadmodum ea quæ [illegible] reverendiſſimus dominus archiepiſcopus Coloſſenſis [illegible] dixit, & quæ reverendiſſimus epiſcopus & magiſter [illegible] [illegible], non etiam [illegible] prolocutus, Deo adjuvante, & hora [illegible], [illegible], & ad unumquodque eorum quæ dicta ſunt ab illa parte, [illegible] cum [illegible], non reſpicientes ad aliquam [illegible] ſermonis, reſpondebo: & [illegible] quæ apparebunt vos ex confeſſione [illegible] reverendiſſimorum patrum [illegible]. [illegible] in hoc principio, ſi vobis placet, proſequemur ad reſpondendum illis quæ dicta ſunt per reverendiſſimum dominum cardinalem [illegible], particularem & diviſim unumquodque examinantes. Ipſa namque quæ per eundem reverendiſſimum dominum cardinalem dicta fuerunt, magis ad rem faciunt, & ipſam difficultatem tangunt, & cum [illegible] ſua reverenda paternitas expoſuit: propterea non [illegible] [illegible] ad [illegible] ſermones, ut [illegible] ex dictis debemus [illegible]. Duo autem me reſpondeam ad ea quæ [illegible] dicta ſunt per reverendam paternitatem ſuam, non ad ea quæ ſuntur [illegible] & [illegible] forma [illegible]. Obſecro itaque reverendam paternitatem veſtram, ut [illegible] [illegible] veſtram dominationem interrogare, & placet aut concedere, aut negare ſiue dicta. Nam ego [illegible] inquirere & perſtruere ſermonem & rationes cum tua paternitate, cum ego [illegible] [illegible] reverendam paternitatem [illegible] [illegible] veritatis, quam [illegible] ſermonem. Unde [illegible] [illegible] aliqua de [illegible] a me [illegible], reverende pater, ut [illegible], [illegible] diligas. Nam [illegible] [illegible] ſecundum rationem. Licet tamen dominationi [illegible] interrogare, ut [illegible] tempore & loco opportuno. [illegible] [illegible] patet. Et ego [illegible], cum tua dominatio [illegible] [illegible], & aliquid interrogabit & [illegible] [illegible], & adjuvante Deo, reſpondebo: [illegible] tua dominatio quod videbitur a me [illegible]. [illegible] tua dominatio, quod in [illegible] tua dominatio [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] aliam [illegible] [illegible] quæ [illegible] ſunt apud illos qui A poſt me ſubſequens ſermones. Primum argumentum a tua dominatione veſtrum tale eſt, videlicet, quod in tertio œcumenico Epheſino concilio Chariſius quidam porrexit ad concilium aliquos libellos fidei, quos compoſuerunt contra ſuperiores doctrinam Neſtorii: & cum ipſe Chariſius expoſitionem ſuæ fidei ſecus alio modo ſe habentem quam expoſitio Nicæni, tamen ab ipſo concilio non fuit in illa reprehenſus. Et quod ex hoc manifeſte videtur inferri, non prohibent ſimpliciter aliam fidei expoſitionem, ſed contrariam & diverſam fidem contineat, ut ita ſe habet argumentum veſtrum?

AND. Collegatum noſtri conſilium cardinalis prædicti. [illegible] ſic loquitur.

B CARD. Cum gratia & beneplacito ſanctiſſimi domini noſtri, & paternitatis & conſenſione iſtorum patrum, [illegible] gratiarum ea quæ veſtra paternitas dixit: & quantum pertinet ad propoſitum, nil dicam: quantum ad interrogationem atque profeſſionem [illegible], ego pono [illegible] [illegible] [illegible] non paratus reddere rationem de his quæ [illegible]. Sed ego maluiſſem, quod tua paternitas interrogaſſet aliam de illa parte, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Sed quia [illegible] hoc [illegible] [illegible] [illegible], non [illegible] corrigi, & quid mali dixero, & a [illegible], & ab illis partibus: quia [illegible] debemus diligere [illegible]

C Dei, qui eſt veritas. [illegible] [illegible]. Sed cum hoc pacto reſpondeo, quod ſi reſpondendo non [illegible] reſponſio ſufficiens, quod non [illegible] [illegible] [illegible]: & accepta tamen [illegible] [illegible] [illegible] ego [illegible] interrogarem, reſpondeatur. Nunc [illegible] ad quæſtionem. Et non eſt opus ut interrogetis, quia dixi in ſcriptis, & ſunt palam [illegible], & [illegible] eſt expoſitum. Si vultis quod plus dicam, [illegible] [illegible] [illegible]: ſi vultis quod repetam, dicam: alias appareat in ſcriptis quod dixi, [illegible] ut dicam.

EPHES. Reverendiſſimi patres, non quæro a vobis aliud, niſi quod [illegible] eſt ſcriptum: [illegible]

D ſi argumentum veſtrum eſt, ut ego [illegible]: propterea non eſt opus, niſi ut dicatis, [illegible], [illegible] non.

IMPER. [illegible] patres volunt [illegible] [illegible] veſtræ reverendæ paternitati: [illegible] ſi placet veſtræ reverendæ paternitati reſpondere, reſpondeat: ſi non, reſpondeat [illegible].

EPHES. Nos quantum poſſumus capere ex verbis veſtris, [illegible] [illegible] [illegible] ſic eſt, dicatis quod ſic: alias dicatis ut vultis. [illegible] [illegible] interrogationem veſtram, & expoſitionem veſtro [illegible] [illegible] [illegible] reſpondeat.

CAR. Ego reſpondebo: ſed de cetero non

E interrogetis, ſed legatis quæ dixi. Et interrogetis, ſi [illegible] ſuppono quod vultis: hoc eſt ſumma argumenti. Chariſius dedit ſymbolum fidei ſuæ, & ſuit catholicus: & poſtea [illegible] ſymbolum tranſformatum Arianum. Synodus reprobavit expoſitionem ſymboli Neſtoriani, & non [illegible] Chariſii. Si non fuiſſet factæ illæ profeſſiones, reprobaret ſynodus. Dico enim quod ſymbolum Chariſii eſt ut ſymbolum Nicænum, niſi modus vel verba diſtinguntur, quæ tamen ſunt vera & catholica. Dicatis quidquid vobis placet.

EPHES. Concedimus [illegible] [illegible] reverendiſſimo domino, talem eſſe ſententiam, quam

[illegible] Concil. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible]

[illegible]

CARD. [illegible]

ANDR. [illegible]

[illegible]

ANDR. [illegible]

NOTÆ HORATII IUSTINIANI IN UNDECIMAM COLLATIONEM.

[illegible]

COLLATIO DUODECIMA DIE 17. NOVEMBRIS.

[illegible]

ANDR. D[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] Christus nihil dedit nobis, quam diceret expositionem fidei priorem [illegible] Ego dico quod Christus [illegible] quod per symbolum [illegible] intelligatis.

EPHES. Non credis symbolum [illegible] & communem, & quod non [illegible] Christi symbolum.

CARD. [illegible] quod symbolum est [illegible]

EPHES. [illegible]

CARD. [illegible] & dico quod [illegible] quod sit verum symbolum. Ego [illegible] symbolum per quamdam epistolam concilii Chalcedonensis [illegible] quod symbolum [illegible] a patribus, & [illegible] Deo. [illegible] epistola concilii Chalcedonensis [illegible] Incipit epistola [illegible]

EPHES. Quæ sunt?

CARD. [illegible] concilio Chalcedonensi [illegible] symbolum [illegible] Ego probabo [illegible] symbolum per epistolam [illegible] symbolum [illegible] Ergo symbolum est fidei professio [illegible] Ergo symbolum [illegible] quod symbolum?

EPHES. [illegible]

CARD. [illegible] symbolum [illegible] Christi [illegible]

EPHES. [illegible]

CARD. [illegible] Christus [illegible] symbolum [illegible]

[illegible]

CHOLOS. [illegible] verbo Græco [illegible] quod [illegible] apud Græcos [illegible] Ergo [illegible] secundum Græcos.

EPHES. [illegible]

CARD. [illegible]

EPHES. [illegible]

CHOLOS. [illegible]

[illegible]

[illegible]

Eugen. [illegible]

[illegible]

Card. Reſpondeo, [illegible]

[illegible]

Eugen. Quare non fuit additum?

Card. [illegible]

[illegible]

NOTÆ HORATII IUSTINIANI

AD [illegible] COLLATIONEM

[illegible]

COLLATIO DECIMATERTIA.

DIE VIII. DECEMBRIS.

[illegible]

Ann. Die VIII. [illegible]

Inter.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

NOTÆ HORATII IVSTINIANI
IN DECIMAMSEXTAM COLLATIONEM.

[illegible]

[illegible]

COLLATIO DECIMAQVARTA.

DIE XIII. NOVEMBRIS.

[illegible]

H[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible], dicit, quod hoc [illegible] diffinitionem. Ego dico, quod haec reſponſio nihil valet, quia intelligentia verborum ſumitur ex cauſa dicendi. Vnde etiam beatus Cyrillus dicit, ſequi intentionem ſanctorum patrum, non debere intelligi niſi de ipſa intelligentia, non de verbis: [illegible] ſibi contrarium, alias in epiſtola, & aliàs in diffinitionibus ſuperius. Item haec ſynodus dicit, quod ipſe ſapit idem cum ſide Nicaena. Vnde ipſa ſynodus [illegible] intelligi vult idem, quod [illegible] veritatis. Poſtea reſpondebo ad doctorem [illegible] de ſeptem, ubi dicit, [illegible] & dicitis, quod [illegible] quia [illegible] dicit: Nihil addentes vel minuentes. Dico, quod [illegible], quod [illegible] veritatem, non verba. Et illud [illegible] quia dicit, nil addentes, [illegible] quod eſt contra ea, quae [illegible] ſidem Nicaenam & [illegible], & [illegible].

EPHES. Sententia quomodo intelligatur?

CARD. Sententia intelligentiam per ſuperiora. Certum eſt, quod in [illegible] non fuit [illegible] & dicit ſic, & tamen dicit ſynodus, quod nihil addit.

EPHES. [illegible]

CARD. Illa diffinitio non erat facta in aliquo concilio, [illegible]

[illegible]

EPHES. [illegible]

[illegible]

CARD. [illegible]

[illegible]

[illegible]

TRANSLATIO CONCILII FERRARIA FLORENTIAM.

Eugenius episcopus servus servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

[illegible]

[illegible]

NOTÆ HORATII IVSTINIANI

AD DECIMAMQVARTAM COLLATIONEM

[illegible]

COLLATIO DECIMAQVINTA,

QVÆ FVIT PRIMA FLORENTIÆ habita die 2. mensis Martii.

Auctoritatibus sanctorum patrum Epiphanii & Basilii probatur, Spiritum sanctum procedere a Patre & Filio.

ANNO PRIMO [illegible]

[illegible]

EPHES. Talem quoque processionem Spiritûs a Patre, per quam Spiritus accipit esse a Patre, & omne quod est, propter quod dicitur Spiritus sanctus.

PROVINC. Postquam habemus hanc concessionem, quod accipere Spiritum sanctum procedere a Patre, est esse tale. Tunc dico sic. A quo Spiritus sanctus in divinis accipit esse, ab illo dicitur procedere: sed dicimus, quod Spiritus sanctus accipit esse a Filio: ergo Spiritus sanctus procedit a Filio in propria significatione processionis, ut dixistis. Quod autem Spiritus accipiat esse a Filio, hoc possum ostendere multis testimoniis. Dicatis.

EPHES. Non primum jam concedimus, sed alterum negamus: & illud petimus ut ostendatis, quod Spiritus sanctus accipit esse a Filio.

PROV. Hoc quod dictum est, quia jam concessistis, quod Spiritus sanctus accipiat esse a Filio. Primo ostendam per auctoritatem sancti Epiphanii, qui in quodam opere nomine Anchorato, quam auctoritatem transumpsit [illegible] in libro Graeco. Patrem dicit [illegible] Patris Filium novit eum qui ex ipso est, Spiritum vero sanctum, qui Filius ab utroque est: modo si Spiritus est ab utroque, ergo [illegible]. Item in eo opere hoc dicit: Quemadmodum nemo novit Patrem nisi Filius, nec Filium nisi Pater, sic audeo dicere: nec Spiritum sanctum quis novit nisi Pater, & Filius a quo accipit, & a quo procedit: nec Filium, nec Patrem, nisi Spiritus sanctus, qui glorificat veraciter, qui docet omnia, qui a Patre & Filio est. Ex his auctoritatibus sancti Epiphanii per eorum terminos [illegible] procedere a Patre, procedere a Filio, & esse ab utroque. Ergo ex hoc testimonio habes, quod Spiritus capit esse a Filio. Dicatis ad hanc auctoritatem.

EPHES. Cum pollicitus fueris probare Spiritum accipere esse a Filio, auctoritatem sancti protulisti, nec probasti aliquid, quam apud aliquem doctorem noluisti; nec ab aliquo colligitur. Nam si Spiritus sanctus est a Filio, non propter hoc procedit a Filio. Nam esse multipliciter dicitur, nec est necessarium, quod omne quod est ab aliquo, ab ipso habeat esse, ut concludis. Quod dicis, auctoritas ultima beati Epiphanii nobis non repugnat, sed facit contra vos. Non enim sanctus Epiphanius dicit Spiritum accipere esse a Filio, sed accipere a Filio. Hoc autem ipse dicit, habens occasionem evangelii, in quo Dominus dicit: *A me accipit, & annuntiabit vobis*. Unde manifestum videtur, sanctum Epiphanium non habuisse intentionem ut dicitis. Nam si hoc habuisset intentionem vestram, dixisset sic, quod nemo novit Patrem & Filium, nisi Spiritus sanctus, a quibus procedit & accipit: hoc modo manifestum esset idem, accipere & esse. Cum autem distinguit per processionem, & subdit, videlicet a quo procedit, & a quo accipit; significat diversum esse, procedere & accipere. Et quod procedere significat substantiam ejus a Patre, accipere autem consonantiam & aequalitatem & conglorificationem ad Patrem & Filium, secundum quam ipse Spiritus annuntiat discipulis quae sunt ventura, habita accessione a Filio. Ergo nihil facit haec auctoritas ad propositum, a nemine [illegible] Spiritum accipere esse a Patre & Filio. Hoc etiam declarant nobis beatus Cyrillus & Chrysostomus, quorum beatus Joannes Chrysostomus † exponens auctoritatem evangelicam, Spiritum accipere a Filio dicit: *Accipiet a me*; hoc est, a quibus ego dixi, id est a mea scientia; videlicet, ego scio & ipse. Beatus autem Cyrillus in Thesauro † eandem auctoritatem exponens, dicit: Nam enim natura [illegible] sit & Spiritus, accipere a Filio, quod a me accipiet, & annuntiabit vobis; sed quod ostendat nobis [illegible] propter substantiae identitatem, & omnino ejusdem naturae aequalitatem, & gloriae honorem. Cum autem patres † consentiant, quod de verbis Domini † Spiritum accipere a Filio, & annuntiare apostolis; non [illegible] Spiritum accipere esse a Filio.

PROV. Audivimus quae dixisti, [illegible] sancti [illegible]. Sed modo volo videre, quod ille sic intendit Epiphanius, quam dicit: credimus esse & ab eo, non ideo [illegible] possit similiter, esse et capere esse idem, quod [illegible]. Non dicimus, & beatus Dionysius in capite 2. de divinis nominibus, quod [illegible] sunt a Deo. Modo quaero a vobis, si per hoc quod creaturae sunt a Deo, intelligitur quod capiunt esse a Deo.

EPHES. Illa sic sese habere dicimus: sed propter hoc non sequitur, quod omne quod est ab alio, esse accipere ab illo.

PROV. [illegible] creatura est a Deo, ergo accipit esse a Deo.

EPHES. Confitemur de creaturis, quia per eum [illegible], quo modo capiunt esse.

PROV. Duo notentur in creatura, [illegible] in dicto Epiphanii, cum dicit, Spiritum a Filio, verbum illud, est, importat esse [illegible] illud esse quod accipit a Filio, [illegible] dicendum, quod importat esse importatum a Patre. Ergo necesse videtur concludendum, quod accipit illud esse, quod habet Pater, quod autem esse est in divinis nominibus: & illud esse capitur, item dicitur, est a Filio. Secundo Epiphanius in hoc dicto [illegible].

EPHES. [illegible] hanc primam auctoritatem.

PROV. Volo hanc auctoritatem dicere, quae dictum est in eodem concilio.

EPHES. Legatur auctoritas.

PROV. Ecce [illegible] librum.

EPHES. Legatur, quia ille liber apud nos habetur [illegible].

PROV. Volo inferre, quod ubicumque ponitur, est Spiritus, sequitur, accipit esse a Filio.

EPHES. Legatur.

PROV. Praesupponamus, quod ita sit, & liber verus †: & vos concessistis, quod est a Filio, sed non capit esse. Nos autem per hoc [illegible] tempore praesupponamus hanc auctoritatem. Nemo novit Spiritum, nisi Pater & Filius, a quo procedit & a quo accipit. Sic ergo possumus concludere dicere sic: Nec Filium, nec Patrem quis novit, nisi Spiritus, qui veraciter glorificat, qui docet omnia, qui a Patre & Filio est; etiam quod primo dixerat, accipit, nunc dicit est; & cum in divinis sit idem esse, & hoc verbum, est, [illegible] accipit esse; ergo est capere a Filio, † & [illegible]; si hoc non esset, quod esset a Filio, prout creatura a Deo, quod

† Homil. [illegible] in Joan.
† Dial. [illegible]
† [illegible]
† Pater al. [illegible]

quod hoc ſit [illegible] Epiphanii, quod per verbum, eſt, [illegible] Spiritus ſanctus ſemper non [illegible], non factus, non [illegible], ſed de ſubſtantia eſt Patris & Filii: ergo [illegible] eſt, non poteſt intelligi, niſi quod [illegible] eſſe.

EPHES. [illegible] quod quia Spiritus ſanctus dicitur eſſe a Patre & Filio: ergo habet eſſe a Patre & Filio: intelligendum per hunc modum, ut quando dicitur Spiritum eſſe a Patre, intelligatur a perſona Patris; quando a Filio, a perſona Filii; quando ab utroque, a perſona utriuſque?

PROV. Dico, quod quando dicitur eſſe a Patre, intelligo, ut a perſona Patris; [illegible] a Filio, & a perſona Filii, quando dicitur ab utroque, ut [illegible] principium, [illegible] Patris [illegible] a Patre in Filium, & eſt unum & idem.

EPHES. Dum intelligis, Spiritum eſſe a Patre, id eſt a perſona Patris & tum a Filio, & a perſona Filii: cum dicitur Spiritus ab utroque, quid poteſt intelligi, niſi a duabus perſonis? [illegible] Cum [illegible] Spiritum a Patre, & habet eſſentiam ab eodem, hoc [illegible] eſt ut perſona Filii, [illegible] Spiritum procedere a Filio & a Patre, [illegible] Spiritum eſſe a Filio, [illegible] quod accipiat eſſe?

PROV. Nos cum intelligimus, quod eſt a Patre, intelligimus, [illegible] eſſe a Patre. Et cum dicimus [illegible] modo, quod eſt a Filio, [illegible] eſſe a Filio, [illegible] ſubſtantiam cum Patre: [illegible]

EPHES. [illegible] Spiritus [illegible] a Patre vel a Filio, ſed de eo quod dicitur, quod procedit ab utroque.

PROV. Videamus, cum dicitur, eſt ab utroque, [illegible] quod accipiat eſſe; [illegible] a Patre vel Filio, vel ab utroque: quod eſt clarè intelligendum.

EPHES. De hoc [illegible] duas perſonas, & [illegible], quod cum dicitur Spiritus eſt a Patre, capit eſſe a perſona Patris. Videamus quid ſequatur ab hoc conceſſione. Magnus Baſilius in ſermonibus quos facit contra Eunomium[a], cum haberet rationem loquendi de proceſſione, hoc dicit: Genuit Deus, non ut homo, ſed vere genuit; & id quod genitum [illegible] [illegible] Spiritum per [illegible] humanum, [illegible] ſic apud Deum ab eodem autem Spiritus, non aliunde. Si autem cum [illegible] ab ipſo eſt Spiritum, [illegible] intelligimus eſſe ab eadem perſona; [illegible] Baſilius declarat, a perſona Patris [illegible] eſſe, non a Filio.

PROV. Quod dicitis, non videtur ex illis verbis inferri: imo dixit ſic Baſilius in v. libro contra Eunomium[b], quod Spiritus ſanctus accipit eſſe a Filio: & eſt hoc liber [illegible]. [illegible] in eo quod [illegible] Baſilius, quod genuit Pater, non ut homo, & quod [illegible] Spiritus a Patre, [illegible] Deo [illegible] quod Deus non habet os, niſi per [illegible], & metaphorice eſt loqutus, [illegible] Spiritus non eſt idem quod [illegible] dum a verbo: & ſic intelligenda, quam dicitur Spiritus oris ejus, verba ſunt ad [illegible] [illegible] propoſitam. Sed id, [illegible] quod dicit Baſilius [illegible] ad propoſitum.

EPHES. [illegible] de his quæ dicta ſunt, poſtea procedemus ad alium [illegible].

PROV. Ita eſt conſenſerunt [illegible] & legatur, [illegible]: Quæ [illegible] eſt, quod Spiritus cum ſit [illegible] perſona, ſit [illegible] a Filio, [illegible] habeat eſſe, & ab [illegible] utroque, [illegible]. Hæc [illegible] eſt conſenſio prima.

EPHES. Ad hanc poſtea reſpondebimus: nunc [illegible] de eo quod primo propoſuiſti. Quæ [illegible] Baſilius [illegible] dicit, Genuit Deus Filium, & ab ipſo [illegible] Spiritum [illegible] quid vult. Spiritum cum dicit, quod Pater genuit [illegible] ſignificat, ut de eſſentia ſua, vel a perſona ſua? & cum dicit, Emiſit Spiritum per os ipſius, Spiritum ab eſſentia ſua, vel a perſona ſua? quod ligant hæc verba eſſe, [illegible].

PROV. Si reſponderemus ad argumentum, quod eſt & ab [illegible] Reſpondeas ad questionem, quod tenent [illegible] Epiphanii. Id quod dicis, [illegible] eſt: reſpondere ad id quod volo, reſpondebis, quomodo intelligat illud Baſilius, capit eſſe a Filio?

EPHES. Si res oſtenditur per auctoritatem Epiphanii, Spiritum habere eſſe a Filio, non [illegible] propoſitionem, cum [illegible] [illegible] Non hoc dicit [illegible] Epiphanius, quod Spiritus habeat eſſe a Filio, ſed quod eſt a Patre & Filio. [illegible] quod nos dicit, ad hoc [illegible] dicimus, [illegible] Spiritum eſſe a Patre vel Filio, ſi intelligitur a perſona & [illegible] quod [illegible] auctoritatem Epiphanii. Cum autem [illegible] Baſilio, [illegible] intelligitur: Reſpondeas ad hoc quod [illegible] ſi habeat [illegible] poſtea de eo [illegible] [illegible] Spiritum procedere a Patre, id eſt, a perſona, & ſic a Filio, & ſic ab utroque?

PROV. Clare reſpondi, quod intelligitur de perſonis: ſed ad [illegible] reſpondeas.

EPHES. [illegible] habemus a verbis, cum Baſilius dicit, quod habet a Patre, ab ipſo, non aliunde, [illegible] quod eſt a Patre, & non aliunde: [illegible] a Patre [illegible].

PROV. Ibidem diſputat Baſilius contra Eunomium, qui [illegible], quod non Spiritus creatus; & ideo dicit, a Patre, non aliunde: [illegible] ſubſtantiam, id eſt, non de alia ſubſtantia. Et propterea, [illegible] quod Spiritus habet eſſe a Patre & a Filio. An aliud quod habet a Patre, eſt diverſum ab eſſe quod habet a Filio? Neceſſario apparet, quod Spiritus ſit a Patre in [illegible] eſſentia: ergo Spiritus eſt a Patre in [illegible] eſſentia Patris, & eſt

Marginal notes:
Collatio [illegible]
a Contra Eunomium lib. 5. [illegible]
b Lib. 5. [illegible]

& est a Filio [illegible] Spiritus semper est, non natus, non factus, non conditus, [illegible] de substantia Patris & Filii. Ergo [illegible] a Patre & a Filio [illegible] Accipit esse a Filio, & non est diversum [illegible]

Eugen. Detur ut concessum supponendo, Spiritum accipere esse a Filio, quod tam magnus Epiphanius dicit, [illegible]

Prov. [illegible]

Eugen. [illegible]

Prov. [illegible]

Eugen. [illegible]

Prov. Responsio facilis. Dicimus, quod essentia & persona sunt eadem [illegible]

Eugen. [illegible]

[illegible]

Prov. Dico, quod cum dicitur, quod Filius generatur a Patre, [illegible]

Andr. [illegible]

Prov. [illegible] quod Spiritus procedit a Patre, & accipit a Filio [illegible]

Filio & econtra, [illegible] Spiritum [illegible] Patre & Filio [illegible]

[illegible]

PROV. [illegible]

EPHES. [illegible]

PAUL. [illegible]

[illegible]

GARD. [illegible]

AND. [illegible]

NOTÆ HORATII IUSTINIANI

AD DECIMAMQUINTAM COLLATIONEM.

a Reſpondens.] [illegible]

b Verbum : [illegible]

COLLATIO DECIMASEXTA

DIE V. MARTII.

Auctoritatibus ſanctorum patrum Epiphanii & Baſilii probatur, Spiritum ſanctum procedere a Patre & Filio.

AND. OPTIME, [illegible]

PAUL. [illegible]

AND. [illegible]

PROV. [illegible]

[illegible]

[illegible]

EPHES. [illegible]

B [illegible]

C [illegible]

PROV. [illegible]

D [illegible]

EPHES. [illegible]

PROV. [illegible]

EPHES. [illegible]

E [illegible]

PROV. [illegible]

EPHES. [illegible]

PROV. [illegible]

EPHES. [illegible]

PROV. [illegible]

EPHES. [illegible]

PROV. [illegible]

AND. [illegible]

COLOSS. [illegible]

EPHES. [illegible]

[illegible]

[illegible]

modo dicentes in primo Symbolo, in Theologia quæ est de Filio, & Filium genitum ex Patre, idest de substantia Patris; id aliud intelligimus, nisi de persona ejus, hoc est de substantia cum proprietatibus. Ponamus tamen hoc, quod substantia dicatur persona, an omnino vobis alia substantia?

PROV. Ego plane vobis dico, nam sapienter dicitis, quod nos intelligimus secundum duos modos nomen substantiæ. Secundum unum modum, cum volumus communem substantiam trium personarum ostendere. Secundum alium vero, quando substantiam cum proprietatibus quæ in ea sunt, id est personam. Quando autem in Symbolo Nicæno patres dicunt, Genitum ex Patre, hoc est de substantia Patris, ex omni necessitate utrique subaudimus, id est ex persona Patris, non ex alia quam substantia: dico, quod in divinis doctoribus aliter est illis duobus modis. Sed [illegible] secundum modum apud Latinos nunquam fuit admissum nisi sub nomine subsistentiæ, vel hypostasis, vel personæ, ne quis posset calumniari, quod poneremus tres substantias. Sed primo fuit conclusum in illo Nicæno concilio, cum fuit definitum, quod Filius esset [illegible] cum Patre, quod dicitur, consubstantialis: illa consubstantialitas [illegible] est, quæ secundum primum modum est communis tribus personis; & de illa autem propositione intelligenda sunt de substantia Patris, ex de principio quo.

EPHES. Dicitis, quod substantia secundum quam est unum Pater & Filius, eadem est, quæ est communis tribus personis.

PROV. Ita.

EPHES. Vide si verum est dicere, quod ex communi tribus personis substantia procedat persona Spiritus. Non dicitis enim, quod ex communi Patri & Filio procedat Spiritus.

PROV. Volens ut melius intelligeretis hanc propositionem de proprietate & essentia. Facitis aliquam distinctionem inter proprietatem & essentiam?

EPHES. Maximam.

PROV. Quæ est? realis, vel secundum rationem?

EPHES. Secundum rationem nostram.

PROV. Proprietates illæ sunt idem cum persona, & illa paternitas & Pater?

EPHES. Secundum rem est suppositum idem Pater, sed distinguuntur ratione.

PROV. Modo in persona Patris est paternitas & essentia, quæ est communis tribus. Persona ergo Patris non distinguitur a paternitate & essentia, nisi secundum rationem. Est sic?

EPHES. Sic.

PROV. Bene dicis. Cum ergo in Patre non sit nisi paternitas, quomodo Pater potest id quod est, quod communicet Filio? an paternitatem, vel essentiam vel utrumque?

EPHES. Id quod communicavit Filio, est substantia vel essentia; sed secundum proprietatem ejus paternam est principium esse Filii, non ipsa substantia, quæ est communis tribus.

PROV. Id quod communicavit Filio, est substantia, & illa quæ est communis tribus: quia in persona Patris non est nisi illa essentia & paternitas, nil plus. Si ergo non communicat proprietatem, non suppositum, non substantiam [illegible] similis modo, & procedit ex Sapientia, quod si Patri communicavit ipsa Filio, communicavit communem essentiam.

EPHES. Ita, hoc nos dicimus, quod communis ei sola substantia est, quam ipsa communicavit; quæ cum sit una essentia, dicitur.

PROV. Videamus, dicitis, cum est in divinis [illegible].

EPHES. Quia tamen sit una natura, dicimus simul eandem rationem essentiam in Patre & Filio & Spiritu sancto; & propterea dicunt a nobis substantia Patris, & substantia Filii, & substantia Spiritus sancti, intelligentibus nobis per distinctionem horum nominum unamquamque personam. Quid est, quod nos [illegible]?

PROV. Id quod ego colligo ex istis, colligo autem, quod est contrarium ejus quod dixistis; quia si illa essentia dividitur in tribus personis (quod est falsum) sequeretur, quod essentia Patris quæ communicatur Filio & Spiritui, communicatur secundum rationem, & non secundum rem. Hoc est falsum, & contra doctores, qui dicunt, quod eadem communicatur: & si quælibet persona non haberet eam nisi per rationem, sequeretur quod essent secundum rationem distinctæ.

EPHES. Ego non dico, quod persona sit distincta secundum rationem: sed nos non intelligimus proprietatem simul cum substantia, distinguimus unamquamque personam, & dicimus substantiam Filii ex substantia Patris, propter quæ volumus ostendere personam. Filius est ex substantia Patris: & hoc confitemur dicimus personas habere proprietates suas, non quod ipsæ personæ secundum rationem diversam distinguantur.

PROV. Vos dicitis, quod communicatio essentiæ est secundum rationem.

EPHES. Non dico, sed ratione distinguuntur in tribus personis. Quando autem a nobis, quomodo intelligitis, substantia Patris, substantia Filii, & substantia Spiritus sancti, intelligere distinctas?

PROV. Dico, quod doctores nostri Latini sumunt in divinis substantiam pro essentia, non pro hypostasi: & ideo nunquam dicimus, quod sunt tres substantiæ, licet dicamus, quod sunt tres subsistentiæ & tres hypostases id est personæ realiter distinctæ; sed in essentia est unum, & unus Deus. Personæ constituuntur ex essentia & ex proprietatibus: & idem est plus esse persona, nisi essentia & proprietas: & illæ duæ proprietates & essentia sunt unum secundum rem, & secundum proprietates personæ distinguuntur realiter, quia sunt ad aliquid; & secundum essentiam sunt unum, & est unus Deus; & hoc essentia communicatur.

ANN. Ad illum diem [illegible], sequentem est dilatum, Græcis volentibus.

NOTA HORATII IUSTINIANI

AD [illegible] COLLATIONEM.

1 [illegible]

2 [illegible]

3 [illegible]

[illegible]

COLLATIO DECIMASEPTIMA,

DIE [illegible] MARTII.

Examinatur auctoritas Basilii de processione Spiritus sancti a Filio, variis aliorum codicibus tam integris, quam corruptis.

[illegible]

[illegible]

Ephes. Eunomius ſic dixit.

Prov. Non ſumus.

[illegible]

Andr. [illegible]

[illegible]

Prov. [illegible]

[illegible]

Ephes. [illegible]

[illegible]

Prov. [illegible]

Andr. [illegible]

[illegible]

[illegible] Quam qui [illegible] vult [illegible], A oportet ut non loquatur [illegible], sed [illegible] dictam [illegible]. Dico [illegible] ostendam, quod [illegible] dominus cardinalis [illegible] epistolam [illegible] Julii papæ, & epistolam Liberii papæ, & [illegible] Athanasium in [illegible] concilio Antiocheno, [illegible] scribens ad [illegible] Marcum & [illegible] Julium, & Liberium, qui omnes fuerunt [illegible] tempore. [illegible] habuerunt [illegible] concilia in sede Romana, quia per [illegible] Athanasium [illegible] Athanasio, [illegible] Romanæ [illegible] Græce & Latino [illegible] patrum qui Nicææ fuerunt, [illegible] ut [illegible] & quod [illegible] ipsi appellaverunt a concilio illo ad sedem Romanam; & [illegible] Athanasii [illegible] concilii Nicæni, [illegible] canones Athanasio, qui fuerunt [illegible] & epistola, [illegible] est [illegible] quod ad sedem Romanam est [illegible] Athanasius. [illegible] concilio Nicæno, quod [illegible] Quomodo [illegible] quod Zosimus [illegible] Dico quod [illegible] Carthaginensis [illegible] fuerunt [illegible]. Hæc sunt testimonia [illegible] & [illegible] epistolam [illegible] Basilii, [illegible] dicit Spiritum pendere a Filio, sed [illegible] Filium [illegible] Spiritus, sed Patri. Secundo [illegible] quod Spiritus non habet [illegible] a Filio, ut Filius a Patre; [illegible] Et primo [illegible] quod [illegible] dicimus [illegible] Latini. [illegible] quod Filius est [illegible] & principio, sicut Deus de Deo, [illegible] Pater est principium: & [illegible] loquendi S. Basilii non [illegible] quod [illegible] Spiritu.

vitatis Filium, [illegible] quod pendet ab eo, et Filium a Patre, [illegible]

ANT. Hic [illegible] & [illegible]

IMPER. [illegible]

CARD. [illegible]

IMPER. Quia per hanc [illegible]

PAPP. Dicas testimonium.

EPHES. Non testimonium [illegible], non quod [illegible] B sed testimonium ex libris qui apud nos sunt. Non [illegible], sed libros illos invenimus apud nos, & [illegible] apud nos.

PROV. Quomodo vocatur ille liber?

EPHES. Liber canonum.

PROV. Nunquam reperitur, quod Zosimus [illegible]

PAPP. Respondeas ad quæstionem, & [illegible]

EPHES. Ut intelligatis primo in quo differt [illegible] C [illegible] Dependens; dicit pendet, id est, cum ipso [illegible]

CARD. Dicit post, vel cum ipso?

EPHES. [illegible] Spiritus post Filium [illegible] non hoc dicit Basilius [illegible] Hoc dicit Basilius. [illegible]

D PROV. In ordine.

EPHES. Ad hanc [illegible]

PROV. Ergo pendet secundum Basilium, secundum tuam expositionem, nihil aliud est, quam Spiritum ordinari ad Filium. Quid est ille ordo Spiritus sancti ad Filium? Hic ordo [illegible] modo. Dicas, si est [illegible]

EPHES. Non dico, quod Spiritus [illegible] ad E Filium, sed post Filium, ut [illegible] & cum [illegible] post Patrem Filium, post Filium Spiritum.

PROV. Nil aliud est, nisi ordo [illegible] numeratur [illegible] Spiritus ad Filium. [illegible]

EPHES. Est quidem [illegible] divinas [illegible] ordo, ut dicit Basilius, quod Filius solus [illegible] Patris [illegible] Spiritus, [illegible] post Patrem, [illegible]

Spiritûs a [illegible] Filio eſt ordo in divinis, & aliquo [illegible] a theologis non habemus.

PROV. Dixiſti, quod ex intentione Baſilii illa eſt ordo naturæ Spiritus ad Filium. Oportet ergo intelligere ordinem naturæ inter Patrem & Filium. [illegible] ordo dicitur, quem ordo naturæ inter Spiritum ſanctum & Filium? Quia ordo naturæ Spiritus ad Filium ſecundum eos, eſt ordo [illegible], non tamen importat cauſam. Cum autem ordo inter Filium & Patrem non ſignificet niſi pendentiam, cum dicendo, inter Filium & Patrem eſt [illegible], intelligatur Filium pendere a Patre, & Patrem eſſe cauſam: ita non habendo plus ad ordinem Filii ad Spiritum, [illegible] dicendo, quod eſt ordo naturæ, neceſſe ſequitur, quod Spiritus pendeat a Filio, & ſit cauſa [a]. Et hoc probo [illegible] Baſilii. Dicit enim poſt illa verba quæ [illegible] allegant in hoc libro [b] [illegible], [illegible] per [illegible] dicens, aſſignans cauſam, quare Spiritus [illegible] tertius in [illegible] ordine & dignitate, ſit ſecundus a Filio, & tamen habeat eandem naturam cum eo: ita demonſtrat aſſignare cauſam, dicit Filium ordine quidem ſecundum a Patre, quia ab ipſo & per ipſum habet [illegible] ad Patrem & Deum; natura vero non ſecundum, quia deitas in utroque una: ita Spiritum quamvis dignitate & ordine ſecundum [illegible] a Filio, non tamen ſequitur quod alterius naturæ exiſtat. Modo in hoc textu volens [illegible] quod primo dixit, demonſtrat, quod qualis eſt ordo Filii ad Patrem per hoc, quod Pater eſt ante & cauſa Filii, & tamen unius naturæ; eundem ordinem habet Spiritus ad Filium. Hæc clara ſunt ex Baſilio, & [illegible] per exempla [illegible] contra Eunomium: & hoc eſt [illegible] totius capituli Baſilii dicentis, quod omnes angeli ſunt unius naturæ, [illegible] tamen [illegible] ordinem [illegible] & dignitatem, [illegible] oſtendit gradus [illegible] & dignitatum, & concludit, quod omnes angeli habent [illegible] non [illegible] quod aliqui angeli ſint alterius naturæ [c]: quia licet ordinentur, ſemper manent in eadem natura.

EPHES. Eſt quidem naturalis ordo inter Patrem & Filium, ſecundum quem Filius habet a Patre eſſe, & generatur ab ipſo [illegible]: & hic ſolus ordo [illegible] ponunt Spiritum. Propter hoc magnus Baſilius in Patre & Filio illud ponendo [illegible] non dicit quod Filius ſit ſecundus, quia ab ipſo habeat eſſe; ſed a Filio dicit Spiritum pendere, hoc eſt [illegible] eſſe & [illegible] cum ipſo, [illegible] quia comprehenditur [illegible] cum ipſo. Et hanc reddit cauſam, propter quam Spiritus pendeat a Filio, quia de neceſſitate Filium prius [illegible], quia Filius refertur [illegible] Patri. Verum ſi Baſilius cognoviſſet ordinem inter Filium & Spiritum, ut inter Patrem & Filium, utique hic dixiſſet Spiritum ſecundum a Filio, ut Filium ſecundum a Patre, non [illegible] Eunomium, & non vocaſſet innovationem [illegible], eo quod diceret tertium ordine & dignitate eſſe Spiritum. Ex hoc conſtat, Baſilium non [illegible], ſed per [illegible] hoc poſuiſſe.

PROV. Loquamur contra [illegible]: non dixiſti, quod inter Spiritum & Filium eſt ordo naturæ, & quod illa pendentia eſt ordo naturæ.

Non ſolum [illegible] & ſuper hoc cogere eum hoc [illegible], quia [illegible] in hoc libro, quod eundem ordinem quem Filius habet ad Patrem, ita Spiritus habet ad Filium: & [illegible] ſolo [illegible], ut [illegible] principio.

EPH. Volui [illegible] ad [illegible], qui [illegible] ut [illegible] & [illegible] in [illegible] pluribus [illegible], & [illegible] verba [illegible].

PROV. Docuerunt noſtri theologi ſemper [illegible] non mutare terminos a propria ſignificatione, & [illegible] philoſophi [illegible] docuerunt [illegible] propter [illegible]: alias poſſet omnis ſcientia [illegible], quia ſemper [illegible] in æquivoco [illegible]. Modo Ariſtoteles in quinto libro metaphyſicæ in capite quod inſcribitur, Natura, [illegible] primum modum ponit, quod ſit generatio [illegible]; ſecundum [illegible] principium, [illegible]. Et hoc modo [illegible], habet importare ordinem originis, [illegible]. Et hoc [illegible] tam doctores Græci quam Latini, ut Athanaſius, & Baſilius, & beatus Auguſtinus, [illegible] & ſequentes dicunt, quod ordo [illegible] in divinis [illegible] una perſona ad aliam eſt ordo naturæ: & ad hanc [illegible] loquitur Baſilius & [illegible], [illegible] æquivocatio. [illegible] quod ordo originis nihil aliud eſt niſi eſſe [illegible] ab aliquo, & [illegible] quia [illegible] in hoc ſecundo modo: & ſic omnes doctores [illegible]. Si ergo eſt ordo naturæ Spiritus a Filio, ergo neceſſario ſequitur, quod Spiritus habeat eſſe a Filio, & accipiat [illegible] quam habet Filius. Hoc dicit Baſilius in auctoritate allegata; hic eſt pendentia illa.

EPHES. Antequam diligenter conſideremus de ordine naturæ, [illegible] primo quod velit Baſilius per hanc auctoritatem. Dicas mihi; dicit [illegible] Baſilii eſſe, Spiritum ordine & dignitate tertium?

PROV. Ita, & ita loquitur textus.

EPHES. Dicebatne hoc & Eunomius & accepiſſe a ſanctis [illegible] doctrina?

PROV. Ita dicebat Eunomius: quod acceperat a ſanctis, quod Spiritus ſit tertius ordine & dignitate: [illegible] in hoc [illegible]. Sed Baſilius dicit, quod non [illegible] in hoc, quod ſit [illegible] in hoc [illegible] capitulo, ut demonſtrabatur.

EPHES. Veritatem ergo dixiſſet Eunomius, Spiritum ordine & dignitate tertium, & accepiſſe a ſanctis, & [illegible] ſanctis.

PROV. Ita, & cum Baſilio.

EPHES. Videamus ſi magnus Baſilius ita vult.

PROV. Ita.

EPHES. Similiter dicit Eunomius ſanctorum [illegible] doctrinam.

PROV. Ibi [illegible] dicit, quod habeat a ſanctis, quod Spiritus ſit tertius ordine & dignitate.

EPHES. Non dicit liber [illegible], quod [illegible] Eunomius habere doctrinam ſanctorum?

PROV. Infert Baſilius: Quæ neceſſitas eſt, ſi ordine & dignitate eſt tertius, ergo & natura tertii?

EPHES. Non dicit liber veſter, [illegible]

PROV.

[illegible]

a [illegible] Spiritus ſanctus.

b Liber [illegible]

c Baſilius [illegible]

[illegible]

Collatio ... [illegible]

NOTÆ HORATII IVSTINIANI

[illegible]

[illegible]

[illegible]

COLLATIO DECIMAOCTAVA

die 2. Martii.

Antilogiarum similitudinum [illegible] de Spiritus sancti processione a Patre & Filio.

ANDR. DIE dictima Martii Florentiæ in conventu, [illegible] cœpit [illegible] hoc modo.

CARD. Domine imperator, [illegible] dictum, quod [illegible] libris nostris, [illegible]. [illegible] Primo [illegible] verba Basilii, & dicebant, quod aliter [illegible] in libro nostro, [illegible]. Nos [illegible], quod omnes ex [illegible] Græci habet Basilium [illegible] ad [illegible] Myſtiorum.

IMPER. [illegible] temporis est [illegible], & [illegible].

CARD. Dico [illegible]. Hoc [illegible], & [illegible].

IMPER. Deliberabimus.

CYZICI. Visi ergo.

IMPER. [illegible].

AND. Cœpit Ephesinus.

EPHES. In præcedenti congregatione, [illegible], cum [illegible] magni Basilii, & [illegible] librum, [illegible], si [illegible] opinionem fuisse magni Basilii, [illegible] Spiritum dignitate & ordine. Cum autem in hoc [illegible], interrogatione, [illegible] sanctorum Patrum hæc doctrina & opinio, [illegible]. Cum autem [illegible] Eunomii [illegible], & [illegible]. Nam, inquit, [illegible] sanctorum doctrinam, [illegible] non [illegible], & [illegible]

A hanc [illegible] doctrinam, [illegible]. Qui [illegible] sancti, & [illegible] doctrinam [illegible], [illegible] est [illegible], qui [illegible] doctrina [illegible]. Si ergo Filius secundus a Patre dignitate & ordine, [illegible] quod ex ipso, Spiritum vero sanctum nullo modo [illegible] Basilius dicere secundum dignitate & ordine a Filio; [illegible] Spiritus est a Filio [illegible]. [illegible] Deinde [illegible] esse [illegible], Spiritum sanctum esse a Filio, [illegible]

B Hæc [illegible] dictum a [illegible] tertium esse dignitate Spiritum. [illegible] magni Athanasii, [illegible], quod tertius est ordine Spiritus; [illegible] Spiritum habere ad Filium, ut Filius ad Patrem. [illegible] dignitate [illegible]. Ad primam [illegible] auctoritatem hoc dicimus, quod [illegible] Trinitatis Spiritum, [illegible]. Quod [illegible] dignitate sit tertius, [illegible] contingit, [illegible] hoc dictum,

C quod [illegible] est dictum. Hoc vero [illegible], & [illegible] Spiritum a Patre & Filio, [illegible] quod a Filio [illegible]. Hoc autem [illegible] quod est [illegible] Spiritus [illegible]. [illegible] ad primum. Ad secundum [illegible], quod [illegible] Nam [illegible] Cyrillus [illegible] & personas [illegible] & [illegible]

D [illegible]. Nam [illegible] Spiritus sancti [illegible]. [illegible] Athanasius [illegible] Spiritum [illegible] Patrem cum Filio, & [illegible] Spiritum [illegible] Spiritus sancti, & [illegible] ad Patrem & Filium, [illegible] & [illegible]

E quidem a Patre [illegible] Deus [illegible] Filius vero Spiritum [illegible]. Nam inquit: Si ego [illegible], [illegible] Paracletum. Filius [illegible] Patrem, dicens: Pater, ego glorificavi te. Spiritus autem glorificat Filium, [illegible] glorificabit me. Filius dicit: [illegible] a Patre, [illegible] in mundo, & Spiritus autem dicit: De meo accipiet, & annunciabit vobis. Filius in nomine Patris venit, & Spiritus [illegible] Filii: [illegible] Patre in nomine meo. Talem autem [illegible] & ordinem habens Spiritus ad Filium, qualem & Filius ad Patrem, [illegible], [illegible] Filio [illegible]

In his

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

NOTÆ

NOTÆ HORATII IVSTINIANI AD DECIMAMOCTAVAM COLLATIONEM.

1 *Reſponſiones*] [illegible]

2 *Ergone*] [illegible]

3 *Ligare*] [illegible]

4 *Textum*] [illegible]

5 *Principium*] [illegible]

6 *Nomſſim*] [illegible]

7 *Communionem*] [illegible]

8 *Proſeſſionem*] [illegible]

9 *Conſequenter*] [illegible]

COLLATIO DECIMANONA.

DIE XIV. MARTII.

Auditorum patrum, & præſertim Baſilii auctoritatibus, diſputatur de Spiritus ſancti proceſſione a Patre & Filio.

AND. Quartadecima Martii in conventu ſtatuto, [illegible] ſedentibus, hiſce qua ſolet conventum ſieri, diſputationi principium Epheſius verba Græce dedit.

EPHES. Si reſteret ad omnia quæ per vos dicta ſunt, per communicationem [illegible] poſtea reſpondi, [illegible] progrederemur, [illegible] omne tempus diſputationis. Quocirca [illegible] per vos [illegible] capitula [illegible] collecta, ut dicta quæ memoria [illegible] communia, [illegible] poterimus [illegible] reſpondere, interrogando & reſpondendo ad propoſita, & reſpondendo, ſi placeret. Auctoritatem Athanaſii primo per vos allegatam, [illegible] nos [illegible] dicebatis, quia non [illegible].

PROV. Vt ordo ſervetur, primo dicimus auctoritatem Baſilii, auctoritas Athanaſii [illegible] introducta. Itaque primo introducimus auctoritatem Baſilii.

EPHES. In præcedenti congregatione noſtra prima fuit [illegible] auctoritas Athanaſii: & libro [illegible] ſecundum ut [illegible] & acceptamus [illegible] ſuper his quæ dicitis; poſtea reſponſum ad auctoritatem Baſilii.

PROV. Si non eſt ordo, ſequitur conclusio, primum quod in alia congregatione dictum; interrogaſtis, ſi ſanctus Baſilius dicat, quod ſancti doctores teneant, Spiritum ſanctum eſſe tertium dignitate & ordine. Conſequenter tranſiſtis ad reſtis ſuper auctoritatem Athanaſii, quam ego in medium deduxeram: & cum velletis [illegible] reſpondere ſecundum ordinem, [illegible] ſuit ab auctoritate Baſilii, [illegible] ſequere, & ideo addidi primo auctoritatem ex Baſilio. Secundo dixi, quod ſi [illegible] poſitio [illegible], Baſilius [illegible] de eo, [illegible] debeat eſſe contra. Tertio oſtendi, quod in [illegible] non ponatur hæc verbi additio. Quarto veni ad auctoritatem Athanaſii, eidem [illegible]. [illegible] ut hoc ordo ſervetur, [illegible], [illegible] quæ ſuperius [illegible], quod de argumento [illegible] replicetur, & [illegible] & [illegible].

EPHES. Ego volebam ſecundum ordinem a me prolatum in præcedenti congregatione eodem modo hodie ſermonem facere, primo quidem commemorans auctoritatem Athanaſii, quam prima vos produxiſtis.

PROV. Illud ſuit ſecundum, ego non reſpondebo, niſi ſervetur ordinem.

EPHES. Volebam oſtendere auctoritatem illam primo facere ad ſermonem noſtrum, quam ad veſtram.

PROV. Hoc facere poteſt.

EPHES. Quoniam videtur vos, ut ſequamur ordinem per vos conſtitutum, [illegible] volentem [illegible], & [illegible] dicta verba [illegible] auctoritatem Baſilii. Dicimus itaque quod [illegible] propoſuiſtis, commendationem [illegible] veſtram & [illegible], quem librum [illegible] eſſe pluribus [illegible] oſtendum eſt, adſerentes vos, quod Baſilius in quadam [illegible] facta de Spiritu ſancto [illegible] opinionem [illegible], quod Spiritus ſanctus accipiat eſſe a Filio. Secundo dicitis, quod [illegible] quæ continet in noſtro libro, eſt propter corruptionem [illegible], quod videtur [illegible] magis [illegible], & [illegible] divinis [illegible], quod de divino dogmate [illegible], & non [illegible]. Tertio, [illegible] & [illegible] auctoritatem [illegible] ad verbum [illegible], Baſilii [illegible] eſſe, [illegible]. Ad hæc [illegible] auctoritas in libro [illegible] vobis videtur, dicimus.

AND. [illegible] Græcus, & ſcripſit [illegible] verba: Vnus Spiritus Patris, unus Filius, unus autem Spiritus ſanctus [illegible] divinam traditionem [illegible], neque duos Patres, neque duos Filios; propter quod Spiritus non eſt nominatus Filius. Neque enim a Spiritu aliquid [illegible], dicit a Filio Spiritum, ſed [illegible] & [illegible], [illegible] communionem, & [illegible], & [illegible] hypoſtaſim [illegible], & [illegible] honorem [illegible].

EPHES. [illegible] modo [illegible], Spiritum eſſe a Filio, neque Filium neque Spiritum ſanctum [illegible], ut [illegible] quod [illegible] & [illegible], quod non [illegible] a Spiritu [illegible]: [illegible] Spiritum a Filio. [illegible] eorum quæ [illegible] ſunt, & opinionis [illegible], [illegible]

[illegible]

[illegible]

PROV. [illegible]

EPHES. [illegible]

PROV. [illegible]

EPHES. [illegible]

PROV. [illegible]

EPHES. [illegible]

PROV. [illegible]

EPHES. [illegible]

PROVINC. [illegible]

IMPER. [illegible]

PROV. [illegible]

CARD. [illegible]

PROVINC. [illegible]

EPHES. [illegible]

PROV. [illegible]

CARD. [illegible]

IMPER. [illegible]

PROV. [illegible]

EPHES.

[illegible]

Ebin. Vos nominatis exemplum per ſuppoſitionem.

Prov. Ipſe ponit exemplum abſolute.

[illegible]

Ano. Et ſic fuit pro illa die.

NOTÆ HORATII IVSTINIANI AD DECIMAMNONAM COLLATIONEM.

[illegible]

[illegible]

A [illegible] est, vel contraria ipsi, ut per alias [illegible] est, & amplius [illegible] Dei in [illegible]. [illegible]

B [illegible] Cum venerit, [illegible] Quem mittam vobis a Patre [illegible] Qui de Patre procedit. [illegible]

C [illegible]

D [illegible]

E [illegible]

COLLATIO VIGESIMA.

DIE XVII. MARTII.

Plures auctoritates adducit Ephesinus ad probandum, Spiritum sanctum non procedere a Filio, quibus respondet Provincialis.

Anno [illegible] Die decimaseptima Martii [illegible] est disputatio.

Ephes. Fides nostra non ab hominibus, nec per hominum commendationem habuit, sed per ipsum dominum nostrum Jesum Christum, [illegible]

[illegible]

Syllabus ... voce. [illegible]

CARD. [illegible]

EPHES. [illegible]

PROV. [illegible]

EPHES. [illegible]

PROV. [illegible]

in materia propoſita per Auguſtinum [illegible] de Trinitate: Si enim quidquid habet Filius, de Patre habet; de Patre utique habet, quod et ipſo quoque procedat Spiritus. [illegible]

[illegible]

PROV. Reſpondeatur ad argumentum.

EVGEN. [illegible]

PROV. [illegible]

EVGEN. [illegible]

PROV. [illegible]

EVGEN. Ad argumentum [illegible]

[illegible]

PROV. Non [illegible]

[illegible]

EVGEN. Id quod [illegible]

[illegible]

PROV. Addas ad argumentum [illegible]

EVGEN. Dico, quod neque in exemplo [illegible]

[illegible]

PROV. Ad quid poſita ſunt exempla?

[illegible]

NOTÆ HORATII IVSTINIANI

AD VIGESIMAM SESSIONEM.

[illegible]

Collatio vigesima [illegible] [illegible] ... sunt in [illegible] ... Græcum [illegible] ... per eo Dei eſt.

[illegible]

COLLATIO VIGESIMAPRIMA.

DIE XXI. MARTII.

Auctoritatibus ſacræ ſcripturæ & ſanctorum patrum Latinorum probatur, Spiritum ſanctum procedere a Patre & Filio.

AND. Dies vigeſimaprima Martii cœpta eſt diſputatio, qua reſpondendum eſt dictis Græcorum, tempore [illegible].

EPHES. Nos ſi nobis [illegible] patres & dominus Epheſinus in ſua reſponſione [illegible] [illegible] ... quæ non dicta ſunt nobis. [illegible] ... Quidquid placuerit D [illegible] ... & non reſpondebimus hodie.

CARD. Dominus Florentinus proſequatur.

IMPER. Placet.

IMPER. Placeat plane dicere, ut ſcriptores poſſint ſcribere.

PROV. Optaſſem, patres reverendi, ut dominus Epheſinus eſſet præſens, ut ſatisfaceret dubiis [illegible] ... ſed quia [illegible] ... E [illegible] ... Primo ſecundum quod [illegible] ... Secundo inducentur quædam teſtimonia [illegible] Latinorum doctorum,

A qui fuerunt cum magna veneratione accepti in antiquis ſynodis. Tertio inducentur teſtimonia [illegible] doctorum Græcorum, quorum doctrina item ſunt accepta in ſynodis. Quarto reſpondebitur ad objecta, quæ per eum deducta ſunt. Quod primum reperimus in ſacris [illegible], quod Spiritus dicitur Spiritus Filii, [illegible] illud: *Miſit Deus Spiritum Filii ſui in corda noſtra*: & aliud: *Si quis Spiritum Chriſti non habet, hic non eſt ejus*. [illegible] ... & multa alia ſimilia in Scriptura. Ex his argumentis Spiritus ſanctus dicitur Spiritus Filii Dei [illegible] ... B [illegible] Filii ſecundum humanitatem [illegible], ſed quia Chriſtus eſt divina perſona. Ratio, quia ſi diceretur ſecundum humanitatem Spiritus Chriſti, non haberet in ſe Spiritum, [illegible] ... Hoc autem falſum eſt, quia non ſolum fuit plenus Spiritu ſecundum humanitatem, [illegible] ... Et hoc apparet ex Scriptura ſacra juxta illud Iſaiæ: *De ſtirpe [illegible]* [illegible] ... C [illegible] ... D [illegible] ... E [illegible] ... Primo [illegible] modo [illegible] reperitur in divinis, quod una perſona [illegible],

nec Spiritum alterius, ſed bene una perſona accipit ab altera. Cum ergo dicatur, quod procedat Spiritus a Filio, oportet quod hoc, tamquam re illo de neceſſitate præſupponat originem ab illa perſona, a qua mittitur. Et hæc eſt ſecunda ratio fundata in hoc textu Scripturæ, & ſuper hac ratione multa teſtimonia Sanctorum doctorum pertinent Græcorum & Latinorum. Tertia ratio ſumpta eſt: hoc ſcriptum, quod per Spiritum configuramur ipſi Filio Dei: ſita configuratio habetur in verbis apoſtoli, in ſecunda epiſtola ad Corinthios: *Fratres nos & ſignavit nos, & dedit pignus Spiritus in cordibus noſtris*: hoc eſt, ſecundum quod facit nos Spiritum filios adoptionis. Modo ex hac auctoritate habetur talis ratio. Illud per quod aliquid alteri figuratur, oportet ut habeat eſſe ab eo cui ſignatur aliud. Et de hoc eſt exemplum in naturalibus, ut melius capiatur. Nos dicimus ſic, quod forma ſemenis eſt id per quod generatum configuratur & efficitur ſimile ipſi generanti. Modo illud, ſcilicet de neceſſitate eſt, ut ſit derivatum ab illo ex cuius aſſimilatur vel producitur. Et propter hoc forma ſeminis non producit leonem, ſed ſolum hominem, a quo eſt derivata. Hæc tamen exemplificatio tamen omnino ſimilis, ſed ſolum ut intelligatur, quod id per quod aſſimilatur, eſt derivatum ab eo cui aſſimilatur. Cum ergo Spiritus habeat hoc, quod per ipſum configuramur Filio, neceſſe eſt dicere, quod Spiritus habeat eſſe a Filio. Et ſuper hac ratione multum fundantur quidam doctores Græci, videlicet Baſilius & Athanaſius, dicentes, quod ſicut Filius eſt imago Patris, ut attribui aſſimilatur a ſuo exemplari, ita Spiritus dicitur imago Filii. Et hoc apparet in libro contra Eunomium in Baſilio dicto, & in Athanaſio in prima epiſtola ad Serapionem. Quarta ratio quæ ſumitur ex Scriptura, eſt illa, cum dicit: *Ille me clarificabit, quia de meo accipiet*. Nam ſi Spiritus accipit a Filio, neceſſe eſt ut procedat ab eo. Non poteſt dici, quod Spiritus accipiat aliquid, quod prius non habuerit, quia eſſet indigentiæ & mutabilis naturæ, quod omnino abhominabile eſt dicere. Oportet ergo, ut quidquid Spiritus accipiat a Filio, ab æterno acceperit. Quod ſi ab æterno Spiritus accipit a Filio, tunc ſequitur, quod ab æterno procedit ab eo. Rationem hujus dicti aſſignat Chriſtus, dicens: *Omnia quæ habet Pater, mea ſunt. Propterea dixi, de meo accipiet*. Ex hoc dicto habemus, quod omnia quæ Filius habet, accepit ab æterno a Patre: ergo naturam divinam & virtutem ſpirativam, ſecundum quam ſpiratur Spiritus. Quia enim hæc virtus ſpirativa nullo modo repugnat filiationi, ſicut hæc eſt natura Patris & Filii, ita neceſſe eſt communiter dicere quod virtus ſpirativa ſit de natura & ſubſtantia Filii: nec eſt neceſſe hoc oppoſitum, quia dicit: *Omnia quæ habet Pater, mea ſunt*: id eſt omnia quæ non repugnant proprietati ſuæ, quæ relationes ſolum multiplicantur in divinis, & non aliter. Ex hoc verbo habetur, quod prima radix hujus proceſſionis eſt Pater, & quod Filius non habet ex ſe, ut producat Spiritum, ſed a Patre. Propter hoc doctores dicunt, quod principaliter procedit a Patre, quia Filius ex ſe non habet, niſi a Patre: & hoc ſcribit Auguſtinus docens in 4. de Trinitate cap. 20. *Cum igitur parvulo ieci, quem ego mittam vobis a Patre*. Dicit Auguſtinus, quare dixit a Patre, & tamen ſupra dixit, *Paracletum quem mittet Pater in nomine meo*. Non dicit, a me: & dat Auguſtinus hanc cauſam,

quia Pater eſt principium & fons totius divinitatis, & propter hoc illa perſona quæ procedit a Patre & Filio, quandoque refertur ad Patrem, a quo eſt Filius, nulla facta mentione de Filio, quia ex hoc ſatis intelligitur, quod procedat a Filio: & cum Pater ſit primum principium & origo totius divinitatis, non habet ab alio, quod producat perſonam in divinis, ſed ex ſe habet, quia a nullo eſt: Filius autem ex ſe non habet, quia eſt perſona quæ ab alio. Modo Pater in quantum eſt Pater, non dicitur principium Spiritus, ſed in quantum habet in eo naturam divinam & virtutem ſpirativam: & idem communicando naturam divinam & virtutem ſpirativam Filio, non communicat paternitatem, ſecundum quam differt a Filio; ſed omnia alia ſecundum quæ eſt principium Spiritus, communicavit Filio: ſed non poteſt communicari Filio, ut ſit principium divinum, quia repugnat proprietati Filii. Et ſic eſt dicere, quod Spiritus dicitur principaliter a Patre, non quod ſit plenior aut perfectior a Patre quam a Filio, quia Filius habet eamdem naturam divinam & virtutem ſpirativam, ſecundum quam Pater & Filius ſunt unum principium. Nec alio modo intelligi poteſt, ut ſint unum principium, patet ex hoc, quia Spiritus accipit a Filio, ex hoc quod Filius accepit a Patre, quia unum & idem eſt omnino, quod habet Pater & Filius, hoc non excepto, quod Pater a nullo habet, & Filius a Patre, quod unum & idem principium & Spiritus: & ratione ſua dictum per Baſilium[a], quod Filius eſt ſecundus ordine & dignitate a Patre, & Spiritus ſecundus ordine & dignitate a Filio, non debere intelligi, ut ſint duæ cauſæ aut duo principia, quia divina dignitas quæ Pater producit Spiritum ſanctum, eſt, qua Filius producit eumdem Spiritum. Et hoc ſufficit, quod hæc quatuor rationes. Quinta ratio ex Scriptura eſt hæc. Invenitur quod Filius operatur per Spiritum, juxta illud epiſtolæ ad Hebræos: *Per Spiritum ſanctum ſemetipſum obtulit*: & ex hoc intelligitur ratio, quod per Spiritum operatur Filius. Modo formatur hæc ratio ex auctoritate. Quandocumque aliquis per aliquam dicitur operari, oportet quod operans det virtutem operandi ei per quod operatur. Verbi gratia, ut operatur per ſubveniens: dicitur eſt, quod rex dat virtutem operandi ballivo; vel e contra, quando dicitur: Ballivus operatur per regem: dicendum eſt enim, quod id per quod ſubditur operatur, dat virtutem ipſi operanti, ſubjecti ballivo: & hæc eſt una maxima in philoſophia naturali. Modo ex quo Scriptura dicit, quod Filius operatur per Spiritum, quia ſimiliter ſecundo virtute Spiritus ſanctifiat Filius, oportet dicere, quod aut Spiritus dat virtutem operandi Filio, vel e contra: & cum virtus operativa non ſit aliud quam eſſentia divina, prout omnes doctores volunt, tunc hæc auctoritas concludit, idem eſſe dicere, dare virtutem operativam, & eſſentiam: nullus autem doctorum dicit, quod Filius accipit eſſentiam a Spiritu, ſed econtra. Sic ergo ex hac ratione, patet Chriſtum eſſe perſonam divinam, neceſſe eſt dicere, quod ſi operatur per Spiritum, quod dat virtutem operandi & eſſentiam divinam Spiritui: accipere autem eſſentiam & virtutem, eſt idem quod procedere. Et hoc ſignificant aliquo modo quod quando doctores ſancti & utri Græci dicunt, quod Spiritus eſt a Patre per Filium,

a Lib. 3. ad Eunom. in princ.

Hebr. 9.

[illegible]

PROV. [illegible]

[illegible]

ANDR. Lectum eſt.

[illegible]

Confeſſio fidei catholicae, quam papa Damaſus miſit ad Paulinum Antiochenum epiſcopum.

[illegible]

[illegible]

ut tunc illa epistola ... [illegible] quam illu-
... miserat, ut ad communionem fidei [illegible]
... obedientiae. Post Hormisdae [illegible]
fide, ... Ioanne & Iuliano; & in epistola
* ad [illegible] imperatorem haec verba sunt: Ma-
gnum est [illegible] mysterium Trinita-
tis, Deus Pater, Deus Filius, Deus Spiritus,
Trinitas indivisa; & ... est, quia pro-
prium est Patris, ut generet Filium; proprium
Filii Dei, ut ex Patre Patri nasceretur aequalis;
proprium est Spiritus sancti, ut de Patre Filio-
que procederet sub una substantia deitatis. Nunc
sequuntur auctoritates Gregorii Dialog., qui
fuit post quintam synodum tempore Mauritii
imperatoris; quid dicat in symbolo, audias:
Credo in Deum unum, scilicet Patrem, & Filium,
& Spiritum sanctum, tres personas, unam sub-
stantiam; Patrem ingenitum, Filium genitum,
Spiritum sanctum nec genitum, nec ingenitum,
sed coaeternum, de Patre & Filio procedentem.
Item in libro dialogorum: Ipsa veritas ...
... [illegible] ...
... [illegible] ...

A ... & Spiritum ab utroque procedere.
[illegible] ... Spiritum ... non habe-
bit ... Et hoc dicto & ... [illegible] ...
... [illegible] ...

B ... [illegible] ...

C ... Patrem ... & Filium ... [illegible] ...

D ... [illegible] ...

E ... [illegible] ...

[illegible]

Collatio [illegible] piam eſt expoſitio, in qua dicitur, quod ali- A qua teſtimonia Latinorum doctorum adduci- tum pro veritate. Dicemus in [illegible] doctores Græcos, etiam coram qui ſunt in magna veneratione, quæ ut ſolemnia [illegible] dederunt; & ideo [illegible] hanc veritatem.

NOTÆ HORATII IUSTINIANI AD XXI. COLLATIONEM.

a Prov.] [illegible]

[illegible]

[illegible]

a Spirit.] [illegible]

COLLATIO VIGESIMASECUNDA. DIE XXIV. MARTII.

Probatur auctoritatibus ſanctorum patrum & doctorum, Spiritum ſanctum procedere a Patre & Filio: & reſpondetur ad contrariam allata.

Rom. 8. Andr. Die vigeſimaquarta Martii facta eſt conventio alia publica, loquente Provinciali.

Prov. Sequentes ordinem, primo [illegible] ad auctoritates ſanctorum Græcorum, [illegible] Latinorum & Græcorum. Poſt auctoritates allegatas magni Baſilii [illegible] magni Baſilii, quibus addidit, quod ſicut ſe habet Spiritus ad Filium, [illegible] Filius ad Patrem: nam in libro [illegible] Quod [illegible] imago Dei eſt Filius, & quod imago Filii eſt Spiritus, & [illegible] participantes ſunt, Filio conformes fieri, juxta illud apoſtoli: *Quos præſcivit [illegible] conformes fieri imaginis Filii ſui.* Ex hoc habetur, quod ſicut Filius dicitur imago Patris, ita Spiritus Filii. Imago autem [illegible] ſanctorum patrum, importat proceſſionem [illegible]. Et hoc [illegible] Sapientiæ, ubi ſapientia, vel Scriptura loquens de ſapientia divina, [illegible]: *Emanatio quædam eſt claritatis omnipotentis Dei, & imago bonitatis illius.* Emanatio importat proceſſionem; ergo impoſſibile eſt aliquid eſſe ad imaginem, quin procedat [illegible] a quo procedit imago, [illegible]. Non poteſt eſſe Filii imago [illegible]; ergo [illegible] a Patre; ergo quia [illegible]

Sap. 7.

A per verbum, dicitur imago ejus. Cum ergo Spiritus [illegible] procedat, quia natura divina Filii communicatur [illegible] & dicitur imago Filii; ergo oportet, quod [illegible] naturam & eſſe a Filio. Et cum Baſilius hic [illegible], [illegible] quod [illegible] Sed legamus in Græco auctoritatem primo.

Andr. Lecta fuit in Græco.

Prov. Conſiderandum eſt, de qua [illegible] ordinem, quod ut Filius ſe habet ad Patrem, ita Spiritus ad Filium; [illegible] & Filius dicitur verbum Patris, & Spiritus verbum B Filii, juxta illud apoſtoli: *Portans omnia verbo virtutis ſuæ.* Cum autem verbum Patris procedat ab ipſo, & accipiat eſſe ab eo, ut a cauſa & principio ſuo; eodem modo verbum Filii ab ipſo Filio, ſcilicet Spiritus, qui eſt verbum Filii, ut ipſe probat, non poteſt hic aliquam ſuppoſitionem [illegible]. Si hoc [illegible], ergo concedis, quod Spiritus ſanctus a Filio procedit, & quod Filius ſit cauſa.

Andr. Fuit lecta auctoritas hæc in Græco.

Prov. Multa alia eſſent teſtimonia Baſilii magni, ſed quia [illegible], ſufficiant hæc de Baſilio. Et quia [illegible] Epiphanium, & [illegible] C [illegible] teſtimonia [illegible]. Poſt illa teſtimonia hæc [illegible]: Itaque & Pater erat ſemper, & Filius erat ſemper, & Spiritus ſanctus ex Patre & Filio ſpirans. Modo cum ſpirans Spiritus [illegible] quam proceſſio Spiritus, [illegible] & hoc dicit, quod Spiritus a Patre & Filio [illegible], quod procedit ex Patre & Filio.

Andr. Fuit lecta in Græco hæc auctoritas.

Prov. Item ille pater Epiphanius in quodam libro qui intitulatur contra hæreſes, ita inquit: Si autem Chriſtus ex Patre creditur Deus ex Deo, & Spiritus ex Chriſto, ſive ab utroque, D [illegible]: *De meo accipiet;* ex hoc apparet [illegible]. Quod [illegible] Chriſtus dicitur ex Patre Deus ex Deo, [illegible]: Oportet ut credamus Spiritum ex ipſo, [illegible] Deum ex Deo ſive ab utroque [illegible], quod Spiritus ſit ex ipſo Filio, Deus ex Deo, & quod ſit ab utroque. Et quod [illegible] primo, quod ſit ex Patre Deus ex Deo, per illud, *Qui a Patre procedit*; ſecundo quod Spiritus ex ipſo Chriſto Deus ex Deo, [illegible] *De meo accipiet*; & poſt hæc [illegible]. Et hoc ſanctus pater [illegible] E [illegible] oportet [illegible] in libro [illegible].

Andr. Fuit lecta in Græco.

Prov. Ut non procedamus [illegible] Epiphanii [illegible] Hilarium [illegible] Didymum de Spiritu ſancto. Hic Didymus fuit præceptor Hieronymi, [illegible] apoſtolo, [illegible] magiſtrum [illegible], quam diſcipulum; tantum

[illegible]

AND. Fuit lecta in Graeco.

PROV. [illegible]

AND. [illegible] in Graeco.

PROV. Item Athanasius in eadem epistola [illegible]

AND. Lecta fuit in Graeco.

PROV. Item ille doctor in libro de incarnatione Verbi ita dicit: [illegible]

AND. Lecta fuit in Graeco.

PROV. [illegible]

[illegible]

AND. Fuit in Graeco lecta.

PROV. [illegible]

[illegible]

piſtam contra expoſitionem dominii Epheſini, quam Cyrillus dicit Spiritum non eſt alienum a ſubſtantia Filii & infert, quod Filium eſt principium, [illegible]: Et in ipſo, & ex ipſo manifeſtum eſt ipſum eſſe. Et hic quam Cyrillus ponit, quod Spiritum non eſt alienum a Filio in ſubſtantia, ſemper intelligitur, quia eſt in ipſo Filio ſubſtantialiter: & hoc dictum eſt in multis capitis, & hic apparet. Legatur.

A n n. Legit in Græco.

P r o v. Idem ſanctus dicit in undecimo capite in theſauro [a]: Quoniam igitur vim ſeminalem rationem eſt Filium & Spiritum etiam ſanctum, quem ipſe largitur, credimus, neceſſe eſt fateri ipſum de ſubſtantia Patris & Filii eſſe, ut naturam ipſam ſimilem & operationem habere, ſicut enim ex aqua vapor aſcendit. Legatur.

A n n. Fuit lecta in Græco.

P r o v. Ex hac auctoritate duo ſunt ſingulariter notanda, quod per hoc, quod Spiritum largitur a Filio, neceſſe eſt fateri, ipſum eſſe de ſubſtantia Filii, eo modo, quo declaratum eſt ſupra: & ponit etiam notabile exemplum, quod in ſcriptura ponitur. Nam divina ſcriptura videtur oſtendere proceſſionem aeternam ſapientiæ divinæ aeternaliter a Patre, utens hoc verbo, vapor, dicens: *Vapor eſt enim virtutis Dei, & emanatio quædam claritatis.* Dicit quod eſt vapor, ad oſtendendum eſſe naturalem, quia vapor qui aſcendit, eſt ejuſdem naturæ aquæ, ex qua procedit: & idem hoc magnus doctor notabiliter facit hanc comparationem, quod ut Filius eſt vapor virtutis Dei, ita & Spiritum vapor Filii, & ex ipſo procedat. Item idem doctor in eodem theſauro [b] volens oſtendere, quod generatur Filii imponat ſubſtantialiter eorum, inducit verbum in evangelio ſcriptum *Ego ſum veritas.* Dicit Anima, ex Patris & ex Filii ſubſtantia Spiritum eſſe, Spiritum, inquit, veritatis, qui a Patre procedit. Et epiſtola vero Joannis ait: *Spiritum eſt veritas.* Itaque dicit Spiritum neceſſe de ſubſtantia Patris, & quia Chriſtus dicit Spiritum veritatis, colligit Spiritum de ſubſtantia Filii. Legatur.

A n n. Lecta eſt in Græco.

P r o v. In eodem theſauro dicit [c]: Quod Spiritum ſanctum Deum dicit, oſtendit apoſtolus dicens: *Deus ſpiritus eſt*: & quod hoc non ſumit niſi Chriſtus, qui ait: *Ego ſum veritas & vita.* Chriſtus igitur legem ponens, Spiritum ipſius, & in ipſo, & ex ipſo naturaliter eſſe idem, legem ponit. Legatur.

Ann. Lecta eſt in Græco.

P r o v. Hæc auctoritas oſtendit clara de ſua habitudine, quia in eo quod dicitur Spiritus vitæ & Spiritus veritatis, ſimiliter neceſſario habitudinem originis naturalis idem ſancto. Spiritus ipſius in ipſo & ex ipſo. Et hoc eſt conſiſtere, quod id quod eſt naturaliter ab aliquo, neceſſario accipit naturam & eſſe ab illo. Item in theſauro [d] dicit ſic: Filium quidem Dei ex ipſo & in ipſo Patre naturaliter eſſe intelligimus, ex Filio autem naturaliter Spiritum ſanctum ſicut ex Patre: prædicat conſilium per quod Filium omnia ſanctificat. Legatur.

A n n. Lecta eſt in Græco.

P r o v. Modo quod probat ſic idem quod procedat, probatur ex divina ſcriptura de ſapientia æterna quæ procedit a Patre, & dicit: *Ego ex ore altiſſimi prodivi primogenita.* Ultimo dicit Cyrillus in eo theſauro [e]: Quoniam igitur naturalis Spiritus dicitur, dicitur juxta illud quod in pſalmo conſcribit: *Emittes Spiritum tuum & creabuntur, & renovabis faciem terræ.* Neceſſe eſt fateri, ipſum eſſe de ſubſtantia Filii, & ex ipſo naturaliter exiſtens, & quod ab ipſo ad creaturam miſſus, renovationem operatur, complementum ſanctæ Trinitatis exiſtens. Legatur.

A n n. Legit in Græco.

P r o v. Ex hac auctoritate ſunt aliqua notatu digna. Primo quod cum dicit, quod Spiritum mittitur ad renovationem creaturæ, infert neceſſe eſſe fateri, ipſum eſſe de ſubſtantia Filii: quaſi vellet dicere, quod non mitteretur ad renovationem creaturæ, niſi haberet procedere. Et hoc declarat de proceſſione a Filio, quia mittitur, ut, ex ipſo naturaliter exiſtens, & ſubdit: Oportet intelligere, quod naturaliter exiſtit a Filio miſſionem temporalem, qua mittitur ad renovationem a Filio: & ex hoc cauſam naturalem a Filio, dicit quod eſt complementum ſanctæ Trinitatis. Ergo apparet, quod ſubſtantiam habet a Filio. Explevit auctoritates Latinas & Græcas, & multis aliis rationibus, quæ poſſunt verificari multum, concludentibus hoc quod ſancti patres dixerunt, revertor ad ſolutionem domini Epheſini. Tria dixit. Nam primo ſubſumit aliquas propoſitiones. Qui a Patre procedit: & dixerat ſic ſubdens a beato Gregorio Theologo in ſermone de proceſſione, quod hæc proceſſio non ſit propria, quod nullo modo poterit competere niſi Patri; & ſi foret communis Filio, non diceretur. Ad id quod dicit, Filium non ſunt attribuenda de ſe, ita reſpondemus, quod propter unitatem naturæ in tribus perſonis ſunt regulam communem theologorum, quidquid de una perſona dicitur, neceſſario habet intelligi de aliis ubi non obviat oppoſitio relationis, quia nullis & veteri doctores dicunt, quod ſubſtantiam communem arbitrantur, & ipſius multiplicem, etiamſi ponatur ad unam perſonam dicto excluſiva, ut apparet in ſcriptura, ubi dicitur: *Nemo novit Patrem, niſi Filius.* Sequitur quod Spiritum non noſcat Patrem, nec Pater ſeipſum? Certe non. Et cum dicit: *Nemo novit Filium, niſi Pater,* numquid Spiritus non novit Filium, aut Filius non novit ſe? Certe novit. Ita de Spiritu ſancto ait primo ad Corinthios, capite 2. cum dicitur: *Nemo novit quæ ſunt Dei, niſi Spiritus Dei.* Et patet quod loquitur de Spiritu ſancto, ut ſatim dicit, Spiritus qui ex Deo eſt. Ergo concludit, quod nemo noverit niſi Spiritus? Veritatem dicunt, quod Patrem & Filium non excludunt quæ Dei ſunt. Ita cum dicit, *A Patre procedit,* & non ponitur dictio excluſiva (quod aliqui negant) non potest inferri: Spiritum non procedit a Filio. & multa alia exempla ſunt. Dicit Chriſtus Patri ſuo: *Hæc eſt vita æterna, ut cognoſcant te ſolum Deum.* Numquid Filius & Spiritus non eſt verus Deus? certe ſic. Hæc eſt regula, quod propter unitatem ſubſtantiæ, quidquid dicitur de una perſona cum non excludat exiſtens, poteſt quod non excluſive ad alias perſonas, niſi ſit oppoſitio relationis: ſicut dicimus, quod Pater generat, hoc non poteſt communicari Filio, quia ſolus generans Pater eſt, & Filius genitus eſt. Modo aliqua ſpirationis modo repugnant Filio, quia Pater & Filius ſunt unum principium. Sic non ſequitur, quod hæc ſpiratio

[illegible] Filio, et ... Spiritum sanctum ... a Patre procedit ... [illegible]

... quod Filius est Spiritus ... [illegible]

ANT. Lege in Graeco.

PROV. Deinde adducit ... [illegible]

[illegible]

[illegible] cedula, et per hoc ſignificetur, Filium quoque A eſſe ſecundum Græcos [illegible], ſecundum Latinos vero principium [illegible] Spiritus ſancti, ſicut & Patrem, [illegible] quæ patris ſunt, Pater ipſe unigenito Filio ſuo gignendo dedit, præter eſſe patrem: hoc ipſum quod Spiritus ſanctus procedit ex Filio, ipſe Filius a Patre æternaliter habet, a quo etiam æternaliter genitus eſt. [illegible]

[illegible]

Eccleſia [illegible]

Hic [illegible]

Hæc [illegible]

[illegible]

Dogmatis de purgatorio [illegible] *cedula.*

Num. III. [illegible]

LVD. [illegible]

AVE. [illegible]

Deputatorum cedula de purgatorio.

QUIA [illegible]

[illegible] & conſtituti in caritate poſt mortem purgantur, & id [illegible]

DICEBATIS autem [illegible]

[illegible] Paulo,

Paulo, & aliis, sanctis pontificibus, qui omnes vere fuerunt [illegible], quosque tam Græci quam Latini ut sanctos venerantur: ipsa semper tenuit, & semper prædicavit, etiam tempore unionis, & continuo [illegible] Declarare [illegible] hanc nostræ veram sententiam sanctorum patrum Græcorum & Latinorum, & præsertim illorum, quos tam Latini quam Græci in universali concilio [illegible], ipsa verba sunt hæc: Sequimur per omnia sanctos patres & doctores ecclesiæ Athanasium, Hilarium, Basilium, Gregorium Nyssenum, Ambrosium, Augustinum, Theophilum, Ioannem Constantinopolitanum, Cyrillum, Leonem, Proclum, & suscipimus quæ de recta fide & condemnatione hæreticorum exposuerunt. Ex aliquibus ipsorum doctrinis, & quibusdam aliis pauca quidem ponentes causa consensus. In primis beatus Augustinus in [illegible] de igne purgatorio exponens verba illa apostoli: *Fundamentum enim aliud nemo potest ponere, præter id quod positum est, quod est Christus Iesus*, [illegible]: Multi sunt, qui hanc [illegible] male intelligentes, falsa securitate se decipiunt, dum credunt, quod, si supra fundamentum Christi crimina capitalia ædificent, peccata ipsa per ignem transitorium possint purgari, & ipsi postea ad perpetuam gloriam pervenire. [illegible] corrigendum est, quia ipsi se seducunt, qui sic sibi blandiuntur. Illo enim transitorio igne, de quo dicit apostolus: *Ipse autem salvus erit; sic tamen quasi per ignem*; non capitalia, sed minuta peccata purgantur. Idem Augustinus in vigesimo primo libro de civitate Dei, capite decimotertio: Temporarias pœnas alii in hac vita tantum, alii post mortem, alii & nunc & tunc, verumtamen ante iudicium illud severissimum novissimumque patiuntur. Et in vigesimo quarto capite: Nam quorumdam de quibusdam veraciter diceretur, quod non eis remittatur neque in hoc sæculo, neque in futuro, nisi essent, quibus etsi non in isto, tamen remittetur in futuro. Idem Augustinus in libro de cura pro mortuis gerenda: In Machabæorum libris legimus oblatum pro mortuis sacrificium: sed etsi nusquam in scripturis veteribus omnino legeretur, non parva est universæ ecclesiæ, quæ in hac consuetudine claret, auctoritas, ubi in precibus sacerdotis, quæ domino Deo ad eius altare funduntur, locum suum habet etiam commendatio mortuorum. Idem Augustinus in eodem libro: Non sunt prætermittendæ supplicationes pro spiritibus mortuorum, quas faciendas pro omnibus in Christiana & catholica societate defunctis, etiam tacitis nominibus eorum sub generali commemoratione suscepit ecclesia: ut quibus ad ista desunt parentes aut filii, aut quicumque cognati vel amici, ab una eis exhibeantur pia matre communi. Idem Augustinus in libro de pœnitentia dicit: Purgandus est igne purgationis ille, qui in aliud sæculum distulit fructum conversionis: hic autem ignis etsi æternus non sit, miro tamen modo gravis. Idem Augustinus in sermone [illegible] de mortuis, qui incipit, Orationes Christianorum [illegible] ecclesiæ, & sacrificium salutare, & eleemosynæ quæ pro eorum spiritibus erogantur, non est dubitandum mortuos adiuvari, ut cum eis misericordius agatur a domino. Hoc enim a patribus traditum universa observat ecclesia, ut pro eis qui in corporis & sanguinis Christi communione defuncti sunt, cum ad ipsum sacrificium loco suo commemorantur, oretur. (Et infra) Non enim ambigendum est ista prodesse defunctis, qui sic vixerunt ante mortem, ut possint hæc eis esse utilia post mortem. Sanctus quoque Ambrosius exponens verbum illud, *Ipse autem erit salvus*; per hoc autem dicit [illegible] salvum fore, sed pœnas ignis passurum, ut per ignem purgatus fiat salvus. Beatus Gregorius Romanus pontifex in quarto libro dialogi sui plurima exempla ac revelationes adducit, probans esse purgatorium, & inter alia inquit: Qualis hic quisque egreditur, talis in iudicio præsentatur; sed tamen de quibusdam culpis levibus esse ante iudicium purgatorius ignis credendus est, pro eo quod veritas dicit: *Quia si quis in Spiritum sanctum blasphemiam dixerit, neque in hoc sæculo remittetur ei, neque in futuro*. In qua sententia datur intelligi, quasdam culpas in futuro posse dimitti. Quod enim de uno negatur, consequenti intellectu patet, quia de quibusdam conceditur. Magnus etiam sanctus Basilius in [illegible], quæ in vigilia pentecostes [illegible] dici solent, in oratione, cuius principium est, *Attendite* [illegible], sic pro mortuis orat: Exaudi nos deprecantes, & da requiem animabus servorum tuorum prædormientium patrum nostrorum ac fratrum, et reliquorum cognatorum, omniumque in fide nobis commendatorum. In sequenti vero oratione, cuius principium illud est: Domine omnipotens Deus pater misericordiæ, sic ait: Exaudi nos hominum supplicantes, & suscipe nos deprecantes, & da requiem animabus servorum tuorum prædormientium in loco lucido, in loco virenti, in loco refectionis, unde dolor, gemitus & tristitia longe depulsa sunt, & illorum spiritus constitue in tabernaculis iustorum pacis atque remissionis. [illegible] Gregorius Nyssenus in dialogo de consolatione [illegible] [illegible] Neque enim [illegible] (& infra) [illegible] ignem, non solum quod [illegible], sed [illegible] [illegible] Idem Gregorius in libro [illegible] de his qui dormiunt [illegible] [illegible] [illegible] sed in vita præsenti [illegible] post hujus vitæ per ignem purgatorii [illegible]

Hujus

Concordant sententiæ.

1 Cor. 3. 15

Matth. 12. 32

[illegible]

[illegible]

Hujus autem purgatorii, de quo nunc nobis est sermo, [illegible] beatus Dionysius in capite 7. ecclesiasticae hierarchiae, ubi de [illegible] loquitur, quam hierarcha super corpus defuncti, [illegible] Pontifex precationes divinas [illegible] (& infra) Orationes quidem [illegible] hierarchia divinam [illegible] omnia quae per humanam fragilitatem peccavit, [illegible] Accedit & sanctus Epiphanius contra Arium blasphemantem [illegible] defunctis [illegible] [illegible] quod defunctorum [illegible] [illegible] [illegible] & peccatoribus [illegible] Dionysius in epistola [illegible] [illegible] apostoli [illegible] Quare etiam beatus Thomas in 4. Sentent. distinct. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] quod de vita aeterna intelligendum apparet. In caelo autem [illegible] [illegible] [illegible] purgatio [illegible] ad Deum videndum & fruendum [illegible]

Ang. Hoc sane quae de purgatorio prodita sunt, [illegible] Graeci cum Latinis patribus in hanc sententiam convenerunt.

Si vere poenitentes in Dei caritate decesserint, antequam dignis poenitentiae fructibus de commissis satisfecerint & omissis, eorum animas poenis purgatoriis post mortem purgari, & ut a poenis hujusmodi relevantur prodesse eis fidelium vivorum suffragia, missarum scilicet sacrificia, orationes & eleemosynas, & alia pietatis officia, quae a fidelibus pro aliis fidelibus fieri consueverunt, secundum ecclesiae instituta. Illorumque animas, qui post baptisma susceptum nullam omnino peccati maculam incurrerunt, illas etiam quae post contractam peccati maculam, vel in suis corporibus, vel eisdem exutae corporibus, prout superius dictum est, sunt purgatae, in caelum mox recipi, & intueri clare ipsum Deum trinum & unum, sicuti est, pro meritorum tamen diversitate alium alio perfectius. Illorum autem animas, qui in mortali actuali peccato, vel solo originali decedunt, mox in infernum descendere, poenis tamen disparibus puniendas.

[illegible] in cedula, Latinum fuisse [illegible], Pontificem [illegible] caput, & [illegible] patrem [illegible].

Ang. Et quia circa primatum & consecrationem sanctissimi corporis domini nostri Jesu Christi supererant dubia, & quaestio, an summus Romanus pontifex [illegible] Latini patres cedulas has Graecis [illegible]. Forma hujus continentiae fuerat.

Definimus insuper, explanationem verborum illorum, Filioque, veritatis declarandae gratia, et imminente tunc necessitate, licite ac rationabiliter symbolo fuisse appositam. Alia vero hoc modo erat.

Item in azymo, sive fermentato pane triticeo corpus domini veraciter confici; sacerdotesque in altero ipsum domini corpus conficere debere, unumquemque scilicet juxta suae ecclesiae sive occidentalis sive orientalis consuetudinem.

Item diffinimus, sanctam apostolicam sedem, & Romanum pontificem in universum orbem tenere primatum, & ipsum pontificem Romanum successorem esse beati Petri principis apostolorum, & verum Christi vicarium, totiusque ecclesiae caput, & omnium Christianorum patrem & doctorem existere; & ipsi in beato Petro pascendi, regendi ac gubernandi universalem ecclesiam a domino nostro Jesu Christo plenam potestatem traditam esse; quemadmodum etiam in gestis oecumenicorum conciliorum, & in sacris canonibus continetur.

Renovantes insuper etiam ordinem traditum in canonibus caeterorum venerabilium patriarcharum, ut patriarcha Constantinopolitanus secundus sit post sanctissimum papam Romanum, tertius vero Alexandrinus, quartus vero Antiochenus, & quintus Hierosolymitanus, salvis videlicet privilegiis & juribus eorum.

Quibus exhibitis, quia Graeci nonnulla aliqua [illegible] [illegible] [illegible] Tarvisinum [illegible].

Andreas. [illegible] Provincialis [illegible] de Tarvisio [illegible] Provincialis [illegible] modo.

Paul. De mandato Sanctitatis vestrae, pater beatissime [illegible] [illegible] in cedula [illegible] verba [illegible]

bona

bene fundata in sanctis doctoribus ab eccle-A ſia approbatis, ſecundum omnium nationum vulgarium, [illegible] perveniſſe. Sic in hac cedula dicitur: Item ſanctam diffinimus ſanctam ſedem apostolicam, & Romanum pontificem ſucceſſorem Petri. Hæc eſt prima conclusio quæ attribuitur Romano pontifici, quia eſt ſucceſſor Petri: & quod ſibi ſuccedit eadem auctoritate & poteſtate, & [illegible]. Nam in ſeptima ſynodo oecumenica, prout [illegible] in ſecunda actione illius ſynodi, [illegible] Hadrianus papa ſcribens Conſtantino & Irenæ, & [illegible] epiſtola, ubi inducit plures auctoritates pro [illegible], [illegible] Petri & ait: Nam ipſe princeps apoſtolorum beatus Petrus, qui primitus apoſtolicæ ſedi præſedit, ſui apoſtolatus principatum, ac paſtoralis curæ, ſucceſſoribus ſuis qui in ſua ſanctiſſima ſede perpetuo ſeſſuri ſunt, dereliquit, quibus auctoritatis poteſtatem, quemadmodum a ſalvatore noſtro domino Deo ei conceſſa eſt, ipſe quoque [illegible], ac tradidit divino juſſu ſucceſſoribus ſuis. Ex quibus verbis evidentiſſime conſtat, Romanum pontificem in eadem poteſtate Petro ſuccedere, quam & Petrus a ſalvatore noſtro habuit: & quia multæ aliæ auctoritates circa hoc poſſent adduci, & in probandis reliquis particulis adducentur, venio ad aliam partem. Sequitur in cedula, & vicarium Jeſu Chriſti. Hæc particula mihi non habet difficultatem, quia clarum eſt, quod ille dicitur vicarius, qui ſuper alquos utitur vices ejus. Quod Petrus commiſſit vice Chriſti in terris, patet ex evangelio. Nam Chriſtus fundavit eccleſiam ſuper Petrum, quæ ſuper ſe fundata erat, eique contulit claves univerſalis & generalis, cum dixit: Tibi dabo claves regni cœlorum; [illegible] de toto mundo. Ex quo ſequitur, quod ipſe poteſt omnes ligare, & a nullo ligari. Cum ergo vices Chriſti habeat in terris, ſequitur quod eſt vicarius: & cum Romanus pontifex ſuccedat in eadem poteſtate, ut probatum eſt, ſequitur quod eſt vicarius Chriſti. Ideo dicunt ſancti doctores, quod Chriſtus Petrum principem apoſtolorum conſtituit, ut [illegible] ipſi omnes principalem Chriſti haberent vicarium, ad quem [illegible] recurrerent, ſi forte inter ſe diſſentirent. Quod ſi diverſa capita eſſent, unitatis vinculum [illegible]. Sequitur in cedula, totius eccleſiæ caput, omniumque Chriſtianorum patrem & magiſtrum exiſtere. Quod ſit caput, ita oſtenditur: & primo ex ipſa VII. ſynodo, ubi dicitur in epiſtola Hadriani ad ipſum Taraſium, quod ipſe omnium eccleſiarum caput exiſtit. Et pariter in quarta ſynodo Chalcedonenſi in principio ſynodi, cum Paſchaſinus & Lucentius epiſcopus [illegible] eſſent, dixerunt: Epiſcopus omnium eccleſiarum. Item in epiſtola ſynodica, quam totum concilium Chalcedonenſe miſit ad papam Leonem, in qua petebant confirmationem eorum quæ geſta fuerant in concilio Chalcedonenſi, inter cetera de beato Leone ait [illegible] dicunt: Dominum agnoſcimus, quam nobis dominus ſalvator commiſit ad ſalutem, ut eorum [illegible] [illegible] ad nos conſervaſſe, vocis beati Petri [illegible] [illegible], quibus tu ut caput membris [illegible] principatum, per eos qui tuam conſi-

ſtentiam, [illegible], [illegible] demonſtratione circa ſidem, quam epiſtola ſua dixerat Regni [illegible], & [illegible] honorem [illegible] judicium, & ut eos [illegible] honore capiti [illegible], ita & caput illos, quod dicit, [illegible]. Multa ſunt alia auctoritates & glosa [illegible] [illegible] ſanctorum, quibus hoc idem probari poſſit: ſed brevitatis cauſa, cum hoc probatio [illegible], ad alia veniam: ex quo eodem [illegible] probationes [illegible], quod univerſalis eccleſia quomodocumque conſideretur, ſive in congregatione, vel non, habet primatum [illegible] reſpectu Romani pontificis, & [illegible] Romanum pontificem [illegible] caput membra. Quod ſit omnium Chriſtianorum pa- B ter, patet ex Chalcedonenſi concilio. Nam circa ſidem quam adverſus [illegible] diffinitio ſynodalis, [illegible] potentiſſimi [illegible] pro parte Marciani imperatoris, ut [illegible] ſententiam [illegible] Leonis papæ, omnes epiſcopi ſynodi clamaverunt, [illegible] quod dixerat [illegible], & quod patres omnium [illegible] petras Leonis [illegible] hæc [illegible], & [illegible], quod patrem omnium Leonis [illegible] habent. Et ſic videtur, quod ſit pater omnium [illegible] in Chalcedonenſi concilio, quod ſit pater omnium, quia ſanctus omnes Chriſtianos [illegible]. Sequitur in cedula, Atque eidem in

C Ann. Interpoſuit cardinalis ſancti Angeli, quod Chryſoſtomus ſuper [illegible] [illegible] capitis, [illegible], dicit ſic: Si autem quis dicit, quomodo Jacobus [illegible] ſedem Hieroſolymam, [illegible] quod illum Petrus [illegible] doctorem. Et in epiſtola [illegible] [illegible] ſynodica [illegible] in ſexto concilio [illegible], quod [illegible] Dei habet papa [illegible] & [illegible] populum Chriſtianum: & in eadem auctoritate [illegible] Chryſoſtomo loquitur, quod magna gratia dominus, & [illegible] Petro commiſit, & magiſtrum præ- dixit.

D PROV. Quod ipſe ſit doctor totius ſidei Chriſtianæ, oſtenditur ex epiſtola beatiſſimi Agathonis ſynodica, quam ſcripſit [illegible] ſexta papa, dicens [illegible] [illegible] [illegible] doctrinæ [illegible] imperatorem deponere, ut principis & doctor & caput omnis orthodoxæ doctrinæ & immaculatæ ſidei exiſtit. Cum omnes Chriſtiani in ſide conveniant & convenire debeant, ipſi primatus doctor immaculatæ ſidei propter privilegium conceſſum Petro. Sequitur in cedula: Atque ipſi in beato Petro principe apoſtolorum.

CARD. Omiſiſti, & eidem [illegible] [illegible] [illegible] primatum.

PROV. Verum eſt, & hoc oſtenditur. Nam E in epiſtola Hadriani ad Taraſium patriarcham Conſtantinopolitanum [illegible], ut patet in ſeptima ſynodo actione ſecunda, ſic dicitur: Sedes beati Petri in omnium orbem principatum tenens [illegible], & caput omnium eccleſiarum Chriſti exiſtit. Item ſanctus Anacletus papa ordinatus [illegible] a ſancto Petro, in [illegible] ſua [illegible] [illegible] epiſtolis [illegible] ſcripſit, inter cetera ſic dixit: Sacroſancta Romana eccleſia non ab apoſtolis, ſed ab ipſo domino ſalvatore noſtro primatum obtinuit, ſicut ipſe Petro dixit: Tu es Petrus, & ſuper hanc petram, &c. Ex quo patet, quod ſedes Petri & Romana eccleſia dicitur habere primatum [illegible] Petri,

Caſſ. in [illegible] [illegible].

a Dans [illegible] [illegible] [illegible] Chriſti [illegible] [illegible]

b [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

c [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

d [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Petri [illegible] [illegible]

e In [illegible] [illegible] [illegible]

f [illegible] Sic. [illegible] [illegible]

g Al. [illegible]

Matth. 16.

quia per hoc quod dicit, *Tu es Petrus*, &c. [illegible] A potestas [illegible] in [illegible] apostolorum per successionem [illegible]. Hoc [illegible] Julius papa [illegible] orientalibus episcopis, [illegible] apostolica [illegible] & [illegible] apostolica ecclesia [illegible] de synodo Nicæna, [illegible] Silvestro papa [illegible] Romani pontificis, [illegible] Romanam ecclesiam [illegible] primatum habere [illegible]. Multa alia [illegible], sed [illegible] B [illegible] & Romano pontifici in beato principe apostolorum, pascendi, regendi & gubernandi universalem ecclesiam, plenam [illegible] potestatem. [illegible] pascendi, hoc [illegible] evangelii [illegible]. Non enim [illegible] Petro [illegible], *Pasce oves meas*. [illegible] & [illegible]. Cum ergo [illegible] apostoli [illegible] Christi, [illegible] Christiana [illegible] Romani pontificis: & ut [illegible] C [illegible] in epistola ad [illegible] & [illegible] beatus Petrus [illegible] ecclesiam, [illegible] semper & [illegible]. Cum dicit, Nil [illegible] [illegible] synodi in epistola Agathonis papæ, quam Constantinopolim [illegible] D [illegible] Petri apostoli, qui [illegible] ecclesiæ [illegible] apostolica [illegible] sedis [illegible] apostolorum [illegible] Christi ecclesiæ & [illegible] universalis synodi [illegible] apostolicam [illegible] (& infra.) Hæc est [illegible] apostolica ecclesia, quæ per Dei [illegible] apostolicæ [illegible] E [illegible] Christianæ fidei [illegible] apostolorum Christi [illegible] Lucæ 22. [illegible] *Petre, Petre, ecce satanas expetivit vos, ut cribraret sicut triticum: ego autem rogavi pro te, ut non deficiat fides tua: & tu aliquando conversus confirma fratres tuos.* [illegible] Christus [illegible] Petri [illegible] apostolorum [illegible] semper [illegible]. Et in hac [illegible]

[illegible] A [illegible] Petro & [illegible] B [illegible] Romanum pontificem, [illegible] Calcedonensis [illegible] ad Leonem papam, [illegible] C [illegible] D [illegible] E [illegible] Petrus [illegible] & Romano pontifici [illegible] pontificum [illegible]

Joan. 21.

Luc. 22.

[illegible]

CARD. [illegible]

PAPA. Dicite.

AND. [illegible]

[illegible]

TURRECR. [illegible]

[illegible]

Collatio [illegible]

Conſequenter venio ad particulam, ubi exprimitur forma conſecrationis, ubi dicitur ſic in canone, quod nulla ſubſtantia in conſecratione [illegible] poſita, &c. Panem dicunt, quia [illegible] vocem ſuperiorem, qui non debent ſuſcipere hoc verbo plena fide. Tangam auctoritates ad probandum, quod per illa verba ſolemnia conficitur corpus Chriſti. Prima auctoritas eſt beatiſſimi Chryſoſtomi in ſermone de proditione, poſt multa verba ſic dicit[a]: Non eſt homo, qui propoſita munera facit corpus, ſed qui pro nobis crucifixus eſt Chriſtus. Figuram adimplens ſtat ſacerdos verba proferens, ſed virtus & gratia eſt Chriſti. *Hoc eſt corpus meum*, inquit. Hoc verbum propoſita munera tranſmutat: & ſicut vox illa quæ dixit, *Creſcite & multiplicamini, & replete terram*, &c. ſemel quidem dicta per omne tempus ſit, operi naturæ virtutem [illegible] ad procreationem [illegible]: ita & vox, *Hoc eſt corpus meum*, gratia [illegible] & potentia Dei eſt, quæ omnia operatur. Secunda eſt auctoritas Damaſceni Græci [illegible], qui in quarto ſententiarum [illegible] dicit, quod ſola operatione Spiritus ſancti ex pane fit caro Chriſti. Si ergo ſola operatione Spiritus ſancti ſacramentalis fiet operatio, ergo ſolum Dei virtute poteſt hoc [illegible] ad hoc [illegible], quod Dionyſius Græcus ponit in ſua eccleſiaſtica hierarchia, qui dicit, in conſummatione formæ ſacramentorum virtutem operatricem eſſe ex Deo. Quarta eſt auctoritas beatiſſimi Ambroſii in [illegible] eccleſiæ doctoris, qui in libro de ſacramentis[b] ſic loquitur: Panis iſte panis eſt ante verba ſacramentorum, ubi accedit conſecratio, de pane fit caro Chriſti. Et infra quærens quibus verbis & ſermonibus ſit conſecratio, reſpondet, quod ſermone domini noſtri Ieſu Chriſti. Nam, inquit, per reliqua verba quæ dicuntur, laus Deo defertur. Oratione petitur pro populo, pro regibus, pro ceteris: ubi autem ſacramentum conficitur, iam non ſuis ſermonibus utitur ſacerdos, ſed ſermonibus Ieſu Chriſti. Hæc Ambroſius. Item beatiſſimus Auguſtinus in libro de Trinitate ſic inquit: Non omnis panis, ſed qui accipit benedictionem Chriſti, corpus Chriſti efficitur. Nunc venio ad aliquas rationes, quæ videntur [illegible]. Illa verba ſacramentum conficiunt, quorum virtute panis tranſubſtantiatur in corpus Chriſti. Hæc propoſitio eſt manifeſta ex dictis beatiſſimi Dionyſii, qui, ut ſupra jam dixi, dicit quod in verbis ſacramentorum ſunt virtutes operatrices: ſed impoſſibile eſt, quod virtute cujuſcumque orationis fiat tranſubſtantiatio de pane in corpus Chriſti: igitur impoſſibile eſt, quod ex aliis verbis quam ſolemnibus fiat tranſubſtantiatio. Secundo arguo ſic. Chriſtus inſtituit hoc ſacramentum aut perfectum, aut imperfectum. [illegible] non eſt [illegible], quod imperfectum, ſaltem, Deuteronomii 32. *Dei perfecta ſunt opera*: perfectio autem conſiſtit in materia & forma: ergo Chriſtus conſtituendo ſacramentum dedit perfectam materiam & perfectam formam. Tertio forma tribuit perfectionem ſacramento, ſicut dicimus in naturalibus, quod forma perficit materiam, ita forma ſacramentalis cadens ſuper debitam materiam, perficit ſacramentum. Unde beatus Auguſtinus dicit, quod forma [illegible] accedit ad elementum, & perficitur ſacramentum: ſed verba noſtra [illegible]

a Hom. de proditione [illegible]

b Lib. 4. de Sacram. cap. 4. Tom. [illegible]

poſſunt hoc facere, ſed Chriſti ſolum: ergo ſequitur de neceſſitate, quod in ſolis verbis [illegible] ſacramentum. Quarto ſic arguo. Chriſtus & apoſtoli qua forma uſi ſunt in hoc ſacramento? Certum eſt quod non verbis in orationibus poſitis, ſed verbis Chriſti, qui hanc inſtitutionem & exemplum reliquit. Ergo ſolis [illegible] verbis nos debemus uti. Item quinto ſic arguo. Tota eccleſia [illegible] fundatur in unitate fidei & unitate ſacramentorum, in iis quæ ſunt de ſubſtantia ſacramenti. [illegible] quod mutare eccleſia, [illegible], niſi dominus [illegible]: ergo neceſſe eſt, ut omnes fideles conveniant in hoc ſacramento, quod eſt conſummativum omnium ſacramentorum, ut dicit Dionyſius. Ergo neceſſarium eſt, quod eadem verba ſubſtantialia ſint apud omnes, quoniam ſi demus aliqua ad verba Chriſti [illegible] de ſubſtantia conſecrationis, jam mutat ſpeciem formæ [illegible]: & ſicut numerus additus numero mutat ſpeciem numeri, ita qualibet additio, ſi dicatur quod eſt de ſubſtantia formæ, facit mutationem formæ, & ſic non erit unum ſacramentum. Dicamus aliud de ſubſtantia, quæ variatur in aliquibus verbis, quæ non videntur de ſubſtantia, non dicimus [illegible] ſacramentorum. Hoc eſt de forma baptiſmi inter nos & vos, quia quidquid eſt de ſubſtantia baptiſmi, nos & vos habemus. Ita neceſſe eſt, ut in noſtra eccleſia, [illegible] doctores [illegible] fidelium, & [illegible] ſimplicium qui [illegible] deberent, an alia verba [illegible], hæc verba de ſubſtantia conſecrationis, [illegible], quod ponatur hoc, quod verba [illegible] & [illegible] aliquis debet mutari per hoc, quod quandoque dicit, quod [illegible] eſt ſcriptum [illegible]. Aliud eſt dicere, hoc [illegible] eſt [illegible], & aliud, quod [illegible] dicit, quod omnibus [illegible] in hoc [illegible] conficitur corpus Chriſti. Non eſt credendum hominem doctum, nec alium doctorem dixiſſe, quod alia verba quam Chriſti conficiunt corpus, & quantumcumque ſunt multæ orationes & preces [illegible]. Hæc pro nunc ſufficiant.

ANDR. Hoc dicto, papa his verbis uſus eſt.

Summus pontifex hortatur Græcos ad unionem.

PAPA. AUDIVISTIS quæ dicta ſunt ad complementum veſtrum, [illegible], non autem ut credatis, [illegible] nos [illegible], ut nos. Specialiter in conſecratione corporis domini noſtri Ieſu Chriſti, quod perficitur verbis Chriſti. Non eſt credendum, quod aliquis doctor poſſit dicere [illegible] ex verbis ſuis conficiſſe corpus Chriſti. [illegible] quam [illegible], qui [illegible], quod ſolis verbis domini [illegible]: non propter hoc [illegible] in illa eccleſia, ut credimus, id non [illegible], ſed propter [illegible]. [illegible] Chriſtus [illegible] in materia [illegible], quod [illegible]. Ad [illegible] hujus operis videtur [illegible] ſuper illa quæ [illegible] diffinita, [illegible]

[illegible]

A N. [illegible]

IMPER. [illegible]

PAPA. [illegible]

IMPER. [illegible]

PAPA. [illegible]

IMPER. [illegible]

IMPER. [illegible]

PAPA. [illegible]

[illegible] ad primatum & [illegible] papa [illegible]

A N. D[illegible] Seſſio VII.

C A R D. [illegible]

P R O T. [illegible]

[illegible]

Turrecremata doctiſſime demonſtrat ... formam tranſſubſtantiationis.

[illegible]

[illegible]

& ad exponendum [illegible] disputatur. Demum A gratificari domino nostro papæ [illegible].

Papa. Sicut scitis, diu & multum laboratum est, ut veniretur ad finem hujus sanctæ unionis [illegible] & jam sunt xv. menses [illegible] multis disputationibus habitis, & [illegible] & laboribus susceptis per eos qui [illegible] Dei [illegible] ad bonum finem deducta est, & [illegible] Jesus Christus [illegible] quid agendum.

Ad hæc Cæsarinus cardinalis sanctæ Sabinæ hoc B modo.

Card. Beatissime pater, [illegible] Sanctitas vestra [illegible] Sanctissime & reverendi patres [illegible] Romanam ecclesiam & orientalem. Primum de processione Spiritus sancti: [illegible] Spiritus sanctus procedit a Patre & Filio. Secundo de additione [illegible] in symbolo [illegible]. Tertia differentia, de corpore domini [illegible]. Quarta de purgatorio [illegible]. Quinta differentia de primatu sedis apostolicæ & Romani C pontificis. [illegible]

[illegible] D [illegible]

[illegible] E [illegible]

[illegible] quod Spiritus sanctus procedat a Patre & Filio [illegible] Græci [illegible] Spiritus sanctus [illegible] procedit a Patre & a Filio, & a Patre per Filium [illegible] sanctissimus dominus papa [illegible] Romanæ ecclesiæ [illegible]

[illegible]

[illegible]

CARD. Parum [illegible] A [illegible] [illegible]

PAPA. [illegible]

AND. Per [illegible] Thomam [illegible]

PAPA. Audivi [illegible] [illegible]

AND. Quibus expeditis, [illegible] [illegible]

NICAEN. [illegible] & sanctissime pater, & [illegible]

[illegible]

PAPA. [illegible] Nicaenus [illegible]

AND. Patrem [illegible] [illegible]

FRACEN. [illegible] Dei, [illegible]

AND. Quibus dictis, Nicaenus [illegible]

NICAEN. Per beatitudinem vestram, & [illegible]

AND. Quibus expeditis, [illegible] hora [illegible].

[illegible]

AND. **D**ie [illegible] in cathedrali [illegible] Laetentur coeli [illegible]

LUD. [illegible]

AND. [illegible] [illegible]

[illegible] patres, ſubſcriptioneſque. Miſſa Romano ritu [illegible], ſummo pontifice [illegible], ſtola, ac [illegible] ornamentis, quæ fieri aſſolent in ſeſſionibus publicis, ad altare ſummo pontifice ſedente, prout moris eſt, et cunctis prælatis, imperatore Græcorum, atque Græcorum patribus, reuerendiſſimus dominus cardinalis ſancti Iuliani in Latino primum, deinde Nicænus archiepiſcopus in Græco, decretum legere, cuius [illegible] verba hæc ſunt.

DECRETVM SEV DIFFINITIO.

Eugenius epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

Conſentiente ad infraſcripta cariſſimo in Chriſto filio noſtro Ioanne Palæologo Romæorum imperatore illuſtri, & locatenentibus venerabilium fratrum noſtrorum patriarcharum, & ceteris orientalem eccleſiam repræſentantibus.

Lætentur cæli, & exultet terra: ſublatus eſt enim de medio paries, qui occidentalem orientalemque diuidebat eccleſiam: & pax atque concordia rediit, illo angulari lapide Chriſto, qui fecit vtraque vnum, vinculo fortiſſimo caritatis & pacis vtrumque iungente parietem, & perpetuæ vnitatis fœdere copulante ac continente; poſtque longam mœroris nebulam, & diſſidii diuturni atram ingratamque caliginem, ſerenum omnibus vnionis optatæ iubar illuxit. Gaudeat & mater eccleſia, quæ filios ſuos hactenus inuicem diſſidentes, iam videt in vnitatem pacemque rediiſſe: & quæ antea in eorum ſeparatione amariſſime flebat, ex ipſorum modo mira concordia cum ineffabili gaudio omnipotenti Deo gratias referat. Cuncti gratulentur fideles vbique per orbem, & qui Chriſtiano cenſentur nomine, matri catholicæ eccleſiæ collætentur. Ecce enim occidentales orientaleſque patres poſt longiſſimum diſſenſionis atque diſcordiæ tempus, ſe maris & terræ periculis exponentes, omnibuſque ſuperatis laboribus, ad hoc ſacrum œcumenicum concilium, deſiderio ſacratiſſimæ vnionis, & antiquæ caritatis reintegrandæ gratia, læti alacreſque conuenerunt, & intentione ſua nequaquam fruſtrati ſunt. Poſt longam enim laborioſamque indaginem, tandem Spiritus ſancti clementia ipſam optatiſſimam ſanctiſſimamque vnionem conſecuti ſunt. Quis igitur dignas omnipotentis Dei beneficiis gratias referre ſufficiat? Quis tantæ diuinæ miſerationis diuitias non obſtupeſcat? Cuius vel ferreum pectus tanta ſupernæ pietatis magnitudo non molliat? Sunt iſta prorſus diuina opera, non humanæ fragilitatis inuenta, atque ideo eximia cum veneratione ſuſcipienda, & diuinis laudibus proſequenda. Tibi laus, tibi gloria, tibi gratiarum actio Chriſte fons miſericordiarum, qui tantum boni ſponſæ tuæ catholicæ eccleſiæ contuliſti, atque in generatione noſtra tuæ pietatis miracula demonſtraſti, vt enarrent omnes mirabilia tua. Magnum ſiquidem diuinumque munus nobis Deus largitus eſt: oculis vidimus, quod ante nos multi, cum valde cupierint, aſpicere nequiuerunt.

Conuenientes enim Latini & Græci in hac ſacroſancta œcumenica ſynodo, magno ſtudio inuicem vſi ſunt, vt inter alia etiam articulus ille de diuina Spiritus ſancti proceſſione ſumma cum diligentia & aſſidua inquiſitione diſcuteretur. Prolatis vero teſtimoniis ex diuinis ſcripturis, pluribuſque auctoritatibus ſanctorum doctorum orientalium & occidentalium, aliquibus quidem ex Patre & Filio, quibuſdam vero ex Patre per Filium procedere dicentibus Spiritum ſanctum, & ad eandem intelligentiam aſpicientibus omnibus ſub diuerſis vocabulis: Græci quidem aſſeruerunt, quod id quod dicunt Spiritum ſanctum ex Patre procedere, non hac mente proferunt vt excludant Filium; ſed quia eis videbatur, vt aiunt, Latinos aſſerere Spiritum ſanctum ex Patre & Filio procedere tanquam ex duobus principiis & duabus ſpirationibus, ideo abſtinuerunt a dicendo, quod Spiritus ſanctus ex Patre procedat & Filio. Latini vero affirmarunt, non ſe hac mente dicere Spiritum ſanctum ex Patre Filioque procedere, vt excludant Patrem, quin ſit fons & principium totius deitatis, Filii ſcilicet & Spiritus ſancti: aut id, quod Spiritus ſanctus procedit ex Filio, Filius a Patre non habeat, ſiue quod duo ponant eſſe principia, ſeu duas ſpirationes; ſed vnum tantum aſſerunt eſſe principium, vnicamque ſpirationem Spiritus ſancti, prout hactenus aſſeruerunt. Et cum ex his omnibus vnus & idem eliciatur veritatis ſenſus, tandem in infra ſcriptam ſanctam & Deo amabilem, eodem ſenſu, eademque mente vnionem vnanimiter concordarunt & conſenſerunt.

In nomine igitur ſanctæ Trinitatis Patris & Filii & Spiritus ſancti, hoc ſacro approbante vniuerſali Florentino concilio diffinimus, vt hæc fidei veritas ab omnibus Chriſtianis credatur & ſuſcipiatur, ſicque omnes profiteantur.

Quod Spiritus ſanctus ex Patre & Filio æternaliter eſt, & eſſentiam ſuam ſuumque eſſe ſubſiſtens habet ex Patre ſimul & Filio, & ex vtroque æternaliter tanquam ab vno principio & vnica ſpiratione procedit. Declarantes, quod id quod ſancti doctores & patres dicunt, ex Patre per Filium procedere Spiritum ſanctum, ad hanc intelligentiam tendit, vt per hoc ſignificetur, Filium quoque eſſe ſecundum Græcos quidem cauſam, ſecundum Latinos

Latinos vero principium ſubſiſtentiæ Spiritus ſancti, ſicut & Patrem. Et quoniam omnia quæ Patris ſunt, Pater ipſe unigenito Filio ſuo gignendo dedit, præter eſſe Patrem: hoc ipſum, quod Spiritus ſanctus procedit ex Filio, ipſe Filius a Patre æternaliter habet, a quo etiam æternaliter genitus eſt.

Diffinimus inſuper, explicationem verborum illorum, Filioque, veritatis declarandæ gratia, & imminente tunc neceſſitate, licite ac rationabiliter ſymbolo fuiſſe appoſitam.

Item in azymo, ſive fermentato pane triticeo, corpus Chriſti veraciter confici; ſacerdotesque in altero ipſum domini corpus conficere debere, unumquemque ſcilicet juxta ſuæ eccleſiæ, ſive occidentalis, ſive orientalis, conſuetudinem.

Item ſi vere pœnitentes in Dei caritate deceſſerint, antequam dignis pœnitentiæ fructibus de commiſſis ſatisfecerint, & omiſſis, eorum animas pœnis purgatoriis poſt mortem purgari; & ut a pœnis hujuſmodi releventur, prodeſſe eis fidelium vivorum ſuffragia, miſſarum ſcilicet ſacrificia, orationes & eleemoſynas, & alia pietatis officia, quæ a fidelibus pro aliis fidelibus fieri conſueverunt ſecundum eccleſiæ inſtituta. Illorumque animas, qui poſt baptiſma ſuſceptum nullam omnino peccati maculam incurrerunt, illas etiam quæ poſt contractam peccati maculam, vel in ſuis corporibus, vel eiſdem exutæ corporibus (prout ſuperius dictum eſt) ſunt purgatæ, in cælum mox recipi, & intueri clare ipſum Deum trinum & unum, ſicuti eſt, pro meritorum tamen diverſitate alium alio perfectius. Illorum autem animas, qui in actuali mortali peccato, vel ſolo originali decedunt, mox in infernum deſcendere, pœnis tamen diſparibus puniendas.

Item diffinimus, ſanctam apoſtolicam ſedem & Romanum pontificem in univerſum orbem tenere primatum, & ipſum pontificem Romanum ſucceſſorem eſſe B. Petri principis apoſtolorum, & verum Chriſti vicarium, totiuſque eccleſiæ caput, & omnium Chriſtianorum patrem & doctorem exiſtere, & ipſi in beato Petro paſcendi, regendi & gubernandi univerſalem eccleſiam a domino noſtro Ieſu Chriſto plenam poteſtatem traditam eſſe, quemadmodum etiam in geſtis œcumenicorum conciliorum, & in ſacris canonibus continetur.

Renovantes inſuper ordinem traditum in canonibus, cæterorum venerabilium patriarcharum, ut patriarcha Conſtantinopolitanus * ſecundus ſit poſt ſanctiſſimum Romanum pontificem, tertius vero Alexandrinus, quartus autem Antiochenus, & quintus Hieroſolymitanus, ſalvis videlicet * privilegiis omnibus & juribus eorum.

Datum Florentiæ in ſeſſione publica ſynodali, in eccleſia majori ſolemniter celebrata, anno incarnationis dominicæ milleſimo quadringenteſimo trigeſimo nono, pridie Nonas Julii, pontificatus noſtri anno nono.

SUBSCRIPTIONES.

Eugenius catholicæ eccleſiæ epiſcopus ita diffiniens ſubſcripſi.

Ego Antonius epiſcopus Oſtienſis cardinalis Bononienſis, ſuprad[ic]tas diffinitiones veras & catholicas eſſe affirmo, & idcirco ſubſcripſi.

Ego * Branda epiſcopus Portuenſis ſubſcripſi.

Ego Nicolaus cardinalis ſanctæ Crucis ſubſc.

Ego Franciſcus tituli ſancti Clementis presbyter cardinalis ſubſcripſi.

Ego Angelottus tituli ſancti Marci presbyter cardinalis ſubſcripſi.

Ego Iohannes tituli ſanctæ Sabinæ presbyter cardinalis ſubſcripſi.

Ego Proſper ſancti Georgii in Velabro diaconus cardinalis * ſubſcripſi.

Ego Dominicus ſanctæ Mariæ in Via lata diaconus cardinalis ſubſcripſi.

Ego * Blaſius patriarcha Hieroſolymitanus ſubſcripſi.

Ego Marcus patriarcha Gradenſis ſubſcripſi.

Ego Iohannes epiſcopus Morinenſis, illuſtriſſimi principis domini ducis Burgundiæ & Brabantiæ orator, ſubſcripſi.

Ego Iohannes epiſcopus * Nivernenſis, ejuſdem dicti domini ducis orator, ſimiliter & manu ſubſcripſi.

Ego Bartholomæus archiepiſcopus Spalatenſis ſubſcripſi.

Ego Paulinus archiepiſcopus Cuſentinus ſubſcripſi.

Ego Iohannes archiepiſcopus [illegible] ſubſcripſi.

Ego Andreas archiepiſcopus Colocenſis ſubſcripſi.

Ego Nicolaus archiepiſcopus Capuanus ſubſcripſi.

Ego Ludovicus archiepiſcopus Florentinus ſubſcripſi.

Ego Laurentius de Valle archiepiſcopus * Tranenſis ſubſcripſi.

Ego * [illegible] archiepiſcopus * Conſanus ſubſcripſi.

Ego Iacobus epiſcopus Adrienſis ſubſcripſi.

Ego Petrus epiſcopus Paduanus ſubſcripſi.

Ego Daniel epiſcopus Concordienſis ſubſcripſi.

Ego Antonius epiſcopus Portugallenſis ſubſcripſi.

Ego Bartholomæus epiſcopus Valvenſis ſubſcripſi.

Ego Thomas epiſcopus * [illegible] ſubſcripſi.

Ego Chriſtophorus epiſcopus Ariminenſis ſubſcripſi.

Ego Antonius epiſcopus Aquilanus ſubſcripſi.

Ego Petrus Dignenſis epiſcopus ſubſcripſi.

Ego Iohannes Faventinus epiſcopus ſubſcripſi.

Ego [illegible] epiſcopus [illegible] & [illegible] ſubſcripſi.

Ego Iohannes epiſcopus Albenſis ſubſcripſi.

Ego

Ego * [illegible] episcopus * [illegible] ſubſcripſi.

Ego Carolus episcopus [illegible] ſubſcripſi.

Ego Andreas [illegible] episcopus Megarenſis ſubſcripſi.

Ego [illegible] episcopus [illegible] Mantuanus ſubſcripſi.

Ego Nicolaus episcopus [illegible] ſubſcripſi.

Ego Antonius episcopus * [illegible] ſubſcripſi.

Ego Laurentius * [illegible] ſubſcripſi.

Ego [illegible] episcopus [illegible] ſubſcripſi.

Ego [illegible] episcopus * [illegible] ſubſc.

Ego Joannes de Mella * [illegible] Lugdunenſis ſubſcripſi.

Ego Gulielmus [illegible] ſubſcripſi.

Ego Angelus episcopus * [illegible] ſubſcripſi.

Ego [illegible] * [illegible] ſubſcripſi.

Ego Petrus episcopus [illegible] ſubſcripſi.

Ego Marcianus episcopus [illegible] ſubſcripſi.

Ego [illegible] episcopus * [illegible] ſubſcripſi.

Ego Petrus episcopus * [illegible] ſubſcripſi.

Ego Bartholomæus episcopus [illegible] ſubſcripſi.

Ego [illegible] de * [illegible] episcopus [illegible] ſubſcripſi.

Ego Antonius episcopus [illegible] ſubſcripſi.

Ego [illegible] episcopus [illegible] ſubſcripſi.

Ego [illegible] episcopus [illegible] ſubſcripſi.

Ego Chriſtophorus episcopus * [illegible] ſubſcripſi.

Ego Andreas episcopus * [illegible] ſubſc.

Ego [illegible] episcopus [illegible] ſubſcripſi.

Ego [illegible] episcopus [illegible] ſubſcripſi.

Ego [illegible] episcopus [illegible] ſubſcripſi.

Ego [illegible] episcopus [illegible] ſubſcripſi.

Ego [illegible] * [illegible] ſubſcripſi.

Ego Nicolaus episcopus [illegible] ſubſcripſi.

Ego [illegible] * [illegible] ſubſcripſi.

Ego Joannes [illegible] ſubſcripſi.

Ego [illegible] ſubſcripſi.

Ego Andreas episcopus * [illegible] ſubſcripſi.

Ego [illegible] episcopus * [illegible] ſubſc.

Ego [illegible] * [illegible] ſubſcripſi.

Ego Joannes episcopus * [illegible] ſubſcripſi.

Ego [illegible] * [illegible] ſubſcripſi.

Ego Petrus [illegible] ambaſſiator [illegible] ſubſcripſi.

Ego [illegible] generalis ordinis [illegible] ſubſcripſi.

Ego [illegible] abbas [illegible] ſubſcripſi.

Ego [illegible] de [illegible] * [illegible] ſubſcripſi.

Ego [illegible] abbas ſancti [illegible] ſubſcripſi.

Ego Franciſcus abbas ſancti Leonardi ſubſcripſi.

Ego [illegible] abbas * de [illegible] ſubſcripſi.

Ego [illegible] abbas * de [illegible] ſubſcripſi.

Ego Antonius abbas de [illegible] ſubſcripſi.

Ego Bartholomæus abbas de [illegible] ſubſcripſi.

Ego [illegible] abbas de * [illegible] ſubſcripſi.

Ego [illegible] abbas de [illegible] ſubſcripſi.

Ego [illegible] abbas [illegible] Sepulcri ſubſcripſi.

Ego [illegible] abbas de * [illegible] ſubſcripſi.

Ego [illegible] abbas ſancti * [illegible] ſubſcripſi.

Ego Angelus abbas ſancti Pauli ad Ripam [illegible] ſubſcripſi.

Ego [illegible] abbas de [illegible] ſubſcripſi.

Ego Daniel abbas de [illegible] ſubſcripſi.

Ego Benedictus abbas ſancti [illegible] ſubſcripſi.

Ego [illegible] abbas * de [illegible] ſubſcripſi.

Ego Joannes * [illegible] abbas de [illegible] ſubſc.

Ego Angelus abbas ſancti * Michaelis de [illegible] ſubſcripſi.

Ego [illegible] abbas monaſterii ſancti [illegible] * ſubſcripſi.

Ego [illegible] abbas ſancti * Salvatoris de [illegible] ſubſcripſi.

Ego [illegible] abbas [illegible] ſubſcripſi.

Ego Petrus abbas * S. Petri de [illegible] ſubſcripſi.

Ego M. abbas ſanctæ Mariæ de [illegible] ſubſc.

Ego * [illegible] abbas de [illegible] ſubſcripſi.

Ego Laurentius [illegible] * [illegible] ſubſc.

Ego [illegible] abbas monaſterii ſancti [illegible] de [illegible] ſubſcripſi.

Ego [illegible] abbas * [illegible] ſubſcripſi.

Ego [illegible] abbas S. Petri de [illegible] ſubſcripſi.

Ego frater Joannes abbas [illegible] Conſtantinopolitanus ſubſcripſi.

Ego [illegible] abbas ſancti Salvatoris [illegible] ſubſcripſi.

Ego Petrus [illegible] abbas [illegible] ſubſcripſi.

Ego Georgius abbas ſancti Petri de [illegible] ſubſcripſi.

Ego Antonius abbas ſancti Salvatoris & [illegible] * [illegible] ſubſcripſi.

Ego abbas ſanctæ Mariæ de * [illegible] ſubſcripſi.

Ego abbas * ſanctæ [illegible] ſubſcripſi.

Ego [illegible] abbas S. Jacobi de [illegible] ſubſc.

Ego [illegible] abbas ſanctæ Mariæ de * [illegible] ſubſcripſi.

Ego [illegible] abbas ſancti [illegible] de [illegible] ſubſcripſi.

Ego frater Gulielmus generalis Minorum ſubſc.

Ego frater [illegible] generalis Auguſtinenſium ſubſcripſi.

Ego [illegible] generalis Vallis [illegible] ſubſc.

Graece.

Subſcriptiones Græcorum.

Joannes Palæologus in Chriſto Deo fidelis rex & imperator Romanorum.

Antonius humilis archiepiſcopus Heracleæ, [illegible] Epheſi [illegible], & [illegible] ſanctiſſimi Philotheï patriarchæ Alexandriæ, ſubſcripſi.

Gregorius [illegible] protoſyncellus, [illegible] patriarchæ Alexandriæ, ſubſcripſi.

Iſidorus archiepiſcopus Kioviæ [illegible] Ruſſiæ, ac locumtenens apoſtolicæ ſedis ſanctiſſimi patriarchæ Antiocheni domini Dorothei, [illegible] ſubſcripſi.

Dorotheus archiepiſcopus Mitylenæ, locumtenens apoſtolicæ ſedis ſanctiſſimi patriarchæ Hieroſolymitani Joachimi, ſubſcripſi.

Dorotheus archiepiſcopus Trapezuntis ſubſcripſi.

Metrophanes archiepiſcopus Cyzici ſubſcripſi.

Beſſarion [illegible] archiepiſcopus Nicænus ſubſcripſi.

Marcus archiepiſcopus [illegible] ſubſcripſi.

Methodius [illegible] archiepiſcopus Lacedæmoniæ ſubſcripſi.

Ignatius archiepiſcopus Tornovi ſubſcripſi.

Dorotheus archiepiſcopus [illegible] ſubſcripſi.

[illegible]

Hic deerat ipſius Roſſiæ.

[illegible]

Aliis decretis ſolemniter, & ſubſcriptis, Græci ad patriam reverſuri diſcedunt Florentia.

ANN. XI. HIS omnibus expeditis, [illegible]

A [illegible]

[illegible]

[illegible]

Hæc decreta fidei per orbem transmissa, & in primis ad patriarcham Alexandrinum, sic etiam responsisse habetur in Vaticano codice:

Litera patriarchæ Alexandrini ad sanctissimum dominum Eugenium papam IV.

Philotheus miseratione divina papa & patriarcha magnæ civitatis Alexandriæ [illegible]

PATER beatissime, pater beatissime, religiosissime, [illegible]

[illegible]

[illegible]

Philotheus miseratione divina papa & patriarcha magnæ civitatis Alexandriæ & totius Ægypti.

NOTÆ HORATII IUSTINIANI

[illegible]

[illegible]

PARS TERTIA
ACTORVM SACRI OECVMENICI
CONCILII FLORENTINI
POST DISCESSVM GRÆCORVM.

[illegible]

[illegible] Moyſes, [illegible]

Veritates [illegible] Eugenius papa IV. [illegible] Moyſes, [illegible] Conſtantienſi [illegible]

Veritas de poteſtate concilii generalis, [illegible] Conſtantienſe & hoc Baſileenſe generale concilium eſt veritas fidei catholicae.

Veritas haec, quod papa concilium generale [illegible] veritas fidei catholicae.

Veritati hoc [illegible] pertinaciter repugnans, eſt cenſendus haereticus.

[illegible]

Eugenius epiſcopus ſervus ſervorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

MOYSES vir Dei, populi ſibi commiſſi ſalutem zelans, verenſque ne ob ſeditionem ſchiſmatis Core, Dathan, & Abiron, in Dei [illegible] populum, ſi illos [illegible] jubente domino dixit ad plebem multitudinem: *Recedite a tabernaculis impiorum hominum, & nolite tangere quae ad eos pertinent, ne involvamini in peccatis eorum.* Num. 16 [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

NOTÆ HORATII IUSTINIANI

[illegible]

[illegible]

[illegible]

III. Hoc eodem anno [illegible] [illegible]

Post [illegible] Armeniis [illegible]

[illegible]

De hac eadem [illegible]

[illegible]

Quid autem [illegible]

Mandatum [illegible]

[illegible]

CONSTANTINUS [illegible] Christi [illegible] Cilicia [illegible]

[illegible]

Scripta [illegible] anno domini 1438.

[illegible]

E[illegible]

[illegible]

gaudentque

[illegible]

Gaudio, pater beatissime, [illegible]

[illegible]

Ex Caffa die 1. Decembris, anno domini 1438.

[illegible]

Quid vero Paulus Imperialis [illegible]

Eugenius, &c. [illegible]

Laudanda nobis [illegible]

[illegible]

Mandata itaque patriarchæ Armenorum [illegible]

[illegible]

Profitetur Andreas hoc decretum pro Armenis, [illegible]

[illegible]

Liber

[illegible]

DECRETUM PRO IACOBINIS.

Eugenius episcopus servus servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

Cantate domino, quoniam magnifice fecit [illegible]

[illegible]

In primis igitur ſacroſancta Romana eccleſia, domini & ſalvatoris noſtri voce fundata, firmiter credit, profitetur & prædicat, unum verum Deum omnipotentem, incommutabilem & æternum, Patrem & Filium & Spiritum ſanctum, unum in eſſentia, trinum in perſonis. Patrem ingenitum, Filium ex Patre genitum, Spiritum ſanctum ex Patre & Filio procedentem. Patrem non eſſe Filium, aut Spiritum ſanctum; Filium non eſſe Patrem, aut Spiritum ſanctum; Spiritum ſanctum non eſſe Patrem, aut Filium; ſed Pater tantum Pater eſt, Filius tantum Filius eſt, Spiritus ſanctus tantum Spiritus ſanctus eſt. Solus Pater de ſubſtantia ſua genuit Filium, ſolus Filius de ſolo Patre eſt genitus, ſolus Spiritus ſanctus ſimul de Patre procedit & Filio. Hæ tres perſonæ ſunt unus Deus, & non tres dii: quia trium eſt una ſubſtantia, una eſſentia, una natura, una divinitas, una immenſitas, una æternitas, omniaque ſunt unum, ubi non obviat relationis oppoſitio. Propter hanc unitatem Pater eſt totus in Filio, totus in Spiritu ſancto; Filius totus eſt in Patre, totus in Spiritu ſancto; Spiritus ſanctus totus eſt in Patre, totus in Filio. Nullus alium aut præcedit æternitate, aut excedit magnitudine, aut ſuperat poteſtate. Æternum quippe & ſine initio eſt, quod Filius de Patre extitit; & æternum ac ſine initio eſt, quod Spiritus ſanctus de Patre Filioque procedit. Pater quidquid eſt aut habet, non habet ab alio, ſed ex ſe; & eſt principium ſine principio. Filius quidquid eſt aut habet, habet a Patre, & eſt principium de principio. Spiritus ſanctus quidquid eſt aut habet, habet a Patre, ſimul & Filio. Sed Pater & Filius non duo principia Spiritus ſancti, ſed unum principium: ſicut Pater & Filius & Spiritus ſanctus non tria principia creaturæ, ſed unum principium.

Quoſcumque ergo adverſa & contraria ſentientes, damnat, reprobat & anathematizat, & a Chriſti corpore, quod eſt eccleſia, alienos eſſe denuntiat. Hinc damnat Sabellium, perſonas confundentem, & ipſarum diſtinctionem realem penitus auferentem. Damnat Arianos, Eunomianos, Macedonianos, ſolum Patrem Deum verum eſſe dicentes, Filium autem & Spiritum ſanctum in creaturarum ordine collocantes. Damnat & quoſcumque alios, gradus ſeu inæqualitatem in Trinitate facientes.

Firmiſſime credit, profitetur & prædicat, unum verum Deum Patrem & Filium & Spiritum ſanctum eſſe omnium viſibilium & inviſibilium creatorem, qui quando voluit, bonitate ſua univerſas tam ſpirituales quam corporales condidit creaturas, bonas quidem, quia a ſummo bono factæ ſunt, ſed mutabiles, quia de nihilo factæ ſunt; nullamque mali aſſerit eſſe naturam, quia omnis natura, in quantum natura eſt, bona eſt. Unum atque eumdem Deum veteris & novi teſtamenti, hoc eſt legis & prophetarum atque evangelii profitetur auctorem, quoniam eodem Spiritu ſancto inſpirante, utriuſque teſtamenti ſancti locuti ſunt, quorum libros ſuſcipit & veneratur, qui titulis ſequentibus continentur. Quinque Moyſis, id eſt, Geneſi, Exodo, Levitico, Numeris, Deuteronomio; Joſue, Judicum, Ruth, quatuor Regum, duobus Paralipomenon, Eſdra, Nehemia, Tobia, Judith, Heſter, Job, Pſalmis David, Parabolis, Eccleſiaſte, Canticis canticorum, Sapientia, Eccleſiaſtico, Iſaia, Jeremia, Baruch, Ezechiele, Daniele; duodecim prophetis minoribus, id eſt, Oſee, Joele, Amos, Abdia, Jona, Michæa, Nahum, Habacuc, Sophonia, Aggæo, Zacharia, Malachia; duobus Machabæorum; quatuor evangeliis, Matthæi, Marci, Lucæ, Joannis; quatuordecim epiſtolis Pauli, ad Romanos, duabus ad Corinthios, ad Galatas, ad Epheſios, ad Philippenſes, ad Coloſſenſes, duabus ad Theſſalonicenſes, duabus ad Timotheum, ad Titum, ad Philemonem, ad Hebræos; Petri duabus, tribus Joannis, una Jacobi, una Judæ; actibus apoſtolorum, & apocalypſi Joannis.

Anno Christi 1442.

Pariter Manichæorum anathematizat inſaniam, qui duo prima principia poſuerunt, unum viſibilium, aliud inviſibilium; & alium novi teſtamenti Deum, alium veteris eſſe Deum dixerunt.

Firmiter credit, profitetur & prædicat, unum ex Trinitate perſonam, verum Deum, Dei Filium ex Patre genitum, Patri conſubſtantialem & coæternum, in plenitudine temporis, quam divini conſilii inſcrutabilis altitudo diſpoſuit, propter ſalutem humani generis, veram hominis integramque naturam ex immaculato utero Mariæ virginis aſſumpſiſſe, & ſibi in unitatem perſonæ copulaſſe tanta unitate, ut quicquid ibi Dei eſt, non ſit ab homine ſeparatum; & quicquid eſt hominis, non ſit a deitate diviſum; ſitque unus & idem indiviſus, utraque natura in ſuis proprietatibus permanente, Deus & homo, Dei Filius & hominis filius, æqualis Patri ſecundum divinitatem, minor Patre ſecundum humanitatem: immortalis & æternus ex natura divinitatis, paſſibilis & temporalis ex conditione aſſumptæ humanitatis.

Firmiter credit, profitetur & prædicat, Dei Filium in aſſumpta humanitate ex virgine vere natum, vere paſſum, vere mortuum & ſepultum, vere ex mortuis reſurrexiſſe, in cælum aſcendiſſe, ſedereque ad dexteram Patris, & venturum in fine ſæculorum ad vivos & mortuos judicandos.

Anathematizat autem, execratur & damnat omnem hæreſim contraria ſentientem. Et primo damnat Ebionem, Cerinthum, Marcionem, Paulum Samoſatenum, Photinum, omneſque ſimiliter blaſphemantes, qui percipere non valentes unionem perſonalem humanitatis ad Verbum, Jeſum Chriſtum dominum noſtrum verum Deum eſſe negaverunt, ipſum purum hominem confitentes, qui divinæ gratiæ participatione, quam merito ſanctioris vitæ ſuſceperat, divinus homo diceretur. Anathematizat etiam Manichæum cum ſectatoribus ſuis, qui Dei Filium non verum corpus, ſed phantaſticum ſumpſiſſe ſomniantes, humanitatis in Chriſto veritatem penitus ſuſtulerunt. Nec non Valentinum aſſerentem, Dei filium nihil de virgine matre cepiſſe, ſed corpus cæleſte ſumpſiſſe, atque ita tranſiſſe per uterum virginis, ſicut per aquæductum defluens aqua tranſcurrit. Arium etiam, qui aſſerens, corpus ex virgine aſſumptum anima caruiſſe, voluit loco animæ fuiſſe deitatem. Apollinarem quoque, qui intelligens, ſi anima corpus informans negetur in Chriſto, humanitatem veram ibidem non fuiſſe, ſolam poſuit animam ſenſitivam, ſed deitatem Verbi vicem rationalis animæ tenuiſſe. Anathematizat etiam Theodorum Mopſveſtenum atque Neſtorium, aſſerentes, humanitatem Dei Filio unitam eſſe per gratiam, & ob id duas in Chriſto perſonas, ſicut duas fatentur eſſe naturas, cum intelligere non valerent, unionem humanitatis ad Verbum hypoſtaticam extitiſſe, & propterea negarent Verbi ſubſiſtentiam accepiſſe. Nam ſecundum hanc blaſphemiam, non Verbum caro factum eſt, ſed Verbum per gratiam habitavit in carne; hoc eſt, non Dei filius homo factus eſt, ſed magis Dei filius habitavit in homine. Anathematizat etiam, execratur & damnat Eutychem archimandritam, qui cum intelligeret juxta Neſtorii blaſphemiam, veritatem incarnationis excludi, & propterea oporteret, quod ita Dei Verbo unita eſſet humanitas, ut divinitatis & humanitatis una eſſet eademque perſona, & etiam capere non poſſet, ſtante pluralitate naturarum, unitatem perſonæ, ſicut divinitatis & humanitatis in Chriſto unam poſuit eſſe perſonam, ita unam aſſeruit eſſe naturam, volens ante unionem dualitatem fuiſſe naturarum, ſed in unam naturam in aſſumptione tranſiſſe, maxima blaſphemia & impietate concedens, aut humanitatem in deitatem, aut deitatem in humanitatem eſſe converſam. Anathematizat etiam, execratur & damnat Macarium Antiochenum, & omnes ſimilia ſentientes, qui licet vere de naturarum dualitate & perſonæ unitate ſentiret, erravit tamen circa Chriſti operationes, dicens in Chriſto utriuſque naturæ unam fuiſſe operationem, unamque voluntatem. Hos omnes cum hæreſibus ſuis ſacroſancta Romana eccleſia anathematizat, affirmans in Chriſto duas eſſe voluntates, duaſque operationes.

Firmiter credit, profitetur & docet, neminem unquam ex viro feminaque conceptum, a diaboli dominatione fuiſſe liberatum, niſi per meritum mediatoris Dei & hominum Jeſu Chriſti domini noſtri; qui ſine peccato conceptus, natus & mortuus, humani generis hoſtem, peccata noſtra delendo, ſolus ſua morte proſtravit, & regni cæleſtis introitum, quem primus homo peccato proprio cum omni ſucceſſione perdiderat, reſeravit; quem aliquando venturum omnia veteris teſtamenti ſacra, ſacrificia, ſacramenta, cæremoniæ præſignarunt.

Firmiter credit, profitetur & docet, legalia veteris teſtamenti, ſeu Moſaicæ legis, quæ dividuntur in cæremonias, ſacra, ſacrificia, ſacramenta, quia ſignificandi alicujus futuri gratia fuerant inſtituta, licet divino cultui illa ætate congruerent, ſignificato per illa domino noſtro Jeſu Chriſto adveniente, ceſſaſſe, & novi teſtamenti ſacramenta cœpiſſe. Quemcumque etiam poſt paſſionem in lege ſpem poſuiſſe, & illis velut ad ſalutem neceſſariis ſe ſubdidiſſe, quaſi fides Chriſti ſine illis ſalvare non poſſet, peccaſſe mortaliter. Non tamen negat, a Chriſti paſſione uſque ad promulgatum evangelium illa potuiſſe ſervari, dum tamen minime ad ſalutem neceſſaria crederentur; ſed poſt promulgatum evangelium, ſine interitu ſalutis æternæ, aſſerit non poſſe ſervari.

Omnes ergo poſt illud tempus circumciſionem & ſabbatum, ceteraque legalia obſervantes, alienos a Chriſti fide denuntiat, & ſalutis æternæ minime poſſe eſſe participes, niſi aliquando ab his erroribus reſipiſcant. Omnibus igitur, qui Chriſtiano nomine gloriantur, præcipit omnino, quocumque tempore, vel ante, vel poſt baptiſmum, a circumciſione ceſſandum; quoniam, ſive quis in ea ſpem ponat, ſive non, ſine interitu ſalutis æternæ obſervari omnino non poteſt. Circa pueros vero propter periculum mortis, quod poteſt ſæpe contingere, cum ipſis non poſſit alio remedio ſubveniri, niſi per ſacramentum baptiſmi, per quod eripiuntur a diaboli dominatu, & in Dei filios adoptantur, admonet, non eſſe per quadraginta aut octoginta dies, ſeu aliud tempus juxta quorumdam obſervantiam, ſacrum baptiſma differendum,

ſed

sed quamprimum commode fieri potest, debere conferri, ita tamen, quod mortis imminente periculo mox sine ulla dilatione baptizentur, etiam per laicum, vel mulierem, si desit sacerdos, in forma ecclesiae, quemadmodum in decreto Armenorum plenius continetur.

Firmiter credit, profitetur & praedicat omnem creaturam Dei bonam, nihilque rejiciendum, quod cum gratiarum actione percipitur, quia juxta verbum domini, non quod intrat in os, coinquinat hominem; & illam Mosaicae legis ciborum mundorum & immundorum differentiam ad ceremonialia asserit pertinere, quae surgente evangelio transierunt, & efficacia esse desierunt. Illam etiam apostolorum prohibitionem ab immolatis simulacrorum, & sanguine, & suffocato, dicit illi tempori congruisse, quo ex Judaeis atque gentilibus, qui antea diversis ceremoniis moribusque vivebant, una surgebat ecclesia, ut cum Judaeis etiam gentiles aliquid communiter observarent, & esset occasio in unum Dei cultum fidemque conveniendi, & dissensionis materia tolleretur, cum Judaeis propter antiquam consuetudinem sanguis & suffocatum abominabilia viderentur, & esu immolatitii possent arbitrari gentiles ad idololatriam redituros: ubi autem in tantum propagata est Christiana religio, ut nullus in ea Judaeus carnalis appareret, sed omnes ad ecclesiam transeuntes, in eosdem ritus evangelii ceremoniasque convenirent, credentes omnia munda mundis, illius apostolicae prohibitionis causa cessante, etiam cessavit effectus. Nullam itaque cibi naturam condemnandam esse denuntiat, quam societas admittit humana, nec inter animalia discernendum per quemcumque, sive virum, sive mulierem, & quocumque genere mortis intereant; quamvis pro salute corporis, pro virtutis exercitio, pro regulari & ecclesiastica disciplina possint & debeant multa non negata dimitti, quia juxta apostolum, omnia licent, sed non omnia expediunt.

Firmiter credit, profitetur & praedicat, nullos extra catholicam ecclesiam existentes, non solum paganos, sed nec Judaeos aut haereticos atque schismaticos, aeternae vitae fieri posse participes, sed in ignem aeternum ituros, qui paratus est diabolo & angelis ejus, nisi ante finem vitae eidem fuerint aggregati; tantumque valere ecclesiastici corporis unitatem, ut solum in ea manentibus ad salutem ecclesiastica sacramenta proficiant, & jejunia, eleemosynas ac cetera pietatis officia & exercitia militiae Christianae praemia aeterna parturiant. Neminemque, quantascumque eleemosynas fecerit, etsi pro Christi nomine sanguinem effuderit, posse salvari, nisi in catholicae ecclesiae gremio & unitate permanserit.

Amplectitur autem, approbat & suscipit sanctam Nicaenam synodum trecentorum decem & octo patrum, temporibus beatissimi Silvestri praedecessoris nostri & magni Constantini piissimi principis congregatam, in qua impia haeresis Arriana cum suo auctore damnata est, & definitum, Filium Dei Patri esse consubstantialem & coaeternum.

Amplectitur etiam, approbat & suscipit sanctam Constantinopolitanam synodum centum quinquaginta patrum, beatissimi Damasi praedecessoris nostri & Theodosii senioris tempore convocatam, quae ipsius Macedonii anathematizavit errorem, qui Spiritum sanctum non esse Deum, sed creaturam asserebat. Quod damnant, damnat; quod approbant, approbat, & per omnia vult ibidem diffinita, illibata & inconcussa subsistere.

Amplectitur etiam, approbat & suscipit sanctam primam Ephesinam synodum ducentorum patrum, quae tertia est in ordine universalium synodorum, sub beatissimo Caelestino praedecessore nostro & Theodosio juniore convocatam, in qua impii Nestorii est damnata blasphemia, definitumque est, dominum nostrum Jesum Christum veri Dei & veri hominis unam esse personam; & beatam Mariam semper virginem non solum Christiparam, sed etiam Deiparam, hoc est, non tantum hominis, sed Dei genitricem ab omnibus praedicandam.

Damnat autem, anathematizat & rejicit impiam secundam Ephesinam synodum sub beatissimo Leone praedecessore nostro & praefato principe congregatam, in qua Dioscorus Alexandrinus antistes, Eutychis haeresiarchae defensor, & sancti Flaviani Constantinopolitani pontificis impius persecutor, conciliabulum ad approbationem Eutychianae impietatis arte & metu traxit.

Amplectitur etiam, approbat & suscipit sanctam Chalcedonensem synodum, quartam in ordine universalium synodorum, sexcentorum & triginta patrum, temporibus praefati beatissimi Leonis praedecessoris nostri & Marciani principis celebratam, in qua haeresis Eutychiana cum suo auctore Eutyche & Dioscoro defensore damnata est, & definitum est, dominum nostrum Jesum Christum esse verum Deum & verum hominem, & in una eademque persona divinam humanamque naturas integras, inviolatas, incorruptas, inconfusas & indistinctas permansisse, humanitate agente quae hominis sunt, & divinitate quae Dei sunt: quae damnat, damnatum habet; quae approbat, approbatum.

Amplectitur etiam, approbat & suscipit sanctam quintam synodum secundam Constantinopolitanam, tempore beatissimi Vigilii praedecessoris nostri & Justiniani principis celebratam, in qua sanctae Chalcedonensis synodi definitio de duabus naturis & una persona Christi renovata est, multique errores Origenis, suorumque sequacium, praesertim de daemonum aliorumque damnatorum poenitentia & liberatione, reprobati atque damnati sunt.

Amplectitur etiam, approbat & suscipit sanctam tertiam Constantinopolitanam synodum, centum & quinquaginta patrum, quae sexta est in ordine universalium synodorum, temporibus beatissimi Agathonis praedecessoris nostri, & Constantini IV. hujus nominis principis congregatam, in qua Macarii Antiocheni & sequacium haeresis condemnata est, & definitum est, in domino nostro Jesu Christo duas esse perfectas integrasque naturas & duas operationes, duas etiam voluntates, licet unam eandemque personam, cui utraque naturae competunt actiones, divinitate agente quae Dei sunt, & humanitate quae hominis sunt.

Amplectitur etiam, approbat & suscipit omnes alias universales synodos auctoritate Romani pontificis legitime congregatas ac celebra-

Anno Christi 1441.

les & conformitate, & præsentem hanc sanctam Florentinam, in qua inter alios Græcorum & Armenorum sanctissima unio consummata est, & unitas circa utrumque salutaris fidelibus[illegible] [illegible], prout in decretis desuper promulgatis plenius continetur, quorum tenor de verbo ad verbum sequitur.

DECRETUM PRO GRÆCIS.

Eugenius episcopus servus servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

[illegible] *Consentiente ad infra scripta carissimo in Christo filio nostro Joanne Palæologo Romæorum imperatore illustri, & locatenentibus venerabilium fratrum nostrorum patriarcharum, & ceteris orientalem ecclesiam repræsentantibus.*

LÆTENTUR cæli, & exultet terra: sublatus est enim de medio paries, &c.

DECRETUM PRO ARMENIS.

[illegible] *Eugenius episcopus servus servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.*

EXULTATE Deo salutari nostro, jubilate Deo Jacob, &c.

Verum quia in capitulis quæ dederunt Armenorum non est explicata forma verborum, quibus in consecratione corporis & sanguinis domini sacrosancta Romana ecclesia, apostolorum doctrina & auctoritate firmata, semper uti consuevit, illam præsentibus duximus inserendam. In consecratione corporis utitur hac forma verborum: *Hoc est enim corpus meum.* Sanguinis vero: *Hic est enim calix sanguinis mei, novi & æterni testamenti, mysterium fidei, qui pro vobis & pro multis effundetur in remissionem peccatorum.* Panis vero triticeus, in quo sacramentum conficitur, an eo die, an antea coctus sit, nihil omnino refert: dummodo in eius panis substantia maneat, nullatenus dubitandum est, quin post præfata verba consecrationis a sacerdote cum intentione conficiendi prolata, mox in verum Christi corpus transsubstantietur.

Quoniam nonnulli asserunt quartas nuptias tamquam condemnatas respuendas esse, ne peccatum, ubi non est, esse putetur, cum secundum apostolum, mortuo viro mulier sit ab ejus lege soluta, & nubendi cui vult in domino habeat facultatem: nec distinguat, mortuo primo, vel secundo, vel tertio: declaramus non solum secundas, sed tertias & quartas, atque ulteriores, si aliquod canonicum impedimentum non obstat, licite contrahi posse. Commendabiliores tamen dicimus, si ulterius a conjugio abstinentes in castitate permanserint: quia sicut virginitati viduitatem, ita nuptiis castam viduitatem laude ac merito præferendam esse censemus.

His omnibus explicatis, prædictus Andreas abbas nomine dicti patriarchæ, ac proprio, & omnium Jacobitarum, susceptionem hoc synodale decretum cum omnibus suis capitulis, declarationibus, diffinitionibus, traditionibus, præceptis & statutis, omnemque doctrinam in ipso descriptam, nec non quidquid tenet & docet sancta sedes apostolica & Romana ecclesia, cum omni devotione & reverentia suscipit & acceptat. Illos quoque doctores & sanctos patres, quos ecclesia Romana approbat, ipse reverenter suscipit: quascumque vero personas, & quidquid Romana ecclesia reprobat & damnat, ipse pro reprobatis & damnatis habet, promittens tamquam verus obedientiæ filius, nomine quorum supra, sedis apostolicæ ordinationibus & jussionibus fideliter semper obtemperare.

Lecto solemniter in præsenti synodo hoc decreto Latino idiomate, mox in Arabico, præfatus Andreas abbas ipsum Jacobitarum decretum publice Arabice perlegit, atque infra scriptam etiam in scriptis Arabice subjunxit, quæ in Latinum versa sic se habent: Beatissime pater domine Eugeni, sanctæ Romanæ & universalis ecclesiæ summe pontifex, vicarie Christi, quemadmodum Petri successor, & sanctissima universalis Florentina synodus, sicut hoc sanctum decretum unionis cum latinis, etiam sanctum decretum unionis Græcorum & Armenorum, quod jam in vestra præsentia publice lectum est, ego Andreas humilis abbas sancti Antonii, nomine reverendi patris domini Joannis patriarchæ Jacobitarum, habens ipsius decreti per plenam notitiam & intellectionem, cognosco confiteorque omnia in ipsis decretis contenta divinæ ac catholicæ veritati conformissima. Nomine igitur prædicti domini patriarchæ, omniumque Jacobitarum, ac meo, quemadmodum vestra sanctitas accedens, prædictum sanctissimum synodale decretum cum dictis unionis decretis, omnibusque suis capitulis, declarationibus, diffinitionibus, traditionibus, præceptis & statutis, omnemque doctrinam in ipso descriptam, nec non quidquid tenet & docet sancta sedes apostolica & Romana ecclesia, cum omni devotione & reverentia suscipio & accepto. Illos quoque doctores & sanctos patres, quos ecclesia Romana approbat, reverenter suscipio. Quascumque vero personas, & quidquid ipsa Romana ecclesia reprobat & damnat, pro reprobatis & damnatis habeo, pollicens nomine quo supra, ipsum dominum patriarcham Jacobitarum, & meipsum, tamquam veros obedientiæ filios, vestris ac sedis apostolicæ ordinationibus & jussionibus fideliter & semper obtemperaturos.

Datum Florentiæ in publica sessione synodali solemniter in ecclesia domus sanctæ Mariæ Novellæ, apud quam tunc residebamus, celebrata, anno incarnationis dominicæ 1441. pridie Nonas Februarii, pontificatus nostri anno undecimo.

SUBSCRIPTIONES.

Ego Eugenius catholicæ ecclesiæ episcopus.

Adjutor meus & protector meus es tu domine, Ne derelinquas me Deus meus.

Ego Antonius Ostiensis episcopus, cardinalis Bononiensis, manu propria subscripsi.

Ego [illegible] episcopus Portuensis, cardinalis Placentinus.

Ego Nicolaus tituli sanctæ Crucis presbyter cardinalis manu propria me subscripsi.

Ego Dominicus tituli SS. Joannis & Pauli presbyter cardinalis manu propria me subscripsi.

Ego Franciscus tituli sancti Clementis cardinalis & presbyter, sanctæ Romanæ ecclesiæ vicecancellarius.

Ego

Ego [illegible] Marci presbyter cardinalis [illegible] subscripsi.

Ego [illegible] presbyter cardinalis [illegible] subscripsi.

Ego Nicolaus [illegible] presbyter cardinalis [illegible] subscripsi.

Ego G. [illegible] presbyter cardinalis subscripsi.

Ego D. [illegible] apostolicarum [illegible] cardinalis subscripsi.

Ego [illegible] presbyter cardinalis [illegible] subscripsi.

Ego G. [illegible] S. Marci [illegible] presbyter cardinalis subscripsi.

[illegible]

[illegible]

Q [illegible]

[illegible]

Datum Florentiae anno incarnationis dominicae 1441. [illegible] Kalendas Maii, pontificatus nostri anno [illegible].

[illegible]

[illegible] Florentiae die sabbati [illegible] Septembris 1441.

O [illegible]

[illegible]

Anno Christi [illegible]

[illegible]

Datum Hierosolymis die 14. Octobris Anno [illegible]

[illegible]

Eugenius episcopus servus servorum Dei, [illegible]

[illegible]

Datum Florentiae [illegible] Nonas Octobris, anno [illegible]

Num. XIV. Eugenius episcopus servus servorum Dei, [illegible]

[illegible]

Num. XV.

[illegible]

ANNO CHRISTI 1442.

Conſtantinus autem nomen proprium : qui etiam A nomine in præſatis catalogis alii nominantur [illegible].

Cæterum autem Æthiopum cum eccleſia Romana, aliarumque nationum, monumentum Eugenius [illegible] apoſtolicis litteris, omnibus & ſingulis Chriſtianis principibus & prælatis pro [illegible] declaravit.

Num. XXI. *Eugenius epiſcopus ſervus ſervorum Dei, univerſis & ſingulis ſanctiſſimæ in Chriſto filiis, quorumcumque regnorum regibus, venerabilibus quoque fratribus archiepiſcopis, epiſcopis, ac dilectis filiis abbatibus, prioribus, præpoſitis, decanis, archidiaconis, [illegible], archipresbyteris, & aliis eccleſiarum prælatis, earumque vicegerentibus, ac capitulis & conventibus, & aliis perſonis eccleſiaſticis Ciſtercienſis, Cluniacenſis, Præmonſtratenſis, ſanctorum Benedicti & Auguſtini, ac aliorum quorumcumque ordinum, nec non magiſtris & præceptoribus ac fratribus hoſpitalis Mariæ Teutonicorum & Calatravenſium, nec non marchionibus, comitibus & baronibus, ac aliis nobilibus perſonis, inſuper capitaneis, rectoribus, conſulibus, antianis, civitatum, populis, communitatibus & univerſitatibus civitatum, caſtrorum & aliorum locorum, ac univerſis & ſingulis, ad quos præſentes litteræ pervenerint, ſalutem, &c.*

POST quartam expeditionem [illegible] labores a nobis ſuſceptos, in Græcorum unione primum, & poſtea in Armenorum, Jacobitarum, Maronitarum, Æthiopum, Indorum [illegible], & aliarum diverſarum nationum populorum reductione ad [illegible] ſidei catholicæ, non parva nobis impenſa opus fuit, ut legatum apoſtolicæ ſedis nunc [illegible] ad inſtituendum in regno Hungariæ [illegible], quod tam [illegible] factum eſt, ut cariſſimus in Chriſto filius noſter Hungariæ & Poloniæ rex, poſt multas victorias de Turcis Chriſti hoſtibus habitas, illos [illegible] ex Europæ partibus expulit. Quod quidem [illegible] ſolum [illegible] per [illegible] claſſe noſtra, quam magnis cum impenſis noſtris fieri ad Helleſpontum [illegible] dilecti filii [illegible] Venetorum nuper noſtris [illegible] Turcos [illegible] ex Aſia [illegible]. Nunc vero alia graviorem expenſis noſtris [illegible] ſuperveniſſe, inveniendo aliam claſſem ad defenſionem Rhodi, domumque [illegible] a Chriſtianis [illegible] in [illegible] Soldanus, qui [illegible] in Rhodienſes [illegible], earum [illegible] claſſem, [illegible] non ſolum Rhodi [illegible], ſed omnes ſines Chriſtianos uſque ad Italiam [illegible] [illegible]; quamquam dicta claſſis, quam prædicta ratione paravimus, non ſolum Saracenos a Rhodo & aliis Chriſtianorum locis repellere, ſed etiam [illegible] negotio poſſit terra [illegible] ab [illegible] liberanda principatum [illegible] liberationem, dante domino, [illegible] in [illegible] ſpem habemus, ad [illegible] honorem Dei noſtri & propagationem fidei & Chriſtianæ [illegible], debeat [illegible]. Cupientes itaque quod [illegible] domino tanti meriti participes [illegible], [illegible] dilectis filiis fratribus Bartholomæo de Poligni [illegible] dilecto filio [illegible] de Capiſtrano, [illegible], & Leonardo de Pavonio ordinis Mino-

rum, qui [illegible] praeterea, hoc [illegible] in [illegible], per [illegible] [illegible] [illegible], quibus [illegible] [illegible] fidem in [illegible] per [illegible] plenariam [illegible]; & [illegible] [illegible] & [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ſub excommunicationis latæ ſententiæ pœna omnibus & ſingulis prælatis, ad quorum [illegible], [illegible] prædictum [illegible] Bartholomæum, [illegible] & Leonardum, [illegible] [illegible], [illegible] contradicentes, [illegible] noſtra. Datum Romæ apud S. Petrum anno, &c. 1442. VIII. Kalendas Februarii, pontificatus noſtri anno 12.

Extat etiam memoria de unione Æthiopum in [illegible] inſculpta in valvis æneis baſilicæ ſancti Petri tempore ejuſdem Eugenii, nimirum :

Sunt hæc Eugenii monumenta illuſtria quarti,
Excolyiſſe ſuum hæc monumenta ſui.
Ut Græci, Armeni, Æthiopes, hic aſpice, ut ipſam
Romanam amplexa eſt gens Jacobina fidem.

Blondus etiam, qui fuit ejuſdem papæ Eugenii ſecretarius, in primo libro Romæ inſtauratæ numero 58. [illegible] [illegible] Eugenium, qui [illegible] [illegible] fuerunt. Tu [illegible] baſilicæ [illegible], [illegible] [illegible] [illegible], GRÆCORUM, ARMENORUM, ÆTHIOPUM, JACOBITARUM, & aliarum nationum, [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Sed & in epitaphio Eugenii IV. ſepulcri marmorei in eadem baſilica ſancti Petri in verſus legimus, quos refert Panvinius de Eugenio & [illegible] pontificum.

Eugenius jacet hic quartus, cui nobile [illegible]
Teſtantur vitæ ſplendida facta ſuæ.
Iſtius ante ſacros ſe præbuit alter ab [illegible],
Alter ab [illegible] [illegible] [illegible].
Alter, ut antiquam [illegible] Latinis;
Alter, ut [illegible] [illegible] caput.
Quo duce & Armeni [illegible] ſumpſere [illegible], D
Romanam agnovit Æthiopiſque fidem.
Inde Syri ac Arabes, mundique e finibus Indi;
Magna, ſed hæc animo cuncta minora ſuo.
Nam validas [illegible] Teucros jam claſſe parabat :
Dum parat, eſt illum [illegible] ſurte dea.
Qui ſemper [illegible] [illegible] [illegible] honores,
Atque hoc [illegible] [illegible], [illegible], humo.
Sed non [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] pietate,
Nunc hoc Franciſcus [illegible] familiaritate :
[illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] quod [illegible]
[illegible], jam [illegible] ſurgere [illegible] opus.

Dicimus autem ſidei, quod Eugenius [illegible] ab Æthiopibus, non aliud [illegible] [illegible] [illegible], quam [illegible] Jacobitarum, quorum [illegible] [illegible] [illegible].

E *Eugenius autem præſato imperatori Æthiopum [illegible] Romam veniſſe, ſed mortuo [illegible] in vita Eugenii papæ. Anno 1442. [illegible] Octobris [illegible] [illegible] [illegible] Ægypto [illegible] [illegible] [illegible] Æthiopiæ, vulgo preſbyterum Johannem vocitant, [illegible] [illegible] [illegible] Romam venit, & ibi [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] ſancti Angeli, & [illegible] [illegible], [illegible] [illegible], [illegible] baſilicam ſancti Petri, ubi [illegible] [illegible]. [illegible] ad [illegible] Lateranum in Concilio, & poſtea [illegible] apoſtolicorum, & [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].*

Extant et [illegible] [illegible] tempore Eugenii papæ IV. [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

Nulli ergo, &c. nostræ confirmationis & ordinationis infringere, &c. Si quis autem, &c.

Datum Laterani in publica sessione [illegible] anno incarnationis dominicæ 1444. [illegible]

Sequitur confessio pro Chaldæis & Maronitis, cum sua Lateranensi approbatione simul.

Eugenius episcopus servus servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

BENEDICTUS sit Deus & Pater domini nostri Jesu Christi, [illegible]

[illegible]

[illegible]

OBSERVATIO HORATII IUSTINIANI AD LECTOREM

[illegible]

BESSARION

SANCTÆ ROMANÆ ECCLESIÆ

[illegible]

CAPUT I.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

CAPUT II

[illegible]

[illegible]

[illegible]

CAPVT III.

Rationes Latinorum, quibus probatur, quod licet veritatem addere symbolo.

[illegible]

[illegible]

A [illegible]

B [illegible]

CAPUT IV.

[illegible]

C [illegible]

CAPUT V.

[illegible]

D [illegible]

E [illegible]

CAPUT VI.

CAPVT

CAPVT VII.

Argumentis probatur, Spiritum ſanctum ex Patre per Filium, & ex Patre Filioque procedere.

[illegible]

[illegible]

Trinitate, Filium posteriorem Patre tanquam causatum ab eo, & Spiritum Filio posteriorem tanquam causatum ab eo, probat videlicet Gregorium Nyssenum ita intelligendum, & terminationem trium personarum ordinem proponens, ut primo sermone contra Eunomium libro, proportionem quandam Filii ad Patrem, & Spiritus ad Filium facit. Patrem quidem divina consideratione prius solum praeintelligi ante Filium, non autem tempore: & idem non posse fieri, quod non sit coaeterni: Filium autem & ipsum praeintelligi ante Spiritum ratione causalitatis, & non aliter. Ita ut clare pateat per hanc sanctam doctrinam, Filium causam esse Spiritus. Quemadmodum enim, inquit, coniungitur Patri Filius, ita & Spiritus coniungitur Filio: & rursus, quemadmodum Patri praeintelligitur ante Filium, non aliqua temporali distantia, seu ratione, sed intelligentia, ratione causalitatis; ita & Filius praeintelligitur ante Spiritum sanctum intellectione, ratione causalitatis.

Item cum in rebus humanis sensibilibus non omne exemplar alicujus causa etiam ejus est (in intellectu enim exempla eorum non sunt etiam effective causa eorum) attamen quod intelligitur est aliquod exemplar etiam in ipsis rebus humanis, causa est imaginis cujus exemplar est: multo igitur magis in divinis, ubi & omnia alia, & ipsum exemplar naturaliter comparatur [illegible] quod in divinis personis aliquod exemplar est, & causa ejus est, cujus est exemplar: ut ille magnus Gregorius Thaumaturgus asserit, & inde [illegible], Filium exemplar Spiritus dicit. Patet igitur quod etiam causam ejus eum ponit. Hoc idem a Basilio etiam probari potest. Magnus enim Basilius exemplar Filii Patrem ponit in quinto contra Eunomium. Gregorius vero praedictus in [illegible] quae [illegible]. Hostes & alios a catholica fide sunt, qui Filium exemplar Spiritus dicunt; Filium exemplar Spiritus [illegible], ut Basilius Patrem tanquam causam Filii, ejus exemplar ponit: igitur Gregorius etiam Filium tanquam causam Spiritus, ejus exemplar asserit.

Item sanctus Basilius, & plerique alii doctores Filium imaginem Patris, Spiritum imaginem Filii dicunt: Filium [illegible] operationem Patris, Spiritum operationem Filii: Filium verbum Patris, Spiritum verbum Filii: Filium sapientiam Patris, Spiritum sapientiam Filii: sed secundum ista omnia dicunt Filium esse Patris tanquam ex Patre: igitur & Spiritum sanctum secundum eadem dicunt esse Filii, tanquam ex Filio.

Item si Spiritus non esset ex Filio, non distingueretur ab eo personaliter: quod cum falsum & absurdum sit, restat ut ex Filio sit. Quod autem non distingueretur ab eo personaliter, si non esset ex eo, sic patet. Ubique causa, vel principium aliquod est duplex: aut dicitur principium quo & cujus. Verbi gratia ut quod, aliud ut quo; puta forma quae est in anima fabri, qua similem facit effectivum id quod facit. Quare omne agens simile sibi agit secundum formam qua agit. Verbi gratia, hujus imaginis causa est & ipse pictor, tanquam quod, & forma in anima pictoris, tanquam quo, cui similem pictor facit imaginem. Simili modo etiam in divinis personis Pater quidem, hoc est ipsa divina persona, est causa tanquam quod; divina vero ejus essentia tanquam quo: haec enim est forma, cui similia sunt quae ex eo producuntur. Quare Filius quoque & Spiritus sanctus consubstantiales ei sunt, ex quo [illegible] quidem producunt sicut producit forma qua producit. Deus vero & Pater producit Filium & Spiritum divina essentia: & idem consubstantialia sibi producit. Si igitur Pater solus producit Spiritum secundum eos qui transferunt, tunc nulla differentia esset Filio a Spiritu sancto, cum nulla sit differentia nec in producente (idem enim est Pater) nec in forma qua producit (est enim eadem divina essentia) nec in ipsis productis: sunt enim ejusdem formae, [illegible] & communis divinitatis, praesertim cum sint materia [illegible], ex qua differentia fieret. Ex quibus sequeretur, nullam esse eorum distinctionem alteram. Restat igitur aut Spiritum esse Filii causam, aut Filium Spiritus, ad hoc ut sit distinctio. At primum non est: igitur secundum est verum.

Item quia in divinis a causa esse significatur: cujus causa est beatus Joannes Chrysostomus ad [illegible], quemadmodum ejusdem esse [illegible] qui mittit & qui mittitur, in [illegible] super Joannem sic [illegible] Rursus ad eos [illegible] intelligas, quod haec libro dicta sunt, ut & causam sciamus, & non incidamus in Sabellii errorem; sed Spiritum mittunt ex Filio, igitur ex eo est.

Item alia motiva potentia cum sit & in Patre & in Filio, secundum quam ambo mittunt Spiritum sanctum, quam etiam multi concedunt, aut eadem est in Patre & Filio, aut alia & alia; sed si alia & alia, erit & major & minor, & consequenter inaequales divinitas: quare nec una potentia, nec una eorum operatio erit. Et cum quaelibet potentia diversa, essentia quoque eorum diversa sint, diversa & aliena essentia erunt Patris & Filii. Sed haec omnia absurda, & contra catholicam fidem sunt: non igitur est alia & alia; igitur eadem: sed in Patre potentia mittendi Spiritum sanctum est eadem cum potentia spirandi illum: semper enim spirat Pater Spiritum sanctum, & spirans illum mittit. Igitur etiam Filius simul cum potentia spirandi, & spirans illum mittit; ergo & Filius sancti Spiritus est productivus. Ita vero, quam quidam alium secundum & temporalem assignant, tam nihil est, tam etiam per praedictum solvitur rationem. Quamquam nonnulli [illegible] hanc dupliciter processionem argumentantur, tamen dato etiam, quod sit aliqua secunda missio quae communis sit Patri & Filio, secundum Patrem esse & similem ei habebit: nihil enim eorum quae communia sunt Patri & Filio, differunt in altero eorum est. Sed Pater mittendi potentiam habet unam, cum potentia spirandi: igitur & Filius cum spirandi potentia habebit potentiam mittendi.

Item quod natura alicujus est, etiam ex eo est secundum quod illius esse dicitur. Spiritus vero sanctus est Filii, & patet quod naturae suae etiam patres dixerunt, vel in Scriptis. Est igitur Spiritus sanctus, ut Spiritus sanctus, videlicet in divina persona in Trinitate, ex Filio.

Item Spiritus sanctus est nomen relativum. Dicitur enim Spiritus Patris, Spiritus Filii. Nomen autem relativum, non dicitur alicujus. Nullum autem

rum abſolutum, ſecundum quod ſignificatur a nomine, Spiritus dicitur, ſed ſecundum acceptionem relativam: quemadmodum homo, cum ſit abſolutum, non dicitur alicujus homo ſecundum quod homo, ſed ſervus, vel filius: ſed Spiritus, ſecundum ſignificationem hujus nominis Spiritus, dicitur Spiritus Filii, quemadmodum & Patris. Eſt igitur relativum, & conſequenter refertur ad ſpiratorem. Eſt igitur Spiritus Patris & Filii tanquam a ſpiratoribus & producentibus ſuum. Quod ſi quis dicat, Ideo dicitur Spiritus Filii, quia ab eo mittitur, falſa ratio eſt: e contrario namque quia ipſius eſt, mittitur [illegible] cauſa poſterioribus. Prius autem eſt quod Spiritus ſit Spiritus Filii, poſterius vero quod mittatur ab eo. Sive enim etiam temporaneam miſſionem dicas, poſterius eſt abſque dubio quam quod ſit ipſius Spiritus; ſiquidem hoc aeternum eſt. Sive aeternam miſſionem intelligas, hoc etiam modo mittere prius intelligitur, quod Spiritus ſit Spiritus Filii: quia eſſe quidem Spiritum Filii Spiritum, intelligens eſt habere; mittere vero et dare [illegible] prius intelligitur quam dare. Quare pro nobis haec [illegible]. Quia enim miſſio eſt quae Spiritus, natura illum mittit: proceſſio enim naturalis ac aeterna, quae aut per generationem, aut per ſpirationem fit, haec autem non fit per generationem, relinquitur quod eſt per ſpirationem. Mittit igitur ex ſe Filius Spiritum, eſt ejus ab eo Spiritus.

Item Spiritus ſanctus accipit a Filio: *Ille enim*, ait, *ex meo accipiet*. Quod autem accipit, eſt ejus eſſentia: non enim eſt aliud ipſe, aliud ejus eſſentia; eſſet enim compoſitum. Cum igitur ſummo ſimplex ſit, eſſentiam ſuam & eſſe accipit ex Filio. Hoc enim quod dicit, *Ex meo accipiet*, non quemadmodum aliqui putant, ex meo Patre intelligendum eſt. Primo, quia haec locutio neque Graeca, neque Latina eſt. Nam ſi cum dicit, *ex meo*, ſubintelligendum eſſet, Patre; hoc, meo, eſſet pronomen genitivi maſculini; nullus autem vel in Graeca vel in Latina lingua [illegible] pronomen ponit, niſi cum additione, meus Pater, vel meus amicus, aut meus ſervus, vel dominus, dicitur. Meus enim ſimpliciter abſque additione non [illegible] partem quam [illegible] ſignificat. Deinde ab ipſa [illegible] haec ratio vera probatur. *Omnia enim*, inquit, *quaecumque habet Pater, mea ſunt. Ideo dixi, ex meo accipiet, & annuntiabit vobis*. [illegible] argumentum: Spiritus accipit ex iis quae Patris ſunt: ſed omnia Patris mea ſunt: igitur Spiritus accipit ex meo, vel ex me. Et cum quae ſunt [illegible] propter ſummam ſimplicitatem, accipiendo de [illegible], accipit ex eo. Hoc autem Gregorius ſanctus quoque & Athanaſius eſt [illegible]: *Non enim verbum a Spiritu accipit, ſed Spiritus a Verbo*. Quid igitur accipit a Filio, conſiderandum eſt, Puto quod ſapientiam & ſcientiam. *Ex meo enim*, inquit, *accipiet & annuntiabit vobis*. Annuntiare enim nihil aliud eſt, quam docere & illuminare apoſtolos: hoc autem eſt ſapientiae opus: igitur ſapientiam a Filio accipit Spiritus. Quid igitur? abſque ſapientia ſpiratus ſuit a Patre, & ideo opportebat a Filio accipere ſapientiam: aut aliud eſt ejus eſſe, aliud ſapientia? At haec abſurda ſunt. Idem enim eſt ſapientia & eſſe ipſi: & a quo accipit eſſe, ab eodem etiam accipit ſapientiam: & cum ſcientia, & accipit eſſe & ſubſiſtere, etiam accipit ſapientiam. Cum igitur ſapientiam a Filio quoque accipit, ipſum eſſe & ſubſiſtere ſimul ab eo accipit. Igitur Filius etiam eſt ei cauſa eſſendi, quemadmodum & Pater.

Item ſi Spiritus accipit a Filio, ergo Filius dat: [illegible] ipſum dare in divinis perſonis ſignificat idem quod producere. Conjunctiones namque illud [illegible] exponunt, *Omne judicium dedit Filio*, [illegible], quod dedit idem eſſe ac quod generavit. [illegible] ſignificarent. Quemadmodum enim Pater habet vitam in ſemetipſo, ita dedit Filio vitam habere in ſemetipſo. Quid igitur, primo genuit eum, & deinde dedit ei vitam? [illegible] genitus eſt. Sed [illegible] ſimul cum [illegible] genitus [illegible] hoc dixit. Quemadmodum igitur dedit ei vitam, pro eo quod genuit eum viventem, intelligendum eſt; ita & illud, Dedit ei judicium, pro eo quod judicem eum genuit, exponendum eſt. Similiter igitur cum Filius dat Spiritui ſapientiam, producit illum ſapientem, eſſe ſcilicet & ſubſiſtentiam ei dans, quam accipit cum ſpiratur ab eo. Igitur ſpirationis Spiritus etiam Filius cauſa, [illegible] eſt.

Item Filius de ſe quidem ipſe dicit: *Quae audivi a Patre meo, annuntiavi vobis*. De Spiritu vero: *Non enim loquetur a ſemetipſo, ſed quaecumque audiet loquetur*. Quod igitur ſignificat de Filio hoc, quod audit a Patre, idem & de Spiritu ſignificat, ipſum audire: ſed de Filio ipſum audire ſignificat eſſe a cauſa, & ipſum genitum. Audire enim nihil aliud eſt, niſi ſapientiam & ſcientiam accipere. Filius autem non primo natus, deinde poſtea accepit ſcientiam, vel ſapientiam; ſed natus eſt ſapiens, ex ipſo genitore accipiens ſcientiam & ſapientiam, & cetera omnia, quae alias ſunt [illegible] ejus eſſentia. Hoc igitur accipit a Patre cum audit illum, & audire ejus genitum eſt. Igitur & audire Spiritus ſancti non ſignificat, niſi quod a cauſa eſt, & ſpiratorem ejus. Quae autem audit, ab eo etiam procedit: ſed non ſolum a Patre audit, ſed etiam a Filio, quod ex ipſis verbis ſubſequentibus apparet, ubi dicit: *Ex meo accipiet, & annuntiabit vobis*. Annuntiandi namque cauſa eſt ipſum audire: ac ejuſdem annuntiandi quoque hoc cauſa eſt, quod ex Filio accipit. Quare ex Filio accipere, vel audire, nihil aliud denique eſt, videlicet annuntiandi, cauſa eſt. Igitur in divinis idem eſt audire & accipere; & cum accipiat ex Filio, igitur audit etiam ex eo. Ejuſdem ſententiae ſanctus etiam Baſilius eſt in regula monaſtica, de Spiritu ſancto dicens: Qui docet & ſuggerit omnia quaecumque audit a Filio. Cum igitur audit a Filio, etiam procedit ex eo; quod ejus audire, idem eſt quod procedere, ut diximus eſt.

Item aliud Patrem, aut genitum, [illegible] in ſe rationem [illegible]: eſſe autem Spiritus Filium: ſed Filius [illegible] ſimpliciter habet quae & Pater, praeterquam quod genuit, vel quod ſit Pater. Dixit enim ſanctus Cyrillus in ſecunda ad Hermiam: Conſiderans ordinem Filium Patri, & omnia quaecumque aequali habitudine [illegible], praeter ipſum genitum: [illegible] ſoli Deo & Patri [illegible] in ſancta Trinitate, in Filio [illegible] ſancti

[illegible]

CAPVT VIII

[illegible]

[illegible]

CAPUT IX.

[illegible]

[illegible]

Idem [illegible]

[illegible]

BESSARIONIS ARCHIEPISCOPI
Nicaeni etiam dogmatica de unione, Florentiae habita ad Graecos.

SACRUM ac oecumenicum Dei patrum [illegible] *Vide Graece & Latine* [illegible] *sessione* [illegible] *concilii Florentini, pagina* [illegible] *tomi XIII.* [illegible] C

BESSARIONIS ARCHIEPISCOPI
Nicaeni declaratio aliquorum vocabulorum, quae in oratione sua dogmatica de unione ad Graecos Florentiae habita continentur, & quae cum eodem sensu apud Latinos sunt in usu, sunt apud Graecos.

NOTANDUM primo, quod sancti doctores [illegible] *Vide* [illegible] *concilii Florentini pagina huius tomi XIII.* [illegible] D.

IN CONCILIUM FLORENTINUM OECUMENICUM [illegible]

CAPUT X.

Brevis epilogus omnium quae dicta sunt in hoc opere.

EGO quidem tua gratia, [illegible]

NOTAE SEVERINI BINII.

[illegible]

[illegible]

Seſſio XIII.

Seſſio XIV.

Seſſio XV.

Seſſio XVI.

Seſſio XVII.

publico

[illegible]

DISSERTATIO PHILIPPI LABBE, S. J.

[illegible] Roberti Creyghton [illegible]

[illegible]

[illegible]

*** Constitutio [illegible] Henrici Chicheley Cantuar. archiep. [illegible]

CUM [illegible]

[illegible]

OBSERVATIO ALTERA PHILIPPI LABBE. S. I.

[illegible]

[illegible] ... apud ecclesias ... pronunciari ... temporibus ... [illegible] ... appellatione ... [illegible]

Anno Christi 1440.

[illegible] ... ut in omnibus & singulis ... [illegible] ... publicari.

CAPITULA

I.

Quia pastoralis sollicitudinis incumbit, subditis providere, ne ab ignotis seducantur, quod [illegible] temporibus [illegible] [illegible]

II.

Ne quisquam laicus vocetur per literas [illegible] [illegible]

III.

Quia privilegium fori ecclesiae est [illegible] [illegible]

CONCILIUM FRISINGENSE IN CAUSA ECCLESIASTICARUM

constitutionum tempore Nicodemi de Scala episcopi celebratum anno domini MCCCCXL. sub Eugenio papa IV.

TITULI CAPITULORUM.

I. *De clericis peregrinis & ignotis.*
II. *De judiciis.*
III. *De foro competenti.*
IIII. *De vita & honestate clericorum.*
V. *De cohabitatione clericorum & mulierum.*
VI. *De clericis non residentibus in ecclesiis vel praebendis.*
VII. *De praebendis & dignitatibus.*
VIII. *De non conferendis praebendis & ecclesiis non vacantis.*
IX. *De rebus ecclesiae non alienandis.*
X. *De sepulturis.*
XI. *De decimis.*
XII. *De regularibus & eorum statu.*
XIII. *De jure patronatus & advocatis ecclesiarum.*
XIV. *De [illegible].*
XV. *De [illegible] festis & [illegible] diebus dominicis.*
XVI. *De celebratione missarum.*
XVII. *De baptismo.*
XVIII. *De custodia eucharistiae, chrismatis & aliorum sacramentorum.*
XIX. *De clandestina desponsatione.*
XX. *De simonia, & ne aliquid pro spiritualibus exigatur vel promittatur.*
XXI. *De Judaeis.*
XXII. *De usuris & usurariorum poenis & [illegible].*
XXIII. *De poenis.*
XXIV. *De poenitentiis & remissionibus.*
XXV. *De sententia excommunicationis, interdicti & suspensionis.*
XXVI. *De publicatione statutorum, & eorum copia habenda.*

PRAEFATIO.

Ad laudem & gloriam Dei omnipotentis, [illegible] Nicodemus [illegible] gratia episcopus Frisingensis [illegible] [illegible]

[illegible]

IV.

[illegible]

V.

Volumus constitutionem [illegible]

Sacroſancta generalis ſynodus Baſilienſis in Spiritu ſancto legitime congregata univerſalem eccleſiam repræſentans, ad perpetuam rei memoriam.

QUICUMQUE clericus cujuſcumque fuerit, [illegible]

VI.

VII.

VIII.

IX.

[illegible]

X.

[illegible]

XI.

[illegible]

XII.

[illegible]

XIII.

[illegible]

[illegible]

XIV.

[illegible]

XV.

[illegible]

XVI.

[illegible]

Eugenius episcopus servus servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

[illegible]

[illegible]

XVII.

[illegible]

XVIII.

[illegible]

XIX.

XIX.

[illegible]

XX.

[illegible]

XXI.

[illegible]

XXII.

[illegible]

MULTA contra [illegible]

[illegible]

XXIII.

[illegible]

XXIV.

[illegible]

XXV.

[illegible]

Anni Domini 1440

A si qui hæc causa intimandi confirmatione subjacere, seu receperint, modicum suspendi ædem poterit. Itaque quod etiam contingat præsentibus per literam secretam domino papæ non fieri, nihilo minus diœcesanus secundum formam hujus decreti & supra diœcesanam valeat fieri, & subitas absolutionem, neque, propterea quod ille per sacram confessionem præviam non facta, quovis modo valeat impediri. Item decretum decimaquarta sessione, de conciliis synodalibus & provincialibus observandis, quod incipit, Sicut hæc sancta synodus quondam, &c. Item decretum decimaquarta sessione, de Judæis & neophytis, quod incipit: Sacrorum nostri Jesu Christi sequens vestigia, &c. Item omnia saluberrima decreta vicesima sessione, quorum primum disponit de publicis concubinariis, & incipit: Quicumque clericus, capitulumque, &c. Secundum, de modo communicandi his qui decernunt excommunicati, suspensi vel interdicti, & incipit: Ad vitandum scandala, &c. Tertium, de modo & forma ponendi interdictum in locis, & divina celebrandi, & incipit: Ut huic etiam territoriali, &c. Similiter decreta vicesimaprima sessione, quorum primum nullo annis. Circa hoc tamen disponunt dictam constitutionem decretum, quod non intendit per hoc decretum C prohibere, quando facta vacante de solemni, & quod tempore receptionis beneficii solutum est solet solvitur vel pro communi reddita, vel simili causa, vel aliis tamen donationibus, & non ad primum communium professionum convertendum. Secundum decretum vicesimaprima sessione disponit de pacificis possessoribus non molestandis, & incipit: Quicumque non violentus. Tertium autem quomodo divinum officium sit in ecclesia celebrandum, & incipit: Si quis principum saecularis. Quartum præcedit quo tempore debet quis esse in choro, & incipit: Qui in canonicis. Quintum, qualiter tanta aliorum hora canonica sunt dicendæ, & incipit: Quicumque vero, &c. Sextum, de his qui tempore divinorum vagantur per ecclesiam, & incipit: Quicumque in ecclesia. Septimum, quod tabula pendeat in choro, & incipit: Ut cuncta in domo Dei ordinate, &c. Octavum, quod in missa tenetur Credo, & quod non basse legatur missa, & incipit: Abolitum aliquorum consuetudinem. Nonum, de pignorantibus cultum divinum, & incipit: Abolitam etiam illam abusum, &c. Decimum, de capitulis tempore missæ non tenendis, & incipit: Prohibet hæc sancta synodus. Undecimum, de spectaculis non faciendis in ecclesia, & incipit: Turpem etiam illum, &c. Similiter decretum de numero & qualitate cardinalium, de quo in vicesimatertia sessione, & incipit: Cum summus pontifex, &c. Item decretum ejusdem vicesimatertiæ sessionis, de electionibus &c, (ex quo tantum pastor exstitit) & incipit: Licet autem hæc sancta synodus, &c. Item decretum ejusdem sessionis, per quod [illegible] reservationes abolentur, & incipit: Et quia multiplices. Circa hæc tamen disponit [illegible] concilium per communem observantiam, quod propter supradictam hierarchiam in dicto decreto sibi reservata semel vel eadem sponte annis annis, nihilque ordinaria contrario valeatis, quæsque A provisis a papa infra quintum mensem ordinario sunt providendum, sola parte prohibendi parte, infra annum deberet. Item decretum sessionis ejusdem tollens Clementinam. Literis de probat. & incipit: Licet ex apostolicis, &c. Itaque decreta tricesimæ sessionis de communione sacramenti eucharistiæ, & incipit: Ut hæc tenus videatur, &c. Item decretum de sollemnitatibus festorum conceptionis Virginis, & incipit: Elucidantibus divinæ gratiæ, &c. Item alia decreta, de quibus incidentes in ordine primo tenentur hujusmodi. Supplicatur tamen sive conciliis in decretis digeruntur, quod neque alium decretorum non vel etiam anteriores sedentibus ordinantur tempori Lateranensis concilii, quæque non ipsius lapsibus non habent B locum principaliter.

XXVI.

Quia hæc statuta non mediocri observatione, & ita quilibet ignorantiam valeat allegare, sed ut subditis possint in sua singula ecclesia intimari, sub excommunicationis pœna præcipimus & injungimus omnibus abbatibus, præpositis, prælatis, & decanis, ut constitutionem prædictarum & copiam habeant ex plenius habeant, & ea per se ipsos in vulgari ad verbum abbates & populis, ammonentes singulos parochiales & curatos regulariter, & præponit C sive decani cathedralis & collegiatarum ecclesiarum, canonicos in suis collegiis; decani vero diœcesis in conventu, collegio sive capitulo, suis conventibus ostendere, etiam transgressores, superius publicent, & publicatas, aut publicari & publicari faciant. In horum tenore, istiusque superioris constitutionem tenentur observantiam habentes diligentiam, pœnis taxatis pervenerunt.

Acta conclusa & approbata fuit hæc a sacra synodo nostra episcopali, in ecclesia nostra parrochiali præsidentibus, in aula nostra episcopali Frisingensi, die Veneris, quadragesima Septembris, anno Domini millesimo quadringentesimo quadragesimo, in quo mensa sub suis gestu tubam D & subdiaconium, sigillum venerabili nostri passione librorum est appensum.

Forma juramenti fidei per testem synodalem præstari.

Ego N. juro, quod omnia & singula quidquam mali, aut audiero, aut publicanda corporalis sunt, quod contra voluntatem Dei & contra Christianitatem in ista parochia, ubi in illo vero decanatu, (si decanus juret) factum sit aut factum erit, & in diebus meis intellexero, contra ad notam cognitionem quemcunque modo pervenerit, si fatio, aut nobis mali fuerit E synodalem esse etiam; & ad consiliarium episcopi pervenerit, quod ego nec propter amorem, nec propter timorem, nec propter pretium, nec propter gratiam, nullorum ad quem episcopatus aut quo nullo, sic hoc reperiret judicium, quod domini nec in hoc contingeret. Sic me Deus adjuvet, & hæc sancta Dei evangelia: (si presbyter est) Alias sic: Et Deus sanctorum consuetudine

ROTHOMAGENSE CONCILIUM [illegible]

[illegible]

[illegible]

C[illegible]

I.

[illegible]

II.

[illegible]

III.

[illegible]

IV.

[illegible]

V.

[illegible]

VI.

[illegible]

VII.

[illegible]

VIII.

[illegible]

IX.

[illegible]

X.

[illegible]

XI.

[illegible]

XII.

[illegible]

Anno Christi 1445.

[illegible]

XIII.

Item quod [illegible]

XIV.

Item quod beneficia [illegible]

XV.

Item quod [illegible]

XVI.

Item quod ipsi [illegible]

XVII.

Item inhibet ipsa Synodus [illegible]

XVIII.

Item ordinat ipsa Synodus [illegible]

XIX.

Item monet eadem Synodus [illegible]

XX.

Item cum [illegible]

XXI.

Item ordinat ipsa Synodus [illegible]

XXII.

Item inhibet ipsa Synodus [illegible]

XXIII.

Item statuit eadem Synodus [illegible]

XXIV.

Item quod [illegible]

XXV.

Item quia [illegible]

XXVI.

Item prohibet ipsa Synodus [illegible]

XXVII.

Item inhibet [illegible]

XXVIII.

Item statuit Synodus [illegible]

[illegible]

XXIX.

[illegible]

XXX.

[illegible]

XXXI.

[illegible]

XXXII.

[illegible]

XXXIII.

[illegible]

XXXIV.

[illegible]

[illegible]

XXXV.

[illegible]

XXXVI.

[illegible]

XXXVII.

[illegible]

XXXVIII.

[illegible]

XXXIX.

[illegible]

XL.

[illegible]

[illegible]

Anno Christi [illegible]

Literæ apoſtolicæ [illegible] miſſæ [illegible] Quadrageſimali.

EUGENIUS epiſcopus ſervus ſervorum Dei, [illegible]

[illegible]

REFORMATIONES CLERI [illegible] Leodienſis [illegible] Eugenio papa IV. [illegible] Leodienſis [illegible] per [illegible] Nicolaum V. approbata.

[illegible]

QUAMVIS bonæ memoriæ Adolphus epiſcopus Leodienſis, [illegible]

[illegible]

[illegible]

VITA NICOLAI

PAPÆ V.

EPISTOLA

*** NICOLAI PAPÆ V. EPISTOLA I. Carolo VIII. Francorum reg.

Nicolaus episcopus servus servorum Dei carissimo in Christo filio Carolo regi Franciæ [illegible]

IMMENSA summi Dei bonitas & ineffabilis providentia [illegible]

[illegible]

A. De Magn.

*** NICOLAI PAPÆ V. EPISTOLA II. ad omnes fideles.

Nicolaus episcopus servus servorum Dei, ad futuram rei memoriam.

QUAM sit plena periculis & [illegible]

[illegible]

[illegible]

Datum Romæ apud ſanctum Petrum [illegible] pontificatus noſtri anno primo.

NICOLAI PAPÆ V. EPISTOLA III.

[illegible]

[illegible]

*** NICOLAI PAPÆ V. EPISTOLA IV. Carolo VIII. Francorum regi.

*** ADVISAMENTA SEU

[illegible]

XIII. *Item*. Quod cum [illegible]

[illegible]

PRO PACE ECCLESIÆ.

Propoſitiones ad cogendum concilium generale.

Avisata in ſuſſa [illegible]

[illegible]

Anno Christi 1452.

[illegible]

[illegible]

***EPISTOLA ORATORVM REGIS FRANCIÆ.

[illegible] Nicolai papæ V. & Amadei Felicis [illegible] papæ V. [illegible]

NOS Alphonsus Segura, [illegible] Christo patre, [illegible]

[illegible]

*** EPISTOLA ORATORUM

Delphini [illegible] in eadem causa.

NOS [illegible] decanus Tolosanus [illegible] Nicolai [illegible] papae V. [illegible] archiepiscopi & principis [illegible] & Gabriel [illegible] Delphini Viennensis [illegible]

[illegible]

*** DECRETUM SYN. LAUSANENSIS.

Sacrosancta generalis synodus Lausanensis in Spiritu sancto legitime congregata, universalem ecclesiam repraesentans, ad perpetuam rei memoriam.

BEATA [illegible]

[illegible]

*** ALIUD DECRETUM EIUSDEM

Synodi Lausanensis.

Sacrosancta generalis synodus Lausanensis in Spiritu sancto legitime congregata, universalem ecclesiam repraesentans, ad perpetuam rei memoriam.

QUANTUM Deo pax placeat [illegible]

[illegible]

Datum Lauſanæ decimo ſexto Kalendas Maii, anno a nativitate domini milleſimo quadringenteſimo quadrageſimonono.

NICOLAI PAPÆ V. EPISTOLA V.

Carolo VII. [illegible]

[illegible]

M[illegible]

[illegible]

EPISTOLA I. AMEDEI DUCIS SABAUDIÆ.

Nicolao papæ V. obtemperat.

[illegible] ad futuram rei memoriam.

D[illegible]

[illegible]

EIUSDEM FELICIS V. EPISTOLA II.

Felix episcopus servus servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

[illegible]

EIUSDEM FELICIS V. EPISTOLA III.

Felix episcopus servus servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

[illegible]

[illegible]

Datum, ut ſupra.

NICOLAI PAPÆ V. EPISTOLA VI. ad omnes Chriſti fideles.

Nicolaus epiſcopus ſervus ſervorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

T[illegible]

[illegible]

Datum Spoleti, anno incarnationis dominicæ [illegible]

Observatio [illegible]

[illegible] Nicolai [illegible] papæ V. [illegible]

[illegible] anno Christi [illegible]

CONCILIVM TVRONENSE

[illegible] in Gallia [illegible] tempore Nicolai papæ V.

De hac synodo [illegible] Turonensi [illegible] anno 1448. [illegible] Ioanne archiepiscopo Turonensi præside. [illegible]

I

[illegible]

II

[illegible]

III

[illegible]

IV.

[illegible]

V.

[illegible]

VI

[illegible]

CAPVT

Anno Christi 1448.

CAPVT VII. Deest.

VIII.

[illegible]

IX.

[illegible]

X.

[illegible]

XI.

[illegible]

XII.

[illegible]

XIII.

[illegible]

XIV.

[illegible]

XV.

[illegible]

XVI.

[illegible]

XVII.

[illegible]

[illegible]

STATVTA CONC. PROVINCIALIS ANDEGAVENSIS DIE IVLII, anno domini 1448.

[illegible]

IOANNES [illegible]

I.

De [illegible]

[illegible]

II.

De temporibus ordinandorum.

[illegible]

III.

De vita & honestate clericorum.

[illegible]

IV.

De clericis non residentibus.

[illegible]

V.

De silentio in choro.

[illegible]

VI.

De ludis prohibitis.

[illegible]

[illegible]

VII.

[illegible]

VIII.

[illegible]

IX.

[illegible]

[illegible]

X.

[illegible]

[illegible]

XI.

[illegible]

[illegible]

XII.

De matrimoniis.

[illegible]

XIII.

[illegible]

[illegible]

XIV.

De reliquiis.

[illegible]

XV.

De indulgentiis.

Quia [illegible]

XVI.

De publicatione præſentis concilii.

[illegible]

XVII.

De [illegible]

[illegible]

Acta [illegible] anno domini 1448. [illegible] D. Nicolai divina providentia papæ V. [illegible]

[illegible]

N [illegible]

[illegible] Dat. & acta [illegible] papæ VIII. [illegible]

CONCILIVM LVGDVNENSE PRO [illegible] INTER NICOLAVM papam & Felicem [illegible] anno domini [illegible] tempore Nicolai papæ V.

De hac ſynodo [illegible] Anno 1449. [illegible] Lugduni [illegible] ad tollendum ſchiſma inter Nicolaum & Felicem [illegible] & Friderico III. imperatore [illegible]

[illegible]

[illegible]

ANNO CHRISTI [illegible]

OBSERVATIO PHILIPPI LABBE. § I.

[illegible]

SOPHIANA PSEVDOSYNODVS Constantinopoli in ecclesia S. Sophiæ [illegible]

Ex Leone Allatio [illegible]

HÆC [illegible]

[illegible]

I.

[illegible]

A [illegible]

B [illegible]

C [illegible]

D [illegible]

II.

E [illegible]

Anno Christi [illegible]

[illegible] Latinos [illegible] A [illegible] IX. [illegible] X. [illegible] XI. [illegible] XII. [illegible] XIII. [illegible] XIV. [illegible] Christo [illegible] XV. [illegible] XVI. [illegible] XVII. [illegible] Christi [illegible] Verbo Dei [illegible] XVIII. [illegible] XIX. [illegible] XX. [illegible] XXI. [illegible] XXII. [illegible] XXIII. [illegible] XXIV. [illegible] XXV. [illegible]

III.

In tertio, [illegible]

[illegible]

IV.

In quarto [illegible] I. [illegible] II. [illegible] III. [illegible] IV. [illegible] V. [illegible] VI. [illegible] VII. [illegible] VIII. [illegible]

[illegible]

Monstra

V.

Anno Christi 1450.

ſolam autem ſynodum univerſalem confiteri, & non papam veluti maximum; ſanctos tamen Deum. Sed non perfectè ante judicium. Abſolutionem fieri in inferno, & non in igne purgatorio certo inferorum; ſecundum eſſentiam transſubſtantiationem myſteriorum fieri a Trinitate & dominicis verbis poſt preces ſacerdotis, condiendum & illud vetus organi ad ſacrum albarum. Confitemur hanc ſynodo & trium patriarcharum congreſſu, cujus illud eſt principium: Trium orthodoxorum patriarcharum orthodoxorum, Philothei Alexandrini, Joachimi Hieroſolymitani, & Dorothei Antiocheni.

Et haec quidem continentur in hac ſynodo.

Refutatio iſtius ſtolidiſſimæ auctore eodem P. C. B. Leone Allatio.

Cum vero, tanquam aliquid novum, & memoratum non contemnendum, a nonnullis, qui nuliam in ea ponerent, [illegible] fuiſſet, ut Latinos inde a Græcis ſuperatos & plane debellatos oſtenderent circa fidei dogmata, operæ pretium viſum eſt, rem totam accuratius examinare. Et ut, quod ſentio, in medium proferam, video, hanc ſynodum, vel modò digeſtam, tranquillitatis, quod [illegible] in illa continuiſſe, celebratam, ſed a nebulone quopiam, & animum non occupaliſſimo, ex variis Amyrutum, Gennadii, Gemnadii, contra Florentinam ſynodum ſcriptis C concinnatam. Sic omnem pulvium, ſicut, in ſynodis omnibus ac congreſſibus colligitur, dummodo ponitur habeant, ſemper in ipſo titulo, vel ſaltem in fine, ponitur tempus, quo talis ſynodus coacta eſt. In iſta, nulla eſt temporis notio, nulla modica memoria, nulla indictionis dignatio, & ſi quæ ſunt temporis notæ, adeo ſunt confuſæ, ut nihil inde certi haurias. Dicit, hanc eſſe celebratam poſt ſynodum Florentinam anno uno & dimidio. At hoc non potuit eſſe, cum illa facta anno Chriſti [illegible]. Nam concilium inchoatum fuit Ferrariæ anno CIↃCCCCXXXVIII. Decretum unionis editum Florentiæ anno CIↃCCCCXXXIX. Si addas D annum & dimidium, ſive menſes decem & octo, cum dicunt coactam fuiſſe hanc ſynodum, erit annus CIↃCCCCXLI, ſynodus trium patriarcharum Syria abſoluta ſit anno CIↃCCCCXL. quæ ratio ergo rationi in hoc ſcribit, ſynodum trium patriarcharum, cum hac Conſtantinopolitana confuſam, quæ nondum ſubſiſteret, ſed poſt tres annos celebrata? An quis ſanctius putet, quod nondum eſt. Et oritur mirum patriarcha; Theodos ipſe, a quo vos tempus ipſum ſynodi exſculpſerit. Eos nocturnas etiam adhuc, ſub quo imperatore ea facta ſit, ſub Ioanne, an ſub Conſtantino. Certè in illis verbis dubium non eſt. Si ſub Conſtantino, quo ſcitur, quomodo E poſt ſynodum Florentinam anni unius & dimidii excuſatio? Si tamen hoc intervallum peractum, quomodo ſub Conſtantino? Ioannes imperator mortuus anno CIↃCCCCXLVIII. Itaque illum inter unum & dimidii poſt ſynodum Florentinam, eſt annus CIↃCCCCXL. Concorda tempora, ſi potes. At duo complicanda ſunt: Neutra admittunt intervallum memoratum: Si dicis, illam factam eſſe ſub Ioanne, ſed ſub Conſtantino actualiter valet quomodo; nuſquam Gennadii locutio eſt, et [illegible]? Combina tum verba, quocumque te vertas, omnia diſturbas & reſtas. Vocas deinde: Conſtantinum ſiquam Ioannis imperatoris. Quomodo hoc hiſtoria docet: Plures omnino eſt in loco [illegible] Oſtiliano Notio [illegible] qui ſibi ſuccederent, Ioannes & Conſtantinum, fratres, filii Emanuelis imperatoris. Ioannes hoc ſuum ſubiit tempore diligenter ſecundo Conſtantinum, ab fratribus diligentia & ſtudio ſecutus, praeſtans. Quis præterea atque animo ferre tam inique narrantem, Ioannem in ipſo ſuo obitu palinodiam caniſſe, & de eo catholicorumque dogmate, quod profeſſus fuerat in ſynodo Florentina, reſipuiſſe, atque cum aliis, in opinionem eorumque Græcorum abiiſſe? Et in particularius, quæ ſemper orientalis imperatoris ſibi in dogmata concordes elegerit, ſalva, & ſub alia omnes imperatorum, aliquid conſiliandum eſt, profecto Ioannes hic, Manuelis filius, non ſolum poſt concilium Florentinum non attendit ſe ipſe, abſitque omnipolis in ſeriem, patriarcham iudicavit Metrophanem Cyzicenum, virum orthodoxum, eoque fidelem retentum, ſed, & antequam ipſe vitam obiret, anno CIↃCCCCXLVIII. Gregorium protoſyncellum, virum vere catholicum, & ipſi patriam ſpectantem ſive proſtituendum, in patriarcham promovit, qui adhuc ſuperſtite, eccleſiam gubernante, & animum maiorem orationi ac voluntati probatione, omniſis a vita. Quomodo itaque Græci non tribuebant, hominem ante obitum, Romanæ eccleſiæ communionem, Græcorum vero adhæſiſſe? Dummodo denique vehemens ſtolidum eſt, quod in hoc verſo apponunt de Conſtantino Latini, tunc ſolioni, juſſu Byzantini patriarchæ, Græcanique nobis principem colliſiſſe. Sunt enim vehementiſſimi doloris Conſtantinum in Italia ipſa, ſed Meſſanæ præſertim & Mediolani, Grammaticam adhuc novum per Græcia ipſa & Latinos qui ad diſcendas literas Græcas omnium adhortationibus compoſitam publicavit. Ubi ſunt nulla Byzantina patriarchæ auctoritas potuit: invenitur. Sed quis erat ille patriarcha Athanaſius, cum nullus ſcitur, & quod magis eſt, ſabbato quatuordecim temporibus hoc nomine patriarcha, neque a Græcis, neque a Latinis reperiatur, niſi ipſo ſcilicet in hac ſynodo? Sed quo pacto homo iſte Conſtantinum opus cognovit? Audiatur ipſe ſe libro lib. III.

Τὸ μὲν οὖν ἰσάριθμον [illegible] Ἰωάννης ὁ [illegible] [illegible]

Et nominatim quidem eorum fuit Mediolani, conſiliator Franciſci Sfortiæ ducis, regum Philippi Franciæ, & Bartholomæi Chalco, & Bonino Mombritio, quibus grammaticam & regulas verborum addidit. [illegible] orationes compendio ſeptem annis impreſſiſe, quae argumenta huic ſynodo, anno a Chriſto CIↃCCCCLXIII. De verbo autem conſiſtit quidem ibi, edens autem eſt hic Meſſanæ ſcribere, tamen de conſtructionibus verborum ſecundum Latinos, & nonnulla alia.

Conſtantinus

A Si quis [illegible] judicium de Gregorio [illegible]

[illegible]

B [illegible]

[illegible]

C [illegible]

[illegible]

D [illegible]

[illegible]

E [illegible]

[illegible]

A [illegible]

[illegible] Thomas Aquinas [illegible]

B [illegible]

[illegible]

C OBSERVATIO PHILIPPI LABBE, S.I.

Anno [illegible] Nicolao de Cusa [illegible] Coloniensi [illegible]

*** STATUTA IN CONC. PROVINCIALI COLONIENSI

D Per dominum Nicolaum de Cusa cardinalem [illegible] legatum de latere per Alemanniam, [illegible] archiepiscopo Coloniensi Theoderico.

Receptio & comprobatio statutorum provincialium Nicolai Cusani cardinalis.

Theodericus Dei gratia sanctæ Coloniensis ecclesiæ archiepiscopus, [illegible]

E QUIA reverendissimus in Christo pater ac dominus D. Nicolaus [illegible] S. Petri ad vincula [illegible] cardinalis [illegible] legatus [illegible]

Nicolaus [illegible] S. Petri ad vincula [illegible] ad perpetuam rei memoriam.

Absistentes

[illegible]

[illegible]

ad quas ſpectat, poſt publicationem ... [illegible] quarum executionem demandat.

Datum ... [illegible]

Alterum vero litterarum, de quibus ſupra fit mentio, tenorem, de verbo ad verbum ſequitur, & eſt talis, videlicet.

Vt monaſticae perſonae tam exemptae quam non exemptae, regularem vitam ſecundum regulam ... [illegible] quam profeſſae ſunt, teneant; alioquin ſint ... [illegible] &c.

NICOLAVS miſeratione divina tituli ſancti Petri ad vincula, ſacroſanctae Romanae eccleſiae presbyter cardinalis, per Alemanniam, & nonnulla alia regna & provincias apoſtolicae ſedis legatus, reverendiſſimo in Chriſto patri domino Theoderico archiepiſcopo Colonienſi, ac univerſis epiſcopis per provinciam Colonienſem conſtitutis, ſalutem in domino ſempiternam. Quoniam ſanctiſſimus dominus noſter, dominus Nicolaus divina providentia papa V. ... [illegible] ... ad hanc Colonienſem, ... [illegible] ... Dei ... [illegible] ... populi Chriſtiani ... [illegible] ... per ſedem apoſtolicam ... [illegible] ... Deo ... [illegible] ... de apoſtolicae ſedis plenitudine poteſtatis, ... [illegible] ... per civitatem, dioeceſim, & provinciam Colonienſem ... [illegible]

... [illegible] ... per civitatem, dioeceſim, & provinciam Colonienſem ... [illegible]

Quod ſi ... [illegible] ... auctoritate apoſtolica ... [illegible]

Vt igitur hoc ſancta noſtra ordinatio ... [illegible] ... Datum Coloniae ſub noſtro ſigillo, die ... [illegible] menſis Martii, anno a nativitate domini milleſimo quadringenteſimo quinquageſimo ſecundo, pontificatus ſanctiſſimi in Chriſto patris, & domini noſtri D. Nicolai divina providentia papae V. anno ſ.

Auctoritate apoſtolica praecipitur, ut per provinciam Colonienſem ... [illegible] ... pro papa, ... [illegible]

NICOLAVS miſeratione divina tituli S. Petri ad vincula eccleſiae ſacroſanctae Romanae presbyter cardinalis, per Alemanniam, & nonnullas alias regiones ac provincias, apoſtolicae ſedis legatus,

[illegible]

VITA CALLISTI PAPÆ III.

[illegible]

[illegible]

*** CALLISTI PAPÆ III. EPISTOLA I.

Carolo VII. Galliæ regi.

Calliſtus epiſcopus ſervus ſervorum Dei, cariſſimo in Chriſto filio Carolo, Francorum regi illuſtri, ſalutem & apoſtolicam benedictionem.

IN MENSA ſummi Dei bonitas, & ineffabilis [illegible]

[illegible]

Datum Romæ apud ſanctum Petrum [illegible]

*** CALLISTI PAPÆ III. EPISTOLA II.

Calliſtus epiſcopus ſervus ſervorum Dei, cariſſimo in Chriſto filio Carolo Francorum regi illuſtri, ſalutem & apoſtolicam benedictionem.

ETSI ſatis [illegible]

[illegible]

Anno Chriſti 1455.

[illegible]

Datum Romæ apud ſanctum Petrum, anno incarnationis dominicæ milleſimo quadringenteſimo quinquageſimo quinto, tertio Kalend. Maii, pontificatus noſtri anno primo.

Anno Chriſti 1456. 1. Mai.

CALLISTI PAPÆ III. EPISTOLA III. Carolo VII. Regi Francorum.

Cariſſime in Chriſto fili, ſalutem & apoſtolicam benedictionem.

L[illegible]

Datum Romæ apud S. Petrum ſub annulo piſcatoris, die 1. Maii, 1456. pontificatus noſtri anno ſecundo.

[illegible]

T[illegible]

[illegible]

CONCILIVM SVESSIONENSE.

[illegible]

[illegible]

papæ XII. circa reformationem ... [illegible]

Quia ... [illegible]

Anno Christi 1430.

[illegible] ... Petrus ... S. R. E. cardinalis ... [illegible] ... Decembris.

Anno Christi 1458.

VITA
PII PAPÆ II.

Pius, Æneas Piccolomineus antea vocatus, communi omnium ... pontifex renuntiatus, Friderico III. imperante, anno domini 1458. ... [illegible]

Observatio Philippi Labbe, S. J.

[illegible]

Petrus de Fuxo, ſenior, Gallus, ordinis Minorum, a Martino V. ... [illegible]

[illegible]

*** PII PAPÆ II. EPISTOLA I.

Cariſſimo in Chriſto filio noſtro Carolo VII. Francorum regi illuſtri.

Cariſſime in Chriſto Fili ſalutem & apoſtolicam benedictionem.

[illegible]

Datum Mantuæ [illegible] *Marcellus.*

*** PII PAPÆ II. EPISTOLA II.

Epiſtola [illegible] *apoſtolicæ* [illegible] *legato.*

Venerabilis frater, ſalutem & apoſtolicam benedictionem.

[illegible]

Datum Romæ apud ſanctum Petrum [illegible] pontificatus noſtri anno quarto.

PII

Anno Christi 1463.

PII PAPÆ II. BVLLA RETRACTATIONVM OMNIVM,

Dudum per eum in minoribus adhuc agentem, pro concilio Basileensi, & contra Eugenium summum pontificem scriptorum.

Pius episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis, rectori & universitati studii Coloniensis, salutem & apostolicam benedictionem.

In minoribus agentes, nondum sacris ordinibus initiati, cum Basileæ [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

VITA PAVLI PAPÆ II.

[illegible]

Notæ Severini Binii.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

*** *Confirmatio domini papæ Pauli secundi, de rebus ecclesiæ non alienandis.*

PAVLVS episcopus servus servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam. [illegible]

[illegible]

[illegible]

EPISTOLA PAVLI PAPÆ ad Lugdunensem archiepiscopum.

Venerabili fratri archiepiscopo Lugdunensi Paulus papa II.

V[illegible]

[illegible]

L. DATHVS.

STATVTA CVRIÆ COLONIENSIS, edita per Reverendum D. Robertum archiepiscopum Coloniensem.

R[illegible]

[illegible]

In primis innovantes ſtatuta bonæ memoriæ Theoderici archiepiſcopi Colonienſis prædeceſſoris noſtri [illegible]

Item ſtatuimus & ordinamus [illegible]

Item ſtatuimus & ordinamus [illegible]

De obſervatione terminorum in cauſis [illegible]

Terminus ſubſtantialis ſervandi in prima inſtantia.

[illegible]

Terminus in ſecunda inſtantia ſervandi.

[illegible]

Terminus ſuper deſertione appellationum.

[illegible]

Terminus ſuper declaratione incurſus cenſurarum aliquarum [illegible]

[illegible]

Termini ſervandi in cauſa appellationum a gravaminibus.

[illegible]

Termini ſervandi ſuper nullitate proceſſus.

[illegible]

[illegible]

Termini in causis more exclusi.

[illegible]

Termini in [illegible] causis in 2. & 3. instantia.

[illegible]

Forma procedendi in summariis causis.

[illegible]

In causis confessi.

[illegible]

In causis redditionum & subsidiorum.

[illegible]

[illegible]

In causis [illegible]

[illegible]

Anno Christi [illegible]

[illegible] & in [illegible] ad quem [illegible] immortales.

[illegible]

Observatio Philippi Labbe, S.I.

[illegible]

[illegible]

Hæc [illegible] R. P. Daniel Papebrochius S. I. [illegible]

Anno Christi [illegible]

VITA ET DECRETA SIXTI PAPÆ IV.

Sixtus [illegible]

[illegible]

Nota F. Laurentii Surii.

[illegible]

DECRETUM SIXTI IV. PONTIFICIS MAXIMI

De festo conceptionis immaculatæ virginis Mariæ.

Cum præexcelsa meritorum insignia, quibus regina cœlorum, virgo Dei genitrix gloriosa, [illegible]

[illegible]

[illegible]

ALIUD DECRETUM SIXTI IV. PONTIFICIS MAXIMI

De eadem conceptione virginis Mariæ.

GRAVE nimis gerimus & molestum, cum [illegible]

[illegible] Datum Romæ apud sanctum Petrum, anno incarnationis dominicæ 1472. pridie Nonas Septembris, pontificatus nostri anno [illegible].

** De primis archiepiscopis Scotiæ (id est, S. Andreæ & Glasguensi) [illegible] a Sixto papa IV. anno [illegible] 1472. [illegible] Edwardi IV.

NE apud Scotos [illegible] Angli [illegible] de hoc tradidit, & primum de archiepiscopo S. Andreæ.

[illegible]

Hæc [illegible]

[illegible]

Sub archiepiscopo S. Andreæ, sedes (scilicet) sunt & suffraganei VIII.

Dunkeldensis.	Dumblanensis.
Aberdonensis.	Brechinensis.
Moraviensis.	Rossensis.
Cathanensis.	Orcadensis.

Sub Glasguensi archiepiscopo suffraganei III.

Candida Casa, seu Gallovidiæ.
Lismorensis, seu Argadiæ.
Insularum Hebridum.

** Bulla Sixti IV. [illegible]

SIXTUS episcopus servus servorum Dei ad perpetuam rei memoriam. Officii pastoralis [illegible]

[illegible]

CONCILIVM TOLETANVM

[illegible] ... tempore Sixti papæ IV.

TITVLI CAPITVLORVM

[illegible]

XXVI. *Quod* [illegible]

XXVII. *Quod episcopi in suis domibus* [illegible]

XXVIII. *Quod hae constitutiones infra duos menses publicentur,* [illegible]

XXIX. *Quod ponantur tabulae synodales in quibus* [illegible] *per praelatos, &c.*

CONSTITUTIONES REVERENDISSIMI in Christo patris ac domini Alphonsi Carrillo archiepiscopi Toletani, editae in provinciali concilio per eum in oppido de Aranda [illegible] *celebrato.*

PRAEFATIO.

QUONIAM a nascentis [illegible]

[illegible] 1473. [illegible]

CAPITULA.

I.

CANDOR [illegible] Christus Iesus, qui ecclesiam [illegible]

[illegible]

II.

[illegible]

[illegible]

III.

[illegible]

IV.

[illegible]

V.

[illegible]

VI.

[illegible]

VII.

[illegible]

[illegible]

VIII.

[illegible]

IX.

[illegible]

[illegible]

X.

[illegible]

XI.

[illegible]

XII.

[illegible]

XIII.

[illegible]

[illegible]

XIV.

[illegible]

XV.

[illegible]

XVI.

[illegible]

XVII.

[illegible]

[illegible]

XVIII.

[illegible]

XIX.

[illegible]

XX.

[illegible]

XXI.

XXII.

XXIII.

XXIV.

[illegible]

XXV.

[illegible]

XXVI.

[illegible]

XXVII.

[illegible]

XXVIII.

[illegible]

XXIX.

[illegible]

[illegible]

NOTÆ SEVERINI BINII.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

OBSERVATIO PHILIPPI LABBEI, § 2.

[illegible]

VITA

INNOCENTII PAPÆ VIII.

INNOCENTIUS, [illegible]

*** CONCIL. LONDONENSE, SEU

*** *Decretum Thomæ Bourchier Cantuar. archiepiscopi, & apostolicæ sedis legati, [illegible] provinciæ, habita in ecclesia S. Pauli Londoniensi [illegible] mensis Februarii [illegible] 1486. [illegible]*

QUIA [illegible]

OBSERVATIO PHILIPPI LABBEI, § 1.

[illegible]

Anno Christi [illegible]

*** *Littera Innocentii papæ VIII. Henrico VII. Angliæ regi directa, pro [illegible].*

Carissime in Christo fili, salutem & apostolicam benedictionem. Non possumus non magnopere lætari & in domino gaudere, cum ad nos [illegible] majestatem tuam (ut regem & principem catholicum maxime decet) [illegible] [illegible]

A [illegible] Datæ Romæ apud Sanctum Petrum sub annulo Piscatoris, die [illegible] Maii [illegible], pontificatus nostri anno primo.

Anno Christi [illegible]

VITA ALEXANDRI PAPÆ VI.

Alexander, Rodericus Borgia antea vocatus, Calisti papæ [illegible] [illegible] Cum Carolo VIII. Francorum rege [illegible] [illegible] Septembris [illegible] Sepultus est in basilica sancti Petri.

*** *Supplicatio facta summo papæ, ut oſſa Henrici VI. transferantur ad cœnobium Weſtmonaſterienſe.*

[illegible]

*** *Ordo canonizationis ſanctorum.*

[illegible]

[illegible] intelligenda de A [illegible] ; de miraculis [illegible] examinatum, sed [illegible] & [illegible] [illegible] Rogerium.

Nota quod per canonizationem [illegible] sanctus, quando [illegible] , & [illegible].

[illegible] & [illegible] canonizatione [illegible] quod non est [illegible] [illegible] & [illegible], per [illegible] Christi [illegible] D [illegible] canonizatione [illegible] , non [illegible] de rep. [illegible] de [illegible] [illegible] & [illegible] , quod quilibet [illegible] , quem sanctum [illegible] Deum [illegible] , [illegible] publice [illegible] , vel [illegible] publice [illegible] , [illegible] publice [illegible] , [illegible] Romani pontificis [illegible] , [illegible] & [illegible] & [illegible] libro [illegible].

[illegible] quod [illegible] C [illegible] , & [illegible] , Verum non [illegible] & [illegible] ; [illegible] Deo ; & [illegible] ; & [illegible] miraculum , [illegible] a Deo , & non [illegible] , [illegible] , quia [illegible] & [illegible] ; [illegible] a Deo , & [illegible] D [illegible] per Christi [illegible] & a Deo , [illegible] , & [illegible] , [illegible] miraculum , [illegible] Archidiaconum , [illegible] supra.

Et quomodo probetur miraculum ; & qualiter [illegible] , vide [illegible] & [illegible] , [illegible] miraculum [illegible] E [illegible] miraculum [illegible] , [illegible] & [illegible] ; [illegible] , & [illegible] ; [illegible] Deo , [illegible] Deum [illegible] ; hoc [illegible] [illegible] [illegible] , [illegible] , [illegible] , nec [illegible] , [illegible] [illegible] , [illegible] , & [illegible] , [illegible] [illegible] Archidiaconum [illegible] supra.

Modus canonizationis.

C [illegible] canonizationem [illegible] beati in catalogo sanctorum [illegible] .

Primo, quod [illegible] , [illegible] & [illegible] Romano pontifici ; & [illegible] , [illegible] & [illegible] supplicant pro [illegible].

Deinde, quod Romanus pontifex [illegible] canonizationis [illegible] vel [illegible] praelatis committat, [illegible] & [illegible] canonizandi, [illegible] miraculis , & diligenter informant, & [illegible].

[illegible] , quod [illegible] , [illegible] & [illegible] D & [illegible].

Deinde, [illegible] & super [illegible] , [illegible] in publicam & authenticam formam [illegible] & clausam, ad Romanum pontificem mittant.

Relatione habita, Romanus pontifex in consilio [illegible] , [illegible] & [illegible] , & [illegible] canonizandi in processu [illegible].

Quibus peractis, [illegible] E [illegible] , & [illegible] sancti Petri & [illegible] & [illegible] [illegible] , [illegible] , & [illegible] [illegible] , [illegible] [illegible] in sancta [illegible].

Item & [illegible] cardinalibus, episcopis, [illegible], [illegible], [illegible], protonotariis & [illegible].

Habeat [illegible] papa [illegible]

[illegible]

Hæc sunt necessaria apparatus, & ornamentorum præter ordinem celebranda missæ.

PRAECESSERVNT hæc omnia [illegible]

Bulla super canonizatione beati Anselmi archiepiscopi.

ALEXANDER episcopus servus servorum Dei, venerabilibus fratribus archiepiscopo Cantuariensi, & episcopo Dunelmensi, salutem & apostolicam benedictionem. [illegible]

Observantiæ.

PRIMO commissarius [illegible]

[illegible]

[illegible]

VITA

PII PAPÆ III.

[illegible]

VITA

IVLII PAPÆ II.

[illegible]

3. Item ſtatuimus, quod cum [illegible]

[illegible]

4. Item ſtatuimus, quod nullus procurator in [illegible]

[illegible]

5. Item ſtatuimus, quod nullus procurator [illegible]

[illegible]

6. Item ſtatuimus, quod [illegible]

[illegible]

7. Item ſtatuimus, quod [illegible]

[illegible]

8. Item ſtatuimus & ordinamus, quod nullus [illegible]

[illegible]

9. Item ſtatuimus, [illegible]

[illegible]

*** *De ipſo anno [illegible] Henrico [illegible] per Iulium II. ſummum pontificem miſſa.*

[illegible] Cantuar. [illegible] Iulius papa II. [illegible] ſalutem & apoſtolicam benedictionem.

CARISSIMO in Chriſto filio noſtro Henrico Angliæ regi illuſtri [illegible]

[illegible]

CONCILIABVLVM TVRONENSE,

contra Iulium pontificem in Gallia celebratum anno domini MDX.

Conciliabulum.) [illegible]

Hæc ex chronico [illegible]

ADDITIO LVDOVICI BAILII AD CONCILIVM TVRONENSE,

Cui præfuit Franciſcus de Rohan archiepiſcopus Lugdunenſis tempore Iulii II. & Ludovici XII. [illegible]

Conciliabulum [illegible]

[illegible]

Conclusum fuit [illegible]

[illegible]

Conclusum eſt per concilium [illegible]

[illegible]

Conclusum per concilium [illegible]

[illegible]

Conclusum eſt per concilium [illegible]

[illegible]

Conclusum fuit per concilium [illegible]

[illegible]

Conclusum eſt per concilium [illegible]

[illegible]

Conclusum per concilium [illegible]

[illegible]

Conclusum eſt [illegible]

[illegible]

[illegible]

CONCILIABVLVM PISANVM

[illegible] contra Iulium papam [illegible] & congregatum anno domini MDXI. tempore ipsius Iulii papæ & Maximiliani imperatoris.

[illegible]

[illegible]

Observatio Philippi Labbe, S. I.

[illegible]

Observatio altera Philippi Labbe, S. I.

[illegible]

APPENDICIS NOVÆ
CONCILIORVM FLORENTINI, BASIL. LAVSAN. &c.

PARS PRIMA.

SVMMA CONCILIOR. BASILIENSIS, FLORENTINI, LATERANENSIS, LAVSAN. &c.

Auctore Augustino Patricio canonico Senensi, iussu Francisci Piccolominei cardinalis Senensis, anno reparatæ salutis humanæ 1480. conscripta.

PRÆFATIO.

[illegible]

[illegible] Clementem VII. [illegible] Vrbano defuncto Romae [illegible], Bonifacium VIII. [illegible] & paulo post Innocentium Gregorium XII. Clemente autem antipapa, post annos [illegible] Auinione [illegible], Petrus de Luna [illegible] est Benedictus XIII. [illegible] concilii Constantiensis [illegible] Cardinales [illegible] Gregorii [illegible] & Benedicti [illegible] concilium Pisanum [illegible]. In quo Gregorio & Benedicto [illegible], Alexandrum V. Romanum pontificem [illegible] Gregorius & Benedictus [illegible] concilii Pisani [illegible] Romani pontifices [illegible] Alexandro [illegible] Ioannes XXIII. [illegible] Sigismundo Caesare [illegible] generale concilium Constantiae in Germania [illegible] Gregorius [illegible] Benedictus [illegible] Martinus V. [illegible] Constantiensis [illegible] concilii [illegible] Martinus [illegible] concilio [illegible] Papiae [illegible] Senas [illegible]

[illegible] Martinus pontifex [illegible] S. R. E. [illegible] concilii [illegible]

I.

Principium concilii Basiliensis.

Q[illegible] Martinus V. [illegible] concilio [illegible] Basileam [illegible] Constantiensis [illegible] Bohemos [illegible] Basileam [illegible] concilii [illegible]

II.

Confirmatur legatio cardinalis Caesarini ab Eugenio.

I[illegible] Martinus pontifex Romae [illegible] Eugenius IV. [illegible] cardinali [illegible] Basileam [illegible] Constantiensis [illegible] Eugenio [illegible]

[illegible]

III.

SESSIO PRIMA

Concilii Baſilienſis.

ANNO [illegible]

[illegible]

IV.

[illegible]

D[illegible]

[illegible]

[illegible]

V.

[illegible]

[illegible]

VI.

SESSIO SECVNDA.

[illegible]

VII.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

VIII.

Congregatio ecclesiæ Gallicanæ Bituri.

INTEREA [illegible]

IX.

SESSIO TERTIA.

TERTIA [illegible]

X.

SESSIO QUARTA.

N [illegible]

[illegible]

XI.

SESSIO QVINTA.

Fit deinde quinta sessio [illegible]

XII.

SESSIO SEXTA.

Anno [illegible]

XIII.

XIII.

Defensio Eugenii per legatos.

[illegible]

XIV.

Oratio Tarentini episcopi pro Eugenio.

[illegible]

XV.

Anno Christi 1451.

XV.

Responsio Basileensium contra legatos PP.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

XVI.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

ANNO CHRISTI 1435.

... epularum vitandam, [illegible] A ... dum secundum [illegible] Toletani concilii semper aliquid ex sacris libris audiendum [illegible] benedicendam, & semper illius gratias Deo agendum, ... contentionesque turpes fugiendas, & [illegible] omnia vitanda. Detractione, murmuratione, contentione ... pie, ac [illegible] abstinendum. In ore cum modestia & gravitate incedendum. Choreas, ludos, ac publica spectacula non adeunda. Vestibus utendum modestis secundum [illegible], non [illegible], non [illegible], neque [illegible]. Caput [illegible] neque [illegible] aperto. [illegible] B ... nisi quibus ex lege licet, & [illegible]. Annum [illegible] non [illegible]. Caligas [illegible] non [illegible]. [illegible] pro gradu [illegible]. Capitulumque qui sacris non utuntur. [illegible] ... phaleras [illegible] auro, argento, serico, colorem rubeum seu viridi [illegible], neque [illegible] nec argento ornandum. In familia [illegible] modumque servandum, cuneros, [illegible] ... quos [illegible] vocant, super [illegible] non [illegible]; [illegible] archiepiscopis [illegible], episcopis quoque. Sic vestibus supra genu non [illegible], non diversicoloribus, non arte [illegible], non [illegible], non [illegible] auro argentove, [illegible] ad collum non [illegible]. Gladio nisi forte [illegible] non [illegible]. Aves non [illegible]. Aves venaticas [illegible] non [illegible], [illegible] in manibus [illegible], ut famulum [illegible], non autem [illegible] principum familiae [illegible]. [illegible] ... habitum [illegible]. Religiosi vero, ac monachi, habitum sui ordinis. Religiosis mendicis, sive mendicantes, cum primum ad concilium venerint, [illegible] ... pendere. In [illegible] publicis, & privatis modeste loquendum, [illegible] ... [illegible]. Sermonesque libere, & ad publicam [illegible] secundum [illegible] professionem. Silentium servandum, audiendumque [illegible] benigne, & mitiori, [illegible] ... cum omnibus servanda. Dentur [illegible] ... ut sanctorum patrum [illegible] ... possit. Prohibentur quoque [illegible] in conventibus publicis, & privatis [illegible] ... diligenter serventur. Acta haec sunt in generali congregatione, ... VIII. Idus Novembris anni MCCCCXXXV.

XVII.

SESSIO SEPTIMA.

Pontificis electionem in concilio esse faciendam.

NEC multo post septima sessio publice celebrata est, & decretum, si contingeret

Eugenium mori durante concilio Basileensi ... eligendum summi pontificis in concilio faciendam post triginta dies [illegible], [illegible], si cardinales contra fecerint, [illegible] ... [illegible], omnique dignitate, & ecclesiasticis [illegible] privatos esse; [illegible] ... [illegible].

XVIII.

SESSIO OCTAVA.

Praecipitur [illegible] Eugenio ad [illegible].

AD XV. deinde Kalendarum [illegible] in octava publica sessione [illegible] B [illegible] Eugenius pontifex ... intra quod dissolutionem concilii Basileensis, & convocationem Bononiensis synodi abrogare mandabatur, ad [illegible] pontificis. Quod si iuxta hoc tempus non paruerit, neque plene concilio adhaeserit, ex lege contra illum agendum, ut Spiritus sanctus inspiraverit. Cardinalibus praeterea & ceteris praelatis ... Romanam curiam sequentibus [illegible] ... beneficiorum, officiorumque & dignitatum mandatum, ut intra [illegible] dies [illegible] ... C [illegible] concilio non [illegible] ... Basileam ad concilium generale. [illegible] ... Decretum est de [illegible] concilio Basileensi [illegible], neque pontifici Romano, neque etiam Caesari, aliud concilium convocare, sive celebrare. Accedentes ad quempiam locum sub nomine generalis concilii [illegible] habendi, [illegible] ... [illegible] ... D [illegible] ... [illegible] ... quae [illegible] pontifex maximus Romanae ecclesiae ... [illegible] ... Hae sub septima sunt, quo die sessio dissoluta est.

XIX.

SESSIO NONA.

Eugenii sententia contra concilium [illegible].

CELEBRATUR paulo post alia sessio nona ... Kalend. Februarii anno salutis 1433, in qua ... E ... contra Sigismundum Caesarem, vel Vicelmum [illegible] concilii defensorem a Caesare [illegible], aliosve quoscumque concilio [illegible] ... Eugenius [illegible].

XX

SESSIO DECIMA.

[illegible] Eugenii pontificis.

P[illegible]

XXI.

[illegible] Eugenium pontificem, & concilium Basileense.

I[illegible]

A [illegible]

XXII.

[illegible] Eugenii pontificis.

A[illegible]

XXIII.

Legatio Bohemorum ad concilium.

B[illegible]

XXIV.

[illegible] Eugenii pontificis [illegible]

L[illegible]

placeret tamen Eugenio patri, & concordiae cupida, pro quarte populorum, pro animarum [illegible] consolatione, aliquid etiam de suo iure cedere; Patresque, quorum cum Deo, & honore fidei apostolicae sedis, gratis [illegible]. Orent tamen patrem (si fieri posset) [illegible] concilii ad civitatem Basiliensem [illegible] aequo animo ferat, quam postulat pro utilitate [illegible] reipublicae Christianae, & ad eiusdem [illegible] fecerit. In quibus non fore magno universali [illegible] commoda & honori, [illegible] tum tota curia Romana, & Germanica ecclesia cupit [illegible]. Pollicetur Eugenio [illegible] per [illegible] patres publice, & [illegible] promulgata quaecumque [illegible]; si & ipse [illegible] pontificem & [illegible], si Basilea Romanum [illegible], concedat Legatum, ut Basileae patres concilii [illegible] praesidendum tempus [illegible] agatur, & si [illegible] de [illegible] principum animi agere velint, pontificem [illegible], [illegible] Romanorum ad concilium quamprimum se conferant. Quod si Basileae pontifici concilii [illegible] non placeret, [illegible] Legatum in locum alium per patres, & [illegible] in Italia, praesertim legatis, concilium celebrare, [illegible]. Si vero haec pontifici [illegible], placeret Legato, [illegible] e Germania [illegible], [illegible] pars [illegible], qui simul cum legato [illegible], [illegible], & principum de his [illegible]; & si [illegible] concilium in Germania [illegible] placeret, ut a suis legatis cum [illegible] patrum locus alius [illegible], sive remotus a Basilea, pro [illegible] generali [illegible], ubi de [illegible], & [illegible] Christiani populi [illegible]. De [illegible] autem Bohemorum, & [illegible] agi posse in concilio Basiliensi, [illegible]. Quod si [illegible] concilium [illegible] in loco [illegible] non videtur a ratione [illegible]; [illegible] modo [illegible], sed [illegible], [illegible], ut [illegible] a concilio [illegible] episcoporum. Non enim [illegible] praelatorum [illegible] ecclesiae. Placere, etiam [illegible] ad concilium [illegible] Romani pontificis, & [illegible] ad certum tempus. [illegible] Basileae a concilio [illegible], & pro [illegible] Regum [illegible], obsecrare, atque [illegible] patres per [illegible] Iesu Christi, ut [illegible] atque [illegible], hoc [illegible], quae ex [illegible] & aequo [illegible], [illegible], [illegible] permittat; ut qui pro [illegible], & [illegible] convenisse se dicant, [illegible], & [illegible]. Haec ad [illegible] Idus Martii acta sunt, anno domini 1433.

XXV.

SESSIO VNDECIMA.

Ad [illegible] deinde Kalendas Maii undecima sessio habetur, in qua publice [illegible]

tenerent Romanum pontificem, oporteret semper concilia generalia [illegible] per se, vel per legatos apostolicae [illegible] patrum [illegible] suffragio [illegible], [illegible] omnes, qui [illegible] intendit [illegible], sive alia [illegible] legitima [illegible], quod si [illegible], post quattuor [illegible] a die [illegible] concilii, [illegible] dignitatum, & officiorum [illegible], & [illegible] per [illegible] Romani pontificis generali concilio [illegible]. Si vero per alios [illegible] concilium [illegible], [illegible] Romanus pontifex, a [illegible] praelatis, ac sacerdotiis [illegible] habere [illegible] per [illegible] patrum [illegible] concilia generalia [illegible], [illegible] Romano pontifice, & [illegible] Romanae ecclesiae [illegible], [illegible] concilii [illegible] pontifici [illegible] non sit. [illegible] concilio [illegible], neque etiam summo pontifici concilium [illegible] prorogare, [illegible], nisi de [illegible] concilii patrum, quod per [illegible] singularum nationum, deinde generali congregatione, [illegible] publica [illegible] approbari. [illegible] Constantiensis synodi de conciliis celebrandis [illegible] ad [illegible], ut [illegible] quaecumque [illegible] [illegible]. Quod si [illegible] [illegible] patres [illegible], non propterea [illegible] facultatem [illegible] ad concilium, [illegible] quamprimum [illegible] Romanum pontificem, sive [illegible] legatum, archiepiscopum provinciae, [illegible] a loco [illegible] quattuor [illegible] commorentur, [illegible] per [illegible] concilia [illegible], atque [illegible] ad concilia [illegible] patent. [illegible] Spiritus sancti [illegible] [illegible], & [illegible]. Nec [illegible] pontifex [illegible], [illegible], [illegible] pro concilio [illegible], bella, pesti, [illegible] concilii Constantiensis [illegible], & [illegible] de concilio [illegible] Romanae ecclesiae [illegible], si duo [illegible] patrum [illegible], [illegible] pro [illegible] reipublicae, & [illegible] ecclesiae Romanae ecclesiae, [illegible] celebranda esse, [illegible] oportere omnia [illegible] se malo si ad [illegible], & [illegible] publice [illegible]. Pontificem Romanum [illegible] in [illegible] publice [illegible] pontificem [illegible] publice [illegible], & [illegible] per Eugenium pontificem, [illegible] concilium Basiliense, nulla & inania esse.

XXVI.

Coronatio Sigiſmundi Cæſaris.

INTER hæc Sigiſmundus Cæſar, cum Senis in Tuſcia eſſet, oratores ſuos Marcolinum [illegible] & Gaſparem Slickum cancellarium ſuum Romam ad Eugenium miſit, per quos conditionibus quibuſdam hinc inde ſuſceptis, factum eſt [illegible] Idus Junias, quo Cæſar a pontifice maximo coronam [illegible]. Et Cæſar quidem ut convenerat cum domeſtica familia [illegible], Romam petiit, juramentis [illegible] pendens, & per ſe, & per legatos prolixe [illegible] ſuaſerit [illegible] & coronationis [illegible] Senis [illegible] ſit eſt, [illegible]. Carolus [illegible] rex Franciæ, per [illegible] legatos ſuos [illegible] Baſileam ad concilium miſit.

XXVII.

Deſtructio [illegible] Eugenii pontificis, & [illegible] inter legatos [illegible].

EUGENIUS vero cum [illegible] quotidie [illegible] Baſilienſibus [illegible], publica decreto [illegible], cum [illegible], aut aliis quibuſcumque [illegible] ſacerdotes, [illegible] modo moleſtare, [illegible], ſive [illegible], contra [illegible] poſitis, & [illegible]. Prætextatum [illegible], & [illegible] Vercellenſis, quæ ad Romanam ecclesiam pertinet, commendaverat Eugenius pontifex Petro de [illegible] cardinali epiſcopo [illegible]. Petro in [illegible] Francia [illegible], [illegible] Petrus [illegible], illo [illegible], Alphonſum [illegible] Baſileæ in [illegible]. Petrus [illegible] & [illegible], & plerique ejus [illegible] epiſcopi, ut [illegible] Alphonſo & [illegible] Baſileenſes [illegible], & [illegible] ſui [illegible] ſuos [illegible].

XXVIII.

Concordia Eugenii cum concilio.

INSTANTE per legatos Sigiſmundo Cæſare paulo ante, & [illegible] Eugenius pontifex ad VIII. Kalendas Maji [illegible] generale Baſileæ per legatos apoſtolicos [illegible] & patres illic [illegible] Bohemorum, & [illegible] Chriſtianos [illegible]: [illegible], ut [illegible] Baſileam ad concilium generale [illegible]. Tum ad [illegible] Kalendas Majas legatos ad concilium de [illegible], [illegible] & apoſtolicæ ſedis [illegible] Nicolaum epiſcopum [illegible], Petrum de [illegible] [illegible] epiſcopum [illegible], [illegible] Cardinalem, & [illegible] Mediolanenſem [illegible] Romanæ eccleſiæ cardinales. [illegible] cum [illegible] Chriſtianam [illegible] & [illegible] Chriſtianæ [illegible], [illegible] ad [illegible], [illegible] Romanæ ſedis, & [illegible], [illegible] & [illegible] ſed cum [illegible] Sigiſmundi Cæſaris, qui Romæ [illegible] coronam [illegible], [illegible] legati Baſileam [illegible], ut concilium [illegible], [illegible], ut Joannes [illegible], [illegible], cum archiepiſcopo Tarentino, & aliis [illegible], quos [illegible] Baſileam legaverat, [illegible] legati cardinales [illegible], [illegible] legatorum [illegible]. [illegible] Baſileæ [illegible] ad [illegible], [illegible] ut [illegible] apoſtolicæ [illegible], & [illegible] ad [illegible], & pace, [illegible] Chriſtianæ, & [illegible], & gloria. [illegible] Juliani Cæſarini cardinalis [illegible] Angeli, qui [illegible] Baſileæ erat, [illegible] cum aliis [illegible].

XXIX.

Reſponſio [illegible] per Baſilienſes.

AD octavo idus Maias [illegible] quidem [illegible], [illegible] Patres accepit, [illegible] ſuper [illegible], [illegible] apoſtolicæ [illegible] conſultatione [illegible] [illegible] reſponſum, [illegible] concilium Baſilienſe, cum [illegible] ipſe Eugenius [illegible] & [illegible] &, ut [illegible], [illegible] populo Chriſtiano [illegible], & [illegible] [illegible] ſolum [illegible], qui [illegible], [illegible] ſuſcepit, [illegible], & [illegible], [illegible]; ſed [illegible] modo [illegible] concilium eſſe [illegible]. In [illegible] Kalendas Martii [illegible] Baſileæ per legatos [illegible] concilium [illegible] Baſileæ [illegible], [illegible] Eugenium [illegible], [illegible], & [illegible] concilio Baſileæ [illegible] legatos ad [illegible]; [illegible] Baſileæ concilium [illegible] legatos non [illegible], & ſi [illegible], [illegible] conſilio [illegible]. Quod [illegible]

[illegible]

XXX.

SESSIO DVODECIMA.

[illegible]

[illegible]

XXXI.

SESSIO DECIMATERTIA.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

XXXII.

[illegible]

[illegible]

potuiſſe

[illegible]

XXXIII.

SESSIO IV.

Adventus Sigiſmundi Baſileam.

[illegible]

[illegible]

XXXIV.

[illegible]

[illegible]

XXXV.

SESSIO XV.

De ſynodis celebrandis.

[illegible]

XXXVI.

[illegible]

[illegible]

XXXVII.

SESSIO XVI.

[illegible]

[illegible]

XXXVIII.

SESSIO XVII.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

XXXIX.

SESSIO XVIIII.

[illegible]

[illegible]

XL.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

XLI.

SESSIO XIX.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

XLII.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

XLIII.

SESSIO XX.

In quâ multa decreta sunt.

A [illegible]

[illegible]

XLIV.

Controversia de tollendis annatis.

A [illegible]

[illegible]

XLV.

SESSIO XXI.

Nemini licere quicquam pro collatione beneficiorum accipere.

[illegible]

[illegible]

XLVI.

Legatio Eugenii ad concilium de multis rebus.

[illegible]

XLVII.

Literæ Græcorum pro loco concilii.

[illegible]

XLVIII.

Monitus Eugenius ut revocet quæ contra concilii decreta fecerat.

[illegible]

[illegible]

XLIX

Excommunicantur Veneti propter Aquileiae principatum.

A[illegible]

L

SESSIO VIGESIMASECUNDA

Damnatur liber Augustini episcopi Nazareni.

E[illegible]

LI

SESSIO VIGESIMATERTIA

In qua multa statuuntur.

C[illegible]

[illegible]

[illegible]

LII.

SESSIO VIGESIMAQVARTA

[illegible]

LIII.

SESSIO VIGESIMAQVINTA

De communicatione sub utraque specie.

[illegible]

LIV.

Contentio inter patres de loco eligendo pro futuro Concilio cum Græcis.

[illegible]

[illegible] ... Quod cum ipsa major pars [illegible] ... Apostolica sedes [illegible] ... Constantinopolim [illegible] ... Avenionensium [illegible] ... Græci [illegible] ... Constantinopolim [illegible] ...

LV.

SESSIO DECIMASEXTA.

In qua per seditionem duo contraria decreta ſanciuntur.

Celebrata igitur ... ſeſſio magna ... Nonis Maii anni ſalutis 1437. in qua ... legatis apoſtolicis Florentia & Venetia [illegible] ... Græci [illegible] ... Baſileæ [illegible] ... Legatos Conſtantinopolim [illegible] ... Baſileam [illegible] ...

[illegible] ... Avenionenſibus [illegible] ... Baſileenſes [illegible] ... cardinalis ſancti Petri ad vincula [illegible] ... epiſcopo Tarentino [illegible] ... Eugenius autem pontifex [illegible] ... Florentiæ & Venetiæ [illegible] ... ad IV. Kalend. Junii [illegible] ...

LVI.

Legatio Baſilienſium ad Venetoſ.

Basilienses vero, ut jam Avenionenſium ſibi [illegible] ... Venetiarum [illegible] ... Avenionenſium [illegible] ... Romano pontifici [illegible] ... Romanæ [illegible] ...

LVII.

SESSIO VICESIMASEPTIMA

In qua [illegible] Eugenius ad concilium [illegible] ſexaginta dies.

Crescente in dies ſeditione, cum Baſilienſes [illegible] ... Eugenium [illegible] ... cardinale ſancti Petri ad vincula [illegible] ...

Anno Christi 1438.

[illegible]

LVIII.

SESSIO VIGESIMAOCTAVA.

Privatur creatio cardinalis ab Eugenio facti.

Nec multis diebus post ... [illegible]

LIX.

SESSIO VIGESIMANONA.

Renovatur decretum de Florentia & Vtino.

Postridie ... [illegible]

LX.

Rescriptis ... Caesarem in ... [illegible]

Dicta ... [illegible]

[illegible]

LXI

[illegible]

A[illegible]

LXII

SESSIO TRIGESIMA

[illegible]

H[illegible]

[illegible]

LXIII

[illegible]

D[illegible]

[illegible]

LXIV.

Legati ad Graecos per patres concilii Eugenio papa [illegible]

C[illegible]

LXV.

Albertus Sigiſmundo Caeſare defuncto ſubſtituitur.

M[illegible]

[illegible]

LXVI.

SESSIO TRIGESIMAPRIMA.

[illegible]

[illegible]

Anno Christi 1438.

[illegible]

LXVII.

SESSIO PRIMA.

Principium concilii Ferrarienſis.

INTER hæc convenerunt jam Ferrariæ [illegible]

[illegible]

LXIX.

[illegible]

[illegible]

LXVIII.

SESSIO SECUNDA CONCILII

Ferrarienſis, in qua Baſilienſes damnantur.

[illegible]

LXX.

SESSIO TERTIA

Conc. Ferrarienſis.

[illegible]

LXXI.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

LXXII.

SESSIO TRIGESIMA SECUNDA

[illegible]

[illegible]

LXXIII.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

LXXIV.

[illegible]

[illegible]

LXXV.

[illegible]

[illegible]

LXXVI.

[illegible]

[illegible]

LXXVII.

[illegible]

[illegible]

LXXVIII.

[illegible]

[illegible]

LXXIX.

[illegible]

[illegible]

LXXX.

[illegible]

[illegible]

LXXXI.

[illegible]

[illegible]

LXXXII.

[illegible]

[illegible]

LXXXIII.

LXXXIII

[illegible]

[illegible]

LXXXIV

[illegible]

[illegible]

Anno Christi

LXXXV.

SESSIO QVARTA.

[illegible] concilium Florentiam transferri.

E[illegible]

LXXXVI.

Mittuntur legati per Basilienses ad conventum Francofordiensem.

M[illegible]

A [illegible]

LXXXVII.

De judicio Vestfaliæ.

P[illegible]

LXXXVIII.

[illegible] contra Eugenium.

I[illegible]

Anno Christi

Anno Christi 1439.

[illegible]

LXXXIX

Legati Eugenii ad conventum Moguntinum.

D[illegible]

XC

[illegible]

M[illegible]

XCI

SESSIO XXXIII

Tres primae veritates approbantur.

I[illegible]

XCII

SESSIO XXXIV.

XCIII

XCIII.

SESSIO QUINTA FLORENTINA.

INTER hæc Eugenius Florentiæ concilium agens, [illegible]

XCIV.

SESSIO XXXV.

AT Basilienses, [illegible]

A

XCV.

[illegible]

[illegible]

B

C

D

E

XCVI.

SESSIO TRIGESIMASEXTA.

[illegible]

[illegible]

XCVII.

SESSIO SEXTA FLORENTINA.

[illegible]

[illegible]

XCVIII

XCIX

SESSIO TRIGESIMASEPTIMA.

[illegible]

SESSIO TRIGESIMAOCTAVA

[illegible]

[illegible]

CII.

SESSIO SEPTIMA FLORENTINA.

CI.

CIII.

SESSIO TRIGESIMANONA.

[illegible] promulgare [illegible], [illegible] ac [illegible] Dei genitricisque laudantes. Tum tandem publica seſſione XXXIX. XV. Kalend. Decembris ſolemni ritu electionem prædictam laudant & probant, jubentque Amadeum ipſum legitime electum in Romanum pontificem ab omnibus venerari. Deinde legatos [illegible] ad Amadeum legant, qui [illegible] electionem nuntient, & [illegible] exigant. Tertio Nonas Decembris primus legatorum cardinalis Arelatenſis erat, quem [illegible] epiſcopi ſequebantur, abbates [illegible] doctores. Aderant [illegible] & Baſileenſis civitatis multi, & nobiles complures, qui cum equitibus [illegible] Amadeum petiverunt. Erat is Ripaliæ, ubi in placido [illegible] ; itaque cum [illegible] nobilibus [illegible] habitum [illegible]. Hi cum perveniſſent legati ad XIII. Kalendas Januarias, [illegible] Amadeus [illegible]. Inde [illegible] legati [illegible] neque [illegible] neque [illegible] reddiderunt, [illegible] ad audiendos legatos. Interim [illegible] legatos [illegible] ad eorum [illegible]. Tum [illegible] in habitu [illegible], cum barba, & nomen Amadei non mutavit. Ad [illegible] reſponſum eſt, nihil per legatos addi, minuive poſſe, quod [illegible] ad concilium ſpectaret. Ut primum [illegible] ſuſcipere, [illegible] Nomen [illegible] Quod [illegible] Petro [illegible]. Et quoniam Amadei nomen [illegible] legatos, ut in catalogo pontificum [illegible]. De barba, [illegible]. [illegible] legati [illegible]. Poſt [illegible] Felicis V. [illegible] ab Arelatenſi, & [illegible] Romanus pontifex. Poſtridie [illegible] Felix, [illegible] in vigilia nativitatis Chriſti [illegible] & barba [illegible]. [illegible] die ſancto Epiphaniæ [illegible] Arelatenſis [illegible] habuit, in qua [illegible] Amadeumque, & [illegible] ducem a [illegible]

A [illegible] Othonis III. Cæſaris. Tum vero [illegible] Felicem; ut cum in adminiſtratione [illegible] eccleſiæ jam eſſet occupatus, [illegible] filio delegaret, qui [illegible]. Quibus dictis Felix, Ludovicum [illegible] primogenitum, Sabaudiæ ducem creat. Philippum vero ſecundo natum comitem Gebennenſem [illegible] Amadeum [illegible] principem [illegible] & [illegible]. [illegible] apud [illegible] Felice, [illegible] Roma[illegible] per [illegible]. B [illegible] Felix [illegible] Baſileenſi ſynodo, &c. Felix epiſcopus ſervus ſervorum Dei, &c. Poſt hæc Felix [illegible] ad omnes principes [illegible]. C [illegible] Conſtantinopoli [illegible].

CIV.

Conventus Francofordiæ, in quo Fridericus Cæſar eligitur, & [illegible] Baſileenſibus [illegible].

CONVENERANT Francofordiæ principes Germaniæ ad novum Cæſarem [illegible] D [illegible] Felicem [illegible] Romanum pontificem [illegible]. Fridericus dux Auſtriæ quarto Nonas Februarii anno [illegible] Francofordiæ Cæſar dictus eſt, & legati Baſileenſium [illegible] Cæſaris [illegible] principes [illegible] Romæ [illegible].

CV.

Creantur quatuor cardinales a Felice pontifice.

INTEREA Baſileenſes, ut Felix, quem ſibi præfecerant pontificem, [illegible] pontificatus [illegible]. [illegible] Ludovicus Lauſannenſis, Bartholomæus

Novarienſis

[illegible]

CVI

SESSIO QVADRAGESIMA.

Condemnatur Felix & damnatur Eugenius.

T[illegible]

CVII.

Legatio Basiliensium in Poloniam.

M[illegible]

[illegible]

CVIII

SESSIO OCTAVA FLORENTINA.

[illegible]

F[illegible]

CIX

SESSIO QVADRAGESIMAPRIMA.

Eugenii decreta irritantur.

Q[illegible]

Anno Christi 1440.

CX.

Coronatio Felicis antipapæ.

[illegible]

CXI.

SESSIO QUADRAGESIMASECUNDA.

De quarum [illegible]

[illegible]

CXII.

Conventus Bituricensis, [illegible]

CONVOCAVERAT [illegible]

[illegible]

CXIII.

[illegible]

[illegible]

CXIV.

[illegible]

[illegible]

Anno Christi [illegible]

CXV.

Quid egere Basileenses legati Nurembergæ cum [illegible].

L[illegible] Basileensium [illegible] Nuremberg[illegible] [illegible]

[illegible] Moguntiam [illegible] Basileensium [illegible] Basileam [illegible] Cæsari [illegible] Nicolaum Cusam, & Iacobum de [illegible] [illegible]

CXVI.

[illegible] Felicis in concilio, & aliqua decreta.

ET cum Arelatensis & [illegible] cardinales [illegible] Felix, quem papam appellabant, [illegible] Basileensi concilio [illegible]

[illegible]

A vel [illegible] Romanæ [illegible] [illegible] Felix [illegible] in provincia [illegible], B quibus Romanum pontifice in provincia [illegible]

CXVII.

Gesta legatorum Basileensium in dieta Moguntina.

MAGVNTIA [illegible] Cæsaris [illegible] C [illegible] Moguntiam [illegible] D Basileensibus [illegible] E [illegible]

[illegible]

Tandem

ANNO CHRISTI 1441.

[illegible]

CXVIII.

[illegible]

[illegible]

CXIX.

[illegible]

M[illegible]

CXX.

[illegible]

I[illegible]

CXXI.

[illegible]

C[illegible]

CXXII.

[illegible]

D[illegible]

CXXIII.

SESSIO XLIII.

[illegible]

C[illegible]

[illegible]

CXXIV.

[illegible]

[illegible]

CXXV.

[illegible]

[illegible]

CXXVI.

CXXVI.

Provisio ecclesiae Salzburgensis.

[illegible]

CXXVII.

Relatio a Tridentino de gestis in Austria.

[illegible]

CXXVIII.

Relatio exploratorum de inclinatione principum, erga Eugenium pontificem.

[illegible]

ANNO CHRISTI 1440.

[illegible] Hanc epiſtolam [illegible] Pontificem, quæ quamvis lecta coram eo, tamen non placuit: [illegible] Aulicorum [illegible] Sigiſmundi [illegible], quæ ab [illegible], & etiam ab ipſo Pontifice [illegible]. In ea [illegible] & plane magnifica Baſileenſium geſta, [illegible] Eugenium [illegible], & [illegible] ad [illegible], & [illegible] Baſileenſis concilii [illegible], & [illegible] Felicem [illegible], & [illegible] Cæſarem, ad [illegible] concilium [illegible], quam [illegible] Eccleſiæ, [illegible] quæ [illegible], quæ veritas, quæ honeſtas, quæ fidei orthodoxæ adverſaria non eſſet. [illegible] Chriſti Sponſam, ſervanda Conſtantienſis [illegible] decreta, & ſacra Baſileenſis concilii, quod omnes prælati principeſque [illegible], [illegible] Felicem [illegible], quæ cum Deo [illegible] Eccleſiæ [illegible]. Cum hæc [illegible] Cæſarem, & Nicolaus [illegible] Apoſtol. Deinde cum ſacra [illegible] Francofordiam ad conventum [illegible], [illegible] ex parte [illegible] legatione [illegible] cardinales [illegible] Moguntinæ [illegible], [illegible] Felix, & plerique alii [illegible] concilii, [illegible] legati [illegible] Arelatenſis, & [illegible], & [illegible] cardinales [illegible], qui [illegible] ſecunda [illegible] in [illegible] Kalendas Iulii.

a [illegible] XIII. Kal. [illegible]

CXXIX.

SESSIO DECIMA FLORENTINA.

In qua concilium Lateranum transfertur.

FLORENTIÆ inter hæc Eugenius decimam ſeſſionem celebrat [illegible] Kalendas Maii anni [illegible] 1442. in qua aſſerens [illegible] Romam [illegible] Lateranenſi [illegible], [illegible] concilium [illegible] tranſlationem [illegible] Baſilica Lateranenſi [illegible], [illegible] Baſileenſes [illegible] Eugenium [illegible] concilium [illegible] ad aliud concilium in Germania pro [illegible], quoniam [illegible] Italiam [illegible] habere [illegible], quod

de loco ad locum pro ſuo arbitrio tranſferret, [illegible] ex Baſilica Ferrariam, ex Ferraria Florentiam, & inde demum Romam, [illegible] ad [illegible] conſiliorum. [illegible] Francofordienſi [illegible] principum [illegible] Federicus Cæſar [illegible], & [illegible] per [illegible] ſua [illegible]. [illegible], nihil Baſilææ de [illegible] agerentur, [illegible] modo [illegible] poſſint [illegible].

CXXX.

SESSIO XLIV.

Decreta pro [illegible] Baſileenſium.

DUM hæc [illegible] patres de [illegible] decreto [illegible] Valentinum epiſcopum, [illegible] Florentinum [illegible], & [illegible] epiſcopum, [illegible] decretum [illegible], & [illegible] publica [illegible] Auguſti [illegible] decreti hæc ſunt: [illegible] concilio [illegible], & [illegible] Collegio [illegible] principis vel [illegible], & [illegible] & plerumque [illegible].

CXXXI.

Geſta in Francofordienſi conventu.

BASILEENSES legati [illegible] ad Francofordienſem conventum [illegible] Kalendas Iunii, Francofordiam [illegible], [illegible] legati apoſtolici, [illegible] Cæſar, Francofordiam [illegible] Moguntino, Colonienſi, Treverenſi, [illegible] Palatino, & duce Saxoniæ electoribus, & aliis [illegible] principibus. [illegible] Baſileenſes [illegible]. Poſt [illegible] Baſileenſis, [illegible] Cæſarem [illegible], [illegible] Felicis, [illegible] Pontificem [illegible], [illegible] Cæſar [illegible], [illegible] nihil [illegible], quam [illegible] dare: & [illegible] principum

[illegible]

CXXXII.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

CXXXIII.

Legatio Cæſaris ad Baſilienſes.

H[illegible]

[illegible]

CXXXIII.

Felix utrique Lauſannam petit.

P[illegible]

CXXXIV.

Contentio de provinciæ cauſis.

P[illegible]

CXXXV.

[illegible] Nurembergenſis & Eugenii [illegible] legatis Cæſaris.

V[illegible]

[illegible]

CXXXVI.

Cauſa privata.

[illegible]

CXXXVII.

Damnantur quorundam aſſertiones mendicantium.

[illegible]

CXXXVIII.

Varia geſta Baſileenſium.

[illegible]

CXXXIX.

CXL.

[illegible]

CXLI.

[illegible]

[illegible]

CXLII.

[illegible]

[illegible]

CXLIII.

[illegible]

[illegible]

CXLIV.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

CXLV.

Quo ordine publica sessio in concilio celebraretur.

[illegible]

Finis summariorum concilii Basileensis editum per Augustinum Patricium canonicum Senensem jussu Francisci Piccolomini cardinalis Senensis anno salutis MCCCCLXXX.

DEO GRATIAS.

[illegible]

Anno Concilii [illegible]

ACTA CONCILII BASILEENSIS, AD PRAEMONSTRATENSEM ORDINEM

[illegible]

[illegible] anno 1434.

SACROSANCTA generalis synodus Basileensis [illegible]

Litera compulsoria, ab illustrissimo Basileensi [illegible]

[illegible]

GUILLELMUS Dei & apostolicae sedis gratia [illegible]

[illegible]

[illegible]

Anno Christi 1437.

[illegible] processibus, ad hoc sufficientes de ipso mandatum habens, de quinquaginta florenis Renensibus boni auri, & justi ponderis, ut ante expressum ibidem, & causa in praemissis latius describuntur & exprimuntur, subsequenter per eos, & circumspectum virum dominum Michaëlem Nicer, decretorum doctorem, canonicum ecclesiae [illegible], ipsiusque synodi consistorii judicem, & commissarium super causa [illegible], in quibus sanctissimam [illegible], prout in quodam publico instrumento inde confecto latius dicitur contineri: ac acta [illegible] pro expositione dictorum praefatae sacrosanctae synodi, & praedictorum dominorum [illegible], sive processibus ac commissione expositis, ad quemque [illegible], & praesentibus [illegible], [illegible] praedicti dominorum abbatis, conventus, & [illegible] principalium [illegible] partium, [illegible], & cum effectu [illegible], ac de [illegible] & [illegible] satisfacerent & solvere [illegible] non curarent [illegible] in super praemissis [illegible], & [illegible]. Quando [illegible] praemissis omnia & singula omnes, & singulis supradictis prout per nos super [illegible] mandatum, [illegible] mandamusque & [illegible] nostrae hujusmodi, imo verius dictae synodi, non parentibus [illegible] & cum effectu, ne in eundem dominum [illegible] episcopum ut adversam principaliter, nec non in quoscumque [illegible] in hac parte & [illegible], ac impedimentis [illegible] abbatem, conventum, & conventuum principalem, [illegible] eorum procuratorum super praemissis [illegible], ipsisque [illegible] dictos [illegible], canonicum, vel [illegible] vel [illegible], quovis ad hoc [illegible] vel [illegible] dignitatis, status, gradus, ordinis, vel conditionis existant ex nunc prout ex tunc, & ex tunc prout ex nunc, canonica monitione praemissa, singulariter in singulos excommunicationis, in capitula vero, & collegia quaecumque, in hujusmodi [illegible] suspensionis a divinis; & in ipsum [illegible] Iacobum, ac quaecumque [illegible] & [illegible], ecclesias, monasteria & capellas interdicti sententias ferimus in his scriptis, & etiam promulgamus. Praefatis vero reverendissimis, ac reverendis in Christo patribus ac dominis archiepiscopis & episcopis, quibus ob reverentiam suarum pontificalium dignitatum [illegible] deferendum duximus in hac parte, si [illegible] praemissa vel eorum aliquid fecerint per se, vel submissas personas, sex dierum canonica monitione praemissa, [illegible] interdicimus in his scriptis. Si vero hujusmodi interdictum per alios sex dies, dictos alios immediate sequentes, sustinuerint, ipsos in his scriptis simili monitione canonica praevia, suspendimus a divinis. Verum si praefatas interdicti & suspensionis sententias per alios sex dies, dictos duodecim dies immediate sequentes, animo, quod absit, sustinuerint indurato, ipsos in eisdem scriptis ex nunc prout ex tunc, & ex tunc prout ex nunc, eadem canonica monitione praemissa, excommunicationis sententia innodamus.

Ceterum cum ad executionem praemissorum nos ullius [illegible] aliis arduis in dicta sacrosancta synodo propediti legitime nequeamus, [illegible], ac vestrum & singulis dominis abbatibus, praepositis, prioribus, decanis, archidiaconis, scholasticis, cantoribus, custodibus, thesaurariis, sacristis, [illegible] tam cathedralium, quam collegiatarum canonicis, parochialiumque ecclesiarum rectoribus, & locatenentibus eorumdem, plebanis, viceplebanis, capellanis, curatis & non curatis, altaristas perpetuos, aliisque presbyteris, clericis, notariis, & tabellionibus publicis quibuscumque, per dictorum dominorum archiepiscoporum, & episcoporum provincias, civitates & dioeceses, & alias ubilibet constitutis & vestrum cuilibet in solidum super eisdem executoribus hujusmodi penitus mandamus, imo verius dictae sacrosanctae synodi, sanctissimi [illegible] ejusdem [illegible] virtute [illegible], [illegible] nos [illegible] convocandas: quos & eorum quemlibet [illegible] in virtute obedientiae & monemus primo, secundo, tertio & peremptorie, ut infra [illegible] & [illegible] vestrum cuilibet in virtute sanctae obedientiae & [illegible], quam in [illegible], & eorum quemlibet [illegible], quae ipsis in hac parte committimus & mandamus, & [illegible], [illegible], [illegible] ter [illegible] praemissis [illegible] in his scriptis [illegible] principaliter [illegible], quaecumque [illegible] quamquam per [illegible] dominorum abbatis & conventus principalium [illegible] super hoc fuerint requisiti, sive alter eorum fuerit requisitus, [illegible], quatenus [illegible], & eorum cuilibet per [illegible] & [illegible] canonice effugiamur: ita tamen quod in his exequendis alter vestrum alterum non expectet, nec [illegible] pro alio se excuset, ad loca supradicta, [illegible] accedatis, & publicum mandatum, [illegible] alios [illegible] ipsisque [illegible] prout [illegible] valeatis, [illegible] praedictam, prout superius per nos mandatum est, [illegible], quando & quoties expediens fuerit, & super hoc fueritis requisiti, sive fuerit requisitus aliquis, [illegible] & [illegible], & [illegible], atque [illegible] publicatis [illegible] & conventus principalium, seu eorum legitimo procuratori [illegible] quinquaginta, & [illegible] florenis Renensibus tam [illegible] expensis, quam expositione [illegible] sacrosanctae synodi & [illegible] sive processibus [illegible] expositis plenarie, & [illegible] solverit, & satisfecerit, & [illegible] & [illegible]: si vero praefatus dominus Iacobus episcopus ut adversa principalis, ceterique contradictores, & rebelles hujusmodi nostris, imo verius dictae synodi, monitionibus, & mandatis non paruerint realiter, & cum effectu, dictamque excommunicationis sententiam, propterea damnabiliter incurrendo, & quorum [illegible] dictis diebus ex tunc prout ex nunc, omnes & singulos supradictos [illegible] [illegible] poenis, & sententiis ipsis [illegible] & [illegible], & quae & eorum cuilibet [illegible] [illegible] mandamus, quatenus singulis diebus dominicis, & festivis post lapsum dictorum terminorum [illegible], in vestris ecclesiis, monasteriis, & capellis, quoties, & quando expediens fuerit, & quotiens pro parte dictorum dominorum abbatis, conventuum, & [illegible] super hoc fueritis requisiti, seu [illegible] fuerit requisitus, praefatum dominum Iacobum episcopum ut adversam principalem, ceterosque contradictores in hac parte, & rebelles, &c. ut praemittitur, excommunicatos publice [illegible] nuncietis,

[illegible]

Litteræ [illegible] … mensis Julii anno 1437.

Sacrosancta generalis synodus Basileensis in Spiritu sancto legitime congregata, [illegible]

[illegible]

[illegible]

*** Ex [illegible] Præmonſtratenſis. C

Die vigeſimaquarta Novembris anno 1434.

A concilio Baſileenſi de verbo ad verbum ex regiſtro [illegible] privilegia & exemptiones ab Urbano IV. Clemente VI. & Clemente VII. ordini Præmonſtratenſi conceſſa.

Die [illegible] menſis Maii anno 1435.

A concilio Baſileenſi de verbo ad verbum ex regiſtro [illegible] Alexandri V. [illegible] ordini Præmonſtratenſi conceſſum. D

Die quarta Septembris anno 1435.

A concilio Baſileenſi ex regiſtro [illegible] privilegia, ab Alexandro IV. ordini Præmonſtratenſi conceſſa.

SACROSANCTA [illegible] E

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] sacroſancta.

FINIS.

Basileae VI. Idus Octobris.

Observatio Philippi Labbe, S. I.

[illegible]

Ego Nicolaus [illegible] [illegible] 1441. [illegible]

Observatio Philippi Labbe, S. I.

[illegible] V. C. Philiberti de la Mare [illegible]

[illegible] V. C. Philiberti de la Mare senatoris [illegible].

Sermo in concilio Basileensi habitus, incipit, *si quis vestrum.*
—— incipit, [illegible]
—— incipit, [illegible]
—— incipit, *& Andream fratrem ejus.*
—— in die S. Francisci 1431. habitus in concilio Basileensi per M. [illegible]
—— incipit, [illegible]
—— incipit, [illegible]
—— incipit, *assumptus est in caelum.*
—— incipit, [illegible]
—— incipit, *non sum [illegible]*
—— incipit, *erunt signa in sole.* [illegible] in concilio Basileensi [illegible]
—— incipit, [illegible]
—— incipit, [illegible]
—— incipit, [illegible]
—— incipit, [illegible]
Oratio [illegible] CP. ad Basileense concilium, incipit, [illegible]
Sermo, incipit, *non est magna laus.*
[illegible] imp. CP. [illegible] ad concilium [illegible]
Sermo, incipit, [illegible]
Oratio funebris in concilio Basileensi habita de morte [illegible] regis.
Sermo, incipit, [illegible]
—— incipit, *quaecumque scripta sunt.*
—— incipit, [illegible]

ANNO CHRISTI [illegible]

Propoſitio Petri Digneniſis epiſcopi ambaſſatoris regis Siciliæ ad Baſileenſe concilium.
Sermo de pura conceptione virginis, incipit, [illegible]
——— de nativitate virginis, incipit, [illegible]
——— de conceptione virginis, incipit, [illegible]

[illegible] Concio ——— * epiſcopi Digneniſis in concilio Baſileenſi pro rege Ludovico III. Hieroſolym. & Siciliæ [illegible].

OBSERVATIO PHILIPPI LABBE, S. I.

Dolet [illegible] paucas ex mſ. [illegible] in [illegible] publicandiſque [illegible] ſuppetere [illegible] vetera [illegible] in hac Pariſienſi [illegible] nonnulla volumina ſcilicet [illegible], in quibus ſequentia quæ ad concilia Baſileenſe, Florentinum, Conſtantienſe, aliaque ſpectant, continentur.

* A I. *In primo volumine*, continentur acta [illegible] ſeſſione prima [illegible] ſynodi Baſileenſis, [illegible] ſeſſionem [illegible] ad [illegible]

Quæ deinceps in eodem ſunt volumine [illegible], epiſtolæ & alia [illegible], ad eamdem ſynodum pertinent, [illegible] ſunt [illegible] ad an. 1437.

Quæ vero [illegible] in hoc volumine [illegible] geſta ſunt, [illegible] ſynodo.

Secundum volumen, continet [illegible], id eſt [illegible] ſynodi [illegible] que [illegible] in concilio, ab [illegible] Veneti [illegible] 1431. [illegible] Decembris 1437.

Tertium volumen, [illegible] ſeſſione [illegible] Decembris 1431.

Quartum volumen, continet varias epiſtolas & alia [illegible] ad concilium Baſileenſe ab anno 1431. [illegible] 1434. ad [illegible] Eugenii [illegible] 1437.

Quintum, miſcellanea continet. Primo quædam quæ ad concilia [illegible] IV. & Gregorii pertinent. Deinde epiſtolas, quæ ad Conſtantienſe, [illegible] ad concilium Baſileenſe, [illegible] geſta poſt [illegible] Eugenii & [illegible].

OBSERVATIO PHILIPPI LABBE, S. I.

Addam hic quoque [illegible] regi Chriſtianiſſimo a [illegible] Eugenii papæ oblatos [illegible] anno 1438. [illegible] bibliothecæ [illegible] S. Stephani [illegible], quos jam [illegible] pag. 41. [illegible] Lupartus & Gratianus, [illegible] bibliotheca [illegible] anno 1433.

* A A *Scriptum* [illegible] *die* [illegible] *Eugenii* [illegible] *regi Franciæ* [illegible] *in* [illegible] *die* [illegible] *anno* MCCCCXXXVIII.

Avisamenta ſuper petitionibus D. N. papæ pro pace & unione eccleſiæ.

I.

QUIA divino [illegible] ſacrum concilium [illegible] Baſileam [illegible] Baſileenſis concilii, [illegible] D. N. papæ [illegible] cum collegio Romanorum [illegible] cardinalium, [illegible], & [illegible] regia [illegible] Chriſtianiſſimo [illegible] pro [illegible] fuerit [illegible].

II.

Item [illegible] regia [illegible] pro [illegible] Gallia [illegible] concilium generale [illegible] concilium [illegible] ſanctiſſimo [illegible] neceſſarium.

III.

Item ex [illegible] eccleſia Dei, [illegible] D. N. papa [illegible] ſanctiſſimum [illegible] Baſileæ [illegible] & [illegible] non [illegible] ejus [illegible].

IV.

Item ad [illegible] in noſtra eccleſia catholica [illegible] quod duo generalia concilia [illegible] D. N. papa [illegible] de dicto loco Baſileæ [illegible] ſubditos regni [illegible] ad [illegible] ſuis [illegible] obſervari, & [illegible] effectum.

OBSERVATIO PHILIPPI LABBE, S. I.

Auctor [illegible] S. R. E. cardinalis Franciſcus de [illegible], capite 5. libri primi, [illegible] anno 1433. [illegible] quod poſt Baſileenſe concilii poſt [illegible] & in [illegible] G. L. Romana [illegible] generalem [illegible] anno [illegible] ſunt [illegible] ut [illegible] illa

pars

[illegible]

*** De concilio Basileensi, [illegible]

BASILEENSE concilium [illegible]

Deinde, Quia [illegible]

Tertio, Quia in concilio Basileensi [illegible]

Quarto, Quia [illegible]

Quinto, Quia [illegible]

Sexto, Quia Felix V. antipapa [illegible]

Septimo, Quia concilium [illegible]

Postremo quia synodus Lateranensis [illegible]

[illegible]

*** EPISTOLA CONCIL. BASILEENS. [illegible]

SACROSANCTA generalis Basileensis synodus, in Spiritu sancto legitime congregata, [illegible]

[illegible]

ANNO CHRISTI 1432

[illegible] omnes & singulos, mandantes [illegible] ut praedicta [illegible] nobis [illegible]. Datum [illegible] die vigesima [illegible] mensis Decembris [illegible].

* ** APOLOGIA EUGENII PAPAE IV. SIVE DE SUMMI PONTIFICIS ET [illegible] CONCILII POTESTATE, AD BASILEENSIUM [illegible], IN FLORENTINA SYNODO * [illegible], [illegible].

* [illegible]

Per Ioannem a Turrecremata Dominicanum tunc sacri apostolici palatii magistrum, et postea sancti Sixti presbyterum cardinalem.

SUMMARIUM.

I. *Apostolicae sedis [illegible], haeresis non fuere, sed [illegible].*

II. *Romanus pontifex, jure divino caput [illegible].*

PRAEFATIO.

N[illegible] [illegible] fidei catholicae, [illegible] est.

V[illegible] de potestate concilii generalis [illegible] papam, [illegible] per Constantiense & hoc Basileense generale concilia, est veritas fidei catholicae. [illegible]

[illegible] Concilii [illegible] Constantiensis [illegible] Constantiense [illegible] universalem ecclesiam repraesentat.

RESPONSIO AD PRIMUM ARTICULUM.

SUMMARIUM.

I. *Concilium [illegible].*

II. *Congregatio per Ioannem XXIII. [illegible] Constantiae, [illegible].*

III. *[illegible].*

IV. *Concilium generale universalem ecclesiam [illegible].*

V. *[illegible] & plenarium concilium [illegible].*

VI. *Congregatio [illegible] Romano pontifice [illegible] universalem ecclesiam repraesentare [illegible].*

VII. *[illegible] Constantiensi, [illegible] fidei catholicae [illegible], [illegible] est.*

qui

Anno Christi 1439.

[illegible]

Anno Christi [illegible]

LXIV. *Concilia universalia non habent privilegium in judicio fidei, non errandi.*

LXV. *Decreta generalis concilii de fide definita, per ipsum, si bene probata & confirmata, etiam papa [illegible]*

LXVI. *[illegible] fidei aut ecclesiae Romanae [illegible] [illegible] definitiones apostolicae [illegible] [illegible] congregationis patrandum est.*

LXVII. *Ecclesia Romana errare non potest.*

LXVIII. *Solo papa [illegible] universalia in concilio [illegible] fide definientibus, contradicente, [illegible] papam [illegible] papa [illegible]*

LXIX. *[illegible] de fide [illegible] papa [illegible] judicium [illegible]*

LXX. *Synodus quaelibet major est papa.*

LXXI. *[illegible] de fide [illegible] universalis [illegible] per [illegible] sanctorum patrum [illegible], si papa [illegible] concilio [illegible]*

LXXII. *Papa in [illegible] sententia [illegible] potest.*

LXXIII. *[illegible] papam catholicum [illegible] habet.*

LXXIV. *Papa in casu haeresis concilio subditur.*

LXXV. *[illegible] Constantiensis, quod [illegible] papa, concilio generali in his, quae pertinent ad [illegible] ad [illegible] sed de [illegible]*

LXXVI. *In causa universalis reformationis papa [illegible] non [illegible] de necessitate concilio [illegible]*

LXXVII. *[illegible] concilio [illegible] papa, [illegible] & [illegible]*

LXXVIII. *Concilium generale, [illegible] haeresis, papam [illegible] deponere, non judicare potest.*

LXXIX. *[illegible] papa est, a Christo super [illegible] constitutus.*

LXXX. *[illegible] superiorem non [illegible]*

LXXXI. *[illegible] potest, [illegible] superior est, [illegible]*

LXXXII. *Papa judicium [illegible] Deus reservavit.*

LXXXIII. *Papa per [illegible] [illegible] ecclesiae fundamentum est.*

LXXXIV. *Papa universalis ecclesiae pastor & rector a Christo in Petro constitutus est.*

LXXXV. *[illegible] pastorem non [illegible]*

LXXXVI. *Romanus pont. in orbem universum, [illegible] Petri successor, ecclesiae [illegible] caput, [illegible] pater, [illegible] pastor, rector, in Petro a Christo institutus est.*

LXXXVII. *Papa per mortale peccatum non desinit esse superior.*

LXXXVIII. *[illegible] in [illegible] haeresi [illegible] superioritate [illegible]*

LXXXIX. *[illegible] tamen [illegible] non sunt.*

XC. *[illegible] fidei catholicae non est, quod [illegible] [illegible]*

XCI. *Papa [illegible] non est, [illegible] universalem reformationem ecclesiae, concilio [illegible] si [illegible]*

XCII. *[illegible] in papa [illegible] sunt, non [illegible] causa [illegible]*

XCIII. *Papa [illegible] pro haeresi [illegible] judicari potest, & aliter [illegible], [illegible]*

XCIV. *Papa [illegible] ecclesiae universalis [illegible] [illegible] Non [illegible] ab id [illegible]*

XCV. *Papa [illegible] deponi [illegible] [illegible] similis [illegible], quae a [illegible] sanctorum patrum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]*

DICEBAT [illegible] quod papa [illegible] [illegible] potest habere [illegible] catholicae fidei. [illegible] [illegible] [illegible] XXIII. [illegible] [illegible] & [illegible] summus pontifex in concilio, [illegible] Christi [illegible] [illegible] fide catholica [illegible] [illegible] Gregorius [illegible] Nihil est [illegible] [illegible] [illegible] Ioannis XXIII. [illegible] Constantiae [illegible] [illegible] & Christi [illegible] catholicae fidei [illegible] [illegible] Gregorius [illegible] [illegible] & [illegible] [illegible] Romanum [illegible] [illegible] congregatio [illegible] [illegible] Constantiae [illegible] [illegible] generale concilium [illegible] catholicam [illegible] [illegible] [illegible] Constantiam, [illegible] cardinalis [illegible] [illegible] Constantinopolitano, & [illegible] archiepiscopo [illegible] & [illegible] Constantiae [illegible] [illegible] XXIII. [illegible] in generali concilio, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Gregorius [illegible] Constantiensi [illegible] [illegible] [illegible] Petrus de Luna, Benedictus XIII. [illegible] [illegible] summo pontifici [illegible] [illegible] [illegible] Constantiae congregatio, [illegible] concilium universale, [illegible] catholicam [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible]

[illegible]

B

[illegible]

C

[illegible]

D

[illegible]

E

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

A

B

C

D

E

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

ploi-

Anno Christi 1433

[illegible] quibus motiuo in hac parte [illegible] dendum est, [illegible] quam [illegible] [illegible] dominus Alanus, [illegible] [illegible] in libro de [illegible] quod error est, quod papa possit iudicari [illegible] a concilio generali. De tertio vero casu, quamdo scilicet [illegible] [illegible] dicitur quod in illo casu [illegible] papae non esse [illegible], sed [illegible] propterea concilio [illegible]. Aliud non est [illegible] quod [illegible] contra diuinam legem a superiore [illegible]. Vt [illegible] Act. 5. obedire oportet Deo magis quam hominibus. De quo in cap. [illegible] [illegible] Si is qui praeest, 11. q. 3. [illegible] [illegible] quod [illegible] [illegible] sicut Paulus restitit Petro, quia non ad veritatem euangelii ambulabat, ad Galat. 2. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Et [illegible] [illegible] Et hoc modo [illegible] [illegible] quod non esse papae [illegible], id est non [illegible] [illegible] facere, sed [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] esse. Non autem [illegible] quod in hac [illegible] [illegible] cum [illegible] [illegible] theologis concordantes, dicunt papam propter [illegible] haeresim posse a concilio iudicari. Aliud est iudicare, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 1. Cor. 4. [illegible] [illegible] [illegible] papa possit [illegible] iudicio vniuersalis concilii, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] catholicum est, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Vide Augustinum lib. 9. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] David. [illegible] [illegible] [illegible] Dei [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] episcopus Christi. Quamdiu ergo in eadem [illegible] est, [illegible], vel propter se, vel propter [illegible]. Vide [illegible] [illegible] [illegible] Non enim est potestas nisi a Deo. Haec Augustinus. Ex quibus omnibus patet, quod decretum illud per [illegible] [illegible] sess. 13. [illegible] Constantiae [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] veritatem fidei catholicae, [illegible] [illegible] [illegible]. Quia [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] esse catholicae fidei [illegible] [illegible] [illegible] quod Augustinus dicit in libro de [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] & haec dicta sufficiant pro primo articulo propositionis factae per partem & D. argumenta.

RESPONSIO AD SECVNDVM ARTICVLVM.

SVMMARIVM.

I. *Concilium Constantiense, nunquam decreuit [illegible] [illegible] esse supra papam.*
II. *Patres Constantiae congregati, [illegible] [illegible] [illegible].*
III. *Patriarchae [illegible] [illegible] [illegible] Romano pontif. quem concilio superiorem confessi sunt.*
IV. *[illegible] propositio, absque [illegible] concilii Constantiensis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].*
V. *Constantiensi decreto de superioritate concilii supra [illegible] papae.*
VI. *[illegible] [illegible] [illegible] papam [illegible] [illegible] habebat.*
VII. *Et pro haeresi [illegible] [illegible] a concilio iudicatur.*
VIII. *Concilium generale [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].*
IX. *Romanus pontif. legibus [illegible] [illegible] [illegible] non subiicitur.*
X. *[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Thomam.*
XI. *Concilia in ecclesia Romana, aut summo pontifice [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].*
XII. *Principes quomodo [illegible] [illegible].*
XIII. *[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].*
XIV. *[illegible] concilium legitime congregatum, & [illegible] [illegible] quomodo intelligitur.*
XV. *Concilium legitime [illegible] & [illegible], errare possit in suis definitionibus.*
XVI. *Concilium Ephesinum [illegible], & Aquisgranum legitime [illegible] & [illegible] [illegible] [illegible].*
XVII. *Concilia plenaria priora a posterioribus [illegible] [illegible].*
XVIII. *[illegible] [illegible] [illegible] Eugenius [illegible] [illegible] [illegible].*
XIX. *Papae praesidentes, [illegible] [illegible].*
XX. *Praesidentibus [illegible] [illegible] [illegible] nulla est concilii definitio.*
XXI. *Quomodo praesidentes [illegible] [illegible] [illegible].*
XXII. *[illegible], non est [illegible] concilii generalium.*
XXIII. *[illegible] decreta, nunquam approbauit Eugenius IV.*
XXIV. *Conciliorum decreta, a Romano pont. [illegible] confirmari debent.*
XXV. *[illegible] [illegible] papa in [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] confirmantur.*
XXVI. *Concilium [illegible] [illegible] in papa, quam a contrario.*

SEQVITVR secundus articulus propositionis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quod propositio illa [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] supra papam, [illegible] [illegible] catholicae fidei [illegible] [illegible] quae superius posita est, non [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Constantiae [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

[illegible]

ANNO CHRIST. 1439.

[illegible]

6\. [illegible]

7\. [illegible]

Quinta ratio dominus opponens, [illegible] XXIII. & [illegible]

[illegible]

Item ad argumenta [illegible] XXIII. [illegible]

Ad illam rationem respondetur, [illegible]

ANNO CHRISTI 1439.

[illegible]

Anno Christi 1432.

[illegible] præſtita obedientia [illegible] conſiderauerit pro- [illegible]. Et ſicut ſcriptura quidem ſcribitur Deut. 17. ubi Dominus ait, Si difficile & ambiguum apud te judicium perſpexeris, dicit gloſſa marginalis, hoc quoque in [illegible] ob- ſeruandum eſt, & judicium inter [illegible] videris verba variari, ſurge, & aſcende ad locum (gloſſa prima, Eccleſiam) quem elegit Dominus Deus tuus, veniesque ad ſacerdotes Leuitici generis, (gloſſa prima ſuperiores) & ad judicem (gloſſa prima [illegible]) qui fuerit illo tempore, quæresque ab eis qui indicabunt tibi judicij veritatem. Et facies quæcumque dixerint, qui præſunt loco, quem elegit Dominus, & docuerint te juxta legem ejus, ſequerisque ſententiam eorum, nec declinabis ad dexteram neque ad ſiniſtram. Qui autem ſuperbierit nolens obedire ſacerdotis imperio, qui eo tempore miniſtrat Domino Deo tuo, & decreto judicis, morietur homo ille. [illegible] Deus [illegible] & [illegible] [illegible] [illegible] obedientia [illegible]. Unde manifeſte patet, quod robur & [illegible] [illegible] ab uno ſcilicet ſummo ſacerdote dependet. Præterea [illegible] Moſes, qui [illegible] Bernardus libro de Conſideratione ad Eugenium Papam, [illegible] Romani pontificis. [illegible] populo ex lege, quæ ad Deum pertinent, [illegible] Petrus [illegible]. Cæterum Chriſtus [illegible] Apoſtolis [illegible] Petro [illegible], Dic in [illegible], Luc. 4. [illegible] gloſſa [illegible] 24. q. 1. Quomodo autem hæc [illegible] [illegible] eccleſia [illegible] & [illegible] in eccleſia [illegible], ſi patres in ſynodis [illegible] & canones [illegible], quæ [illegible] [illegible] & approbatione [illegible] ſummi pontificis [illegible] robur & [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] Romanus pontifex eſt principium [illegible] totius eccleſiæ [illegible] Chriſto [illegible] in Apoſtolica ſede, ut in [illegible], de Conſecr. d. 1. [illegible] Romani [illegible] Romano pontifice, ſive ab Apoſtolica Sede, ſicut habetur expreſſe [illegible] 25. quæſt. 1. & Extra de Elect. cap. Significaſti. Facit etiam ad hoc [illegible] beatiſſimi Thomæ in 2. 2. quæſt. 1. art. [illegible] debet eſſe totius eccleſiæ [illegible] [illegible] ſynodus [illegible] [illegible], [illegible] ad ſolam auctoritatem Romani pontificis pertinet [illegible] ſymboli. Hæc ſanctus Thomas. Ex quibus patet quanto [illegible] & [illegible] & [illegible]

A [illegible], [illegible] [illegible] conſideraverit. [illegible] præterea [illegible] in [illegible] concilium Nicæni [illegible] & Chalcedonenſis, in quibus [illegible] omnia [illegible] & [illegible] per eos [illegible] ad Apoſtolicam ſedem, [illegible] per Romanum pontificem [illegible], [illegible] de patribus Nicænæ ſynodi, [illegible] ſynodi [illegible] ad papam Sylveſtrum, quæ habetur in geſtis ejus, & de patribus Chalcedonenſis ſynodi [illegible] ad Leonem papam, [illegible]. Hoc præterea [illegible] in concilio Conſtantinopolitano [illegible], in quo [illegible] papa Marcus [illegible],

B [illegible] concilium [illegible] [illegible] Apoſtolicæ [illegible] [illegible] concilij.

Quod vero [illegible] per dominum [illegible], [illegible] eſſe [illegible], quia [illegible] in concilio univerſali poteſtas papæ [illegible]. Reſpondetur primo, quod hæc [illegible] non videtur [illegible] accipienda, quod poteſtas papæ ſit [illegible] in concilio univerſali [illegible] poteſtas papæ, & major. Dicunt enim, quod concilium [illegible]

C ſit poteſtas papæ, [illegible] quod concilium ſicut [illegible] [illegible] Papa. Sed [illegible] concilij, [illegible] Romanus pontifex, [illegible] [illegible] ſuperioritatem [illegible] poteſtas papæ [illegible] [illegible] papa [illegible].

D [illegible] libro 3. [illegible] in concilio [illegible] cum papa, quod [illegible] quam papa ſolus. [illegible] Thomas [illegible], quod [illegible] & Deus [illegible] ſimul, [illegible] quam Deus ſolus. Et ideo non eſt [illegible], quod poteſtas papæ includatur in concilio: 16.

E [illegible] propter [illegible], [illegible] quod poteſtas [illegible] comprehendatur in papa, [illegible] & [illegible] comprehenditur [illegible] & [illegible]. Dicimus [illegible] in [illegible], & [illegible] poteſtas in [illegible]. Secundo [illegible] dici, quod in univerſali ſynodo includitur poteſtas papæ: [illegible] concilij [illegible] [illegible], [illegible] concilium [illegible], & [illegible] ad [illegible], [illegible] ſynodus [illegible]. Sed et

Anno Christi 1437.

hoc modo comprehendatur potestas Papae in concilio, [illegible] sequatur, quod concilium per patres synodi [illegible] principis Ecclesiae. Et haec de secundo articulo pro mea mediocritate dicta sufficiant.

De tertio autem articulo, [illegible] nihil respondi: ideo in hac quaestione responsionis meae [illegible] omnia [illegible] dicta subjiciens correctioni & emendationi sanctissimi D. N. Eugenii Papae quarti, verissimi Christi vicarii, & principis universalis Ecclesiae: cujus sanctitatis mandato hanc

A responsionem in praesenti [illegible], & reverendissimorum patrum dominorum Cardinalium, [illegible] hujus sanctae synodi oecumenicae, [illegible] patrum, magistrorum, & doctorum, [illegible] pore [illegible] collegi. Atque ipse Deus [illegible] benedictus. Amen.

Explicit responsio, facta per magistrum [illegible] sacri & apostolici palatii magistrum, anno Incarnationis Dominicae 1437.

Anno Christi 1437.

FINIS.

APPENDIX
AD TOMUM DECIMUM TERTIUM
CONCILIORUM.

Anno Christi 1485.

CONCILIUM SENONENSE Anno Domini M. CCCC. LXXXV. die XXIII. Iunij Præſide Triſtando de Salazar Archiepiſcopo celebratum.

In quo conſtitutiones Concilii itidem Senonenſis, An. Dom. M. CCCC. LX. congregati ſub Ludovico de Melduno Triſtandi deceſſore, commemorantur, renovantur, pauca adduntur.

IN nomine Domini, Amen. Univerſis præ- [illegible]

[illegible]

[illegible]

CONCILIVM SENONENSE.

Anno M. CCIX. LX. celebratum

De hoc anno M. CCCC LXXXV confirmatum.

IN nomine Domini, Amen. [illegible]

[illegible]

ARTICVLVS PRIMVS

CAPVT I.

De modo celebrandi ſeruitium.
De aſſiſtentia Miniſtrorum.

L [illegible]

[illegible]

CAPVT

Anno Christi 1528.

CAPUT II.

De honesta conversatione in ecclesia, & post horas garrulationem & deambulationem.

De obſervandis circa cultum.

CUm domum Domini, quæ domus orationis, [illegible]

[illegible]

Concil. [illegible]

Post[illegible]

[illegible]

CAPUT III.

De choris & ludis in eccleſia non faciendis.

ITem cum per choreas, & ludos [illegible]

[illegible]

APPENDIX TOM. XII.

CAPVT IV.

De distributionibus & [illegible] qui plures præbendas in eadem civitate obtinent.

CVm ad ſacrum provinciale concilium Pariſius celebratum multæ fuiſſent delatæ querimoniæ ſuper [illegible] & [illegible] canonicorum, & aliorum, in eadem civitate & villa in pluribus eccleſiis præbendas & beneficia obtinentium, [illegible] ſacrum provinciale concilium certam moderationem & [illegible] [illegible] faciendo. Quorum tenor ſequitur ſub his verbis.

Ex concil. [illegible] provinciali [illegible].

In aliquibus villis & civitatibus hujus noſtræ Senonenſis provinciæ plures ſunt præbendatæ eccleſiæ, in quibus nonnulli, vel duabus ex ipſis, aliquas præbendas [illegible], qui laborantes cupiditatis [illegible], quotidie volunt eaſdem horas ſuas diſtributiones in utraque eccleſia lucrari, ex quo plerumque accidit, quod de una eccleſia ad aliam cum ſuis veſtimentis eccleſiaſticis per villam diſcurrere [illegible], ex quorum populus ſcandalizatur, reverentiaque devotio & timor ad Deum & eccleſiam diminuuntur. Quapropter nos ſingularium eccleſiarum capitulis injungimus, quatenus ſuper talibus diſtributionibus & abſentiis ad honorem Dei curent providere, quod [illegible] [illegible] remedium. Ulterius ergo ſacri auctoritate concilii injungimus, quatenus ordinarii & ſuperiores dictarum capitulorum & eccleſiarum, ac diligentiam per capitula ſingula [illegible] & habitu diligenter inquirant, & cum omni cura & ſollicitudine, perſonarum qualitate, ac ipſarum eccleſiarum penuria vel abundantia penſatis & attentis, providere [illegible], ut omnis turpis quæſtus, & cupiditas, & ſervitii neglectus evitentur, & ſcandala ex [illegible] & talibus accidentia. Providentes etiam, ut horis ſingulis, præſertim principalibus, Miſſa, Matutinis, & Veſperis, diſtributiones ordinentur, nec [illegible] una hora diſtributionem [illegible] habeat vel lucretur. Facientes etiam circa hanc diſtributionum materiam obſervari decretum circa hoc in ſacro Baſilienſi concilio [illegible], & per eccleſiam Regni & Delphinatus Franciæ acceptatum.

Seſſ. 21. Quo tempore quiſque debeat eſſe in choro.

Concil. Lateran. IV cap. 19. Ne eccleſiæ mundanæ ſupellectili exponantur.

Cum ſacrum Lateranenſe concilium relinqui dolenter [illegible], quod quidam clerici & adminiſtratores eccleſiarum, ſic eccleſias [illegible] & immundas relinquunt, quod domus potius [illegible], vel [illegible], quam Dei baſilicæ videantur; alii vero, & præcipue [illegible] ad quos ſpectat, ſic corporalia, vaſa miniſterii, veſtimenta ſacra, pallas altaris, & ornamenta ſic immunda [illegible] relinquunt, ut interdum aliquibus horrori ſint potius quam honori. Præcipimus igitur ut oratoria, vaſa, & veſtimenta prædicta, munda & nitida conſerventur: negligentes per ordinarios & alios viſitatores debite puniendo. Cum enim videatur abſurdum in ſacris ſordes negligere, quæ dedecent in prophanis.

Ibid. c. 20.

Ordinamus etiam juxta dicti ſacri Lateranenſis [illegible] concilii, ut [illegible] & chriſma ſub fideli cuſtodia [illegible] clauſura [illegible] conſerventur, ne poſſit [illegible] manus ad illa extendi [illegible]. [illegible] ea relinquentes, ab officio [illegible] dicti [illegible] concilii ad tempus ſuſpendantur. Et ſi quid propter eo-

A rum incuriam [illegible] contigerit, gravius puniantur.

ANNO CHRIST. 1485.

CAPVT V.

De obſervandis circa proceſſiones, & diſſimulationibus cavendis.

QVoniam in proceſſionibus tam ordinariis & [illegible], quam pro [illegible] [illegible] [illegible], ſpiritualis cleri & populi devotio & honeſtas debent potiſſimum [illegible], ut quæ impetranda ſunt a Domino facilius impetrentur, animorum devotione omnia ad ſanctam ac devotam [illegible] [illegible]: B [illegible] nonnulli in ipſis proceſſionibus quandoque [illegible] defectus, [illegible] & [illegible], quod vocati ad proceſſiones, præſertim eccleſiaſtici, decenti & cum habitu eccleſiaſtico, cum omni humilitate & reverentia ad loca proceſſionum accedant, [illegible], & [illegible] in ordine ſuo & decenti, a locis & eorum [illegible] [illegible]. Illam poſt [illegible] & [illegible] [illegible] obſervent, quo [illegible] [illegible] & [illegible] [illegible] [illegible] ad dictas proceſſiones accedant & incedere [illegible]. Prohibentes de cetero dictos [illegible] ad dictas publicas proceſſiones non venire, ſed eas [illegible] in ſuis eccleſiis & clauſtris celebrare. Quod ſi ſic aliter ad dictas proceſſiones [illegible], a ſuo [illegible] [illegible] puniantur, & in ipſa C proceſſionibus [illegible] [illegible]. [illegible] igitur, parvos & alios a [illegible] & clamoribus circa loca proceſſionum [illegible] [illegible]. [illegible] & [illegible] [illegible] [illegible], & præſertim viros eccleſiaſticos, in Miſſa, vel in proceſſione, [illegible] [illegible], & eis per quos ipſæ proceſſiones [illegible] [illegible] cum omni humilitate & devotione perſiſtere.

ARTICVLVS II.

CAPVT I.

Circa reformationem morum.

PRIMO DE EPISCOPIS.

D ETſi cunctis temporibus circa converſationem & vitam miniſtrorum eccleſiæ præſertim eſſe oporteat, exemplarem puritatem & honeſtatem, ac [illegible] recte vivendi exemplum & formam [illegible] & [illegible]: [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] periculoſis temporibus [illegible] [illegible] [illegible], quibus & abundant [illegible] [illegible], & [illegible] [illegible] [illegible], ut omnia ad ſanctam morum reformationem [illegible] [illegible] [illegible]. A capite igitur, hoc eſt, a prælatis & epiſcopis, qui velut civitas ſupra montem, & lucerna ſuper candelabrum, & [illegible] [illegible] in domo Domini E poſiti, [illegible] [illegible] [illegible], ut [illegible] [illegible], [illegible] & doctrina, prudentia, [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] & [illegible], ut omnes & ſinguli hujus provinciæ, archiepiſcopus, & epiſcopi, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible], & [illegible] exemplo, nec non [illegible] & ſermone, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], quæ in conſecratione ſua [illegible] [illegible], & ea quæ in Divinis [illegible], [illegible],

Anno Christi, 1485.

[illegible]

CAPVT II.

De synodis celebrandis.

[illegible]

[illegible]

CAPVT III.

De Visitationibus.

[illegible]

[illegible] ad [illegible], vel [illegible], ipsum [illegible] contra [illegible] & [illegible] in populi scandalum, [illegible] ecclesiasticum, & [illegible] praecipue periculum animarum.

CAPUT IV.

De collatione beneficiorum.

CVm in provisione, praesentatione, collatione & institutione beneficiorum ecclesiasticorum, praelatorum & collatorum praecipua versari debeat sollicitudo, ut viros providentia idoneos, doctis [illegible] & probatis, & praesertim in dignitatibus, & parochialibus ecclesiis, & nomine parochialium [illegible] [illegible] & [illegible] ecclesiasticum, [illegible] ad [illegible] [illegible] & [illegible] & apostolica [illegible] & alia, quibus [illegible] [illegible] de provisionibus [illegible] [illegible] (quod [illegible] [illegible] observantum est) praecipimus [illegible] & singulis episcopis, ac aliis [illegible] [illegible] in beneficiorum [illegible] viros, providos & [illegible] bene compositos, probatos & examinatos, [illegible], promoveant, & ordinent, per quos cultus Dei, & ecclesiasticus ordo, [illegible] & [illegible] [illegible] & [illegible] & [illegible], vita digna, gradibus, & per [illegible] [illegible], in [illegible] & [illegible] decreta concilii & ecclesiae conservando.

CAPUT V.

De concubinariis.

CVm in viris ecclesiasticis, praesertim in sacris ordinibus constitutis, ad cultum Domini, qui sanctus sanctorum dicitur, specialius evocatis, quorum est sancta tractare, & ministrare populo mysteria, vita munda & castitas honesta praecipue requiratur, & ex inverecunda & impudica conversatione plurimorum, in Dei ecclesia magna quotidie scandala & pericula oriantur, & majora inde verisimiliter formidentur; volentes huic morbo & scandalo periculoso occurrere obviam, cum jam multa in Dei ecclesia super hoc fuerint indicta, decretum praecipue sacri oecumenici in sacra Basiliensi synodo solemniter editum, & in congregatione Bituricensi publicatum, [illegible] publicari, & [illegible] [illegible] quod [illegible] sequitur:

Concil. Basil. [illegible] Quicumque clericus cujuscumque status, religionis, conditionis, dignitatis, etiam si pontificalis, vel alterius praeeminentiae existat, qui post hujus constitutionis notitiam quam habere praesumatur, duos menses post publicationem ejusdem in ecclesiis cathedralibus, quam ipsi dioecesani omnino facere teneantur, postquam etiam eandem ad eorum notitiam pervenerit, fuerit publicus concubinarius, a perceptione fructuum omnium beneficiorum suorum trium mensium spatio sit ipso facto suspensus; quos suus superior in fabricam, vel aliam evidentem utilitatem ecclesiae, ex quibus hi fructus percipiuntur, convertat. Necnon & hujusmodi publicum concubinarium, ut primum talem esse noverit, suus superior monere teneatur, ut infra brevissimum terminum concubinam dimittat; quam si non dimiserit, vel dimissam aut aliam publice resumpserit, jubet haec sancta synodus ut ipsum beneficiis omnibus suis omnino privet. Et nihilominus hi publici concubinarii, usquequo cum eis per suos superiores, post ipsarum concubinarum dimissionem, manifestamque vitae emendationem, fuerit dispensatum, ad susceptionem quorumcumque honorum, dignitatum, beneficiorum, vel officiorum sint inhabiles. Qui si post dispensationem ad hujusmodi publicum concubinatum redierint, sine spe alicujus dispensationis ad praedicta prorsus inhabiles existant. Quod si hi ad quos talium correctio pertinet, eos, ut debitum est, punire neglexerint, eorum superiores tam in ipsos de neglectu, quam in illos pro concubinatu, modis omnibus debita animadversione procedant. Et etiam in conciliis provincialibus & synodalibus, adversus tales punire negligentes, vel de hoc crimine diffamatos, etiam per suspensionem a collatione beneficiorum, vel alia condigna poena, severiter procedatur. Iidem si, quorum destitutio ad summum pontificem spectat, per concilia provincialia, aut suos superiores, propter publicum concubinatum reperiantur privatione digni, illico cum processu inquisitionis ipsi summo pontifici deferantur. Eadem diligentia & inquisitio in quibuscumque capitulis generalibus & provincialibus, quoad suos, servetur, poenis aliis contra publicos & alios non publicos concubinarios statutis in suo robore permansuris. Publici autem intelligendi sunt, non solum hi quorum concubinatus per sententiam aut confessionem in jure factam, seu per rei evidentiam, quae nulla possit tergiversatione celari, notorius est; sed qui mulierem de incontinentia suspectam & diffamatam tenet, & per suum superiorem admonitus, ipsam cum effectu non dimittit.

Quia vero in quibusdam regionibus nonnulli jurisdictionem ecclesiasticam habentes, pecuniarios quaestus a concubinariis percipere non erubescunt, patiendo eos in tali foeditate sordescere, praecipit haec sancta synodus, sub poena maledictionis aeternae, ne deinceps sub pacto, compositione, aut spe alterius quaestus, talia quovis modo tolerent aut dissimulent; Cum [illegible] alioquin ultra praemissam negligentiae poenam, duplum ejus quod propterea receperint, teneantur & compellantur ad pias causas erogare. Ipsas autem concubinas, seu mulieres suspectas, praelati omni studio, etiam per brachii saecularis auxilium, si opus fuerit, [illegible] a suis subditis separare procurent; nec filios ex tali concubinatu natos permittant cum patribus cohabitare. Jubet insuper haec sancta synodus, ut in [illegible] synodis & capitulis haec constitutio publicetur, & quibus sunt subditis ad ipsorum concubinariorum [illegible] diligentius moneantur. Injungit praeterea omnibus saecularibus viris, etiam regali praefulgentibus dignitate, ne aliquas

[illegible]

[illegible]

CAPVT VI.

De deformitatibus vestimentorum & habituum, maxime in ecclesiasticis.

[illegible]

[illegible]

CAPVT VII.

De Clericis, [illegible]

[illegible]

[illegible] [illegible] negligentia. Anno Christi. 148[illegible]

CAPVT VIII.

De ludentibus ad taxillos, & aliis ludis illicitis.

CUm ex debito nostri pastoralis officii iuxta [illegible] [illegible], quod caeteris cedat in exemplum.

CAPVT IX.

De quaestoribus, & reformatione eorum.

CUm ex [illegible]

[illegible] & Clem. [illegible] de poen. & rem.

CAPVT X.

De officialis iurisdictionis ecclesiasticae, & eorum reformatione.

PUblicaeque [illegible]

ARTICVLVS TERTIVS.

CAPVT I.

Circa reformationem religiosorum.

CUm ex Benedicti papae duodecimi, qui ad [illegible]

[illegible]

CAPVT II.

Religioſi modeſte ſe gerant in veſtimentis.

[illegible]

CAPVT III.

Nihil recipiendum ex pacto pro ingreſſu Religionis.

[illegible]

CAPVT IV.

De decimis & parochiis quid obſervandum.

[illegible]

[illegible] Anno Christi 1485.

[illegible]

ARTICVLVS QVARTVS.

Concernens statum laicorum, & generaliter omnium fidelium.

CAPVT I.

Quomodo feſta ſunt celebranda.

[illegible]

CAPVT II.

Quibus pœnis afficiendi qui in blaſphemiam, vel execrabilia juramenta inciderint.

[illegible]

CAPVT III.

Decimæ ſolvendæ.

[illegible]

CAPVT.

A

CAPUT IV.

Matrimonium publice in eccleſia eſt contrahendum.

CUm jura canonica non ſine magna rationi- [illegible]

CAPUT V.

Certis anni temporibus cur matrimonium celebrari prohibeatur.

CUm certis anni temporibus matrimonia ab eccleſia prohibeantur celebrari, ſcilicet tempore Adventus, Septuageſimæ & Quadrageſimæ, [illegible]

CAPUT VI.

Libertati & immunitati eccleſiæ adverſus [illegible] ſunt propugnandæ.

CUm [illegible]

B

C

CAPUT VII.

Quæ a monialibus obſervari debeant.

D

AD noſtrum quibuſdam referentibus devenit auditum, [illegible]

E

Concluſio totius Concilii.

Per concluſionem autem omnium præmiſſorum [illegible]

[illegible]

ANNO CHRISTI 1485.

eiſdem inviolabiliter obſervari: Contra autem A [illegible]

Hujus autem ſacri venerabilis provincialis Senonenſis, [illegible]

[illegible] abbatem S. Petri vivi prope Senonis, ac decanum Chriſtianitatis Pruvinenſis & Malleraci: pro clero Carnotenſi, [illegible] B [illegible] MARIÆ de Magnoduno: pro clero Nivernenſi abbatem S. Mariæ Nivernenſis, [illegible] pro clero Autiſſiodorenſi, [illegible] pro clero Meldenſi, abbatem S. Pharonis, [illegible] & canonicum S. Margaretæ.

Nos igitur Triſtandus archiepiſcopus [illegible] C [illegible]

In quorum omnium & ſingulorum fidem, [illegible] D [illegible] E [illegible]

[illegible] Cameras, Rapaulus.

CONVENTUS MANTUANUS

A Pio Papa II. ad bellum ſacrum in Turcas ſuſcipiendum habitus anno Chriſti MCDLIX.

Invitat Chriſtianos principes omnes, aliosque per ſe, alios per legatos profitetur.

ANNO CHRISTI 1459.

QUamvis [illegible] B [illegible]

Calendis Junii, [illegible] C [illegible]

Pius autem [illegible] D [illegible] E [illegible]

[illegible]

Pius Papa II. regibus, principibus & communitatibus.

[illegible]

Ad perpetuam rei memoriam.

[illegible]

Anno Christi 1459.

Oratio Pii Papæ II. habita in conventu Mantuano, VI. Kal. Octobr. Anno Domini, M. CCCC. LIX.

Anno Christi 1459. [illegible]

[illegible] Alteram, ut dicimus, quae [illegible] [illegible], pericula [illegible]. Christianorum [illegible] [illegible]. Quid nobis & [illegible] [illegible] Turci, [illegible] Christianorum [illegible], [illegible] : & quae fuit olim Christiana religio, & quae nunc sit, [illegible]. Cogitasti haec, [illegible], & [illegible] gloriari [illegible]. Sacrosanctum evangelium [illegible], Salvator noster mundo [illegible], [illegible] terrae [illegible] provinciam, sed universum [illegible] orbem implevit, quemadmodum [illegible] propheta multis ante saeculis de sanctis apostolis [illegible] praevidisse, dicens: *In omnem terram exivit sonus eorum, & in fines orbis terrae verba eorum.* Per hos enim evangelium [illegible], quod ea [illegible] Salvator ipse praedicaverat, [illegible] dicens: *Venit post me, [illegible]* [illegible] hominum. Nec [illegible] [illegible] apostoli [illegible] ipsi, sed Christo domino, [illegible]. Omnes reges, omnes populi, [illegible] [illegible]. [illegible] Domini [illegible]: *Adorabunt eum omnes reges terrae, omnes gentes servient ei.* [illegible] Christo [illegible] Augusto [illegible]:

Psal. 18.

Marc. 1.

Psal. 71.

> Super Garamantas & Indos
> Proferet imperium: jacet extra sidera tellus,
> Extra anni Solisque vias, ubi caelifer Atlas
> Axem humero torquet stellis ardentibus aptum.

Nam circa tempora Constantini magni [illegible] [illegible] & Hispani [illegible]. Nec [illegible], Christiani [illegible]. [illegible] Romanis [illegible] Christiano [illegible]. [illegible] Christianorum [illegible], [illegible], [illegible] populus [illegible], Christiani [illegible], tributa [illegible] [illegible], & in [illegible] populorum [illegible].

Haec habuimus, o Christiani, [illegible] gloria, hoc imperium, haec [illegible]. Nunc [illegible] Turci & Saraceni [illegible], [illegible]. [illegible] Christiani [illegible], & [illegible] Aegypti, & [illegible] Aethiopes, [illegible] Christi [illegible] a Domino. Quod [illegible] Asia [illegible] Africa, Christi nomen [illegible].

Coepit haec calamitas sub Heraclio Caesare. Nam cum [illegible] Christum Dei filium, [illegible] [illegible] Christum [illegible], pseudopropheta [illegible] in Arabia Mahometum [illegible] hominem, qui se Dei [illegible] evangelii [illegible], [illegible] [illegible]. [illegible] Graeci imperium. Romania [illegible] Christianos [illegible]. [illegible] Asiae [illegible] Christiani [illegible] tempora Pipini [illegible] regis, qui [illegible] apud Germanos & Gallos [illegible]. Tunc vero [illegible] a Scythia Turci, Cappadociam, Pontum, Bithyniam, [illegible], Ciliciam, & [illegible] Asiam [illegible]

B

C

D

E

[illegible] : & nostra negligentia [illegible] [illegible] Christianis in Asia [illegible], sed [illegible] Hellesponto, Macedoniam, Thraciam, Atticam, [illegible], Phocidem, Achaiam, [illegible], Epirum, [illegible], & utramque Mysiam [illegible]: & in Aegaeo [illegible] Cycladas, & alias quamplurimas insulas [illegible], [illegible] Christianis ad Orientem [illegible]. Ad [illegible] Barbaros in Africa [illegible], sed ipsa quoque [illegible] [illegible]. In [illegible] Persica [illegible], [illegible] Mauri [illegible], & Hispanos [illegible]. Ad [illegible], [illegible], Poloni [illegible]. [illegible] Turci [illegible] & Tanai [illegible] Christianorum [illegible], & [illegible] populi [illegible].

Hi sunt termini nostri, o Christiani, [illegible], potentissimum [illegible] & orbis [illegible]. In [illegible] imperium [illegible] urbes, [illegible] Iudaeam [illegible], terram [illegible], [illegible] lacte & melle [illegible], [illegible]. [illegible] Sion [illegible]. Templum illud Salomonis [illegible] in quo Dominus totiens praedicavit, Bethlehem in qua natus est, Iordanem in quo baptizatus est, Thabor in quo transfiguratus, Calvarium in quo crucifixus, [illegible]. Sepulcrum Domini gloriosum, [illegible], [illegible] in quo [illegible] in Domino, [illegible] vident [illegible]. At Saraceni Mahometi [illegible] apud Mecham, [illegible] ferrea [illegible] in aere. Nos vero [illegible] Christiani, [illegible], & urbe [illegible] Hierosolymorum [illegible]. Tantam Alexandriam, Thebas, Memphim, [illegible] Aegyptiorum [illegible] Antiochiam, in qua primum Christianorum nomen [illegible]: [illegible] Ephesum & alias apostolicas sedes in Asia [illegible] [illegible] [illegible] ecclesias, [illegible] Apocalypsim. Hierosolymam [illegible] [illegible], [illegible] bellum.

Nam [illegible] belli causas [illegible] [illegible], Christiani [illegible], [illegible] imperium. Iudaei [illegible] belli [illegible]. Graeci [illegible] bellum [illegible]. Carthaginienses [illegible] Cyrenensibus [illegible], [illegible] Philenos fratres [illegible], Romani [illegible] causa [illegible] [illegible]. Revolvite historias [illegible] bellum [illegible] causa habuit, quam [illegible] Turci [illegible]. Sed [illegible] populi nostri, [illegible]

Augustus Tu. XIII.

Tympana vox hominumque vocis [illegible] A
[illegible]

Mars: [illegible], & [illegible].

Græci quoque, Italique idem olim animi, haudquaquam vigorem antiquum retinent. Degeneraverunt [illegible], qui Turcis parent, neque in armis, neque in literis pristinum retinent spiritum. Ceciderunt omnia cum imperio. Non sunt simul fortes pectora & servilia. Qui sunt vero in castris Turcorum militantes ex Christianis, fere ad summum quadraginta millia, [illegible] animi, quæ alibi vix armatos viderent, sunt ipsi [illegible], & [illegible] Deum [illegible] conveniunt, [illegible]. Reliqua multitudo [illegible] nulla est, [illegible] sine [illegible]. Percurrite gesta majorum: Asiana bella [illegible]. Alexander magni Alexandri propinquus cum bellum gereret in Italia: [illegible], inquit, in Asia cum feminis pugnat, mihi autem cum viris certamen est. Julius Cæſar cum de Ponticis gentibus triumpharet, quas Asiam incolere, in curru suo hæc verba jussit scribi, veni, vidi, vici: [illegible] Asiaticos. Godefridus, & alii qui ferrum in Asia militarunt, parva sæpe manu innumerabiles hostium copias deleverunt: ac ipsos Turcos [illegible].

Sed ad domandos [illegible] meliores hodie Turcos esse, nullo Græcos, quam alias fuerint. At quales sint, pugna Taurunensis [illegible] gesta. Taurunum vocant prisci oppidum ad confluentes Savum ac Danubium situm: hoc [illegible], alii Albam, alii Belgradum vocant propter situm, [illegible]. Id castrum [illegible] Turci expugnare [illegible]: pugnatum est [illegible]. Erant Christiani milites, qui oppidum tuebantur, pauci cruce signati, non nobiles, non divites, non armis assueti, non armis tecti, sed rudes, incompositi, agrestes. Et hi tamen Turcos vicere, non tam ferrum, quam fidem hostibus opponentes. Ab his namque ille Turcorum imperator, insuperabilis antea creditus, & invicti gentium appellatus, in acie victus, ab obsidione depulsus, castris exutus, corpore saucius fugam compulsus est. Quid Joannis de Huniade victorias referam? Quid Georgii Albani triumphos commemorem: cujus conspectum nunquam Turcorum acies [illegible]. Unum nobis exemplum sat est Joannes Vaivoda, qui cum [illegible] militibus in Epirum profectus, [illegible] super decem millia hostium fudit, fugavit, delevit. Hi sunt hostes vestri, o Christiani. Cum his vobis [illegible] pugnandum est, qui neque fortes, neque [illegible].

Quamquam, etsi fortissimi essent & bellaciores: in Deo tamen sperandum erat, qui causæ suæ nunquam deerit. Ait enim Scriptura: *In Deo faciemus virtutem, & ipse ad nihilum deducet inimicos nostros.* Orabat Moyses in monte, & populus vincebat in acie: Sol retinuit cursum suum, ut victoriam Josue [illegible]: Madianitarum [illegible] castra cum [illegible] viris dissipavit Gedeon: Ammonitarum [illegible] exercitum cum paucis militibus fugavit Jephte: [illegible] Philisthæos solus [illegible] Samson. Nec in manu feminæ, cum Deus voluit, victoria defuit. Turbavit in armis Chananæos [illegible] Debora, Sisaram [illegible] Jahel, & Holofernem obtruncavit Judith.

Psal. 107.

Moyses [illegible]: nec [illegible] exemplis. Constantinus magnus pugnaturus signum crucis in cælo monstratum est, & vox divinitus audita, quæ diceret: In hoc, Constantine, vince. De Theodosio pulchre [illegible] poeta:

O nimium dilecte Deo, cui militat æther,
Et conjurati veniunt ad classica venti.

Anno Christi. 1459.

Claudian.

In Britannia quæ nunc Anglia nuncupatur, ut auctor est Beda, [illegible] ingentes copias [illegible] Christiani & [illegible] Alleluja, deleverunt. Non est abbreviata manus Domini, [illegible]: sed [illegible] est Dominus Deus noster, [illegible]. Si convertamur ad eum, & ipse ad nos [illegible] B [illegible] videris [illegible], & nobis [illegible].

Hunc Deum esse [illegible] potentem, quem [illegible]. Hunc vero [illegible] regi [illegible] ad eos [illegible], & in [illegible]. Ab hoc [illegible] Augustinum, non de illo Jove, quem Deorum regem [illegible], sed de illo [illegible] C [illegible]. Sicut in castris Assyriorum [illegible], in quibus angelus Domini [illegible] millia hominum [illegible]. Hæc victoria, id est hoc angelus, [illegible] de cælo [illegible], qui pro causa Dei [illegible]. Verum cum [illegible], qui Deo nostro [illegible] adversantur.

Libet hoc loco pauca de Saracenorum lege referre, quam Turci sequuntur, ut [illegible] cognoscatis. Saracenorum est Mahometica lex, D quæ non solum Christi divinitatem infirmat, sed [illegible]. Namque [illegible] Solem [illegible] Lunam [illegible] Sole, [illegible] angeli [illegible]. Quid illud referam, [illegible] cum Democrito [illegible], & Divinam providentiam [illegible]. Quid quod [illegible] Trinitatem [illegible], & impossibile [illegible] Deum habere Filium? Et [illegible] Christum ex Virgine natum [illegible] hominem, E [illegible]: Deum [illegible] nec pro nobis [illegible], sed [illegible] a Deo, [illegible] Judæos [illegible]. Nec [illegible] Spiritus [illegible]. Et omnes [illegible] legem [illegible] Paulo [illegible] principia. [illegible]

ANNO CHRISTI 1459.

[illegible]

ſti. Quis [illegible] viros fortes, audaceſque prudentes, Hiſpanos, Gallos, ac Germanos [illegible] ſi magis [illegible] ſunt cum his Græcis [illegible] Chriſtianos non dicunt: [illegible] ſubjugaviſſe, [illegible] autem ejus Deum eſſe dubitaſſe.

Sed illud omnem ambiguitatem excludit, [illegible] quod multis ſæculis priuſquam Chriſtus carnem induerat, [illegible] ejus ex Virgine, [illegible] vitæ, miracula, paſſio, ſepultura, [illegible] reſurrectio, in cœlum aſcenſio, & reliqua quæ de ipſo legimus, [illegible] prophetis ſcripta reperiuntur, [illegible] Lege Eſaiam, Hieremiam, Danielem, Zachariam, David, Salomonem, & alios prophetas: [illegible] de Chriſto jam facta [illegible] evangeliſtæ, eadem [illegible] propheta, [illegible] Deum & hominem in Chriſto [illegible]. Nec ſibyllarum [illegible] eſt [illegible] ante [illegible] Domini [illegible] Firmianus & Auguſtinus [illegible] plura de Chriſto [illegible].

[illegible] lex Chriſti, [illegible] Chriſtus [illegible] in terra [illegible] Deum [illegible] diligere, [illegible] & [illegible] fugere, [illegible] & omnes mundi pompas, [illegible] Hæc lex Chriſti eſt, hoc præceptum, hoc [illegible] ejus.

[illegible] Chriſtus ex Virgine natus, [illegible] ſigna & miracula facit, [illegible] Deus & homo [illegible] Prophetæ, martyres, & doctores [illegible] Chriſti [illegible] Deum; Mahometem Arabicum, [illegible] perditum, [illegible] Vnum igitur Chriſtum Deum, [illegible] verus Deus & homo Chriſtus [illegible] Pater & Spiritus ſanctus [illegible] humani generis, [illegible] Dei [illegible] gloriæ, [illegible] Dei, [illegible] ad nos deſcendit. [illegible] Deo, [illegible] ſervi accipiens, [illegible] uſque ad mortem, mortem autem crucis. [illegible] Speciosus forma præ filiis hominum, [illegible] & inter latrones deputatus eſt. [illegible] & ſuper veſtem ſuam miſerunt

ſortem. [illegible] & ſpineam coronam poſuerunt ſuper caput ejus. [illegible] Sicut agnus coram tondente ſe [illegible].

O homo, o Chriſtiane, [illegible] Chriſtum [illegible] ſanguis [illegible] ſuo ſanguine [illegible] Quid facis? quid cogitas, [illegible] Turci nomen ſuum blaſphemant, [illegible] Chriſti Dei noſtri religionem [illegible] pro lege Domini [illegible] Nec plura de ſecundo & principali articulo.

Tertium & ultimum [illegible] ſi placet, [illegible] hoc eſt, [illegible] adverſus hoſtes fidei [illegible] Audax, [illegible] fortiſſimi milites, [illegible] In primis [illegible] in hoc bello [illegible] & hoſtes [illegible] Nec magna [illegible] Romani, Græci, [illegible].

At vobis o principes [illegible] Nam [illegible] & Chriſti hereditas vobis [illegible] Nam [illegible] Vrbanus, Eugenius, Innocentius, Alexander, atque alios [illegible] Chriſtianos [illegible] & [illegible] pro lege Domini [illegible] Quemdam, inquit Orator, [illegible] eſt [illegible] in cælo [illegible] beati [illegible] Verum & [illegible] Chriſtianam & [illegible] & adverſus impios Turcos [illegible]

[illegible] igitur ad hoc bellum, [illegible] Non [illegible] Sicut [illegible] & [illegible]. Levis [illegible] eſt, [illegible] Nihil [illegible]. Ævum noſtrum, [illegible] teſte David in ipſis [illegible] Quid [illegible] niſi labor & dolor? At tu Neſtoreos [illegible] annos, & Methu-

[illegible]

[illegible]

NICOLAI PETIT

Narratio rerum quæ in conventu Mantuano acta contra Pio Papa II.

Ad Juvenalem Urſinum Franciæ cancellarium.

[illegible]

[illegible]

PII PAPÆ II.

Oratio habita in conventu Mantuano.

Respondet orationi ... Parisiensis episcopi, oratoris Regis Franciæ.

M[illegible]

[illegible]

[illegible]

PII PAPÆ II.

Responsio ad orationem Oratorum Gallicorum in conventu Mantuano.

[illegible]

ita est in omni Francorum historia, nulla un-[illegible] quam aetas [illegible] gloriosius [illegible]. Nam qui Danos Normannosque [illegible] Christi per Galliam [illegible] compescuit? Franci. Quis Saxones [illegible] rebellantes perdomuit? Franci. Quis Bohemos ac Polonos Christiano [illegible] Franci. Quis Hungaros Pannoniae [illegible] coercuit? Franci. Quis Longobardos Romanam [illegible] Ecclesiam [illegible] Franci. Quis [illegible] Franci. Quis [illegible] Franci. Quis [illegible] Hispaniam ex [illegible] Franci. Quis Arrianos, [illegible] & [illegible] Haereticorum [illegible] Franci. Quis usque ad Euphratem & Tigrim signum crucis portavit, atque Mesopotamiae urbi Christianum nomen [illegible] Franci. Quis [illegible] apostolicam sedem [illegible] libertatem [illegible] Franci.

Non sunt haec ignota: non potest abscondi civitas supra montem posita: nulla gens tam barbara, tam inculta, tam [illegible] est, ad quam Francorum gloria non pervenit. [illegible] generatione & generatio [illegible] Francorum [illegible] quod nulla [illegible] saecula.

Sed cur haec [illegible] commemoramus, qui [illegible] publica [illegible] An illa commemoratio [illegible] beneficii? [illegible] Nam cur haec [illegible] & [illegible] Romanam [illegible] nisi quod [illegible] Francos [illegible] beneficia [illegible] Romana [illegible] sedes apostolica [illegible]

[illegible] Romanae & apostolicae sedis [illegible] Romani praesules in Francorum [illegible]

[illegible] & [illegible] apostolicae sedis [illegible] Domini [illegible]

[illegible] Ad quem [illegible] praesulum [illegible] Christi [illegible] apostolica [illegible] in Domino [illegible] Dei [illegible] Galliam atque Germaniam [illegible] Francos ad [illegible] Christi [illegible] spiritualia haec [illegible]

Ad secularia veniamus: [illegible] apostolica [illegible] Francorum [illegible] Longobardorum [illegible] Childerici [illegible] Zacharias [illegible] & in monasterio [illegible] Pipinusque [illegible] Atque ita [illegible] Francorum [illegible] Nam Pipinus [illegible] apostolica sede [illegible] Karolus [illegible] Karoli [illegible] Desiderium Longobardorum [illegible] Francorum [illegible] Romanorum praesul [illegible] Francos [illegible] apostolica sede Hadrianus [illegible] Desiderii [illegible] Romanum [illegible] Longobardorum [illegible] Karolo [illegible]

Magnum hoc; sed [illegible] quod Leo tertius Romanus praesul in eundem Karolum [illegible] Leone quarto [illegible] Constantinus imperator [illegible] Leo [illegible] Graecis ad Germanos [illegible] Karoli Magni [illegible] apostolica sedes [illegible] Francorum [illegible] Romano imperio [illegible] Quid potui facere ultra [illegible] Romana ecclesia [illegible] imperio [illegible] ad Francos [illegible] Graecorum alterum, Latinorum alterum. [illegible]

Tom. XIII. [illegible] Anno Christi 1459.

A [illegible] imperium eſt: [illegible] Francorum ſtir- pem [illegible] Siquidem & Dyrrachien- ſis & Andegavenſis [illegible] a ſtirpe deſcendunt [illegible]. Urbanum [illegible] bello Carolo Dyrrachino [illegible] quem [illegible] Ladislaus [illegible] & Ludovicus Andegavenſis [illegible] fuit.

Contra iſtos vero erant Bonifacius IX. ſuc- ceſſores ejus, qui Ladislaum [illegible] Ludovici [illegible] Romanæ [illegible]

B [illegible] ad Johannem XXIII. qui Conſtantiæ in magna ſy- nodo [illegible] depoſitus, [illegible] & Alexander quintus, in apoſtolica cathedra ſederunt. Johannes vero [illegible] Andegavenſium [illegible] fuere, [illegible] Ro- ma [illegible] Ladislao [illegible] eſſe.

Quid Martinus quintus? [illegible] Andegavenſi [illegible] Ludovicum Andega- venſem [illegible] Martinus habuit. Cum [illegible] & Alfon- ſum [illegible]

C [illegible] Lu- dovico, Alfonſo [illegible] fuit. [illegible] Braccium Peruſinum Aquilam, [illegible] Sfortiam, qui nunc Mediolanenſium dominatur, [illegible] Andegavenſium familiæ, Romanæ eccleſiæ [illegible]

D Cum quo Alfonſus [illegible] regnum [illegible] ſemper Martinum adverſum habuit, [illegible] Et quamvis [illegible] Martini [illegible] Alfonſi [illegible] Francorum [illegible] Non ali- ter Samuel regem David, quam Martinus Ande- gavenſi [illegible] fuit.

Succeſſit Martino Eugenius IV. [illegible] regnum Alfonſo [illegible]

E [illegible] Johannem [illegible] & Johannem cardinalem [illegible] Et quamvis Romanum regno [illegible] Alfonſo [illegible] Eu- genius [illegible] Romana eccleſia, [illegible] Francis [illegible] Non ſolum Euge- nium [illegible] & Ancona [illegible]

A bellatorem: quæ omnia paſſus eſt potius quam re- gi Alfonſo [illegible] Renatum [illegible] quam [illegible].

Sed neque vos ipſe Carolus qui [illegible] Franciæ [illegible] eſt. [illegible] a Calixto [illegible] eſt, [illegible] primo ex Martini [illegible] ſecundo Eugenii. [illegible] Romani præſules [illegible] Nicolaus V. & Pius II. [illegible]

B [illegible] Andegavenſi [illegible] Nicolaum [illegible] legatos [illegible] Caro- lum regem Franciæ & Philippum Burgundiæ du- cem [illegible] Franciæ [illegible].

Sæpe in hunc modum Romanæ ſedis conſilium [illegible]

C [illegible] Longum eſſet omnia [illegible] Franci in ſede noſtra [illegible] quam Franci. Quibus [illegible].

Sed dicetis [illegible] non bona opera eſſe quæ lo- quimur, ſed mala: [illegible] Franciæ [illegible]

D [illegible] Gratias [illegible] bene [illegible] Nec [illegible] Verba ipſa [illegible] Male [illegible] nobis, [illegible] Ut [illegible]

E [illegible] ſunt [illegible] quod ſunt falſa. Sed [illegible] Ma- gna vis veritatis, [illegible] Recte Pythagoras poſt Deum veritatem eſſe colendam affirmavit, quæ ſola homines Deo [illegible] Nihil veritate [illegible] Et in evangelio Salvator noſter ſe ve- ritatem appellat. [illegible]

Accedamus [illegible] Al- fonſo [illegible] & Renati [illegible] regnum Siciliæ [illegible] regi Franciæ facta con-

[illegible]

[illegible]

Justum & tenacem propositi virum,
Non civium ardor prava jubentium,
Non vultus instantis tyranni,
Mente quatit solida.

[illegible]

Nec Alfonsus ingratus Eugenio fuit: qui Picenum in obedientiam ecclesiae suis armis reduxit. [illegible]

[illegible]

ANNO CHRISTI 1459.

tur. Volueris quæ præcipiunt, non ideo ſerventur, [illegible] ſed non parum auctoritate ſtatuta. Non pluralitatem conſilium ſuſcipimus, non [illegible] collationem, non [illegible] quæ caveri putamus. Illud non negat, quod animo ſemper deſiderantes [illegible], & [illegible] regni gloriam [illegible]. Nam quæ poſita [illegible] eſt, [illegible] pateri ſciunt eſſe [illegible] patrum [illegible] cognoſcere: [illegible] regni gravi & ſacerdotale [illegible]: Non [illegible] ſolum [illegible], quantum [illegible] in [illegible] ſacerdotalis [illegible]: & [illegible], qui pro [illegible] poteſtas [illegible] gladium nunc [illegible], nunc [illegible]. [illegible] vero Romanus, [illegible] eſt, cujus [illegible] Occidentem, in regno Franciæ tamen [illegible], quantum placet Parlamento. Non [illegible], non [illegible], non [illegible] [illegible], quantum [illegible], niſi parlamenti [illegible]: cujus tamen [illegible] [illegible] Romana, [illegible] pronunciare [illegible] poſſit. Sic [illegible] Romanus pontifex judicio parlamenti ſubjectus eſt. Si hoc [illegible], [illegible], & [illegible] capitum [illegible], & [illegible]. Periculoſa hæc [illegible], [illegible] contenderit. Non ſit regibus, [illegible], [illegible] parere: niſi ipſi ſuperiori ſuo non [illegible]. Quæ quilibet [illegible] ſuerit, [illegible] parit. Videndum eſt, ne propter [illegible] quod ad Theſſalonicenſes [illegible] ſignificavit Apoſtolus, [illegible] poſt [illegible] [illegible]. [illegible] Antichriſti [illegible], qui [illegible] Romana eccleſia [illegible]: [illegible] ſit futurum [illegible], quæ ſub [illegible] ſanctiones [illegible].

Sed credimus hæc, ut [illegible], regi veſtro [illegible], cujus [illegible] benignus eſt & [illegible]. [illegible] & [illegible], ut [illegible] & animas [illegible]. Vos [illegible] animum [illegible], & [illegible] in domo Domini: & [illegible], ut [illegible] veſtra [illegible] & [illegible] progenitorum [illegible] & Chriſtianiſſima Francorum gente [illegible]; [illegible], & [illegible]. Quod ſi [illegible] veſtra [illegible]: & [illegible] a Domino, & [illegible] progenitoribus, [illegible], per [illegible], & [illegible] Romana poſſeſſionem, [illegible] & [illegible] Chriſtianiſſimum.

Ex Spicileg. Dacher. Tom. 12. Reſponſio legatorum Caroli VII. Regis Francorum ad ſuperiorem Pii Papæ II. orationem.

Ideo certis legitis [illegible], beatiſſime pater, ad [illegible] veſtræ ſanctitati [illegible] Chriſtianiſſimi domini noſtri regis Francorum, [illegible], obedientiam & [illegible] filialem, ſicut .... [illegible] eſt, non [illegible] in [illegible] & [illegible]. [illegible] ſuſtinenda ſancta [illegible] fidei [illegible], ob [illegible] eſt, [illegible] non eſſe [illegible] quæ [illegible] aperiat: & [illegible] modo [illegible]. Quibus [illegible] veſtra ſanctitas benigne [illegible], [illegible] & [illegible] ſunt [illegible] [illegible] regi noſtro Chriſtianiſſimo [illegible].

Altera autem die ad [illegible] veſtra ſanctitatis [illegible] pro [illegible] regis Siciliæ, & [illegible] [illegible]: [illegible] principibus, [illegible] qui domino noſtro regi [illegible], [illegible], & [illegible] in [illegible] fuerat. In quibus [illegible] non ſolum pro [illegible] domini regis Renati, ſed [illegible] regis Francorum [illegible] [illegible], [illegible] qui jam [illegible], [illegible] in [illegible]; ſed [illegible] pro [illegible] gratia, [illegible] & [illegible]: [illegible] petere [illegible], [illegible] domini Siciliæ regni [illegible], & [illegible].

Super his [illegible] & [illegible] ſanctitas [illegible] benigne [illegible] eſt, [illegible] ſuper his reſpondit: & quid [illegible], veſtra ſanctitas [illegible] patribus [illegible] cardinalibus [illegible], [illegible] domino Renato, [illegible] eſt [illegible] [illegible] [illegible] fidei catholicæ [illegible], [illegible] & [illegible] principe domino Calabriæ, filio [illegible] regis, qui [illegible] regis [illegible], [illegible] Domino [illegible], [illegible], [illegible] optimè [illegible], [illegible], regibus & magnis principibus [illegible] religionis Chriſtianæ [illegible] ipſi fidei catholicæ [illegible] ſorte poterit.

Sed dum hic [illegible] ſuper [illegible] pro [illegible] diſtum eſt: [illegible] dicta ſunt, [illegible] Chriſtianiſſimi domini noſtri regis honor, & fama, [illegible] veſtra [illegible], & ſancta ſedes apoſtolica, [illegible] regis [illegible] reſponſione compellimur.

Non [illegible] prima [illegible], quod [illegible] domini [illegible] regis [illegible] [illegible]: illud [illegible], quod [illegible] & regno Francorum a ſede apoſtolica [illegible] Zachariam papam [illegible] in Franciam [illegible], & per [illegible] Hilderico regno, [illegible] Pipinus Caroli Martelli filius [illegible] [illegible], longe [illegible] a ſanguine regio, [illegible] regni [illegible]: quo [illegible], [illegible] & Carolomanno, & [illegible] Carolomanno, [illegible] apoſtolicæ Deſiderius [illegible] dicti Carolomanni & [illegible], [illegible] regni prædicti Carolomanni [illegible], [illegible] apoſtolica [illegible] [illegible] regni [illegible], [illegible] Carolomanno [illegible], & in [illegible]. Quibus [illegible], Chriſtianiſſimum Francorum regem, [illegible] ex [illegible] Regis Clodovei deſcendiſſe, [illegible] apoſtolicæ [illegible].

Ut autem [illegible] his [illegible], [illegible] & [illegible] [illegible], quibus [illegible],

Anno Christi 1459.

[illegible]

* * * * * * * * * *

[illegible]

ORATIO ALIA

Legatorum Regis Franciæ coram Pio Papa II. recitata in Conventu Mantuano.

[illegible]

Anno Christi 1459.

Pius episcopus servus servorum Dei, ad futuram rei memoriam.

EXecrabilis, & priſtinis temporibus inauditus, tempeſtate noſtra inoleuit abuſus, ut a Romano pontifice Ieſu Chriſti vicario, cui dictum eſt in perſona beati Petri; *Paſce oves meas. & quodcumque ligaveris ſuper terram, erit ligatum & in caelo*, ...

[illegible]

PII PAPÆ II.

Decretum in conventu Mantuano editum de ſacro bello in Turcas.

Ad perpetuam rei memoriam.

[illegible]

[illegible]

Nunc edidimus alterum negotium.

PII PAPÆ II.

Decretum in Conventu Mantuano editum de trigesima parte proventuum in bellum Turcicum a singulis per Italiam laicis eroganda.

Ad futuram rei memoriam.

Adversus impium Turcorum [illegible]

[illegible]

Finis appendicis tomi XIII.

KING'S INNS
LIBRARY
DUBLIN.

LUTETIÆ PARISIORUM.

Impensis
GEORGII IOSSE,
DIONYSII BECHET,
GVILLELMI LE BE',
GABRIELIS & NICOLAI CLOPEIAV,
PETRI LE PETIT,
viduæ EDMVNDI MARTIN,
LVDOVICI BILLAINE,
GODEFRIDI MARCHER,
IOANNIS DVPVIS,
SEBASTIANI MABRE-CRAMOISY,
IACOBI PIGET.
viâ Iacobæâ;

M. DC. LXXI.

J.B.